

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην *Εφαρμοσμένη Οικονομική*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

**«Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ»**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΓΙΟΥΡΟΥΚΗ ΖΩΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ

ΒΟΛΟΣ 2018

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος, Μάιος 2015.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ABSTRACT.....	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	16
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	16
1.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	16
1.2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	17
1.2.1.ΦΟΡΟΙ	17
1.2.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ-ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	18
1.2.3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	19
1.2.4.ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	20
1.3. ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ	21
1.4.ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΟΡΩΝ	25
1.5. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ	33
1.5.1.Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	34
1.5.2. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	37
1.5.3.Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΓΗΣ	38
1.6. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	38
1.7. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΩΝ	40
1.8. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΒΑΡΟΥΣ	43
1.8.1. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ	44
1.8.2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	44
1.9. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΙΣΧΥΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	45
1.9.1. ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	45
1.9.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	46
1.9.3. ΘΕΩΡΙΑ LAFFER ΓΙΑ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	48
1.10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	50
ΜΟΝΤΕΛΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ - ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ	50
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	50
2.2. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	50

2.3. ΜΟΝΤΕΛΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.	54
2.4. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ	67
2.4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΜΕΣΩΝ – ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΡΥΝΟΥΝ, ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.	67
2.4.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ	70
2.4.3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	76
2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	80
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	80
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	80
3.2. ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	80
3.3. ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ	82
3.4. ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	83
3.5. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ	84
3.6. ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΡΓΑΣΙΑ	86
3.7. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ	88
3.8. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ	89
3.9. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ	94
3.10. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΣ ΕΕ	99
3.11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	105
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	105
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	105
4.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΩΣ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1919	105
4.3. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1955	108
4.4. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1990	110

4.5. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 2010	121
4.6 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 2013	133
4.7.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ	141
4.8. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	143
4.9. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	145
4.9.1.ΕΝΝΟΙΑ, ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	145
4.9.2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	146
4.9.3. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΕΙΒΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΣΟ ΜΙΣΘΟ	151
4.10. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΦΕΦΠ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	154
4.11.Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	155
4.12. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	156
4.12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	159
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	161
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	161
5.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	161
5.2. ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	162
5.2.1.ΦΟΡΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	163
5.2.2. ΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	163
5.2.2.1.ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	164
5.2.2.2. Ο ΦΟΡΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΔΩΡΕΩΝ, ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ, ΠΡΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΔΩΝ ΑΠΟ ΛΑΧΕΙΑ	168
5.2.2.3. ΦΟΡΟΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ)	172
5.3. ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	174
5.3.1. ΦΟΡΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	174
5.3.2. ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)	175
5.3.3. ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΚΟΥΣ	177
5.3.4. ΦΟΡΟΙ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	179
5.4. ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	179
5.5. ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	180
5.5.1. ΦΟΡΟΙ ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ, ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΚΩΝ	180
5.5.2.ΦΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	181

5.6. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	181
5.6.1. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΥΠΕΡΒΑΛΟΝΤΟΣ ΒΑΡΟΥΣ ΣΤΟΥ ΦΟΡΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	181
5.6.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ...	182
5.7. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	191
5.7.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	191
5.7.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	192
5.7.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	193
5.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	197
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	199
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	207
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	208
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	211
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	216
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	217
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ.....	219

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Μιχαήλ Ζουμπουλάκη για την καθοδήγησή του και για τις πολύτιμες παρατηρήσεις του κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας καθώς και για το κίνητρο που μου έδωσε μέσα από το μάθημα της Δημόσιας Οικονομικής για να ασχοληθώ με το θέμα της φορολογίας. Επίσης ευχαριστώ τους καθηγητές της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής καθώς και τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν και που συνέβαλαν στη βελτίωσή μου πάνω στα θέματα των εφαρμοσμένων οικονομικών.

Ευχαριστώ θερμά τον Περιφερειάρχη Θεσσαλίας κ. Αγοραστό Κωνσταντίνο για τη στήριξή του στην πιο κρίσιμη στιγμή της συγγραφής μου...

Τις συμφοιτήτριές μου Φωτεινή, Ιωάννα, Μαρία και Μαράκι καθώς και τον συνάδελφό μου Αποστόλη, για την πολύτιμη βοήθειά τους...

Τις φίλες μου Ελένη και Λενάκι για τις αξιόλογες συμβουλές τους...

Τα παιδιά μου, που μου δίνουνε αστείρευτη δύναμη...

Αφιερώνω αυτή την εργασία στους γονείς μου, τον αδερφό μου Αργύρη και τις αδερφές μου Νάνσυ και Μάγδα, για τη συμπαράσταση και τη στήριξη που μου δώσανε κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου, παρόλο που υπήρχαν δυσκολίες και αντιξοότητες...

«Κάθε φόρος, όμως, είναι γι' αυτόν που τον πληρώνει,
παράσημο, όχι σκλαβιάς, αλλά ελευθερίας»

Adam Smith, Wealth of Nations, 1776,

Penn States Electronic Classics Editions, p.703

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η πορεία της φορολόγησης της εργασίας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα και οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στην πάροδο των χρόνων προκειμένου να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα, να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή και να επιτευχθεί η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών με βάση τις αρχές της ισότητας και της φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών.

Έμφαση δίνεται στην περίοδο μετά την οικονομική κρίση και την εφαρμογή των δημοσιονομικών μέτρων που επέβαλαν οι τρεις μνημονικές υποχρεώσεις της Ελλάδας. Επίσης μελετάται η εξέλιξη της φορολογίας της εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα μοντέλα φορολόγησης που επικρατούν σ' αυτή. Στο τέλος γίνεται μία σύγκριση ανάμεσα στη φορολόγηση της εργασίας και της φορολόγησης του κεφαλαίου στην Ελλάδα μετά την έκρηξη της οικονομικής κρίσης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η φορολόγηση της εργασίας το 2015 αποτελούσε το 51% της συνολικής φορολόγησης και η φορολόγηση του κεφαλαίου το 21%. Στην Ελλάδα το ποσοστό των εσόδων από φόρους εργασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 14,5% και από φόρους κεφαλαίου στο 8,3% ενώ η συλλογή των φορολογικών εσόδων ως προς το ΑΕΠ είναι αισθητά χαμηλότερη.

Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ εφαρμόζεται η προοδευτική φορολογία για τη φορολόγηση εισοδήματος των μισθωτών και μόνο σε επτά χώρες (νέα κράτη μέλη) και στη Νορβηγία υπάρχει αναλογικός συντελεστής. Στη Σουηδία υπάρχει η μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση αλλά παρόλα αυτά έχει τον υψηλότερο δείκτη ευημερίας και τον υψηλότερο συντελεστή είσπραξης φόρων που συνδυάζεται όμως με μεγάλη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών.

Η οικονομική ανάπτυξη σχετίζεται με το υψηλό επίπεδο απασχόλησης και την παραγωγικότητα της εργασίας. Γι' αυτό και μία μεγάλη φορολόγηση της εργασίας μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην απασχόληση. Η φορολογία της εργασίας επηρεάζει τη δίκαιη διανομή του εισοδήματος, την προσφορά εργασίας και την κατανάλωση και η φορολογία του

κεφαλαίου την κατανομή του πλούτου, την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς και τη ζήτηση της εργασίας.

Η εναρμόνιση της φορολογικής πολιτικής για την εργασία στην ΕΕ είναι απαραίτητη προκειμένου να δημιουργηθεί μία ενιαία ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Επίσης είναι αναγκαία και η εναρμόνιση των φόρων στα κέρδη των επιχειρήσεων προκειμένου να μην δημιουργούνται διαταραχές στην ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων.

Η φορολογική επιβάρυνση ή ελάφρυνση των μισθωτών καθορίζεται από την προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας, από τα αφορολόγητα ποσά, τις εκπτώσεις από το φόρο και από το εισόδημα, από τα προστατευόμενα μέλη και από τις δαπάνες που μειώνουν είτε το φόρο είτε το εισόδημα. Η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών στην Ελλάδα είχε μία αυξητική τάση που έγινε όμως αρκετά μεγάλη μετά την έκρηξη της κρίσης λόγω της αύξησης της φορολογίας και των ασφαλιστικών εισφορών. Ωστόσο, στην ΕΕ υπήρχε μία τάση για μείωσή της. Μάλιστα η Ελλάδα είναι δεύτερη στην κατάταξη των επιβαρυνμένων χωρών στην κατηγορία της οικογένειας με έναν εργαζόμενο και δύο παιδιά.

Τελικά η χώρα δεν κατάφερε να μπει σε αναπτυξιακή τροχιά με τόσο μεγάλη αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης του κεφαλαίου και της εργασίας. Η κατολίσθηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ συνοδεύτηκε από άνιση κατανομή του εισοδήματος. Η χώρα μπήκε σε πιο βαθιά ύφεση με το δημόσιο χρέος να παραμένει υψηλό. Για να επέλθει μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ θα πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις που θα τονώσουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, θα διατηρήσουν μια συνετή δημοσιονομική πολιτική σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση του χρέους, στο επίπεδο που απαιτείται.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : Φορολογία εργασίας, φορολογία κεφαλαίου, φορολογική επιβάρυνση, φορολογικές μεταρρυθμίσεις, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωζώνη

ABSTRACT

This work examines the evolution of taxation on labour from the establishment of the Greek state to the present day and the tax reforms which have taken place throughout the years in order to increase the tax revenue, eliminate tax evasion and tax avoidance and also to achieve a just distribution of the tax burden, taking the principles of equality and the citizen's tax ability into consideration.

Emphasis has been placed on the period after the economic crisis and the adoption of fiscal measures which have been imposed due to the three memorandum obligations of Greece. In addition, the evolution of taxation on labour in the European Union and the tax models followed in it are also examined. Finally a comparison between the taxation on labour and the taxation on capital in Greece, after the outbreak of the economic crisis, is also included.

In the European Union the labour taxation in 2015 amounted to 51% of the total taxation and the capital taxation stood at 21%. In Greece the ratio of the income from labour taxes as % of GDP amounted to 14,5% and from capital taxes to 8,3% while the tax revenue received as % of GDP was significantly lower.

Most EU countries apply the progressing taxation for the personal income tax of wage earners while a flat tax rate can be found in only seven countries (new member states) and in Norway. Sweden has the greatest tax burden, however, it also has the highest social progress index and the highest tax collection rate, which is always combined with significant citizen tax compliance.

The development of the economy is related to the high level of employment and the productivity of labour. Thus, an increased labour taxation may have a negative effect on both the development of the economy and employment. The labour taxation influences the just distribution of income, the labour supply and consumption while the capital taxation has an impact on the distribution of wealth, the strengthening of capital market and the labour demand.

The harmonization of tax policies and labour in the EU is necessary in order to create a single European labour market. Moreover, the harmonization of the taxes imposed

on business profits is also necessary so as to avoid disturbances in the free movement of capital dealing.

The tax burden or tax relief of labour employees is defined by the progressive tax scale, by the tax-free amount, the tax credit and the income, by the protected members and the expenses which decrease either the tax or the income. The tax burden of labour employees in Greece was on the increase and became even greater after the outbreak of the crisis, due to the increase in taxes and social contributions. However, in EU the tax burden of employees started to decrease. Greece holds second place on the list of tax burdened countries as regards in the category of families with one employed member and two children.

Finally, the country has not been able to enter a development orbit because of the great increase in capital and labour tax burden. The significant decrease in per capita GDP has been followed by an uneven distribution of income. The country has entered a deeper recession, with the public debt still remaining high. In order to achieve a decrease in the ratio debt to GDP there should be reforms which will give a boost to long term development, will maintain a wise public fiscal policy, in combination with the restructuring of the debt at the level required.

WORD KEYS : taxation on labour, taxation on capital, tax burden, tax reforms, European Union, Euro area.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μία προσπάθεια για την μελέτη της φορολόγησης της εργασίας στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη σύγκρισή της με τη φορολογία του κεφαλαίου στη χώρα μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης.

Η φορολόγηση της εργασίας και του κεφαλαίου ασχολείται με τη φορολογία των μισθών και ημερομισθίων, των επιχειρηματικών κερδών, των μερισμάτων και τόκων, των ενοικίων, της ακίνητης περιουσίας και των κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών.

Η φορολόγηση της εργασίας περιλαμβάνει την φορολογία του εισοδήματος των μισθωτών με εξαρτημένη εργασία και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλονται από τους εργαζομένους και τους εργοδότες. Στη μελέτη μας θα παρακολουθήσουμε την εξέλιξη της φορολόγησης της εργασίας και θα αναλύσουμε τη φορολογία εισοδήματος των εργαζομένων μισθωτών. Έτσι θα μελετήσουμε τις σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα από τότε που καθιερώθηκε η φορολογία των μισθωτών υπηρεσιών έως σήμερα και βάση των οποίων ασκήθηκε η εκάστοτε φορολογική πολιτική της χώρας. Συγχρόνως θα δούμε πως κατανεμήθηκε διαχρονικά το φορολογικό βάρος στους μισθωτούς σε σχέση με τις άλλες επαγγελματικές κατηγορίες αλλά και σε σχέση με τους ίδιους τους μισθωτούς ανάλογα όμως με τον μισθό τους και την οικογενειακή κατάστασή τους. Ενώ θα γίνει και σύγκριση της εξέλιξης της φορολογίας της εργασίας στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη.

Η φορολόγηση του κεφαλαίου περιλαμβάνει φόρους επί της αξίας του κεφαλαίου (φόροι ακίνητης περιουσίας, φόροι μεταβίβασης, φόροι κληρονομιών-δωρεών-γονικών παροχών και κερδών από λαχεία), φόρους επί του εισοδήματος από κεφάλαιο (φόροι στα κέρδη των επιχειρήσεων, φόροι στα μερίσματα, τους τόκους, φόροι στα ενοίκια) φόρους στο εισόδημα από υπεραξία κεφαλαίου.

Και οι δύο φορολογίες έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων αλλά και στο βιοτικό επίπεδο των πολιτών της χώρας, οι οποίες όπως θα δούμε είναι πολύ μεγάλες όταν μία χώρα βρίσκεται σε βαθιά ύφεση, όπως είναι η περίπτωση της Ελλάδας.

Στο 1^ο κεφάλαιο περιγράφονται οι έννοιες που σχετίζονται με τους φόρους, η έννοια της φορολόγησης της εργασίας και του κεφαλαίου καθώς και οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν ένα καλό φορολογικό σύστημα ενώ τονίζεται και ο σκοπός της φορολογίας που είναι η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, η σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης και η αναδιανομή του εισοδήματος σύμφωνα με τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και του περιορισμού των κοινωνικών ανισοτήτων.

Στο 2^ο κεφάλαιο αναλύονται τα φορολογικά συστήματα και μοντέλα που υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη μη δυνατότητα παρέμβασής της στη διαδικασία επιβολής των άμεσων φόρων που ανήκουν η φορολογία της εργασίας και του κεφαλαίου.

Στο 3^ο κεφάλαιο αναλύουμε τη σχέση οικονομικής ανάπτυξης και φορολόγησης εργασίας καταλήγοντας ότι μία μεγάλη φορολόγηση της εργασίας μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην απασχόληση. Στη συνέχεια παρατηρούμε τους δείκτες του πραγματικού φορολογικού συντελεστή της εργασίας και της φορολογικής σφήνας προκειμένου να διαπιστώσουμε την πορεία της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη.

Στο 4^ο κεφάλαιο εστιάζουμε στην εξέλιξη της φορολόγησης της εργασίας στην Ελλάδα και μελετάμε την εξέλιξή της διαχρονικά καθώς και όλες τις κρίσιμες νομοθετικές ρυθμίσεις που καθιερώθηκαν στη χώρα από τότε που άρχισε η επιβολή της έως σήμερα. Εξετάζονται όλα τα φορολογικά μέτρα που έχουν παρθεί για τη φορολογία των μισθωτών εργαζομένων και τονίζεται η σημαντικότητα της προοδευτικότητας στη φορολογική κλίμακα η οποία επηρεάζει τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και τη σταθεροποίηση του ίδιου του φορολογικού συστήματος. Τονίζεται ότι το φορολογικό βάρος του φόρου εισοδήματος το επωμίζονται οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι.

Στο 5^ο κεφάλαιο εξετάζεται η φορολογία του κεφαλαίου και συγκρίνεται με τη φορολογία της εργασίας. Στη συνέχεια προσπαθώντας να περιγράψουμε τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης διαπιστώνουμε ότι η φορολογική μεταρρύθμιση που έπρεπε να είχε γίνει προκειμένου να χρηματοδοτήσει τις δημόσιες δαπάνες και να ανακατανέμει τους πόρους με δίκαιο τρόπο δεν έγινε. Αντίθετα η χώρα βυθίστηκε σε πιο βαθιά ύφεση.

Τέλος παραθέτονται τα συμπεράσματα της εργασίας σύμφωνα με τα οποία φαίνεται ότι η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών στην Ελλάδα είναι μεγάλη και είχε μία τάση αύξησης διαχρονικά. Μετά την εμφάνιση της κρίσης αυξήθηκε περισσότερο ενώ αυξήθηκε και η φορολογία του κεφαλαίου που ήταν πολύ μικρότερη ενώ συρρικνώθηκαν οι μισθοί των εργαζομένων και των συντάξεων και αυτό οδήγησε σε μείωση της ζήτησης, των φορολογικών εσόδων από άμεσους και έμμεσους φόρους και σε μεγάλη μείωση της απασχόλησης ενώ τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συνεχίζουν να υπάρχουν. Είναι απαραίτητο λοιπόν η φορολογική πολιτική να εστιαστεί στον συνδυασμό φορολογικών μέτρων που δεν θα εξαντλούν τους μισθωτούς και δεν θα δυσκολεύουν τη διακίνηση του κεφαλαίου και δεν θα μειώνουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της Ελλάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα γίνουν οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των φόρων, της φορολογίας, του υποκείμενου και του αντικείμενου του φόρου και του φορολογικού βάρους. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η ταξινόμηση των φόρων, η έννοια της φορολόγησης των συντελεστών παραγωγής και οι θεωρίες και οι αρχές σχετικά με τη φορολογία και τα φορολογικά συστήματα καθώς και οι αντιδράσεις των φορολογούμενων στην επιβολή των φόρων.

Το σύγχρονο κράτος προκειμένου να παράγει και να διαθέσει τα δημόσια αγαθά (αυτά που είναι μη ανταγωνιστικά στην κατανάλωσή τους και δεν είναι δυνατό να αποκλειστεί κάποιος από την κατανάλωσή τους π.χ. εθνική άμυνα, δικαιοσύνη, εσωτερική ασφάλεια, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη κλπ) δωρεάν στο κοινωνικό σύνολο και να καλύψει τις διάφορες δαπάνες του (μισθούς δημοσίων υπαλλήλων, ενοίκια γραφείων, αγορά υλικών, αμοιβές παραγωγικών συντελεστών προκειμένου να εκτελεστούν οι δημόσιες επενδύσεις, καταβολή συντάξεων και επιδομάτων κλπ) χρειάζεται πόρους (Γεωργακόπουλος, 2005). Οι πόροι αντλούνται κυρίως από τους φόρους. Οι φόροι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι και συνυφασμένοι με τη δημιουργία και την εξέλιξη του κράτους. Για να λειτουργήσει το κράτος απαιτούνται έσοδα, τα οποία συλλέγει είτε από την επιβολή φόρων είτε από τον δημόσιο δανεισμό είτε από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η διαχείριση των κρατικών εσόδων καθορίζει την εξασφάλιση των απαραίτητων οικονομικών πόρων και την καθιέρωση της εμπιστοσύνης ανάμεσα στο κράτος και στους πολίτες, μέσω των εξής λειτουργιών (Khwaja et al, 2011):

- Ελέγχοντας την συνέπεια της φορολογικής βάσης για να αποτρέψει τις παραβατικές συμπεριφορές που μπορεί να προκύψουν
- Παρέχοντας την απαραίτητη εκπαίδευση και τις απαραίτητες υπηρεσίες στη φορολογική βάση έτσι ώστε αυτή να μπορέσει να ανταποκριθεί στις φορολογικές της υποχρεώσεις.

Η φορολογία αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή για την κάλυψη των δημοσίων δαπανών. Πέρα από τους φόρους υπάρχουν τα έσοδα από την πώληση αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν οι δημόσιες επιχειρήσεις, τα έσοδα από την έκδοση αναγκαστικών ή εκουσίων δανείων, από την επιβολή κυρώσεων και από την εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας όπως τόκοι, ενοίκια κ.α. (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Αν ένα οικονομικό βάρος αποτελεί φόρο ή ανταποδοτικό τέλος εξαρτάται από το σκοπό και τη φύση που υπηρετεί αυτό (Αναστόπουλος, 1992). Τα τέλη αποτελούν εισφορά των ιδιωτικών φορέων στο δημόσιο που αντικρίζεται από ειδική και άμεση οικονομική αντιπαροχή του δημοσίου προς τους ιδιωτικούς φορείς δηλαδή αποτελούν τιμή για συγκεκριμένη υπηρεσία που παρέχει το κράτος στους ιδιώτες (Δαλαμάγκας, 1981). Παράδειγμα αποτελούν τα τέλη καθαριότητας, τα τέλη κυκλοφορίας, τα τέλη εκδόσεως διαβατηρίων κλπ. Όμως δεν αποτελούν τέλη, τα τέλη ψυχαγωγίας, χαρτοσήμου κλπ καθόσον στην ουσία αυτά αποτελούν φόρους.

Η σύγχρονη οικονομική επιστήμη ασχολείται με τις επιπτώσεις που έχει η επιβολή των φόρων από το Κράτος στην οικονομική μεγέθυνση, στη σταθεροποίηση της οικονομίας, στην άριστη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών και στην δίκαιη διανομή του πραγματικού εισοδήματος μεταξύ των εισοδηματικών τάξεων (Καράγιωργας, 1981).

1.2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

1.2.1. ΦΟΡΟΙ

Ο φόρος αποτελεί οριστική αναγκαστική παροχή, που καταβάλλει ο πολίτης, χωρίς ειδικό αντάλλαγμα και την οποία (παροχή) εισπράττει το κράτος προκειμένου αυτό να αντιμετωπίσει τις δημόσιες δαπάνες (Αναστόπουλος & Φορτσάκης, 2003). Η αντιπαροχή αυτή δεν είναι ειδική αλλά γενική, διότι το κράτος μέσω της ορθής χρησιμοποίησης των φόρων βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών (Βελέντζας, 2004). Οι φόροι έχουν τα εξής βασικά χαρακτηριστικά (Βελέντζας, 2004) :

- Είναι παροχή προς το κράτος
- Αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό τομέα στον δημόσιο
- Είναι μονομερές μέσο δηλαδή χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των δημόσιων φορέων προς τους ιδιωτικούς
- Αποτελεί εκπλήρωση δημόσιων σκοπών.

Ο φόρος αποτελεί έναν μηχανισμό αναγκαστικής μετάθεσης μέσων παραγωγής από την ιδιωτική στη δημόσια χρήση αλλά ταυτόχρονα και μηχανισμό επιμερισμού του κόστους παραγωγής δημόσιων αγαθών μεταξύ των πολιτών με τρόπο που θεωρείται δίκαιος από την πολιτική εξουσία (Γκιούρας, 2000, σελ. 406). Με βάση τον οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ο φόρος ορίζεται ως «αναγκαστική, μη ανταποδοτική πληρωμή στη γενική κυβέρνηση» (OECD, 1996: σελ.3). Λογίζεται ως μη ανταποδοτική πληρωμή διότι τα οφέλη που παρέχονται από την κυβέρνηση στους φορολογούμενους δεν δίνονται αναλογικά με τις πληρωμές που αυτοί καταβάλλουν. Ο Ferrara θεωρεί ότι ο φόρος είναι η τιμή που καταβάλλει ο πολίτης σε αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες που του προσφέρει το κράτος, και συνεχίζει ότι οι φόροι πρέπει να είναι ουδέτεροι και να μη διαταράσσουν την ισορροπία στην οποία οδηγεί ο μηχανισμός της αγοράς ο οποίος διασφαλίζει την άριστη κατανομή των πόρων (Ράπανος, 2008).

Ο Antonio De Viti de Marco (1936) αναφέρει ότι «κάτω από ένα σύστημα φόρων είναι δυνατό να διαμορφωθούν ταξικές πολιτικές, οι οποίες όμως είναι αντιοικονομικές από την άποψη της κοινωνίας για πολύ χρόνο και σε μεγαλύτερο βαθμό από το να είχαμε ένα σύστημα χρεώσεων. Οι τάξεις που είναι κατώτερες ή αδύναμες πληρώνουν για δημόσιες υπηρεσίες τις οποίες δεν ζητούν για τον εαυτό τους» (Ράπανος, 2008).

1.2.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ-ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο Γάλλος πολιτικός Jean Baptiste Colbert (1619-1683) ο οποίος διετέλεσε υπουργός οικονομικών της Γαλλίας, επί της βασιλείας του Λουδοβίκου ΙΔ, υποστήριζε ότι « η τέχνη της φορολογίας είναι η τέχνη του να μαδήσεις τη χήνα με τέτοιο τρόπο ,ώστε να μπορείς να μαζέψεις όσο το δυνατό περισσότερα φτερά, με όσο το δυνατό λιγότερα τσιρίγματα της χήνας» (Armitage & Smith, σελ.36, 1907). Όμως η σύγχρονη οικονομική επιστήμη δίνει έμφαση στο πως πρέπει να επιβάλλονται οι φόροι έτσι

ώστε να βελτιώνεται συνεχώς η οικονομική αποτελεσματικότητα και να προωθείται στη συνέχεια μία δίκαιη διανομή του εισοδήματος (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2009, σελ. 545). Η φορολογία λοιπόν αποτελεί έναν μηχανισμό του κράτους με τον οποίο αντλεί αυτό τους οικονομικούς του πόρους και μεταβιβάζει αγοραστική δύναμη από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα. Η μορφή της φορολογίας σχετίζεται με τη μορφή και τη δομή του κράτους, τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν και την ιστορική συγκυρία. Έτσι για παράδειγμα στα καθεστώτα της μοναρχίας ο ηγεμόνας αποκλειστικά ασκούσε την φορολογική πολιτική ενώ στα δημοκρατικά καθεστώτα η φορολογία ασκείται με βάση τις αρχές του φορολογικού δικαίου. Η φορολογία εκτός από πηγή άντλησης εσόδων αποτελεί και μέσο άσκησης οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και εργαλείο διαχείρισης οικονομικών, κοινωνικών κλπ προβλημάτων (Χριστιανός, 2012, σελ. 614.)

Ο Pantaleoni θεωρεί ότι η φορολογία δεν πρέπει να αξιολογείται μόνο σε σχέση με το κόστος της αλλά και σε σχέση με την ωφέλεια που δημιουργείται από τη μεταφορά πόρων από τον ιδιωτικό τομέα στο κράτος για τη χρηματοδότηση δημόσιων δαπανών (Ράπανος,2008).

Η φορολογική πολιτική προσπαθεί με δεδομένο το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών από το κράτος, να διαρθρώσει το φορολογικό σύστημα με τέτοιο τρόπο ώστε αυτό να είναι δίκαιο, να έχει τις λιγότερο δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία και να προκαλέσει στους συναλλασσόμενους τη μικρότερη δυνατή δυσαρέσκεια σχετικά με τις διαδικασίες που απαιτούνται με τη συμμόρφωσή τους με αυτό (Τάτσος, 2012).

Στις περισσότερο αναπτυγμένες χώρες περισσότερο από το 90% των εσόδων του κράτους προέρχεται από τη φορολογία. (Γεωργακόπουλος, Πάσχος , 2003). Η φορολογία της κάθε χώρας βασίζεται στο φορολογικό δίκαιο το οποίο περιλαμβάνει νόμους με φορολογικό περιεχόμενο, νομολογίες, εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομικών, διεθνείς συμβάσεις κλπ.

1.2.3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Η Φορολογική μονάδα είναι το άτομο ή το σύνολο ατόμων (λ.χ. μιας οικογένειας) που καλείται να αποδώσει το φόρο. Μπορεί να είναι είτε φυσικό πρόσωπο είτε

νομικό πρόσωπο και αποτελεί το υποκείμενο του φόρου. Στη σύγχρονη οικονομία η σημαντικότερη πηγή δημοσίων εσόδων είναι τα έσοδα από φόρους στα φυσικά και στα νομικά πρόσωπα, τα οποία αποτελούν το υποκείμενο του φόρου (Γεωργακόπουλος, Πατσουράτης, 1991). Σύμφωνα με το δίκαιο **φυσικό πρόσωπο** είναι κάθε άνθρωπος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ανεξάρτητα γένους, ηλικίας, εθνικότητας και θρησκείας. Ενώ **νομικό πρόσωπο** είναι μία ένωση φυσικών προσώπων ή ομάδα περιουσίας που είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που έχει αυτοτελώς ικανότητα Δικαίου.

Η Φορολογική βάση είναι το οικονομικό ή μη οικονομικό μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται ο φόρος που οφείλει να καταβάλει ο φορολογούμενος και αποτελεί το αντικείμενο του φόρου. Μπορεί να είναι το εισόδημα, οι συναλλαγές ή η περιουσία του.

1.2.4. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ

Η μονομέρεια των φόρων προκαλεί ένα βάρος στους ιδιώτες που ονομάζεται φορολογικό βάρος και είναι το κόστος της δωρεάν παροχής δημοσίων αγαθών και της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων των δημοσίων φορέων (Γεωργακόπουλος & Πατσουράτης, σελ.181,1991). Από άλλη σκοπιά **το φορολογικό βάρος** είναι το σύνολο των φορολογικών εσόδων του κράτους σε σχέση με το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Τάτσου , σελ.151, 1991). Κατά τον Striglitz J.E. (σελ.491, 2001) το φορολογικό βάρος αφορά αυτούς που επωμίζονται το βάρος του φόρου. Καθώς μελετούμε τα φορολογικά βάρη βρίσκουμε τις τελικές επιπτώσεις του φόρου.

Έννοιες που σχετίζονται με το φορολογικό βάρος είναι (Harvey et al,2009):

- Η κατανομή του φορολογικού βάρους, δηλαδή οι εισοδηματικές τάξεις που επωμίζονται το φορολογικό βάρος. Η κατανομή του φορολογικού βάρους μπορεί να είναι δίκαιη ή άδικη και επηρεάζει τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, τις επενδύσεις και τις οικονομικές δραστηριότητες, την απασχόληση, την κατανομή των οικονομικών πόρων και την αναδιανομή του εισοδήματος.
- Η διάρθρωση του φορολογικού βάρους δηλαδή οι επιμέρους φόροι από τους οποίους αποτελούνται τα φορολογικά έσοδα.

- Το υπερβάλλον βάρος δηλαδή η διαφορά μεταξύ του φόρου που πρέπει να πληρώσουν οι πολίτες και του φόρου που είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν. Έτσι οι φόροι προκαλούν ένα υπερβάλλον βάρος που είναι το κόστος πέρα και πάνω από τα φορολογικά έσοδα του κράτους. Το φορολογικό βάρος που επιβάλλεται στους πολίτες εκτός του ότι οδηγεί στη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος τους οδηγεί και στο ότι αλλάζει τις καταναλωτικές τους προτιμήσεις και την ευημερία τους. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι είναι η απώλεια ευημερίας που έχουμε πάνω και πέρα από τα φορολογικά έσοδα (ROSEN, 1999).
- Το ακαθάριστο φορολογικό βάρος δηλαδή το κόστος ευκαιρίας της παροχής δημοσίων αγαθών που επιβάλει ο δημόσιος τομέας στον ιδιωτικό προκειμένου να παραχθούν τα δημόσια αγαθά ενός κράτους.
- Η μετάθεση του φορολογικού βάρους δηλαδή με ποιο τρόπο ο υπόχρεος του φόρου μεταθέτει το δικό του φορολογικό βάρος σε κάποιον που σχετίζεται με αυτόν. Έτσι έχουμε την μετακύλιση από τον παραγωγό στον καταναλωτή και από έναν μεταγενέστερο παραγωγό σε έναν προηγούμενο.
- Η επίπτωση των φόρων δηλαδή το ποσοστό του εισοδήματος των πολιτών που μεταβιβάζεται στο κράτος. Η επίπτωση μπορεί να είναι διαφορετική όταν ένας φόρος αντικαθιστά τον άλλο και απόλυτη όταν δεν υπάρχουν μεταβολές σε άλλους φόρους.
- Η επίπτωση μπορεί να είναι νομοθετική όταν δείχνει ποιος είναι νομοθετικά υπεύθυνος για το φόρο και οικονομική όταν ο φόρος προκαλεί μεταβολή στη διανομή του πραγματικού εισοδήματος.

Η φορολογική επιβάρυνση είναι το σύνολο των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του εισοδήματος, όταν ως φορολογικά έσοδα θεωρούνται τα έσοδα από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ), το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ) και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ΕΚΑ) (Καπλάνογλου, 2015).

1.3. ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ

Καθώς ο φόρος αποτελεί μονομερής αναγκαστική παροχή των ιδιωτικών φορέων στο δημόσιο χωρίς ειδική αντιπαροχή προς αυτούς, ασκεί ορισμένες επιδράσεις στη συμπεριφορά των πολιτών και οδηγεί στη δημιουργία αντιδράσεων από αυτούς (Δαλαμάγκας, 1981). Οι αντιδράσεις αυτές βρίσκονται σε μία σχέση αλληλεπίδρασης και μπορεί να είναι:

Είτε παθητικές, όπου οι φορολογούμενοι θεωρούν ως δεδομένο το μέγεθος της φορολογικής τους επιβάρυνσης και προσπαθούν να διαμορφώσουν ανάλογα και την οικονομική συμπεριφορά τους. Για παράδειγμα κατά την επιβολή ενός προοδευτικού φόρου εισοδήματος, κάποιιοι μπορεί να μειώσουν τον χρόνο της εργασίας τους καθώς η αμοιβή για κάθε πρόσθετη ώρα εργασίας δίνεται στο κράτος κατά ένα διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό ενώ κάποιιοι άλλοι μπορεί να τον αυξήσουν προκειμένου να καλύψουν την μείωση του εισοδήματος λόγω της επιβολής του φόρου αυτού.

Είτε ενεργητικές, όπου οι φορολογούμενοι δεν θεωρούν ως δεδομένο το μέγεθος της φορολογικής τους επιβάρυνσης και προσπαθούν με κάποια νόμιμα ή παράνομα μέσα να το ελαχιστοποιήσουν. Οι αντιδράσεις αυτές είναι :

A) Η φοροδιαφυγή (tax evasion) που είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκεται η μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή η αποφυγή καταβολής βεβαιωμένων φόρων (Oguttu, 2015). Η φοροδιαφυγή, καθώς είναι μία παράνομη πράξη, καταστρατηγεί διατάξεις φορολογικών νόμων και γι' αυτό επιβάλλονται ποινές (OECD, glossary of tax terms, σελ.10). Η φοροδιαφυγή παρατηρείται σε όλες τις χώρες. Η έκτασή της εξαρτάται από διάφορους παράγοντες,(Τάτσος,2001) όπως :

- Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των φορολογούμενων
- Το μορφωτικό επίπεδο των φοροτεχνικών οργάνων
- Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης του κάθε πολίτη σε σχέση με το εισόδημά του
- Τον τρόπο κατανομής των φορολογικών βαρών
- Τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος (κυριαρχία άμεσων ή έμμεσων φόρων)
- Τον τρόπο διαχείρισης του δημοσίου χρήματος (συνετή διαχείριση ή σπατάλη του δημοσίου χρήματος)
- Τον βαθμό οργάνωσης της αγοράς και των παραγωγικών μονάδων

- Τον βαθμό ανάπτυξης και οργάνωσης της οικονομίας
- Την διάρθρωση του εθνικού εισοδήματος της χώρας

Η φοροδιαφυγή αποτελεί λοιπόν μία άσχημη αντικοινωνική συμπεριφορά, από την οποία δημιουργούνται διάφορες δυσμενείς επιδράσεις στη ζωή των πολιτών όπως η εμφάνιση προστριβών μεταξύ φοροφυγάδων και φορολογούμενων που πληρώνουν κανονικά τους φόρους, η αύξηση των έμμεσων φόρων και η μείωση των άμεσων, προκαλούνται αποκλίσεις από την άριστη κατανομή των μέσων παραγωγής και την δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, μειώνεται η αποτελεσματικότητα της οικονομίας, δημιουργούνται ταμειακές δυσχέρειες στο κράτος και έλλειμμα στον προϋπολογισμό του (Αγαπητός,2000). Στην Ελλάδα η φοροδιαφυγή είναι εύκολα ανιχνεύσιμη στους μισθωτούς στους οποίους το ποσοστό μη δηλωθέντων εισοδημάτων τους είναι στο 0,5-1% και δύσκολα ανιχνεύσιμη στους αυτοαπασχολούμενους στους οποίους το ποσοστό των μη δηλωθέντων εισοδημάτων φτάνει το ποσοστό του 58% και αυτό συμβαίνει γιατί τα εισοδήματα των αυτοαπασχολούμενων για να εμφανιστούν πρέπει να εκδοθούν τα αντίστοιχα παραστατικά στοιχεία ενώ η εργασία των μισθωτών δηλώνεται από τον εργοδότη τους και υπολογίζεται εύκολα η ακρίβεια των δηλωθέντων εισοδημάτων τους (διαΝΕΟσις & Ε.Υ., 2016).

Η φοροδιαφυγή συνδέεται άμεσα αλλά δεν ταυτίζεται με την παραοικονομία και διενεργείται συνήθως αλλά όχι αποκλειστικά μέσα σ' αυτή. Ενώ η επίσημη οικονομία είναι η νόμιμη δηλωμένη παραγωγική οικονομία, η παραοικονομία είναι το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας που θα έπρεπε να υπάρχει μέσα στο Εθνικό Προϊόν αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία, όμως για διάφορους λόγους δεν είναι δυνατό να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες που κάνουν τις μετρήσεις (Παυλόπουλος,1987). Υπάρχουν βέβαια και οι δραστηριότητες της άτυπης οικονομίας που βρίσκονται έξω από το σύστημα της αγοράς και γι' αυτό δεν μπορούν να καταγραφούν στους εθνικούς λογαριασμούς, όπως είναι το μέγαλωμα των παιδιών, οι εργασίες της νοικοκυράς κλπ. Κατά τον Παυλόπουλο (1987) οι παράγοντες που οδηγούν στην παραοικονομία είναι:

- Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης και το μεγάλο ποσοστό των φορολογικών συντελεστών.

- Το μέγεθος της ανεργίας και η παροχή επιδομάτων ανεργίας που πολλές φορές οδηγεί τους εργάτες να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με χαμηλή αμοιβή.
- Το μέγεθος της παρεχόμενης κοινωνικής ασφάλισης και το ύψος των συντελεστών των κοινωνικών εισφορών των εργοδοτών και των εργαζομένων.
- Οι θεσμικοί έλεγχοι και περιορισμοί οι οποίοι πολλές φορές οδηγούν σε αύξηση του κόστους εργασίας με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε μη νόμιμες αναζητήσεις εργασίας (μετανάστες, πρόσφυγες, συνταξιούχους κλπ).
- Ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης της οικονομίας ο οποίος έχει μειώσει το εισόδημα των πολιτών.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχει μία αμφίδρομη σχέση μεταξύ της παραοικονομίας και της φορολογίας. Έτσι η φορολογία αποτελεί την αιτία δημιουργίας της παραοικονομίας αλλά και το αποτέλεσμα της παραοικονομίας.

Β) Η φοροαποφυγή (tax avoidance) είναι το σύνολο των νόμιμων ενεργειών των πολιτών με τις οποίες αυτοί αποβλέπουν στο να μειωθεί ή να εξαλειφθεί η φορολογική τους επιβάρυνση. Για παράδειγμα φοροαποφυγή υπάρχει όταν κάποιος μεταβιβάζει την περιουσία του με τμηματικές δωρεές στους μέλλοντες κληρονόμους του όσο είναι εν ζωή προκειμένου να μην πληρώσουν οι κληρονόμοι αυτοί τον βαρύτερο φόρο κληρονομιάς. Σύμφωνα με το άρθρο 38 του Ν.4174/2013 ορίζεται ότι πρακτική φοροαποφυγής αποτελεί κάθε τεχνητή διευθέτηση, ή σειρά διευθετήσεων, που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα, το οποίο προκύπτει μετά τη σύγκριση του οφειλόμενου φόρου (μετά τη διευθέτηση) και του ποσού που θα όφειλε ο φορολογούμενος αν δεν είχε γίνει η διευθέτηση. Πάντως και η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή οδηγούν στη μη καταβολή των φόρων και στη στέρηση από την είσπραξη των φορολογικών εσόδων.

Γ) Η κεφαλαιοποίηση του φόρου είναι η μετάθεση του φόρου περιουσίας ή του φόρου εισοδήματος από φόρο περιουσίας από τον αγοραστή στον πωλητή του περιουσιακού στοιχείου.

Δ) **Η μετακύλιση του φόρου**_(tax shifting) είναι η διαδικασία κατά την οποία το φορολογικό βάρος μεταβιβάζεται από έναν ιδιωτικό φορέα στον οποίο επιβλήθηκε αρχικά ο φόρος σε έναν ιδιωτικό φορέα ο οποίος επιβαρύνεται τελικά από τον φόρο.

Όταν αυτός που είναι υπόχρεος για την καταβολή του φόρου μεταβιβάζει το φορολογικό βάρος στα επόμενα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας ανεβάζοντας την τιμή πώλησης των αγαθών ή υπηρεσιών κατά το ποσό του φόρου τότε η μετακύλιση γίνεται προς τα εμπρός. Όταν όμως ο υπόχρεος του φόρου μεταβιβάζει το φορολογικό βάρος στα προηγούμενα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας μειώνοντας την αμοιβή των εργατών κατά το ποσό του φόρου τότε η μετακύλιση γίνεται προς τα πίσω.

1.4.ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΟΡΩΝ

Σύμφωνα με τον Γεωργακόπουλο (2005), οι φόροι ταξινομούνται με τους ακόλουθους τρόπους :

A) Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φορολογική βάση

Όταν η φορολογική βάση είναι κάποιο οικονομικό μέγεθος τότε οι φόροι διακρίνονται σε:

- φόρους εισοδήματος (income taxes)
- φόρους δαπάνης ή κατανάλωσης (consumption taxes or sales taxes)
- φόρους περιουσίας (property taxes)

Οι φόροι εισοδήματος επιβάλλονται σε έναν φορολογούμενο σε σχέση με την πηγή του εισοδήματός του σε μία ορισμένη χρονική περίοδο (ετήσια) και είναι:

- **οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων** (personal income taxes) που η φορολογική τους βάση είναι το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων αφού αφαιρεθούν τα έξοδα του φορολογούμενου καθώς και ορισμένες απαλλαγές και εξαιρέσεις (όπως το ελάχιστο όριο συντήρησης, τα οικογενειακά βάρη του φορολογούμενου κλπ)

- **οι φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων** (corporation income taxes) που η φορολογική τους βάση είναι το σύνολο των ετήσιων καθαρών κερδών των ανωνύμων εταιρειών.

Οι φόροι δαπάνης ή κατανάλωσης επιβάλλονται στην τρέχουσα παραγωγή, είτε στον αγοραστή είτε στον πωλητή ενός προϊόντος ή ενός παραγωγικού συντελεστή. Επιβάλλονται σε σχέση με τη χρησιμοποίηση του εισοδήματός του φορολογούμενου για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και είναι οι δασμοί, τα τέλη χαρτοσήμου και οι φόροι κατανάλωσης. Κατά τον Ανδρεάδη (1935) οι φόροι στην κατανάλωση είναι προτιμότεροι καθώς επιβραβεύουν εμμέσως την αποταμίευση (Κουντούρης, 2008).

Οι φόροι περιουσίας επιβάλλονται στην κατοχή ή στη μεταβίβαση της περιουσίας. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας (ΦΜΑΠ), ο φόρος ακίνητης περιουσίας (ΦΑΠ), ο ΕΝΦΙΑ, ο φόρος κληρονομιάς, γονικής παροχής και δωρεών. Ο Keynes (Γενική Θεωρία, σελ. 188) έχει τονίσει τη σημαντικότητα της επιβολής σημαντικού φόρου μεταβίβασης σε όλες τις κερδοσκοπικές συναλλαγές, με στόχο να περιοριστεί η κερδοσκοπία και η κυριαρχία επί της επιχειρηματικότητας έτσι ώστε να μειωθεί το εισοδηματικό μερίδιο των εισοδηματιών. Οι λύσεις για να μειωθούν οι τεράστιες ανισότητες που επικρατούσαν στην εποχή του (1883-1946) ήταν να αυξηθεί η φορολογία των κληρονομιάς και να υπάρχει χαμηλός τόκος στην οικονομία (Γαγανάκης, 1999).

Στην Ελλάδα, το 2002 (στοιχεία από Υπουργείο Οικονομικών 2004) το 63% των φορολογικών εσόδων προερχότανε από φόρους δαπάνης, το 35% από φόρους εισοδήματος και μόνο το 1,6% από φόρους περιουσίας ενώ το 2010 (στοιχεία από Υπουργείο Οικονομικών 2011) το ποσοστό των φόρων δαπανών αυξήθηκε σε 67,7%, το ποσοστό των φόρων εισοδήματος μειώθηκε σε 31,2% και της περιουσίας σε 1,1%.

Οι φόροι που βασίζονται σε μη οικονομικό μέγεθος (π.χ. οι κεφαλικοί φόροι) είναι ανεξάρτητοι από την οικονομική θέση του φορολογούμενου και για αυτό θεωρούνται ουδέτεροι φόροι. Οι φόροι αυτοί δεν προκαλούν οικονομικές επιδράσεις αλλά χρησιμοποιούνται ως βάση για να αξιολογήσουμε τους φόρους που βασίζονται σε κάποιο οικονομικό μέγεθος.

B) Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φύση του φορολογικού συντελεστή

Φορολογικός συντελεστής (Tax Rate) είναι το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μία μονάδα φορολογικής βάσης (Περδίκης, 1986). Υπάρχουν δύο είδη φορολογικών συντελεστών :

- Ο μέσος φορολογικός συντελεστής (Average Tax Rate) που είναι ο λόγος του ποσού του φόρου που καταβάλλεται από μία φορολογική μονάδα διαιρεμένο με τη συνολική αξία της φορολογικής βάσης.
- Ο οριακός φορολογικός συντελεστής (Marginal Tax Rate) που είναι ο πρόσθετος φόρος που πρέπει να καταβληθεί για κάθε επιπλέον μονάδα αύξησης της φορολογικής βάσης.

Όταν το μέγεθος της φορολογικής βάσης μετριέται σε μονάδες αξίας τότε ο φορολογικός συντελεστής λέγεται συντελεστής κατά αξία ενώ όταν το μέγεθος της φορολογικής βάσης μετριέται σε μονάδες ποσότητας τότε λέγεται συντελεστής κατά μονάδα (π.χ. 10 ευρώ για κάθε κιλό ζάχαρης). Στην εποχή μας ο φορολογικός συντελεστής εκφράζεται κατά αξία σε όλους τους φόρους εκτός από τους δασμούς όπου εκφράζεται κατά μονάδα. Οι φόροι ταξινομούνται ανάλογα με τη φύση του φορολογικού συντελεστή σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

Αναλογικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής δε μεταβάλλεται όταν μεταβάλλεται η φορολογική βάση. Παραδείγματα αναλογικών φόρων στην Ελλάδα είναι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων που επιβάλλεται στο εισόδημα των ανώνυμων εταιρειών και κάποιοι φόροι δαπάνης όπως ο φόρος καπνού, το χαρτόσημο, ο φόρος κύκλου εργασιών. Όταν υπάρχει αναλογικός φόρος τότε ο μέσος και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ίσοι όσο και να μεταβάλλεται η φορολογική βάση.

Προοδευτικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής μεταβάλλεται ανάλογα με το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Έτσι αυξάνεται όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και μειώνεται όταν μειώνεται η φορολογική βάση. Παραδείγματα προοδευτικών φόρων στην Ελλάδα είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, η φορολόγηση ορισμένων νομικών προσώπων όπως οι ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες, ο φόρος κληρονομιών. Όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνεται με σταθερό ρυθμό έχουμε σταθερή προοδευτικότητα ενώ όταν αυξάνεται με αύξοντα ρυθμό έχουμε αύξουσα προοδευτικότητα και όταν αυξάνεται με φθίνοντα ρυθμό

έχουμε φθίνουσα προοδευτικότητα. Στην προοδευτική φορολογία ο οριακός συντελεστής, σταδιακά υπερβαίνει το μέσο συντελεστή, καθώς αυξάνει η φορολογική βάση. Για να μπορέσει να εφαρμοστεί αυτή η φορολογία, η φορολογική βάση διαιρείται σε κλιμάκια και σε κάθε κλιμάκιο ορίζεται και ένας διαφορετικός οριακός φορολογικός συντελεστής. Έτσι καθώς αυξάνεται το εισόδημα αυξάνει και ο φορολογικός συντελεστής και αυτό οδηγεί στη συνέχεια σε αύξηση του ποσοστού του φόρου στα υψηλότερα εισοδήματα. Γι' αυτό το λόγο η φορολογία αυτή δέχτηκε αυστηρή κριτική. Βέβαια σκοπός της είναι να καλυφθούν διάφορες αδικίες που βρίσκονται σε άλλες φορολογίες (κυρίως έμμεσες) .

Καθώς μελετούμε τις επιπτώσεις της προοδευτικότητας στην οικονομία είναι σημαντικό να έχουμε υπόψη τους εξής φόρους :

- **Τον γραμμικό προοδευτικό φόρο** (flat tax rate) ή προοδευτικό φόρο με σταθερό συντελεστή που επιβάλλεται με έναν συντελεστή πάνω στη βάση που προκύπτει όταν από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρέσουμε ένα ποσό που θεωρείται ότι είναι απαραίτητο ελάχιστο για τη συντήρησή του. Ο φόρος αυτός δηλαδή αποτελεί τον συνδυασμό μιας επιδότησης η οποία ισούται με το ελάχιστο ποσό που είναι απαραίτητο για να συντηρηθεί ο φορολογούμενος και του αναλογικού φόρου εισοδήματος.
- **Τον αρνητικό φόρο εισοδήματος** (negative income tax) ο οποίος χρησιμοποιείται στην αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φτώχεια. Ο αρνητικός φόρος εισοδήματος καθιερώθηκε ως έννοια από τον Milton Friedman το 1962, ο οποίος πρότεινε την επιβολή ενός μοναδικού φορολογικού συντελεστή για όλα τα εισοδήματα, και πίστευε ότι θα είχε θετικά αποτελέσματα στις επενδύσεις και στην απασχόληση (Frank, Robert, 2006). Ουσιαστικά ο αρνητικός φόρος αποτελεί την επιχορήγηση που μπορεί να λαμβάνουν ως βοήθεια οι χαμηλόμισθοι (Γκίνογλου, 2004).

Αντίστροφα προοδευτικοί είναι οι φόροι όταν ο μέσος φορολογικός συντελεστής τους μεταβάλλεται αντιστρόφως ανάλογα με το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Έτσι μειώνεται όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και αυξάνεται όταν μειώνεται αυτή. Παραδείγματα τέτοιων φόρων στην πράξη δεν υπάρχουν καθόσον από την εφαρμογή τους αδικούνται οι χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις και έτσι

δημιουργούνται αδικίες. Στην αντίστροφα προοδευτική φορολογία ο οριακός συντελεστής, καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση, είναι μικρότερος από το μέσο συντελεστή. Στην Ελλάδα (πηγή Υπουργείο Οικονομικών 2004) το 2002 το 75% των φορολογικών εσόδων προερχότανε από αναλογικούς φόρους και το 25% από προοδευτικούς.

Ενώ οι οικονομολόγοι της Αγγλοσαξωνικής σχολής ήταν υπέρ της προοδευτικότητας στην φορολογία του εισοδήματος, στην Ελλάδα ο καθηγητής Α. Ανδρεάδης (1935) ήταν υπέρ της αναλογικής φορολογίας και κατά της προοδευτικής καθώς πίστευε ότι η προοδευτική φορολογία (Ράπανος, 2008) :

- είναι αυθαίρετη και καθορίζεται σύμφωνα με τις αντιλήψεις του εκάστοτε νομοθέτη
- υστερεί από παραγωγική άποψη καθώς ένα μεγάλο μέρος των πολιτών απαλλάσσεται από τον φόρο και οι πλούσιοι φυγαδεύουν ένα μέρος των κεφαλαίων ή το αποκρύπτουν
- μ' αυτό τον τρόπο εμποδίζει και περιορίζει τον ιδιωτικό πλούτο
- στη συνέχεια οδηγεί στην καταστροφή του επιχειρηματικού πνεύματος και του πνεύματος της αποταμίευσης
- οπότε τελικά περιορίζει την ανάπτυξη του εθνικού πλούτου. Τελικά δεν οδηγεί σε μία πιο ίση διανομή εισοδήματος καθώς οι πλούσιοι γίνονται φτωχότεροι και οι φτωχοί δεν γίνονται πλουσιότεροι.

Ο ίδιος τόνισε ότι «στην Αρχαία Αθήνα ο θεσμός της προοδευτικής φορολογίας ναί μεν δεν υπήρχε στην νομοθεσία αλλά υπήρχε στην πράξη, με τις Προεισφορές, τις Λειτουργίες, την Τριηραρχία και τις Επιδόσεις και υπήρξε ο σπουδαιότερος παράγοντας της ατυχούς εκβάσεως του Πελοποννησιακού Πολέμου και των νικών του Φιλίππου» (Ανδρεάδης, 1935).

Γ) Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με το δημόσιο φορέα για τον οποίο επιβάλλονται.

Τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα περιέρχονται είτε στον Κρατικό Προϋπολογισμό (φόροι της Κεντρικής Διοίκησης) είτε στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (εισφορές κοινωνικής ασφάλισης) είτε στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Σύμφωνα την ΕΣΥΕ-Εθνικοί λογαριασμοί της Ελλάδας 2000 και του 2010, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων περιήλθε στον Κρατικό Προϋπολογισμό σε ποσοστό σχεδόν 70%, το 30% ήταν στην Κοινωνική Ασφάλιση και ένα ελάχιστο ποσοστό 0,8% στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ενώ το 2010, μετά την οικονομική κρίση, το ποσοστό στον Κρατικό Προϋπολογισμό μειώθηκε στο 63,7%, στην Κοινωνική Ασφάλιση αυξήθηκε στο 34,7% και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μειώθηκε στο 0,7%.

Δ) Ταξινόμηση των φόρων σε προσωπικούς και πραγματικούς

Προσωπικοί είναι οι φόροι όταν η φορολογική υποχρέωση εξαρτάται από προσωπικά στοιχεία του φορολογούμενου, όπως το μέγεθος και η σύσταση της οικογένειας, η κατάσταση υγείας κλπ. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και ο φόρος κληρονομιών και δωρεάς.

Πραγματικοί ή αντικειμενικοί είναι οι φόροι όταν η φορολογική υποχρέωση δεν εξαρτάται από τα προσωπικά στοιχεία και τις συνθήκες του φορολογούμενου αλλά από το υλικό αντικείμενο. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι οι φόροι χαρτοσήμου, οι φόροι κατανάλωσης, οι δασμοί, ο φόρος ακίνητης περιουσίας κλπ.

Ε) Η παραδοσιακή ταξινόμηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους

Άμεσοι είναι οι φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα ή την περιουσία του φορολογούμενου, βασίζονται στη φοροδοτική του ικανότητα και δεν μπορεί να μεταφερθούν από το ένα πρόσωπο στο άλλο. Η φορολογία αυτή αφορά την άμεση καταβολή των εισφορών από τους πολίτες προς το κράτος και αποτελεί τον πιο καθιερωμένο τρόπο φορολόγησης των φυσικών και νομικών προσώπων.

Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι οι φόροι εισοδήματος, οι φόροι περιουσίας, ο φόρος κερδών επί λαχείων, ο φόρος κληρονομιάς, οι φόροι για τόκους ομολογιών που έχουν εισπραχθεί κλπ. Έτσι ο φόρος κληρονομιάς πληρώνεται από αυτόν που αποδέχεται την κληρονομιά, ο φόρος εισοδήματος προσωπικής εργασίας καταβάλλεται από αυτόν που δέχεται το εισόδημα αυτό.

Έμμεσοι είναι οι φόροι που επιβάλλονται στις συναλλαγές όπου εκδηλώνεται η φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου και μπορεί να μεταφερθεί από το πρόσωπο που είναι αρχικά υπόχρεο στον καταναλωτή. Η φορολογία αυτή αφορά την

μη άμεση καταβολή των εισφορών από όλους τους πολίτες ανεξαρτήτως εισοδήματος. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι οι φόροι δαπάνης, οι τελωνιακοί δασμοί, οι φόροι καπνού στα τσιγάρα κλπ. Ένα δύσκολο θέμα είναι η επιλογή της φορολογικής πολιτικής που θα έχει το σωστό μίγμα άμεσων – έμμεσων φόρων. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι θεωρούν ότι η άμεση φορολογία είναι πιο δίκαιη από την έμμεση αλλά όχι τόσο αποτελεσματική καθώς δημιουργεί αντικίνητρα για εργασία και κίνητρα για φοροδιαφυγή. Τα αντικίνητρα αυτά είναι περιορισμένα με την επιβολή έμμεσων φόρων αλλά σ' αυτή την περίπτωση η διανομή εισοδήματος γίνεται αντίστροφα προοδευτική.

Κατά τον Ανδρεάδη (1935) το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να συγκεντρώνει τα πλεονεκτήματα της κάθε μορφής φορολογίας. Έτσι :

Για τους άμεσους φόρους θεωρούσε ότι πλεονεκτούν στο ότι είναι σταθεροί σε απόδοση εσόδων και πιο δίκαιοι, εφόσον λαμβάνουν υπόψη την οικονομική αντοχή των φορολογούμενων, ενώ μειονεκτούν στο ότι είναι λιγότερο ανεκτοί από τους φορολογούμενους (εφόσον αυτοί έχουν άμεση εποπτεία του τι ακριβώς πληρώνουν), οι φόροι αυτοί αποκτούν ανακριτικό χαρακτήρα καθώς είναι δύσκολο να εξακριβωθεί η φορολογητέα ύλη και τέλος με τις εξαιρέσεις και τις απαλλαγές που δίνονται παραβιάζεται η αρχή του πανδήμου του φόρου.

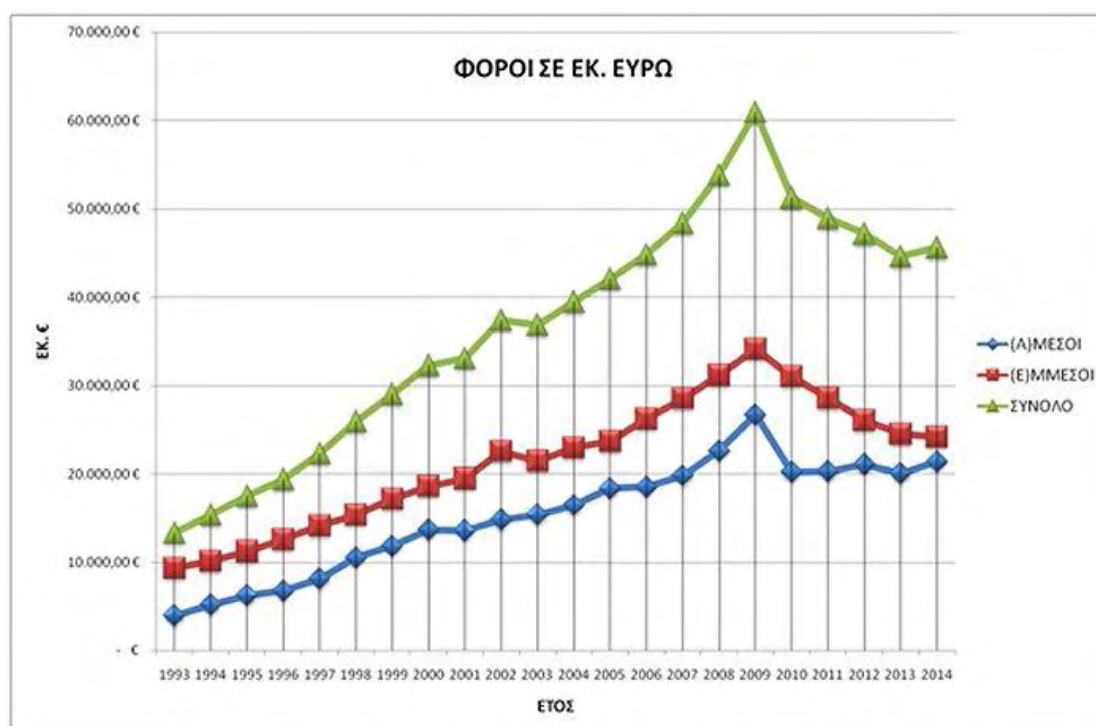
Ενώ οι έμμεσοι φόροι είναι γενικοί, ισχύει η αρχή του πανδήμου του φόρου και πληρώνονται πιο εύκολα από τους άμεσους φόρους. Επίσης λόγω της αναλογικότητας των φόρων αυτών, τα έσοδα αλλάζουν ανάλογα με την οικονομική δραστηριότητα. Οι φορολογούμενοι συνήθως δεν αντιδρούν στην επιβολή των έμμεσων φόρων καθώς ο φόρος αυτός ενσωματώνεται στην τιμή και δημιουργεί έτσι την ψευδαίσθηση ότι το φορολογικό βάρος είναι μικρότερο. Γι' αυτό τον λόγο οι περισσότεροι πολιτικοί προτιμούν την επιβολή αυτού του φόρου (Ράπανος ,2008).

Σήμερα παρατηρούμε ότι στις ισχυρότερες οικονομικά χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων προέρχεται από την άμεση φορολογία (Σκανδιναβικές χώρες, Γερμανία, Αυστρία, Ολλανδία, Βέλγιο κ.λπ.) ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τις ασθενέστερες οικονομικά χώρες όπου οι έμμεσοι φόροι κυριαρχούν στο σύνολο των φορολογικών εσόδων (Πορτογαλία, Σλοβενία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ελλάδα). Τα φορολογικά έσοδα του κράτους (σύμφωνα με την Κεϋνσιανή σχολή) δεν πρέπει να ξεπερνούν το 25% του ΑΕΠ (Ράπανος ,2008).

Ο σημαντικότερος έμμεσος φόρος είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας που επιβάλλεται κατά την κατανάλωση των αγαθών και υπηρεσιών ενώ επιβάλλεται και στις εισαγωγές αγαθών και από άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σταματόπουλος & Καραβοκύρης, 2014). Ο φόρος αυτός παρεμβάλλει ανάμεσα στον καταναλωτή που πληρώνει τον φόρο και στον πωλητή που εισπράττει τον φόρο και τον αποδίδει στο κρατικές υπηρεσίες και επιβάλλεται σε όλα τα στάδια παραγωγής – διανομής – μεταφορά αγαθών και υπηρεσιών.

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε την πορεία της αύξησης των άμεσων, των έμμεσων φόρων και των συνολικών φόρων από το 1993 έως το 2014 στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 1 : Εξέλιξη άμεσων και έμμεσων φόρων από το 1993-2014 στην Ελλάδα

Πηγή : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, Γενικό Λογιστήριο του κράτους

ΣΤ) Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με την οικονομική λειτουργία που επιβαρύνουν.

Οι φόροι ανάλογα με την οικονομική λειτουργία που επιβαρύνουν διακρίνονται σε :

α) Φόρους στην κατανάλωση όπως είναι ο ΦΠΑ, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης, οι δασμοί που επιβάλλονται στις εισαγωγές κλπ

β) Φόρους στην εργασία όπως είναι οι φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα από εργασία και η υποχρεωτική εισφορά εργοδοτών και εργαζομένων. Διακρίνονται σε :

- Φόροι στην απασχολούμενη εργασία (καταβαλλόμενοι από εργοδότες και καταβαλλόμενοι από εργαζομένους)
- Φόροι στην μη απασχολούμενη εργασία

γ) Φόρους στο κεφάλαιο όπως είναι οι φόροι στα μερίσματα, οι υποχρεωτικές κοινωνικές εισφορές των αυτοαπασχολούμενων κλπ . Διακρίνονται σε :

- Φόροι στο εισόδημα από επιχειρήσεις και κεφάλαιο (Εισόδημα από ανώνυμες εταιρείες, εισόδημα νοικοκυριών και εισόδημα αυτοαπασχολούμενων)
- Φόροι στην αξία του κεφαλαίου.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τους μέσους φορολογικούς συντελεστές ως ποσοστό της βάσης τους και παρατηρούμε ότι την περίοδο πριν την κρίση στην Ελλάδα, οι μέσοι συντελεστές που επιβαρύνουν την κατανάλωση και την εργασία παρουσίασαν μία μικρή μείωση ενώ η μέση επιβάρυνση του κεφαλαίου παρουσίασε μία μικρή αύξηση (Γεωργακόπουλος,2012).

Πίνακας 1.: Μέσοι φορολογικοί συντελεστές κατά οικονομική λειτουργία στην Ελλάδα από το 1995-2009

ΦΟΡΟΙ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	1995	2000	2005	2009
ΦΟΡΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	17,5	16,5	14,8	14,0
ΦΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	34,1	34,5	34,0	32,2
ΦΟΡΟΙ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	12,0	19,9	17,5	15,9

Πηγή : European Commission, Structures of the taxation systems in the EU 2011

1.5. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Η κατανομή των φόρων κατά την παραγωγική διαδικασία γίνεται με βάση το ρόλο των εισροών (εργασία, κεφάλαιο, γη) στην παραγωγή και είναι σημαντικό να δούμε πως το φορολογικό σύστημα μεταβάλλει τη διανομή του εισοδήματος ανάμεσα στους κεφαλαιούχους, τους εργαζομένους και τους γαιοκτήμονες (λειτουργική διανομή εισοδήματος) αλλά και πως επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο διανέμεται το συνολικό εισόδημα μεταξύ των ατόμων (διανομή εισοδήματος με βάση το μέγεθος) (Rosen et al,2009).

1.5.1.Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με τον Wagner (1892), εργασία είναι μία προσωπική ένταση ανθρώπινων δυνάμεων, η οποία δραστηριοποιείται ως τέτοια ή συνδυάζεται με θυσίες (μόχθο, βάρος, δυσφορία, ανάλωση δυνάμεων και χρόνου δηλαδή βιοτικές θυσίες) ως απλό μέσον με σκοπό να διευκολυνθεί η ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών (Γκιούρας, 2000, σελ. 108). Είναι λοιπόν η ανθρώπινη προσπάθεια, πνευματική ή σωματική που καταβάλλεται για την παραγωγή προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών.

Σύμφωνα με το δίκαιο, εξαρτημένη εργασία είναι η εργασία που παρέχει ένα φυσικό πρόσωπο, ο μισθωτός ή εργαζόμενος, σε κάποιο άλλο που είναι ο εργοδότης, έναντι αμοιβής σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης (συμβόλαιο) εργασίας (Λαναράς, 2009,σελ.7). Οι αμοιβές ή αποδοχές είναι οι παροχές του εργοδότη σε χρήμα και σε είδος προς τον μισθωτό με τη μορφή μισθού ή ημερομισθίου (Λαναράς,2009, σελ.351). Το ποσό του μισθού δεν μπορεί να είναι κατώτερο του νόμιμου μισθού που ορίζεται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Η σύμβαση εργασίας μπορεί να είναι (Λαναράς,2009,σελ.21) :

- Σύμβαση έργου, όπου η εργασία παρέχεται βάσει παραδοτέων που έχουν συμφωνηθεί
- Σύμβαση ορισμένου χρόνου, όπου η εργασία παρέχεται βάσει ορισμένου χρόνου
- Σύμβαση αορίστου χρόνου, όπου η εργασία παρέχεται χωρίς να ορίζεται από πριν η διάρκειά της.

Στην Ελλάδα μετά την ανάληψη της εργασίας όλοι οι εργαζόμενοι υπάγονται στην ασφαλιστική κάλυψη του ΕΦΚΑ.

Σύμφωνα με τον ορισμό των Haig-Saimons, το εισόδημα είναι η χρηματική αξία που απεικονίζει την καθαρή αύξηση της δυνατότητας ενός ατόμου να καταναλώσει μέσα σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Rosen et al, 2009, σελ. 687-688). Σ' αυτό περιλαμβάνονται όλες οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής :

- Μισθοί και ημερομίσθια που αποτελούν την αμοιβή του παραγωγικού συντελεστή εργασία
- Επιχειρηματικά κέρδη που αποτελούν την αμοιβή της επιχειρηματικότητας
- Ενοίκια που αποτελούν την αμοιβή της γη, των κτιρίων και των φυσικών πόρων
- Μερίσματα και τόκοι που αποτελούν την αμοιβή του συντελεστή κεφαλαίου.

Οι φόροι εργασίας (Labour taxes) περιλαμβάνουν τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων από μισθωτή εργασία, τον παρακρατηθέν φόρο μισθωτών υπηρεσιών και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες. Ενώ οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης δεν επηρεάζονται από την οικογενειακή κατάσταση του εργαζομένου και είναι αναλογικές με το εισόδημα, η επιβάρυνση από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ) διαφέρει σημαντικά, ανάλογα με το αν ο φορολογούμενος έχει οικογένεια, παιδιά ή όχι και συνήθως έχει προοδευτικό χαρακτήρα (Rapanos & Kaplanoglou, 2013) . Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης χρηματοδοτούν τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης, όπως τις συντάξεις γήρατος, συντάξεις αναπηρίας, συντάξεις επιζώντων, παροχές ασθένειας και τα επιδόματα ανεργίας. Σύμφωνα με τον C.McDaniel (2007) αυτά δεν πρέπει να θεωρούνται ως φόροι, εφόσον οι εργαζόμενοι εκτιμούν ότι υπάρχουν πολύ σημαντικά οφέλη που χρηματοδοτούν αυτές οι εισφορές και θα απαιτούσαν αντισταθμιστική αύξηση μισθών στην περίπτωση που καταργηθούν οι παροχές αυτές.

Η επίπτωση του φόρου μισθωτών υπηρεσιών επί της εργασίας προσδιορίζεται από τη σφήνα που παρεμβάλει ο φόρος ανάμεσα σ' αυτό που εισπράττουν οι εργαζόμενοι και σ' αυτό που πληρώνουν οι εργοδότες και εξαρτάται από την προσφορά εργασίας (Rosen et al, 2009, σελ. 567) :

- Όταν η προσφορά εργασίας είναι τελείως ανελαστική, ο φόρος μισθωτών υπηρεσιών προκαλεί μία μείωση στο μισθό που παίρνουν οι εργαζόμενοι και

ισούται με το ποσό του φόρου, δηλαδή οι εργαζόμενοι επωμίζονται ολόκληρο το βάρος του φόρου.

- Όταν η προσφορά εργασίας είναι τελειώς ελαστική τότε το βάρος του φόρου το επωμίζονται οι εργοδότες.

Η φορολόγηση του εισοδήματος από εργασία γίνεται στην πηγή του εισοδήματος των μισθωτών σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα φορολογίας εισοδήματος (ΚΦΕ) με βάση τους οριακούς φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται στα κλιμάκια φορολογίας και με βάση διάφορες φοροαπαλλαγές, εκπτώσεις φόρου και εκπτώσεις εισοδήματος, αφού αφαιρεθεί ο παρακρατηθέν φόρος.

Σύμφωνα με το άρθρο 59 του ΚΦΕ (Ν 4172), κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομική πρόσωπο που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα και διενεργεί πληρωμές στους εργαζομένους υποχρεούται να παρακρατεί φόρο εισοδήματος από μισθωτή εργασία, βάσει συστήματος φορολόγησης στην πηγή (άρθρο 12 του ΚΦΕ). Υπεύθυνος για την καταβολή του φόρου αυτού είναι ο εργοδότης. Ο φόρος αυτός που ονομάζεται φόρος μισθωτών υπηρεσιών (ΦΜΥ) αποτελεί το ποσό που παρακρατείται από τον φόρο εισοδήματος της επόμενης χρονιάς. Δεν είναι ένα συγκεκριμένο ποσοστό αλλά υπολογίζεται βάση της φορολογικής κλίμακας που ισχύει και συνυπολογίζει την οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου. Η κείμενη νομοθεσία υποβάλλει πρόστιμα και ποινές σε περίπτωση μη καταβολής του παρακρατηθέντος φόρου από τον υπόχρεο. Σημειωτέον ότι το εισόδημα που απαλλάσσεται από το φόρο δεν υπόκειται σε παρακράτηση (άρθρο 59 του ΚΦΕ).

Η φορολόγηση της εργασίας μετριέται με διάφορους δείκτες, όπως :

Τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή της εργασίας (Implicit tax rate of labour).

Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται για την απασχολούμενη εργασία και ορίζεται ως το άθροισμα όλων των φόρων εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών και των κοινωνικών εισφορών των μισθωτών και των εργοδοτών που επιβάλλονται στο εισόδημα από εργασία προς τη συνολική αποζημίωση των εργαζομένων που εργάζονται στην οικονομική επικράτεια (Taxation trends in the EU, 2017). Ένας πραγματικός ή έμμεσος δείκτης φορολογικού συντελεστή μετράει την μέση πραγματική φορολογική επιβάρυνση για την προσέγγιση της δυνητικά φορολογητέας βάσης στην οικονομία, όμως αυτή η πιθανή φορολογική βάση είναι συγκρίσιμη μεταξύ των χωρών αλλά δεν

μετρά την πραγματική φορολογική βάση που ορίζεται στην φορολογική νομοθεσία (Piotrowska & Vanborren, 2007).

Τον τελικό ή αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή της μισθωτής εργασίας που είναι ο λόγος της συνολικής επιβάρυνσης του εισοδήματος από εργασία (έσοδα από τη φορολόγηση των καθαρών μισθών και τις πληρωμές των ασφαλιστικών εισφορών) προς το συνολικό ακαθάριστο εισόδημα από εργασία (Papageorgiou, et al, 2012).

Τον μέσο φορολογικό συντελεστή της εργασίας ο οποίος μας δείχνει τις επιδράσεις της φορολογικής πολιτικής στην αγορά της εργασίας (McDaniel,2007). Ο μέσος φόρος επί του εισοδήματος από εργασία είναι το κλάσμα εσόδων από φόρους εργασίας προς το εισόδημα της εργασίας του νοικοκυριού και ο συντελεστής του φόρου εισοδήματος από εργασία είναι το κλάσμα των φορολογικών εσόδων του εισοδήματος από εργασία προς το εισόδημα της εργασίας (McDaniel,2007).

1.5.2. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η φορολόγηση του κεφαλαίου αφορά τη φορολόγηση των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Η διαδικασία κατά την οποία μία ροή φόρων ενσωματώνονται στην τιμή ενός περιουσιακού στοιχείου λέγεται κεφαλαιοποίηση (Rosen et al,2009).

Περιλαμβάνει : τους φόρους στην περιουσία, στα εταιρικά κέρδη, στους τόκους και τα μερίσματα, τους φόρους κληρονομιάς, γονικών παροχών και δωρεών και κερδών από τυχερά παίγνια.

Οι φόροι κεφαλαίου διακρίνονται σε (Γεωργακόπουλος,2005):

- Φόρους επί της αξίας του κεφαλαίου (φόροι ακίνητης περιουσίας, φόροι μεταβίβασης, φόροι κληρονομιών-δωρεών-γονικών παροχών και κερδών από λαχεία)
- Φόρους επί του εισοδήματος από επιχειρήσεις και κεφάλαιο (φόροι στα κέρδη των επιχειρήσεων, φόροι στα μερίσματα, τους τόκους, φόροι στα ενοίκια)
- Φόρους στο εισόδημα από υπεραξία κεφαλαίου.

Η φορολόγηση του κεφαλαίου γίνεται είτε στην πηγή είτε στον τόπο κατοικίας. Όταν γίνεται στην πηγή οι φόροι αυτοί είναι ουσιαστικά φόροι επί των επενδύσεων, ενώ όταν γίνεται στον τόπο κατοικίας είναι φόροι επί των αποταμιεύσεων (Eggert & Kolmar, 2002). Έχει διαπιστωθεί ότι οι χώρες που έχουν υψηλή εγχώρια αποταμίευση τείνουν να έχουν και υψηλές εγχώριες επενδύσεις οπότε η φορολογική πολιτική που επηρεάζει την αποταμίευση αναμένεται να επηρεάσει και τις επενδύσεις και φυσικά το μέγεθος της επίδρασης είναι μεγαλύτερο σε μία κλειστή οικονομία από ότι σε μία ανοιχτή οικονομία (Rosen et al, 2009, σελ. 765). Έτσι σε μία ανοιχτή οικονομία, μετά την επιβολή του φόρου το κεφάλαιο μπορεί να μετακινηθεί σε άλλη χώρα χωρίς ο κεφαλαιούχος να επωμιστεί κάποιο μέρος του φόρου.

Η φορολόγηση του κεφαλαίου μετριέται με διάφορους δείκτες :

Τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή του κεφαλαίου (Implicit tax rate of capital) που υπολογίζεται ως το λόγο μεταξύ των εσόδων που προέρχονται από όλους τους φόρους κεφαλαίου και όλα τα δυνητικά φορολογητέα κεφάλαια προς τα εισοδήματα από κεφάλαιο που υπάρχουν στην οικονομία.

Τον τελικό ή αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή του κεφαλαίου (effective tax rate of capital) που είναι ο λόγος των συνολικών εσόδων από τη φορολογία του εισοδήματος από κεφάλαιο προς το συνολικό εισόδημα από κεφάλαιο (Parageorgiou, et al, 2012).

1.5.3. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Η γη ως αγροτεμάχιο ή οικόπεδο, είναι ένα διαρκές αγαθό με δεδομένη προσφορά και η αμοιβή της είναι η ετήσια απόδοσή της (ενοίκιο). Οπότε όταν επιβάλλεται ένας φόρος επί της γης τότε μειώνεται η τιμή της γης κατά την παρούσα αξία όλων των μελλοντικών πληρωμών του φόρου και λόγω κεφαλαιοποίησης το άτομο που επωμίζεται το βάρος του φόρου για πάντα είναι ο ιδιοκτήτης της γης κατά το χρόνο που επιβάλλεται ο φόρος (Rosen et al, 2009, σελ. 576). Σ' αυτή τη φορολόγηση ανήκουν οι φόροι επί της ακίνητης περιουσίας της γης και οι φόροι κληρονομιών, γονικής παροχής ή δωρεών για ακίνητη περιουσία γης.

1.6. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Οι βασικές λειτουργίες των φόρων είναι οι παρακάτω τρεις (Γεωργακόπουλος, 2012):

- **Η ταμειευτική λειτουργία** που είναι η αρχαιότερη και βασικότερη λειτουργία και αφορά την μεταφορά των πόρων από τον ιδιωτικό τομέα στον δημόσιο τομέα δηλαδή την χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών προκειμένου να καλυφθούν οι σκοποί του Κράτους (δωρεάν παροχή δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών προς τους πολίτες).
- **Η οικονομική λειτουργία** που αφορά την χρήση των φόρων ως μέσο άσκησης την οικονομικής πολιτικής του Κράτους προκειμένου να οδηγηθεί στην οικονομική ανάπτυξη, την πλήρη απασχόληση και την ανακατανομή των παραγωγικών πόρων.

Για παράδειγμα όταν υπάρχει ύφεση στην οικονομία, η μείωση των φόρων θα οδηγήσει σε αύξηση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών το οποίο οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης των αγαθών και αύξηση της παραγωγής τους.

Όταν υπάρχει πληθωρισμός ζήτησης, θα πρέπει να μειωθεί η ζήτηση των αγαθών και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μία αύξηση των φόρων, η οποία οδηγεί σε μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών.

- **Η κοινωνική λειτουργία** που αφορά την άμβλυνση των οικονομικών ανισοτήτων όσο αφορά τους μισθούς και τον πλούτο του Κράτους, την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της ερήμωσης των παραμεθόριων περιοχών.

Για παράδειγμα, με τη θέσπιση προοδευτικού φόρου εισοδήματος, αφαιρείται εισόδημα από τα ανώτερα στρώματα του πληθυσμού και μεταφέρεται στα κατώτερα στρώματα, με τη θέσπιση προοδευτικών συντελεστών στους φόρους κληρονομιάς και δωρεών αποφεύγεται η συσσώρευση οικονομικής δύναμης, με την επιβολή υψηλών συντελεστών στους φόρους κατανάλωσης ειδών πολυτελείας και την μείωση των συντελεστών σε είδη βασικών αναγκών μετριάζονται οι εικονικές ανισότητες. Το κράτος δίνει φορολογικά προνόμια και ελαφρύνσεις σε επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν εξοπλισμούς φιλικούς με το περιβάλλον καθώς και σε επιχειρήσεις που επενδύουν σε παραμεθόριες περιοχές της χώρας.

Οι θετικές προϋποθέσεις για να εκτελείται η ταμειευτική λειτουργία των φόρων είναι (Γκιούρας, 2000, σελ.374-375) :

- Η προσαρμογή του φορολογικού συστήματος στις εκάστοτε οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες
- Η προσαρμογή του επιπέδου φορολογικής επιβάρυνσης προς την εκάστοτε κατάσταση της Εθνικής Οικονομίας
- Η αποφυγή μεγάλης έντασης των φορολογικών συντελεστών ή υποβιβασμός τους όταν είναι έντονη η συνολική επιβάρυνση
- Η ευκινησία του φορολογικού συστήματος
- Φορολογικές μέθοδοι που συνεπάγονται τα μικρότερα δυνατά έξοδα βεβαίωσης
- Εμπλουτισμός του φορολογικού συστήματος με τον αναγκαίο αριθμό φόρων, προς παρεμπόδιση ή περιστολή της φοροδιαφυγής.

1.7. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΩΝ

Από τον 18^ο αιώνα οι οικονομολόγοι ασχολούνταν με το ζήτημα της φορολογικής δικαιοσύνης. Ο Ι. Kant με τη φράση του «οι φόροι θα πρέπει να απορρέουν με τέτοιο τρόπο σαν να φορολογούσε ο ίδιος ο λαός τον εαυτό του», πίστευε ότι η φορολογία πρέπει να βασίζεται στην ισότητα της κατανομής των βαρών (Γκιούρας , 2000).

Κατά τον J.J.Rousseau «Δεν πρέπει να μετράς τις εισφορές σύμφωνα με το ύψος τους αλλά σύμφωνα με το δρόμο που πρέπει να διανύσουν για να καταλήξουν και πάλι στα χέρια εκείνων τα καταβάλλανε αρχικά. Όταν ο κύκλος διεκπεραιώνεται γρήγορα και ομαλά, είναι αδιάφορο αν πληρώνει κανείς πολλά ή λίγα γιατί τα δημόσια οικονομικά είναι υγιή. Εάν όμως αυτό το ποσό δεν γυρίζει στην πηγή του, τότε ο λαός εξαντλείται καθώς δίνει διαρκώς» (Γκιούρας , 2000).

Οι βασικοί κανόνες για ένα καλό φορολογικό σύστημα διατυπώθηκαν από τον Adam Smith (1776) στο έργο του «*Η Έρευνα για τη Φύση και τα Αίτια του Πλούτου των Εθνών*» (Τότσης, 1993) :

1. «Κανόνας Φορολογικής δικαιοσύνης και ισότητας»

Οι φορολογούμενοι πρέπει να εισφέρουν στις δαπάνες του κράτους ανάλογα με τις δυνάμεις τους, δηλαδή όλοι πρέπει να είναι ίσοι ως προς την φορολογική μεταχείριση

2. «Κανόνας της βεβαιότητας του φόρου»

Ο φόρος πρέπει να είναι βέβαιος και όχι αυθαίρετος. Ο χρόνος, ο τρόπος πληρωμής του φόρου και το πληρωτέο ποσό του πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα έτσι ώστε ο φορολογούμενος να μην αφήνεται στη διάθεση του δημόσιου εισπράκτορα δηλαδή η φορολογία πρέπει να γίνεται επί βεβαιωμένων εισοδημάτων και βεβαιωμένων περιουσιακών στοιχείων.

3. «Κανόνας της προσφορότητας ή καταλληλότητας του φόρου»

Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε χρόνο και με τρόπο που να είναι οι πιο πρόσφοροι για τον φορολογούμενο δηλαδή ο κάθε φορολογούμενος θα πληρώσει όταν και αν μπορεί, με κάποιο τρόπο (π.χ. εφάπαξ ή με δόσεις).

4. «Κανόνας της οικονομικότητας του φόρου»

Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σύμφωνα με την οικονομική αρχή με τέτοιο τρόπο ώστε η διαφορά ανάμεσα στο φόρο που καταβάλλουν οι πολίτες και το ποσό που εισπράττει το Κράτος να είναι η μικρότερη δυνατή δηλαδή ο τρόπος συλλογής των φόρων πρέπει να είναι τέτοιος που να μην επιβαρύνει το κράτος με επιπλέον έξοδα. (Τότσης, 1993).

Οι απόψεις ότι το κράτος με την επιβολή των φόρων τείνει να μειώσει τη συσσώρευση του κεφαλαίου αλλά συγχρόνως στερεί εισόδημα από τους καταναλωτές και επενδύσεις-κεφάλαια-κέρδη από τους επενδυτές και ότι η εργασία αποτελεί το θεμέλιο της ανταλλακτικής αξίας τέθηκαν από David Ricardo στο έργο του « Αρχές της Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογία» (δώδεκα κεφάλαια περί φόρων) ο οποίος μελέτησε τους φόρους στη βιομηχανοποιημένη Αγγλία και ήταν ο πρώτος που πρότεινε την κατάργηση των δασμών στα εισαγόμενα προϊόντα. Ο Ricardo ήταν ενάντια στις παροχές του κράτους προς τους φτωχούς μέσω φορολογίας. Θεωρούσε ότι η φορολογία όταν πλήττει τις επιχειρήσεις, περιορίζει το ποσοστό κέρδους και επιβραδύνει τη συσσώρευση του κεφαλαίου, από την οποία εξαρτάται ο πλούτος ενός έθνους. Ταυτόχρονα, η θέση των φτωχών δεν βελτιώνεται, διότι οι παροχές, μαζί με το χαμηλό ρυθμό συσσώρευσης του κεφαλαίου, δημιουργούν σχετικό υπερπληθυσμό, ο οποίος ωθεί τους μισθούς κάτω από το ελάχιστο όριο συντήρησης των εργατών. (Καραμεσίνη Μαρία -2006).

Κατά τον Ανδρεάδη (1935), η φορολογική πολιτική πρέπει να βασίζεται :

- στην αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης
- στην αρχή της αναλογικότητας στη συμμετοχή στα δημόσια βάρη, χωρίς ακραίες φορολογικές επιβαρύνσεις (Δονάτος , 2008).
- στην αρχή της καθολικότητας του φόρου

Γι' αυτόν, το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό, να έχει λίγους χαμηλούς συντελεστές. Το μεγάλο φορολογικό βάρος δημιουργεί όχι μόνο αντικίνητρα αλλά και πολιτικές πιέσεις, με αποτέλεσμα να διατρέχει κίνδυνο όχι μόνο η οικονομική δραστηριότητα αλλά και το κοινοβουλευτικό σύστημα. Γι' αυτό ήταν εναντίον της προοδευτικής φορολογίας, προτιμούσε την έμμεση φορολογία ενώ θεωρούσε ότι η άμεση πρέπει να έχει έναν περιορισμένο ρόλο. Τόνισε ότι το συνολικό φορολογικό βάρος σε μια οικονομία δεν πρέπει να ξεπερνάει το 25% του εθνικού εισοδήματος. Γι' αυτόν η κύρια αιτία της κατάρρευσης της Αρχαίας Αθήνας και της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας καθώς και της μεγάλης οικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 1929-1932 ήταν η βαριά φορολογία (Ράπανος,2008).

Οι αρχές σχετικά με το τι θα πρέπει να διαθέτει ένα καλό και δίκαιο φορολογικό σύστημα τέθηκαν από την νεοκεϋνσιανή σχολή (Stiglitz (1986) και Mankiw (2009) ως εξής :

- Να διαθέτει ευκαμψία, δηλαδή οι φορολογικοί συντελεστές πρέπει να αυξάνονται σε περίοδο οικονομικής ανάπτυξης και να μειώνονται σε περίοδο οικονομικής ύφεσης
- Να υπάρχει κάθετη δικαιοσύνη δηλαδή θα πρέπει να υπάρχει ισότητα φόρων και προοδευτική φορολογία και στις επιχειρήσεις
- Να είναι αποτελεσματικό δηλαδή οι φόροι να μην δημιουργούν ύφεση
- Να μην αποτρέπει την επιχειρηματικότητα
- Να μην υπάρχουν στρεβλωτικοί φόροι δηλαδή φόροι με τους οποίους οι άνθρωποι αλλάζουν τη συμπεριφορά τους λόγω υπερβολικής επιβάρυνσης

- Να υπάρχουν οφέλη αναδιανομής δηλαδή ακόμη κι όταν αυξάνεις τους φορολογικούς συντελεστές οι επιχειρηματίες να μην σταματούν να επενδύουν (μη ανατροπή επιχειρηματικότητας)
- Να γνωρίζει ότι η ανταγωνιστικότητα της αγοράς επηρεάζει την επιβάρυνση του φόρου δηλαδή όσο λιγότερο ανταγωνιστική είναι η αγορά τόσο ο φόρος μετακινείται στους καταναλωτές ενώ όσο περισσότερο ανταγωνιστική είναι τόσο ο φόρος μετακινείται στους παραγωγούς – επιχειρήσεις.

Το άριστο φορολογικό σύστημα επιτυγχάνεται όταν οι θυσίες των ιδιωτών είναι ίσες ή αναλογικά ίσες ή όταν η συνολική φορολογική θυσία ελαχιστοποιείται (Καραμεσίνη, 2006).

1.8. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΒΑΡΟΥΣ

Οι αρχές της φορολογίας που διατυπώθηκαν από τους οικονομολόγους του παρελθόντος αποτελούν πολύτιμο σύμβουλο έτσι ώστε οι σημερινές να χτιστούν πάνω σ' αυτές. Έτσι η κάθε χώρα προσπαθεί να βρει τον τρόπο με τον οποίο να υπάρχει δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους των ιδιωτικών φορέων.

Οι βασικές αρχές για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι (Γεωργακόπουλος, 2005) :

- **Η αρχή της οριζόντιας φορολογικής ισότητας**, η οποία ικανοποιείται όταν πολίτες που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση και
- **Η αρχή της κάθετης φορολογικής ισότητας**, η οποία ικανοποιείται όταν πολίτες που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση.

Στη συνέχεια όμως δημιουργήθηκαν τα εξής ερωτήματα :

- Πότε οι πολίτες βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες για φορολογικούς σκοπούς ;
- Όταν οι πολίτες βρίσκονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες, πόσο θα πρέπει να διαφοροποιηθεί η φορολογική τους επιβάρυνση ;

Έτσι αναπτύχθηκαν δύο θεωρίες σχετικά με τα κριτήρια που μπορεί να χρησιμοποιηθούν σχετικά με τη δίκαιη διανομή του φορολογικού βάρους :

1.8.1. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία οι φόροι θα πρέπει να επιβάλλονται στους πολίτες ανάλογα με την οριακή ωφέλειά τους από τις δημόσιες δαπάνες. Γι' αυτό όταν οι φορολογούμενοι απολαμβάνουν το ίδιο όφελος από την κατανάλωση των δημοσίων αγαθών θα πρέπει να επιβαρύνονται με το ίδιο φορολογικό βάρος. Ενώ όταν απολαμβάνουν διαφορετικό όφελος θα πρέπει να έχουν διαφορετικό φορολογικό βάρος. Σ' αυτή την περίπτωση οι πολίτες θα επιβαρύνονται με μία ανάλογη τιμή φόρο προκειμένου να καταναλώσουν το κάθε δημόσιο αγαθό και να αποκομίσουν όφελος από τη δραστηριότητα αυτή. Δηλαδή το κράτος θα λειτουργεί όπως και η κάθε ιδιωτική επιχείρηση.

Φαινομενικά λοιπόν η θεωρία αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους καθώς βασίζεται στην αρχή της αντιπαροχής η οποία θεωρείται μία ηθική αρχή από τις κοινωνίες που λειτουργούν με την ελεύθερη αγορά , θα μπορούσε να προσαρμοστεί η παραγωγή δημόσιων αγαθών στις προτιμήσεις των πολιτών, θα υπήρχε σύνδεση δαπανών και φόρων η οποία στη συνέχεια θα οδηγούσε σε ορθολογικές αποφάσεις του δημόσιου τομέα και θα περιορίζονταν οι δυσμενείς επιδράσεις της φορολογίας (Γεωργακόπουλος, 2005). Στην πράξη όμως είναι δύσκολο να εφαρμοστεί, καθώς κατά την παροχή των δημοσίων αγαθών δεν μπορούν να αποκλειστούν αυτοί που δεν θέλουν και δεν μπορούν να πληρώσουν και το όφελος τους διαχέεται σε πολλούς και δεν υπάρχει τρόπος να εκτιμηθεί η ωφέλεια που απολαμβάνει ο κάθε πολίτης. Παραδείγματα όπου χρησιμοποιείται η θεωρία αυτή είναι κάποια τέλη ανταποδοτικοί φόροι (π .χ. διόδια).

1.8.2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Η θεωρία αυτή βασίζεται στην αρχή της κάθετης ισότητας και στην αρχή της οριζόντιας ισότητας, δηλαδή δίκαιη θεωρείται η κατανομή του φορολογικού βάρους όταν γίνεται με βάση την ικανότητά του φορολογούμενου να συνεισφέρει στα κοινά δηλαδή την φοροδοτική ικανότητά του (Γεωργακόπουλος, 2005). Η θεωρία αυτή έχει επηρεάσει τη διαμόρφωση της φορολογικής πολιτικής των σύγχρονων κοινωνιών

καθώς ανταποκρίνεται στις αντιλήψεις που επικρατούν για κοινωνική δικαιοσύνη. Στο Σύνταγμα της Ελλάδας (άρθρο 4,παρ. 5) ορίζεται ότι «οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν στα δημόσια βάρη ανάλογα με τις δυνάμεις τους». Μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη εφόσον οριστεί ο δείκτης φοροδοτικής ικανότητας και έτσι ο κάθε πολίτης θα φορολογείται με βάση τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητές του. Συνήθως βασίζεται στην προοδευτική φορολογία σύμφωνα με την οποία η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει να αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από την αύξηση της φοροδοτικής ικανότητας . (Γεωργακόπουλος, 2005).

Οι αντικειμενικοί παράγοντες που καθορίζουν την φοροδοτική ικανότητα των πολιτών και αποτελούν τη βάση των φόρων είναι το εισόδημα, η περιουσία και η καταναλωτική δαπάνη ενώ οι υποκειμενικοί παράγοντες είναι η προσωπική και οικογενειακή κατάσταση των πολιτών. Το μειονέκτημα της θεωρίας αυτής είναι ότι οι φόροι δεν συνδέονται άμεσα με το όφελος που απολαμβάνει ο κάθε πολίτης από τις δημόσιες δαπάνες καθώς δεν γνωρίζει ποιο δημόσιο αγαθό έχει χρηματοδοτηθεί και παραχθεί από τους φόρους που πλήρωσε. Αυτό στη συνέχεια μπορεί να μειώσει τα κίνητρα για εργασία και αποταμίευση καθώς αυτοί που έχουν περισσότερες ικανότητες και γνώσεις και προσπαθούν περισσότερο φορολογούνται περισσότερο από αυτούς που προσπαθούν λιγότερο.

1.9. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΙΣΧΥΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.9.1. ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η κάθε χώρα επιλέγει και επιβάλλει ένα σύνολο από διαφορετικούς φόρους προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των δημόσιων φορέων. Ο συνδυασμός των φόρων αποτελεί το φορολογικό σύστημα μιας χώρας, και συνήθως διαφέρει από τα φορολογικά συστήματα των άλλων χωρών. Οι διαφορές οφείλονται κυρίως σε διάφορους οικονομικούς, κοινωνικούς, ιστορικούς και πολιτικούς λόγους. Έτσι παρατηρούμε ότι εφαρμόζονται διαφορετικά φορολογικά συστήματα στις χώρες - μέλη του ΟΟΣΑ καθώς και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης οι διαφορές σχετίζονται με το αν μία χώρα είναι αναπτυγμένη ή αναπτυσσόμενη. Έτσι παρατηρούμε ότι στις αναπτυγμένες χώρες (π.χ. στις Σκανδιναβικές) επιβάλλονται περισσότερο οι άμεσοι φόροι και κυρίως οι φόροι εισοδήματος καθώς υπάρχουν

μεγάλα εισοδήματα, καλή οργάνωση των φοροτεχνικών και λογιστικών υπηρεσιών και μικρή τάση για φοροδιαφυγή. Αντίθετα στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. η Ελλάδα) τα έσοδα από φορολογία βασίζονται περισσότερο στους έμμεσους φόρους και λιγότερο στους άμεσους καθώς τα κατά κεφαλή εισοδήματα είναι μικρά, η διανομή εισοδήματος αρκετά άνιση, δεν υπάρχει καλή οργάνωση των φοροτεχνικών και λογιστικών υπηρεσιών και η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγάλη.

1.9.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι βασικές αρχές της φορολογίας πρέπει να υπάρχουν μέσα σε κάθε φορολογικό σύστημα έτσι ώστε αυτό να είναι δίκαιο και αποδοτικό και θεσπίζονται με νόμους και διατάξεις που συμπεριλαμβάνονται μέσα στο φορολογικό δίκαιο. Έτσι το φορολογικό δίκαιο ορίζει τις υποχρεώσεις της κάθε φορολογικής μονάδας αλλά συγχρόνως προσπαθεί να την προστατέψει με απώτερο στόχο την φορολογική δικαιοσύνη. Οι αρχές αυτές ορίζονται μέσα στο Σύνταγμα της κάθε χώρας που αποτελεί την ανώτερη πηγή του φορολογικού δικαίου και πρέπει να τηρούνται από τον νομοθέτη του φορολογικού δικαίου και να εφαρμόζονται μέσω των φορολογικών νόμων.

Οι αρχές αυτές είναι:

1. **Η Αρχή της νομιμότητας του φόρου** που βασίζεται στο άρθρο 78 του Ελληνικού Συντάγματος του 1975/1986/2001 όπου στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι «κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο που καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες τους στις οποίες αναφέρεται ο φόρος». Στην παράγραφο 4 ορίζεται ότι «το αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής, οι απαλλαγές και οι εξαιρέσεις από την φορολογία και η απονομή των συντάξεων δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο φορολογικής εξουσιοδότησης».
2. **Η Αρχή της φορολογικής ισότητας** που καθορίζεται με το άρθρο 4 του Συντάγματος «όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, και η συνεισφορά τους στα δημόσια βάρη γίνεται με βάση τις δυνάμεις τους». Παρατηρούμε ότι η αρχή περιλαμβάνει μέσα της την αρχή της καθολικότητας του φόρου και της φοροδοτικής ικανότητας του φορολογούμενου.
3. **Η Αρχή της βεβαιότητας και της σταθερότητας του φόρου** που βασίζεται στο άρθρο 78 παράγραφος 2 του Συντάγματος όπου ορίζεται ότι «ο φόρος δεν

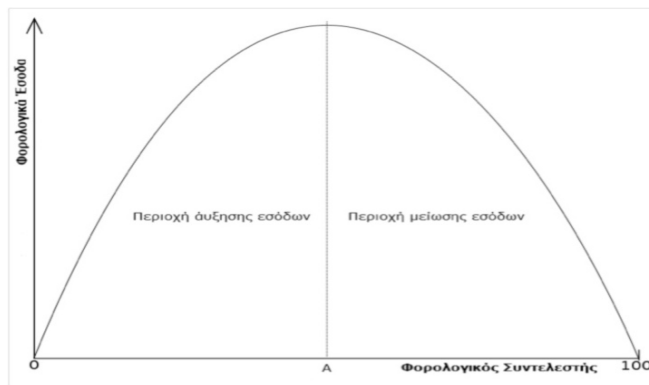
μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος που εκτείνεται πέρα από το οικονομικό έτος το προηγούμενο εκείνου κατά το οποίο επιβλήθηκε» και μας δείχνει ότι δεν πρέπει να υπάρχει ξαφνική φορολογία.

4. **Η Αρχή της προσφορότητας** η οποία σχετίζεται με τις υπηρεσίες των Υπουργείων που είναι υπεύθυνες για τη συλλογή των φόρων και την ενημέρωση των πολιτών για τη φορολογία.
5. **Η Αρχή της απλότητας του φόρου** που αναφέρεται στο ότι θα πρέπει οι φόροι να είναι απλοί και σαφείς χωρίς να γίνονται παρερμηνείες και αλλοιώσεις από τις διοικητικές υπηρεσίες του κράτους.
6. **Η Αρχή της αποφυγής της διπλής φορολογίας.** Διπλή φορολογία υπάρχει όταν ο ίδιος φόρος επιβάλλεται δύο φορές στο ίδιο αντικείμενο είτε μέσα στο ίδιο κράτος είτε μεταξύ περισσότερων χωρών και οδηγεί σε φοροδιαφυγή και εξασθένηση των επιχειρηματικών επενδύσεων. Για το λόγο αυτό πολλές χώρες συνάπτουν συμφωνίες με τις οποίες απαλλάσσουν από τη διπλή φορολόγηση. Έτσι σε ορισμένες περιπτώσεις το ποσό του φόρου που πληρώσατε στη χώρα απασχόλησής σας συνυπολογίζεται με τον φόρο που οφείλετε στη χώρα διαμονής σας ενώ σε άλλες περιπτώσεις, το εισόδημα που αποκτάτε στη χώρα απασχόλησής σας φορολογείται μόνο στη χώρα αυτή και απαλλάσσεται από τη φορολογία στη χώρα διαμονής σας.
7. **Η Αρχή της ετήσιας συγκατάθεσης της Βουλής για τη βεβαίωση και την είσπραξη των φόρων** η οποία ορίζεται στα άρθρα 72 και 79 του Ελληνικού Συντάγματος σύμφωνα με τα οποία η ολομέλεια της Βουλής θα πρέπει να ψηφίζει κατά την τακτική ετήσια σύνοδό της τον κρατικό προϋπολογισμό μέσα στον οποίο θα περιλαμβάνονται όλα τα προβλεπόμενα έσοδα του κράτους και τονίζεται ότι μόνο αυτά τα έσοδα θα μπορούν να βεβαιωθούν και να εισπραχθούν.
8. **Η Αρχή της καλής πίστεως** η οποία σχετίζεται με την ευθύτητα και την εντιμότητα που υπάρχει ανάμεσα στον φορολογούμενο και στην φορολογούσα υπηρεσία.
9. **Διάφορες αρχές που βασίζονται στις διατάξεις των ατομικών δικαιωμάτων.**

1.9.3. ΘΕΩΡΙΑ LAFFER ΓΙΑ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία και την καμπύλη του Arthur Laffer (1974), κάθε φόρος είτε για νοικοκυριά είτε για επιχειρήσεις, αντιστοιχεί σ' έναν άριστο φορολογικό συντελεστή, όπου αν αυξηθεί περαιτέρω οδηγεί σε άμεση μείωση φορολογικών εσόδων.

Διάγραμμα 2 : Η καμπύλη του Laffer

Έτσι όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι μηδέν, το κράτος δεν εισπράττει καθόλου έσοδα. Το ίδιο συμβαίνει και όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι ίσος με 100%, διότι τότε ο φορολογούμενος δεν έχει κίνητρο να παράγει δουλεύοντας γιατί το κράτος θα του πάρει όλα τα χρήματα. Υπάρχει όμως ένα ιδανικό σημείο (optimum point) όπου το κράτος εισπράττει το μέγιστο αριθμό των εσόδων του. Πέρα όμως από αυτό το σημείο (το οποίο διαφέρει από οικονομία σε οικονομία) δεν πρέπει να υπάρχει άλλη αύξηση των φορολογικών συντελεστών διότι τα χρήματα που θα εισπραχθούν, θα μειωθούν. Αυτό συμβαίνει καθώς μειώνεται η κατανάλωση, το επίπεδο των επενδύσεων και η οικονομική ανάπτυξη. Στη συνέχεια θα αυξηθεί η φοροδιαφυγή καθώς ο πολίτης αισθάνεται ότι το κράτος τον κλέβει. Μ' αυτό τον τρόπο το κράτος εισπράττει λιγότερα φορολογικά έσοδα από όσα θα μπορούσε να έχει.

Η σημαντική συμβολή της θεωρίας αυτής βρίσκεται στην κατανόηση ότι υπάρχει ένας φορολογικός συντελεστής για μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή που είναι ο κατάλληλος και δεν πρέπει να υπάρξει αύξηση πέρα από αυτόν. Έτσι όταν μία οικονομία βρίσκεται σε ύφεση (π.χ. η οικονομία της Ελλάδας) και υπάρχει μεγάλη ανεργία και μείωση του εισοδήματος των πολιτών τότε δεν θα ήταν καλό να

αυξηθούν περαιτέρω οι φορολογικοί συντελεστές γιατί αν συμβεί αυτό τότε θα αυξηθεί η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία και έτσι θα μειωθούν τα φορολογικά έσοδα.

1.10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο πρώτο κεφάλαιο προσπαθήσαμε να ορίσουμε τις βασικές έννοιες που συνδέονται με τους φόρους, τη φορολογία, το φορολογικό βάρος των φορολογούμενων και τις αντιδράσεις τους, οι οποίες σχετίζονται μ' αυτό. Στη συνέχεια αναλύσαμε τα είδη των φόρων και κυρίως τη φορολόγηση της εργασίας και του κεφαλαίου, που ανήκουν στους άμεσους φόρους και με τα οποία θα ασχοληθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια της μελέτης. Τονίσαμε ότι σκοπός της φορολογίας είναι να χρηματοδοτήσει τις κρατικές δαπάνες, να πετύχει την σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης και να αναδιανέμει τον πλούτο έτσι ώστε να υπάρχει κοινωνική δικαιοσύνη και περιορισμός των κοινωνικών ανισοτήτων. Αναλύοντας τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν ένα φορολογικό σύστημα καταλήξαμε ότι θα πρέπει να είναι απλό, σταθερό, αποτελεσματικό και κοινωνικά δίκαιο. Επίσης δείξαμε μέσω της θεωρίας του Laffer ότι μία σημαντική αύξηση των φορολογικών συντελεστών μπορεί να τους οδηγήσει πάνω από το ιδανικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να πληγούν η κατανάλωση, οι επενδύσεις και τελικά η οικονομική ανάπτυξη και το κράτος έτσι να εισπράττει λιγότερα φορολογικά έσοδα απ' όσα θα μπορούσε.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τα φορολογικά συστήματα που υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θα τα συγκρίνουμε με το φορολογικό σύστημα που υπάρχει στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΜΟΝΤΕΛΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ - ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ανακοίνωση της Ε.Ε. το 2001 «Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση-Προτεραιότητες για τα προσεχή έτη» καθορίστηκε η στρατηγική για τη μελλοντική φορολογική πολιτική της, η οποία θα πρέπει να προωθήσει τους ευρύτερους πολιτικούς στόχους της Ε.Ε. Ένας από τους στόχους που τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας τον Μάρτιο του 2000 ήταν να γίνει η Ε.Ε. η πλέον ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο. Σ' αυτό το πλαίσιο ορίστηκαν οι βασικές προτεραιότητες της φορολογικής πολιτικής της Ε.Ε. :

- Η εξάλειψη των φορολογικών εμποδίων στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες
- Η καταπολέμηση του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού
- Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών αρχών για τη διασφάλιση του ελέγχου και την καταπολέμηση της απάτης.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικοί άξονες με βάση τους οποίους ασκείται η φορολογική πολιτική στην Ε.Ε., τα μοντέλα φορολόγησης που επικρατούν και γίνεται σύγκριση των βασικών στοιχείων των ευρωπαϊκών φορολογικών συστημάτων όσο αφορά τους άμεσους και έμμεσους φόρους, την φορολόγηση της εργασίας, κατανάλωσης και κεφαλαίου και τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων.

2.2. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Σύμφωνα με τον Μούση (2015), με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1957) και στη συνέχεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1992), στα πλαίσια της καλής λειτουργίας της κοινής αγοράς και της σύγκλισης των οικονομικών συνθηκών των κρατών μελών, κρίθηκε απαραίτητη η εναρμόνιση των έμμεσων

φόρων των κρατών μελών προκειμένου να αποφεύγονται τα εμπόδια στις συναλλαγές και στον ελεύθερο ανταγωνισμό και να καταργηθούν σταδιακά αργότερα τα φορολογικά σύνορα. Το 2006 εκδόθηκε μία ενιαία οδηγία (2006/112/EK) σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας. Ο ΦΠΑ είναι πολύ σημαντικός φόρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς αποτελεί πηγή του προϋπολογισμού της Ένωσης και η επιβολή του βοήθησε να καταργηθούν οι τελωνειακές διαδικασίες.

Για την άμεση φορολογία η τάση για προσέγγιση των φορολογικών συντελεστών και της προοδευτικότητας των άμεσων φόρων είναι μικρή. Καθώς όμως προχωρεί η Οικονομική Νομισματική Ένωση θα πρέπει να υπάρχει μία διαδικασία συντονισμού των εθνικών φορολογικών πολιτικών όχι με την καθιέρωση ομοιόμορφων φορολογικών συντελεστών αλλά με την εξάλειψη των στρεβλώσεων στην ενιαία αγορά, την ανάπτυξη ευνοϊκών φορολογικών δομών για την απασχόληση και την αποφυγή απώλειας φορολογικών εσόδων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να μπορέσει να περιορίσει τον επιζήμιο φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών της, θα πρέπει να αντιστρέψει την τάση για αυξανόμενη επιβολή φορολογίας στην εργασία και να θέσει σε εφαρμογή έναν κώδικα σωστής φορολογίας των επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά. Η εναρμόνιση της φορολογίας των επιχειρήσεων θα ενισχύσει την οικονομική αποτελεσματικότητα στην εσωτερική αγορά και θα βελτιώσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Με βάση την έκδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φορολογία το 2015 καθορίστηκαν τα κάτωθι :

- 1. Η φορολογία συνιστά κεντρικό στοιχείο της εθνικής κυριαρχίας.** Με τα φορολογικά έσοδα οι κυβερνήσεις εξασφαλίζουν τους αναγκαίους πόρους για την ύπαρξη και την αποτελεσματική λειτουργία τους. Η φορολογική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους της ΕΕ αντικατοπτρίζει τις θεμελιώδεις επιλογές του πάνω σε διάφορους τομείς των δημόσιων δαπανών (παιδεία, υγεία, συντάξεις κλπ). Συγχρόνως επηρεάζει την ιδιωτική κατανάλωση και τις αποταμιεύσεις και καθορίζει το δημοσιονομικό πλαίσιο για την επιχειρηματική δραστηριότητα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Για όλους αυτούς τους λόγους, αρμόδιες για την είσπραξη των φόρων και τον καθορισμό των φορολογικών συντελεστών είναι οι εθνικές κυβερνήσεις. Καθώς ο αριθμός των φυσικών προσώπων και των εταιρειών που

δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μία χώρες αυξάνεται συνεχώς, καθίσταται απαραίτητη η χρήση νόμιμων μέσων για την καταβολή του ελάχιστου δυνατού φόρου (φοροαποφυγή) ή για τη μη καταβολή φόρου (φοροδιαφυγή). Τα προβλήματα αυτά είναι αδύνατο να τα επιλύσει κάθε χώρα μόνη της. Έτσι, τα τελευταία χρόνια τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεργάζονται στενότερα για να αντιμετωπίσουν τη φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή και να διασφαλίσουν δίκαια φορολογικά συστήματα.

2. Ο ρόλος της Ε.Ε. συνίσταται στην εποπτεία των εθνικών φορολογικών κανόνων, ώστε αυτοί να συνάδουν με ορισμένες πολιτικές της ΕΕ, όπως:

- προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης
- διασφάλιση της ελεύθερης ροής αγαθών, υπηρεσιών, εργαζομένων και κεφαλαίου σε όλη την Ένωση (εντός της ενιαίας αγοράς)
- εγγύηση ότι οι επιχειρήσεις σε μια χώρα δεν έχουν αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους σε άλλη χώρα και ότι
- οι φόροι δεν εισάγουν διακρίσεις σε βάρος καταναλωτών, εργαζομένων ή επιχειρήσεων άλλων χωρών της ΕΕ (εξασφάλιση δικαιοσύνης).

3. Για την άμεση φορολογία :

Οι φόροι φυσικών προσώπων και εταιρειών εμπίπτουν κυρίως στην αρμοδιότητα των μεμονωμένων κρατών μελών της ΕΕ. Ωστόσο, βάσει των κανόνων της ΕΕ, οι φόροι αυτοί δεν πρέπει να θέτουν εμπόδια στην κινητικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα άτομα που μετακινούνται σε άλλη χώρα της ΕΕ ή οι εταιρείες που πραγματοποιούν διασυνοριακές επενδύσεις ενδεχομένως να πρέπει να καταβάλλουν φόρους σε δύο ή περισσότερες χώρες ή να βρίσκονται αντιμέτωποι με πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες. Παρόλο που έχουν συναφθεί συμφωνίες μεταξύ των περισσότερων χωρών της ΕΕ για την εξάλειψη της διπλής φορολόγησης, οι συμφωνίες αυτές μπορεί να μην καλύπτουν όλους τους φόρους ή όλες τις διασυνοριακές καταστάσεις ή να μην εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην πράξη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει διάφορα μέτρα για την επίλυση αυτών των προβλημάτων, από την πρόταση συντονισμένων λύσεων σε κυβερνήσεις έως τη λήψη νομικών μέτρων, εφόσον χρειάζεται, σε περίπτωση διακρίσεων ή παραβίασης της ενωσιακής νομοθεσίας.

4. Για την έμμεση φορολογία :

Η ενιαία αγορά καθιστά δυνατή την ελεύθερη διασυνοριακή εμπορία αγαθών και υπηρεσιών εντός της ΕΕ. Για τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων και για την αποτροπή τυχόν στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ τους, οι χώρες της ΕΕ συμφώνησαν να εναρμονίσουν τους κανόνες που εφαρμόζουν στα αγαθά και τις υπηρεσίες. Έχουν καθοριστεί ελάχιστοι φορολογικοί συντελεστές για τον ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, καθώς και κανόνες για τον τρόπο εφαρμογής αυτών των φόρων. Οι κυβερνήσεις είναι ελεύθερες, αν το επιθυμούν, να εφαρμόζουν τους δικούς τους εθνικούς συντελεστές που μπορεί να είναι μεγαλύτεροι από τους ελάχιστους συντελεστές της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεξεργάζεται τη μεταρρύθμιση του ενωσιακού συστήματος ΦΠΑ με στόχο την απλούστευσή του, τη θωράκισή του έναντι της απάτης και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του από την άποψη των εσόδων που παρέχει στις εθνικές κυβερνήσεις.

5. Για τα φορολογικά έσοδα:

Προκειμένου να υπάρχει σταθερότητα στην Ευρωζώνη οι χώρες της ΕΕ προσπαθούν να συντονίζουν στενά τις οικονομικές πολιτικές τους με βάση τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μερικές από αυτές τις συστάσεις αφορούν τις εθνικές φορολογικές πολιτικές και επιδιώκουν να τις καταστήσουν δικαιότερες, αποτελεσματικότερες και ευνοϊκότερες για την ανάπτυξη.

6. Για τη δίκαιη φορολογία:

Η φορολογική νομοθεσία μιας χώρας δεν πρέπει να επιτρέπει στους πολίτες αυτής της χώρας να διαφεύγουν τη φορολόγηση σε άλλη χώρα. Δεδομένου του διασυνοριακού χαρακτήρα της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, είναι απαραίτητο να αναληφθεί δράση σε επίπεδο ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος σε αυτόν τον τομέα. Η ΕΕ διαθέτει πλέον συγκεκριμένο σχέδιο δράσης και έχουν αναληφθεί ή βρίσκονται στο στάδιο κατάρτισης διάφορες πρωτοβουλίες, όπως κανόνες για την ανταλλαγή

πληροφοριών μεταξύ των χωρών της ΕΕ και ένας μηχανισμός ταχείας αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ.

Η ΕΕ δίνει επίσης ιδιαίτερη προσοχή στη **δίκαιη φορολογία των εταιρειών**. Τα κενά μεταξύ των φορολογικών συστημάτων των διαφόρων χωρών επιτρέπουν σε ορισμένες εταιρείες να επιδίδονται σε «επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό» για να μειώσουν τις φορολογικές τους οφειλές. Ο στενός συντονισμός και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων στοχεύει στην πρόληψη τέτοιου είδους πρακτικών. Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα καθεστώτα φορολογίας εταιρειών είναι ανοικτά και δίκαια και ότι δεν έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προσελκύουν με αθέμιτο τρόπο εταιρείες άλλων χωρών της ΕΕ ή να διαβρώνουν τη φορολογική βάση άλλων χωρών. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει σε έναν κώδικα δεοντολογίας που τους δεσμεύει να μην προβαίνουν σε τέτοιου είδους πρακτικές.

Έτσι λοιπόν η ΕΕ παρεμβαίνει μόνο όταν τα κράτη μέλη δεν μπορούν να βρουν αποτελεσματικές λύσεις για την ανάπτυξη ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Για να τεθεί σε ισχύ μία φορολογική νομοθεσία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται ομοφωνία των κρατών μελών. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα κάθε κράτους μέλους της ΕΕ.

2.3. ΜΟΝΤΕΛΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Ο τρόπος φορολόγησης έχει άμεσες επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και επηρεάζει αναμφίβολα τους κανόνες μιας οικονομίας, ιδιαίτερα όσον αφορά τις επενδύσεις, την αγορά εργασίας και την κοινωνική ευημερία.

Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. είναι ελεύθερα να επιλέγουν το δικό τους φορολογικό σύστημα μαζί με τη δημοσιονομική τους πολιτική για την οικονομική ανάπτυξη και λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική, ιστορική και πολιτική τους κατάσταση, τηρώντας όμως τους βασικούς κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα φορολογικά θέματα διαχειρίζονται σύμφωνα με τους φορολογικούς νόμους κάθε κράτους, προκειμένου να επιτευχθεί ο πρωτεύον στόχος: ισορροπημένη κατάσταση της οικονομικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τους Aiginge & Guger (2005), παρατηρήθηκε ότι δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με έναν κοινό ορισμό του καλύτερου μοντέλου φορολογικού συστήματος. Διαπιστώθηκε ότι στα περισσότερα κράτη, υπάρχει μια ανησυχία της κοινωνίας για την ευημερία των ατόμων της, προκειμένου αυτά να προστατευτούν από τη φτώχεια, τις ασθένειες και την ανεργία. Έτσι τα κράτη συμμετέχουν ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ζωή των πολιτών τους, ενθαρρύνοντας και προωθώντας πολιτικές για την εκπαίδευση, την αύξηση της αγοράς εργασίας, την υγεία και την κοινωνική προστασία, και οι εργασιακές σχέσεις είναι θεσμοθετημένες και βασίζονται στον κοινωνικό διάλογο, το εργατικό δίκαιο και τις συλλογικές συμβάσεις (Στρατηγική της «Ευρώπης 2020»).

Οι Aiginger & Leoni (2009), διέκριναν με βάση τη φορολογική πολιτική που ασκείται σε κάθε κράτος, την οικονομική ανάπτυξη του και την γεωγραφική περιοχή που ανήκει αυτό, τα κάτωθι μοντέλα :

- Το Σκανδιναβικό μοντέλο που το ονόμασαν Nordic model, και θεωρείται το πιο επιτυχημένο κοινωνικό μοντέλο
- Το επιχειρηματικό ηπειρωτικό μοντέλο ή μοντέλο της περιοχής του ποταμού Ρήνου, που το ονόμασαν Continental model, και βασίζεται στο νέο φιλελεύθερο γερμανικό πρότυπο
- Το Αγγλοσαξωνικό μοντέλο, που είναι ένα φιλελεύθερο μοντέλο που εφαρμόζεται σε χώρες όπου υπάρχουν όσο γίνεται λιγότερες παρεμβάσεις στην αγορά
- Το Μεσογειακό μοντέλο που περιλαμβάνει τις χώρες της Νότιας Ευρώπης
- Το επιχειρηματικό μοντέλο catching-up model που περιλαμβάνει τα νέα μέλη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών.

Παρακάτω θα παρουσιάσουμε τη φορολογική δομή και τις φορολογικές τάσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ταξινομημένες βάσει ευρωπαϊκών φορολογικών μοντέλων και τις επιπτώσεις της φορολογίας στην οικονομική

ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία των Ευρωπαίων πολιτών, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, για τη χρονική περίοδο 2006 έως 2013, ως εξής :

A) Το Σκανδιναβικό Μοντέλο (Nordic Model)

Σύμφωνα με την μελέτη των Roxana & Mitroi (2015) το Σκανδιναβικό Μοντέλο συναντάται στη Σουηδία, Φιλανδία, Δανία, Κάτω Χώρες και Νορβηγία και χαρακτηρίζεται από τα εξής :

- Υπάρχει μία ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, η οποία οδήγησε σε υψηλό ποσοστό απασχόλησης. Σ' αυτές τις χώρες τα θεσμικά όργανα συνεργάζονται στενά με την κυβέρνηση και τα συνδικάτα ασχολούνται έντονα με την πολιτική και την κοινωνική ασφάλιση. Η ενεργός ανάπτυξη της αγοράς εργασίας και η κοινωνική προστασία, τα υψηλά επίπεδα δημοσίων δαπανών και η ασφάλεια της κοινωνικής προστασίας καθιστούν το Σκανδιναβικό μοντέλο πρόνοιας στην υψηλότερη θέση όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε σχέση με τις χώρες των άλλων ηπείρων (στην 4^η θέση είναι η Ολλανδία, στην 5^η η Νορβηγία, στην 6^η η Σουηδία, στην 8^η η Φιλανδία και στην 9^η η Δανία).
- Δίνεται μεγάλη βάση στην ανακατανομή των πόρων και στα κοινωνικά οφέλη, τα οποία εξασφαλίζονται με τους φόρους.
- Το φορολογικό σύστημα βασίζεται κατά μέσο όρο σε υψηλά επίπεδα φορολογικών συντελεστών.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού του φορολογικού συστήματος είναι:

Τα δημόσια φορολογικά έσοδα βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα από άμεσους φόρους. Το μερίδιο των άμεσων φόρων στο ΑΕΠ είναι σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 (που ήταν σε ποσοστό 13,3%) και από το μερίδιο των έμμεσων φόρων που ήταν το 2013 : 31,8% στη Δανία, 19,4% στη Νορβηγία, 18,5% στη Σουηδία και 16,9% στη Φιλανδία . Στην Ολλανδία τα βάρη των άμεσων και έμμεσων φόρων ήταν σε ισοτιμία. Η επιχειρηματική συμμετοχή στα κέρδη είναι μικρότερη σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ-28 που είναι 23,1% το 2014, και ήταν : 25% στην Ολλανδία, 24,5% στη Δανία και Φιλανδία, 22% στη Σουηδία και 20% στη Νορβηγία (Eurostat,2014).

Τα ατομικά εισοδήματα είναι επιβαρυνμένα με το υψηλότερο μερίδιο στην ΕΕ-28, όπου το ποσοστό είναι 39,4% το 2014 : 56,9% στη Σουηδία, 55,6% στη Δανία, 52% στην Ολλανδία, 51,5% στη Φιλανδία και 39% στη Νορβηγία. (Eurostat,2014).

Η ατομική φορολογική επιβάρυνση (που είναι ο λόγος της φορολογικής εισφοράς ανά άτομο διά το ακαθάριστο εισόδημα του ατόμου και όλο αυτό επί 100) υπερβαίνει το μέσο όρο της ΕΕ-28 που ήταν 45, 6% το 2013 : 48,7% στην Ολλανδία, 47,6% στη Σουηδία, 46,4% στη Φιλανδία, 42,5% στη Νορβηγία και 42,8% στη Δανία (Eurostat,2014).

Οι φορολογικοί συντελεστές έχουν το υψηλότερο επίπεδο συγκρινόμενοι με άλλων χωρών των Ευρωπαϊκών μοντέλων : στη Δανία το 48,1%, Σουηδία 44,2%, Φιλανδία 44,1%, Νορβηγία 42,2% και Ολλανδία 39% (Eurostat,2014).

Η φορολογική πολιτική επικεντρώθηκε στους άμεσους φόρους και κυρίως σε μία υψηλή φορολογική επιβάρυνση των ατόμων και σε συνδυασμό με την ευημερία των πολιτών οδήγησε σε χαμηλά ποσοστά ανεργίας που ήταν πολύ πιο χαμηλά από αυτά της ΕΕ-28 που ήταν 10,8% το 2013 : 6,7% στις Κάτω Χώρες, 7% στη Δανία, 8% στη Σουηδία και 8,2% στη Φιλανδία (Eurostat, 2014). Αυτό είχε αντανάκλαση στο επίπεδο της απασχόλησης όπου οι χώρες αυτές σημείωσαν τα υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τις χώρες της ΕΕ-28.

Οι χώρες αυτές παρουσίασαν ανοδική τάση το 2013 σε σχέση με το 2012 σε όρους ΑΕΠ : 1,6% στη Σουηδία, 0,6% στη Νορβηγία, 0,4% στη Δανία και -0,8%(Eurostat,2014).

Έχοντας υπόψη ότι το σύμφωνο δημοσιονομικής σταθερότητας έχει ορίσει ότι ο προϋπολογισμός είναι ισορροπημένος όταν το έλλειμμα του προϋπολογισμού είναι εντός του 3% του ΑΕΠ (το 2013 της ΕΕ-28 ήταν στο 3,3%), οι χώρες αυτές είχαν πολύ καλή κατάταξη : η Νορβηγία το 2013 ήταν η μόνη χώρα που σημείωσε πλεόνασμα 11,1% ενώ οι υπόλοιπες χώρες είχαν ελλείμματα κάτω του 3% : -0,8% στη Δανία, -1,1% στη Σουηδία, -2,1% στη Φιλανδία και -2,5% στην Ολλανδία (Eurostat, 2014).

B) Το Ηπειρωτικό Μοντέλο (Continental Model)

Σύμφωνα με την μελέτη των Roxana & Mitroi (2015) το μοντέλο αυτό συναντάται στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Γερμανία και χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- Η απασχόληση και οι μισθοί αποτελούν τη βάση των κοινωνικών μεταβιβάσεων. Οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις εργασιακές σχέσεις και οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις είναι συγκεντρωμένες.
- Σ' αυτές τις χώρες η ανακατανομή των δημοσίων κονδυλίων για κοινωνικό κόστος δεν είναι προτεραιότητα.
- Τα φορολογικά έσοδα της κυβέρνησης βασίζονται και σε έσοδα από έμμεσους φόρους και σε έσοδα από άμεσους, με ελαφρώς διαφορετικές αναλογίες. Στη Γαλλία και στην Αυστρία το μερίδιο των έμμεσων φόρων είναι 1 έως 2 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από το μερίδιο των άμεσων φόρων. Συγκρινόμενο με το μέσο όρο της ΕΕ-28 όπου το μερίδιο των έμμεσων φόρων στο ΑΕΠ είναι 13,4%, στις χώρες του μοντέλου αυτού το μερίδιο είναι υψηλότερο κατά 1 έως 3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Αναλύοντας τους συντελεστές που εφαρμόζονται στην κατανάλωση παρατηρούμε ότι οι συντελεστές αυτοί είναι οι χαμηλότεροι. Ως εκ τούτου το μεγάλο μερίδιο των έμμεσων φόρων στο ΑΕΠ και το μεγάλο μερίδιο των φόρων εισοδήματος στα συνολικά έσοδα δεν οφείλεται σε ποσοτώσεις. Αντίθετα υπάρχουν χαμηλοί συντελεστές της έμμεσης φορολογίας οι οποίοι συνδέονται με ενεργή δημοσιονομική πολιτική που βασίζεται στην αγορά εργασίας, την ασφάλιση και την κοινωνική προστασία και διευκολύνσεις για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Αυτή η κατάσταση οδήγησε σε αύξηση της συμμετοχής των φορολογικών εσόδων στα συνολικά έσοδα.
- Παρατηρήθηκε ότι οι χώρες που συμπεριλαμβάνονται στο μοντέλο αυτό ενθαρρύνουν τον ικανό αλλά άνεργο πληθυσμό να βρει θέσεις εργασίας επανεξετάζοντας το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Έτσι τα άτομα ενδιαφέρονται να βρουν εργασία κατά τη διάρκεια της περιόδου ανεργίας. Από την άλλη πλευρά η πολιτική για την αγορά εργασίας επικεντρώνεται κυρίως στην σταθερότητα και στην ευελιξία της εργασίας. Αν και είναι γνωστό ως δικαίωμα των Ευρωπαίων πολιτών να εργάζονται σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρώπης, ωστόσο οι χώρες που περιλαμβάνονται σ' αυτό το

μοντέλο είναι πιο διστακτικές όταν πρόκειται για την ξένη εργασία και προτιμούν τους δικούς τους πολίτες

Τα χαρακτηριστικά αυτού του τύπου φορολογικού συστήματος είναι :

Το 2013, το επίπεδο των φορολογικών εσόδων στα συνολικά έσοδα του προϋπολογισμού ήταν : 91% στο Βέλγιο, 90,3% στην Αυστρία, 90,2% στη Γαλλία και 89,7% στη Γερμανία (Eurostat,2014). Αυτό κατέστησε το σύστημα αυτό σαν το πιο αποτελεσματικό όσον αφορά τη συμμετοχή του φόρου εισοδήματος στον σχηματισμό των συνολικών εσόδων του προϋπολογισμού.

Στις χώρες του μοντέλου αυτού υπάρχουν οι υψηλότεροι πραγματικοί προσωπικοί φόροι εισοδήματος (implicit tax personal income). Συγκρινόμενοι με τους φόρους των άλλων ευρωπαϊκών μοντέλων το 2013 ήταν : 42,9% στο Βέλγιο, 41,6% στην Αυστρία, 40% στη Γαλλία και 37,8% στη Γερμανία. Αυτό αντανακλάται στην ατομική φορολογική επιβάρυνση που ήταν η υψηλότερη το 2013, συγκρινόμενη με το μέσο όρο της ΕΕ-28 που ήταν 45,6% και των χωρών των άλλων φορολογικών μοντέλων της Ευρώπης : ήταν 60,25% στο Βέλγιο, 56,61% στη Γαλλία και 55,77% στην Αυστρία. Στη Γερμανία μόνο ήταν ο χαμηλότερος συντελεστής 52,99% (Eurostat,2014).

Η έρευνα που έγινε έδειξε ότι παρόλο που ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής της εργασίας (implicit tax rate of labor) είναι ο μεγαλύτερος, η ατομική φορολογική επιβάρυνση όσον αφορά τις χώρες κοινωνικής πρόνοιας που περιλαμβάνονται μέσα στο μοντέλο τοποθετούνται στην κορυφή των 20 χωρών. Έτσι το 2013 η Αυστρία ήταν στην 11^η θέση με δείκτη ευημερίας 85,11%, η Γερμανία ήταν 12^η με δείκτη 84,61%, το Βέλγιο ήταν 17^ο με δείκτη 82,63% και η Γαλλία ήταν 20^η με δείκτη 81,11%. Αυτό οφείλεται στην ενεργό πολιτική για την αγορά εργασίας και την κοινωνική προστασία.

Στις χώρες αυτές το ποσοστό ανεργίας το 2013 ήταν: 4,9% στην Αυστρία, 5,3% στη Γερμανία, 8,4% στο Βέλγιο και αποτελεί το χαμηλότερο σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ που είναι (10.08%). Μόνο η Γαλλία είχε 10,3% και προκειμένου να ξεπεράσει την κατάσταση αυτή δρομολόγησε μία ενεργή πολιτική για την αγορά εργασίας προωθώντας ένα σύστημα επιδότησης εργασίας για νέους και ευελιξία της εργασίας.

Σε σχέση με το ΑΕΠ παρατηρούμε ότι το 2013 υπήρχε μία μικρή αύξηση της τάξης του 0,4% στη Γερμανία, 0,3% στην Αυστρία, και 0,2% στο Βέλγιο και στη Γαλλία. Το δημοσιονομικό έλλειμμα εμπίπτει στο σύμφωνο δημοσιονομικής σταθερότητας : ήταν -1,5% στην Αυστρία, -2,6% στο Βέλγιο και 0% στη Γερμανία. Μόνο η Γαλλία είχε έλλειμμα της τάξης του -4,3% και αυτό δείχνει τις επιπτώσεις της υψηλής ανεργίας και του υψηλού κόστους της κοινωνικής πρόνοιας που δείχνει ότι υπάρχει μία οικονομία με προβλήματα.

Γ) Το Αγγλο – Σαξωνικό Μοντέλο (Anglo-Saxon Model)

Σύμφωνα με την μελέτη των Roxana & Mitroï (2015) το μοντέλο αυτό συναντάται στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο και χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- Υπάρχει μία παθητική πολιτική για την αγορά εργασίας και την κοινωνική πρόνοια.
- Το νομικό πλαίσιο της εργασίας δεν είναι ξεκάθαρο, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις είναι μικρότερες από άλλα μοντέλα και οι αποκεντρωμένες εργασιακές σχέσεις και οι διαπραγματεύσεις των μισθών πραγματοποιούνται σε επίπεδο εργοδοτών.
- Υπάρχουν τα υψηλότερα επίπεδα εταιρικού φόρου στις εταιρείες. Οι φορολογικοί συντελεστές στα ατομικά εισοδήματα είναι υψηλοί αλλά συνδυάζονται με ένα περιορισμένο σύστημα υποχρεωτικών κοινωνικών εισφορών.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού του φορολογικού συστήματος είναι :

Η συμμετοχή των άμεσων φόρων στο ΑΕΠ είναι υψηλότερη από τους έμμεσους φόρους. Στην Ιρλανδία είναι 13,2% το ποσοστό των άμεσων και 11,6% των έμμεσων φόρων. Στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι 14,9% το ποσοστό των άμεσων και 13,5% των έμμεσων φόρων (Eurostat,2014).

Αναλύοντας τα ποσοστά της φορολόγησης της εργασίας βρέθηκε ότι είναι τα χαμηλότερα συγκρίνοντας με το μέσο όρο της ΕΕ-28 που ήταν το 2013 στο 35,36% : το Ιρλανδικό ποσοστό ήταν 28,9% και στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν 25%. Η ατομική φορολογική επιβάρυνση ήταν στην Ιρλανδία 30,96% και στο Ηνωμένο Βασίλειο 36,35% δηλαδή χαμηλότερη σε σχέση με τον μέσο της ΕΕ-28 που ήταν 45, 6% . Έτσι το μεγάλο μερίδιο των άμεσων φόρων στο ΑΕΠ οφείλεται σε ένα καλά αναπτυγμένο

σύστημα είσπραξης φορολογικών υποχρεώσεων και στην ύπαρξη ενός μεγάλου βαθμού φορολογικής συμμόρφωσης. Αυτό συνδέεται στενά με το επίπεδο ευημερίας. Από αυτή την άποψη το Ηνωμένο Βασίλειο κατέχει την 13^η θέση με 84,56% και η Ιρλανδία την 15^η θέση με 84,05% (Eurostat,2014). Όταν το επίπεδο ευημερίας είναι υψηλότερο τότε και το επίπεδο φορολογικής συμμόρφωσης είναι υψηλότερο.

Από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης, την περίοδο αυτή σημειώθηκε ανοδική τάση αλλά με ταλάντωση. Το Ηνωμένο Βασίλειο ανακάμπτει από την οικονομική κρίση αλλά η αύξηση του ΑΕΠ κυμαίνεται από 1,7% το 2010 σε 0,3% το 2012 και σε 1,7% το 2013. Στην Ιρλανδία το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,2% το 2011 και στη συνέχεια σταδιακά μειώθηκε κατά 0,3% το 2013(Eurostat,2014).

Η Ιρλανδία έχει πληγεί πολύ από την οικονομική κρίση και τα κρατικά έσοδα δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν τις δημόσιες δαπάνες. Το 2010 η Ιρλανδία κατέγραψε το μεγαλύτερο έλλειμμα -30,6% του ΑΕΠ συγκρινόμενο με αυτό των χωρών της ΕΕ-28. Αμέσως μετά ζήτησε οικονομική βοήθεια από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (το πρόγραμμα βοήθειας έληξε το 2013). Ακολούθησε μία περίοδος φορολογικής μεταρρύθμισης κυρίως με αυξημένους φορολογικούς συντελεστές και μία οικονομική μεταρρύθμιση με την επανεξέταση των στόχων οικονομικής ανάπτυξης και με την αναθεώρηση – μείωση των δαπανών. Στο τέλος του 2013 η Ιρλανδία έφθασε σε έλλειμμα -7,2% του ΑΕΠ που είναι χαμηλότερο από το όριο του συμφώνου δημοσιονομικής σταθερότητας, αλλά ήταν μία πολύ καλύτερη κατάσταση από την προηγούμενη (Eurostat,2014).

Όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο το δημοσιονομικό έλλειμμα προς το ΑΕΠ κατέγραψε υψηλές τιμές πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ-28, ειδικά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης : το 2009 ήταν στο 11,4% και το 2013 πήγε στο 5,8% (Eurostat,2014). Η γρήγορη μείωση του ελλείματος ήταν το αποτέλεσμα μιας πολιτικής τόνωσης των παραγωγικών επενδύσεων (μέσα από ένα πρόγραμμα δανείων του ταμείου που ανέπτυξε και εφάρμοσε η Τράπεζα της Αγγλίας σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών για να βελτιωθούν οι πιστωτικές συνθήκες μειώνοντας το κόστος δανεισμού των αναπτυσσόμενων εταιρειών).

Δ) Το Μεσογειακό Μοντέλο (Mediterranean Model)

Σύμφωνα με την μελέτη των Roxana & Mitroi (2015) το μοντέλο αυτό συναντάται στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία και χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- Εστιάζεται στην έμμεση φορολογία.
- Αυτές οι χώρες πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική κρίση και αντιμετωπίζουν υψηλό επίπεδο δημόσιου χρέους και ελλείμματος προϋπολογισμού.
- Οι δαπάνες για κοινωνική προστασία και ασφάλεια είναι υψηλές, το ποσοστό απασχόλησης είναι σχεδόν ισοδύναμο με το ποσοστό ανεργίας (είναι το υψηλότερο σε σύγκριση με τις άλλες χώρες που συγκρίνονται) και οι εκπρόσωποι των συνδικάτων και των εργοδοτών δραστηριοποιούνται στη διαπραγμάτευση των μισθών και των συνθηκών εργασίας.
- Το υψηλό επίπεδο δημόσιου χρέους οδήγησε σε μείωση των δημοσίων δαπανών για την υγεία και την ευημερία και σε μία πολύ υψηλή φορολογική επιβάρυνση των ατόμων. Το μπλοκάρισμα του τραπεζικού συστήματος, η μείωση του κόστους των επενδύσεων και η αναδιοργάνωση του φόρου μισθοδοσίας και του φορολογικού συστήματος αύξησε το ποσοστό ανεργίας.
- Από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης οι χώρες αυτές επηρεάστηκαν περισσότερο από την οικονομική κρίση και παρόλο που πήραν οικονομική βοήθεια απέτυχαν να ανακτήσουν από οικονομική άποψη. Συνεχίζει να υπάρχει έλλειψη οικονομικών μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με την δυσπιστία του πληθυσμού για την κυβερνητική πολιτική που προωθήθηκε από την δημόσια διοίκηση.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού του φορολογικού συστήματος είναι :

Τα κρατικά δημόσια έσοδα βασίζονται κυρίως στους έμμεσους φόρους. Το επίπεδο των έμμεσων φόρων στο ΑΕΠ υπερέρχει το επίπεδο των άμεσων φόρων κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής. Το 2013 στην Ελλάδα ήταν 12,8% το ποσοστό των έμμεσων και 9,8% των άμεσων, στην Πορτογαλία ήταν 13,6% των έμμεσων και 11,8% των άμεσων, στην Ισπανία ήταν 11% των έμμεσων και 10,03% των άμεσων και μόνο στην Ιταλία το ποσοστό ήταν το ίδιο (Eurostat,2014).

Ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής κατανάλωσης (implicit tax rate of consumption) είναι χαμηλότερος από αυτόν που παρατηρείται σε άλλα φορολογικά μοντέλα το 2013 : 13,9 % στην Ισπανία, το 16,1% στην Ελλάδα, το 17,6% στην Ιταλία. Στην Πορτογαλία είναι ο ίδιος με το μέσο όρο των χωρών της ΕΕ-28(Eurostat,2014). Ως εκ τούτου, το υψηλότερο μερίδιο των έμμεσων φόρων στο ΑΕΠ σε σύγκριση με το μερίδιο των άμεσων φόρων συμβαίνει λόγω των χαμηλών επιπέδων απασχόλησης, συμβάλλοντας έτσι λιγότερο στο σχηματισμό των δημοσιονομικών εσόδων.

Το επίπεδο φορολόγησης του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού είναι χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ-28 που είναι 39,4% το 2013 και ο φορολογικός συντελεστής του εργατικού δυναμικού ήταν 43% στην Ιταλία, 38,2% στην Ελλάδα, 33,7% στην Ισπανία και 25,6% στην Πορτογαλία. Αυτό αντανακλάται στην ατομική φορολογική επιβάρυνση που σ' αυτές τις χώρες είναι κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ-28 45,6% : το 42,2% στην Πορτογαλία, το 44,45% στην Ισπανία και το 45,98% στην Ελλάδα και με εξαίρεση την Ιταλία όπου είναι στο 52,2% δηλαδή αρκετά πάνω από το μέσο όρο της Ευρώπης (Eurostat,2014). Παρατηρείται λοιπόν ότι στην Ιταλία ο υψηλός πραγματικός φορολογικός συντελεστής της εργασίας (implicit tax rate of labor) προσελκύει μία μεγάλη ατομική φορολογική επιβάρυνση. Αυτό δείχνει ότι από τις χώρες του μοντέλου αυτού, η Ιταλία κλονίστηκε περισσότερο από την οικονομική κρίση. Καθώς δεν βρήκε βιώσιμες λύσεις για την ανάπτυξη, από το 2011 και μετά αύξησε τον ατομικό φορολογικό συντελεστή εισοδήματος.

Το υψηλό επίπεδο χρέους των χωρών αυτών αντανακλάται στο ακαθάριστο δημόσιο χρέος προς το ΑΕΠ . Το 2013 καταγράφηκε το υψηλότερο επίπεδο της ΕΕ : 175,1% στην Ελλάδα, το 132,6% στην Ιταλία, το 129% στην Πορτογαλία και το 93,9% στην Ισπανία (Eurostat,2014).

Οι χώρες αυτές έχουν τους υψηλότερους συντελεστές ανεργίας στη ΕΕ-28 το 2013 : ήταν στο 27,5% στην Ελλάδα, στο 26,1% στην Ισπανία, στο 16,4% στην Πορτογαλία και στο 12,2% στην Ιταλία (Eurostat,2014). Αυτό οδήγησε σε μείωση της κοινωνικής πρόνοιας .

Από την άποψη του δείκτη πλούτου η Ισπανία κατέλαβε την 21^η θέση με ποσοστό 80,77%, η Πορτογαλία στην 22^η θέση με ποσοστό 80,49%, η Ιταλία στην 29^η θέση με ποσοστό 76,93% και η Ελλάδα στην 35^η θέση με 73,43% (Eurostat, 2014).

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ είναι ακόμη αρνητικός το 2013 : -3,9% στην Ελλάδα, -1,9% στην Ιταλία, -1,4% στην Πορτογαλία και -1,2% στην Ισπανία. Το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι ακόμη κάτω από το όριο του συμφώνου δημοσιονομικής σταθερότητας το 2013 : είναι -12,7% στην Ελλάδα, -7,1% στην Ισπανία, -4,9% στην Πορτογαλία και -3% στην Ιταλία (Eurostat,2014).

Ε)Το Μοντέλο ελκυστικών κινήτρων (Catching – up Model)

Σύμφωνα με την μελέτη των Roxana & Mitroi (2015) το μοντέλο αυτό συναντάται στην η Βουλγαρία, η Τσέχικη Δημοκρατία, η Πολωνία και η Ρουμανία που αποτελούν νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- Οι χώρες αυτές εφαρμόζουν μία πολιτική στήριξης της επιχειρηματικής ανάπτυξης διαμέσου χαμηλών εταιρικών φορολογικών συντελεστών και φορολογικών ελαφρύνσεων για την εκκίνηση και την επιχειρηματική ανάπτυξη και μία πολιτική αναπροσανατολισμού του εργατικού δυναμικού στον ιδιωτικό τομέα με τη χορήγηση φορολογικών κινήτρων σ' αυτό το πλαίσιο.
- Το μοντέλο αυτό βασίζεται στην έμμεση φορολογία εφαρμόζοντας υψηλούς συντελεστές φορολόγησης. Τα έσοδα από έμμεσους φόρους είναι σχεδόν διπλάσια από τα έσοδα από άμεσους φόρους.
- Η αδυναμία φορολόγησης στις χώρες αυτές σχετίζεται με την έλλειψη νομοθετικής σταθερότητας, τα υψηλά επίπεδα φοροδιαφυγής και την αστάθεια της συναλλαγματικής ισοτιμίας.
- Οι περισσότερες χώρες της περιοχής της ΕΕ και των χωρών του μοντέλου αυτού έχουν επηρεαστεί από την ανεργία ειδικά μετά την εφαρμογή μιας πολιτικής περιορισμού των δημοσίων δαπανών με την αναδιάρθρωση και την αναδιοργάνωση των δημοσίων θεσμικών μονάδων τους.Το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα αναγκάστηκε να μεταφερθεί στον ιδιωτικό τομέα. Ακόμη κι αν οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις έφεραν ένα πακέτο φορολογικών ελαφρύνσεων για να ενθαρρυνθεί η διαθέσιμη απασχόληση, η Βουλγαρία έχει υψηλά επίπεδα ανεργίας (13%) σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ-28 (10,8%).
- Αν και ο προσωπικός φόρος εισοδήματος είναι ένας από τους χαμηλότερους στην περιοχή της ΕΕ-28, το χαμηλό επίπεδο των μισθών (σε σύγκριση με

άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ) και ο υψηλός συντελεστής φορολόγησης της κατανάλωσης και η αύξηση των τιμών των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (ταχύτερα από την αύξηση των μισθών) έχουν κάνει τον δείκτη ευημερίας να είναι ο χαμηλότερος μεταξύ των χωρών του κόσμου. Η Τσεχία κατατάσσεται στην 23^η με ποσοστό 80,41%, η Πολωνία κατατάσσεται 24^η με 77,44% , η Βουλγαρία κατατάσσεται 44^η με 70,24% και η Ρουμανία κατατάσσεται 51^η με 67,72%.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού του φορολογικού συστήματος είναι :

Η συμμετοχή των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ το 2013 ήταν χαμηλότερη σε σχέση με των χωρών των άλλων μοντέλων και των χωρών της ΕΕ-28 που ήταν 39,08%, το 2013 : ήταν 35,3% στην Τσέχικη Δημοκρατία, 31,8% στην Πολωνία, 28,1% στη Βουλγαρία και 7,5% στην Ρουμανία (Eurostat,2014).

Οι φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος είναι οι χαμηλότεροι που εφαρμόζονται στην ΕΕ-28 : 10% στην Βουλγαρία, 16% στη Ρουμανία, 19% στην Τσεχία και στην Πολωνία. Αυτό συνέβαλε στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και προσέλκυσε νέες ξένες επενδύσεις. Ομοίως, οι συντελεστές εργασίας που εφαρμόζονται είναι οι χαμηλότεροι που εφαρμόστηκαν στην ευρωπαϊκή περιοχή : 10% στη Βουλγαρία, 16% στη Ρουμανία, 22% στην Τσεχία και 32% στην Πολωνία. Αυτό αντικατοπτρίζεται στη μειωμένη ατομική φορολογική επιβάρυνση που είναι κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ-28 που είναι στο 45,06% : 37,56% στη Βουλγαρία, 44,43% στην Πολωνία, 46,43% στην Τσεχία και 49,66% στη Ρουμανία (Eurostat,2014).

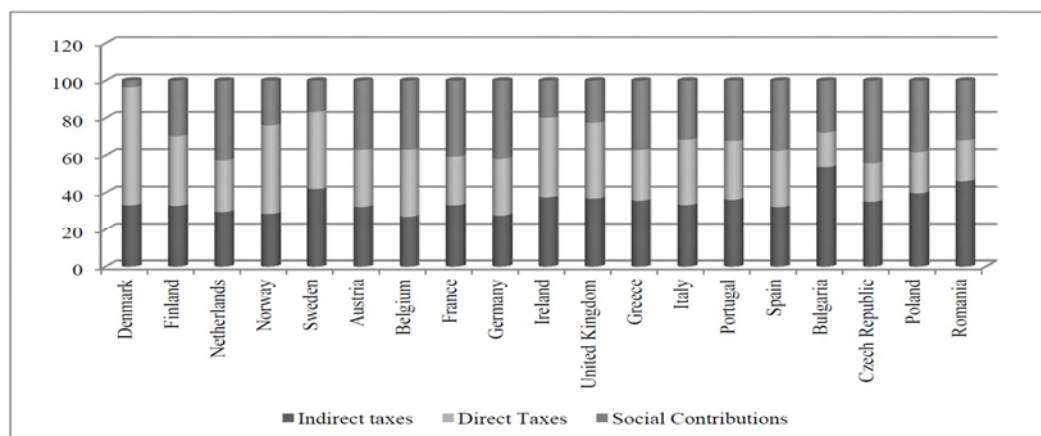
Όσον αφορά την ανάπτυξη, φαίνεται ότι η πολιτική δημοσιονομικής χαλάρωσης, η ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, η πολιτική περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και η πρόσβαση σε χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οδήγησαν σε μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού σύμφωνα με το δημοσιονομικό σύμφωνο σταθερότητας το 2013: ήταν -1,5% στη Βουλγαρία και στην Τσεχία και -2,3% στη Ρουμανία. Εξαίρεση αποτελεί η Πολωνία που το επίπεδο του ελλείμματος του προϋπολογισμού στο ΑΕΠ το 2013 ήταν κάτω από το όριο στο -4,3% αλλά συγκρινόμενο με αυτό του 2009 που ήταν -7,5% , μειώθηκε σημαντικά (Eurostat,2014). Αυτό φαίνεται στην εξέλιξη του ΑΕΠ , το οποίο τα τελευταία χρόνια σημείωσε θετική ανάπτυξη. Το 2013 , η αύξηση στο ΑΕΠ ήταν 3,5% στη Ρουμανία που ήταν η μεγαλύτερη στην Ευρώπη, 1,6% στην

Πολωνία και 0,9% στη Βουλγαρία ενώ η Τσεχία ακόμη χρειάζεται να ανακάμψει καθώς σημείωσε αρνητική ανάπτυξη της τάξης του -0,9% (Eurostat,2014).

Όσον αφορά το δημόσιο χρέος προς το ΑΕΠ, οι χώρες αυτού του μοντέλου είναι οι καλύτερες, με τιμές χαμηλότερες του 60%.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι στην Ελλάδα οι περισσότερες εισφορές προέρχονται από τους έμμεσους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές, οπότε ο μέσος Έλληνας εργαζόμενος πλήττεται σε μεγάλο βαθμό από την φορολογία. Οι άμεσοι φόροι καταλαμβάνουν μικρότερα ποσοστά.

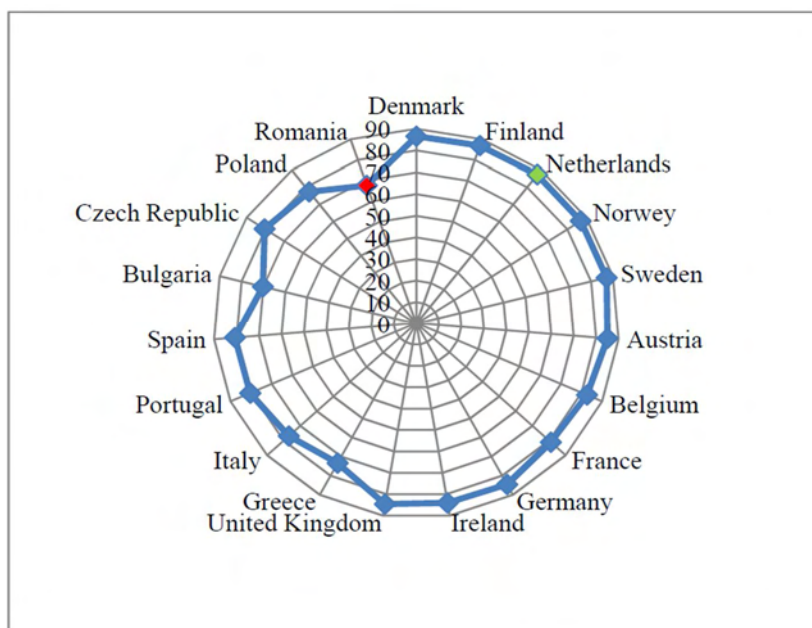
Διάγραμμα 3 : Δομή των φορολογικών εσόδων στις χώρες των φορολογικών ευρωπαϊκών μοντέλων κατά τη διάρκεια της περιόδου 2006 έως 2013:

Πηγή : <http://ec.europa.eu/taxation>

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι πάνω στον κύκλο βρίσκονται οι χώρες του Σκανδιναβικού μοντέλου, του Ηπειρωτικού και του Αγγλοσαξωνικού που έχουν μεγάλο δείκτη ευημερίας των πολιτών. Οι χώρες του Μεσογειακού και του μοντέλου ελκυστικών κινήτρων βρίσκονται μέσα στον κύκλο, με τη Ρουμανία, την Βουλγαρία και την Ελλάδα να έχουν τον μικρότερο δείκτη.

Διάγραμμα 4 : Ο δείκτης ευημερίας των χωρών των ευρωπαϊκών μοντέλων φορολόγησης το έτος 2014 :

Πηγή : Social Progress Index

Παρατηρούμε ότι πάνω στον κύκλο βρίσκονται οι χώρες του Σκανδιναβικού μοντέλου, του Ηπειρωτικού και του Αγγλοσαξωνικού που έχουν μεγάλο δείκτη ευημερίας των πολιτών. Οι χώρες του Μεσογειακού και του μοντέλου ελκυστικών κινήτρων βρίσκονται μέσα στον κύκλο, με τη Ρουμανία, την Βουλγαρία και την Ελλάδα να έχουν τον μικρότερο δείκτη.

Με βάση τους ρόλους της ΕΕ τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διαλέξουν το δικό τους φορολογικό σύστημα που θεωρούν ότι είναι πιο κοντά στις ανάγκες και στις προτιμήσεις τους. Η ΕΕ παρεμβαίνει μόνο όταν τα κράτη μέλη δεν μπορούν να βρουν αποτελεσματικές λύσεις για την ανάπτυξη ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

2.4. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

2.4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΜΕΣΩΝ – ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΡΥΝΟΥΝ, ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Μια έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2015 (World Economic Forum 2015) αποτυπώνει τον φορολογικό χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλες τις ανισότητες και διαφορές που υπάρχουν από κράτος σε κράτος.

Τα φορολογικά έσοδα είναι τα έσοδα που παράγουν οι κυβερνήσεις διαμέσου της φορολόγησης ατόμων και επιχειρήσεων. Περιλαμβάνουν τους φόρους στην εργασία, στην κατανάλωση και στο κεφάλαιο.

Τα στοιχεία προέρχονται μεταξύ των ετών 2012 και 2015 και αποκαλύπτουν τα εξής :

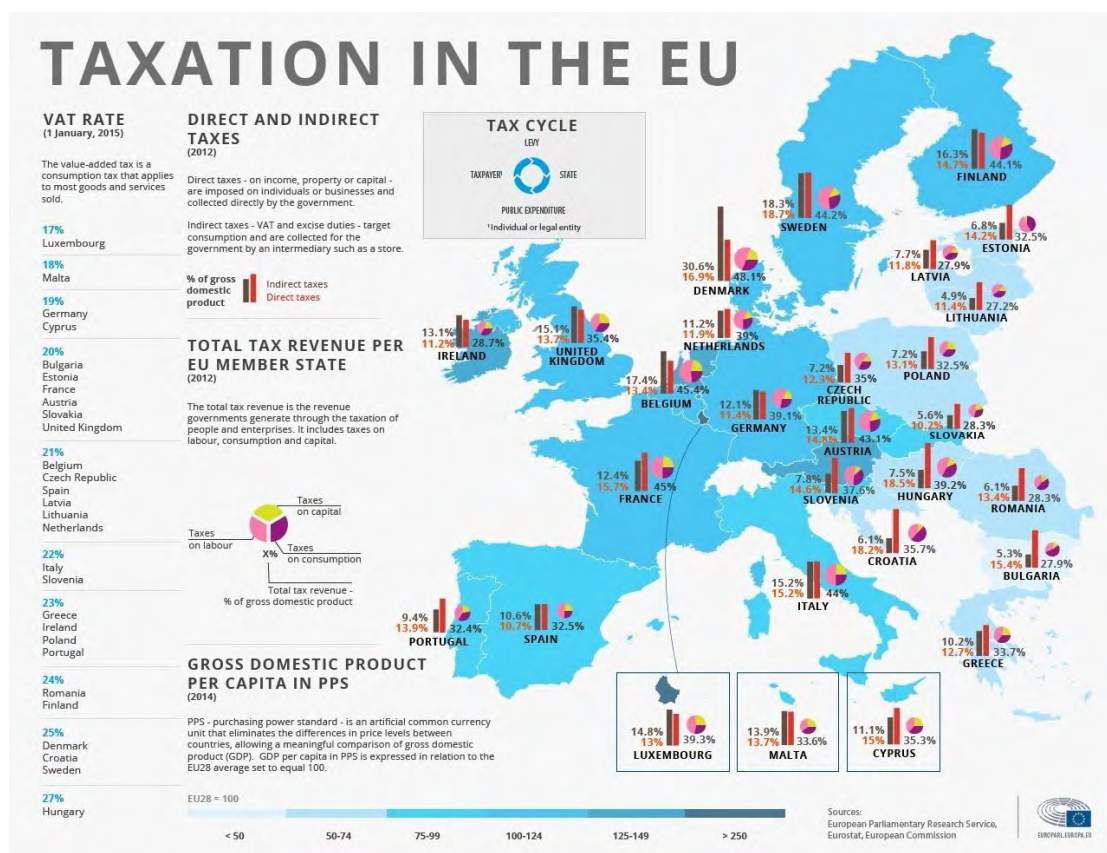
- Οι χώρες του Σκανδιναβικού μοντέλου παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό στη φορολόγηση της εργασίας, μικρότερο ποσοστό στη φορολόγηση της κατανάλωσης και ακόμη μικρότερο στη φορολόγηση του κεφαλαίου .
- Από τις χώρες του Ηπειρωτικού μοντέλου η Γερμανία και η Αυστρία παρουσιάζουν πολύ μεγάλη φορολόγηση της εργασίας και πολύ μικρή φορολόγηση του κεφαλαίου. Η Γαλλία και το Βέλγιο έχουν μεγάλη φορολόγηση στην εργασία και ισότιμο ποσοστό στην φορολόγηση της κατανάλωσης και του κεφαλαίου.
- Οι χώρες του Αγγλο σαξωνικού μοντέλου παρουσιάζουν ισότιμη φορολόγηση στην εργασία και στην κατανάλωση και μικρότερη στο κεφάλαιο.
- Από τις χώρες του Μεσογειακού μοντέλου η Ισπανία και η Ιταλία έχουν μεγάλη φορολόγηση στην εργασία και ισότιμη στην κατανάλωση και στο κεφάλαιο. Στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία υπάρχει μία ισότιμη φορολόγηση στην εργασία και στην κατανάλωση και μία μικρότερη στο κεφάλαιο. Στην Κύπρο και στη Μάλτα υπάρχει μία ισότιμη φορολόγηση της εργασίας και της κατανάλωσης ενώ ακολουθεί με ένα μεγάλο ποσοστό και η φορολόγηση του κεφαλαίου.
- Από τις χώρες του catching-up model, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έχουν μεγάλη φορολόγηση στην κατανάλωση, μικρότερη στην εργασία και πολύ μικρότερη στο κεφάλαιο. Η Πολωνία και η Τσέχικη Δημοκρατία έχουν μεγαλύτερη φορολόγηση στην εργασία, μικρότερη στην κατανάλωση και μικρότερη στο κεφάλαιο.
- Στην Κροατία υπάρχει μία μεγάλη φορολόγηση στην κατανάλωση, μετά στην φορολόγηση της εργασίας και μία πολύ μικρή φορολόγηση του κεφαλαίου.
- Στη Σλοβενία και στην Ουγγαρία υπάρχει μία μεγάλη φορολόγηση στην εργασία, μία μικρότερη στην κατανάλωση και μία μικρή στο κεφάλαιο.

- Στην Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία υπάρχει μία μεγάλη φορολόγηση στην εργασία και στην κατανάλωση και μία πολύ μικρή στο κεφάλαιο.

Σ' αυτό τον χάρτη παρατηρούμε επίσης ότι :

- Η Δανία έχει το μεγαλύτερο ποσοστό φόρων που συνεισφέρουν στο ΑΕΠ, το οποίο πλησιάζει το 50%, με τους περισσότερους να είναι έμμεσοι.
- Η Σουηδία και Φινλανδία ακολουθούν με ένα ποσοστό γύρω στο 44%, ενώ ποσοστά άνω του 40% είναι συνήθη στις μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρώπης, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο.
- Στην Ελλάδα το ποσοστό φθάνει το 33,7%, που είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη,
- Οι χώρες της δυτικής Ευρώπης έχουν αυξημένους τους έμμεσους φόρους ενώ η ανατολική Ευρώπη έχει αυξημένους τους άμεσους φόρους.

Χάρτης 1.: Φορολόγηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015

Πηγή: Eurostat, European Commission, World Economic Forum

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασισμένη στην έκδοσή της για τη φορολογία το 2015, έδωσε τα κάτωθι στοιχεία που αφορούν τον μέσο όρο φορολόγησης των κρατών της:

- Το 21% αφορά τη φορολόγηση του κεφαλαίου
- Το 28% αφορά τη φορολόγηση της κατανάλωσης
- Το 51% αφορά τη φορολόγηση της εργασίας

Σ' αυτό το πλαίσιο, διάφορα εθνικά και διεθνή οικονομικά ιδρύματα τονίζουν ότι η βαριά φορολογία της εργασίας μπορεί να οδηγήσει σε στρεβλώσεις στην προσφορά εργασίας και γι' αυτό δημιουργείται η ανάγκη μεταφοράς μέρους της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε άλλες πηγές εσόδων (B.Eugène, et al (2013).

Η ΕΕ παρατηρώντας τη μεγάλη φορολόγηση της εργασίας προτείνει τη στροφή σε φορολογικές βάσεις που ευνοούν την ανάπτυξη, όπως στους περιβαλλοντικούς φόρους.

2.4.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η Ελλάδα μετά την οικονομική κρίση βρίσκεται στην ομάδα των χωρών που παρουσιάζουν υψηλούς οριακούς συντελεστές στη ΦΕΦΠ για μισθωτούς κι αυτό συνδυάζεται με την ύπαρξη ενός χαμηλότερου πραγματικού συντελεστή εισοδήματος από εργασία (ITR of labour), πράγμα που σημαίνει ότι οι υψηλοί συντελεστές ισχύουν για ένα μικρό μέρος των φορολογούμενων οπότε υπάρχει μεγάλη φοροδιαφυγή και οι υψηλοί αυτοί προοδευτικοί συντελεστές μπορεί να ασκήσουν πιέσεις στην εξειδικευμένη προσφορά εργασίας (Karavidis,2013).

Στους παρακάτω πίνακες δίνονται οι φορολογικοί συντελεστές, οι κλίμακες και οι βασικότεροι παράμετροι για τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ισλανδία και τη Νορβηγία με βάση στοιχεία της Επιστημονικής ομάδας του TAXHAVEN (2015) :

Πίνακας 2 : Οι αναλογικοί φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν σε χώρες της ΕΕ το 2015

ΧΩΡΑ	ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	10%
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	15%
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	15%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	16%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	16%
ΕΣΤΟΝΙΑ	20%
ΛΕΤΟΝΙΑ	23%
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	27%

Πηγή : Eurostat(2015) και Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3 : Η κλίμακα φορολογικών συντελεστών και τα αφορολόγητα που ισχύουν στην ΕΕ το 2015

ΧΩΡΑ	ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ & ΚΛΙΜΑΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΑΥΣΤΡΙΑ	36,50 % έως 50 %	Αφορολόγητο έως 11.000 ευρώ. Από 11.000,01-25.000 ευρώ 36,5%, 25.000,01- 60.000 ευρώ 43,21%, > 60.000,01 ευρώ 50%
ΒΕΛΓΙΟ	25 % έως 50 %	25 %, 30 %, 40 %, 45%, 50 % (> 37.870 ευρώ)
ΓΑΛΛΙΑ	14 % έως 45 %	Αφορολόγητο έως 9.690 ευρώ. 14 %, 30 %, 41 %, 45 % (>151.956 ευρώ)
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	14 % έως 45 %	14% και 45 % (> 250.731 ευρώ)
ΔΑΝΙΑ	Ανώτατος συντελεστής 51,95 % (χωρίς την εισφορά αγοράς εργασίας και τον φόρο εκκλησίας)	Αφορολόγητο 4352 ευρώ για φυσικά πρόσωπα κάτω των 18 ετών. Γενικό Αφορολόγητο 5781 ευρώ. Κρατικός φόρος 8,08 % - 15%. Εισφορά αγοράς εργασίας 8 %.

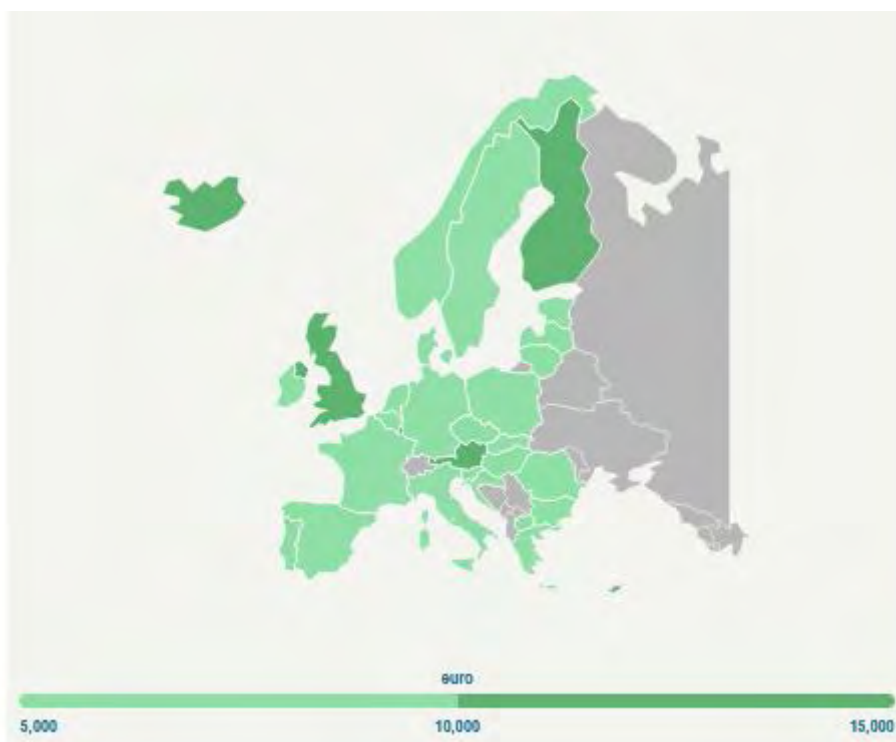
		Φόρος υγείας 4 %. Τοπικοί φόροι 22,5 % - 27,8%. Προαιρετικός φόρος εκκλησίας 0,709 %.
ΕΛΛΑΔΑ	22 % έως 42%	Μισθωτή εργασία 22 %, 32%, 42 %. Επιχειρ. Δραστ/τητα 26 % - 33 % . Αγροτικές επιχειρήσεις 13 %
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	20 % και 40%	40% για εισόδημα > 33.800 ευρώ (άγαμος)
ΙΣΠΑΝΙΑ	19,50% έως 46%	5 συντελεστές, 46% για > 60.000 ευρώ
ΙΤΑΛΙΑ	23 % έως 43 %	5 συντελεστές, 43% για > 75.000 ευρώ
ΚΡΟΑΤΙΑ	12 % έως 40 %	12 %, 25 %, 40 % (> 158.400)
ΚΥΠΡΟΣ	20 % έως 35	Αφορολόγητο 19.500 ευρώ. 20 %, 25 %, 30 % 35 % (> 60.000 ευρώ)
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ανώτατος 40 %	19 συντελεστές από 0 % έως 40 %. Αφορολόγητο έως 11.264 ευρώ. 40 % (> 100.000 ευρώ)
ΜΑΛΤΑ	15 % έως 35 %	15 %, 25 %, 35 % (> 60.000 ευρώ)
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ	20 % έως 45 %	20 %, 40 %, 45 % (> 150.000)
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	36,50 % έως 52 %	36,50 %, 42 % 52 % (> 57.585 ευρώ)
ΠΟΛΩΝΙΑ	18 % και 32 %	32 % (> 85.528)
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	14,50 % έως 48 %	14,5 %, 28,5 %, 37 %, 45 %, 48 % (> 80.000 ευρώ)
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	19 % και 25 %	25 % εισόδημα (> 35.022,32 ευρώ)
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	16 % έως 50 %	16 %, 27 %, 41 % 50 % (> 70.907,20 ευρώ)
ΣΟΥΗΔΙΑ	20 % και 25 %	25 % (> 616.100) Πλέον τοπικοί φόροι 31,99 % (μέσος όρος)
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	6,50 % έως 31,75%	6,50 %, 17,50 %, 21,50 %, 29,75 %, 31,75 % (> 90.000 ευρώ) Πλέον τοπικοί φόροι 16,5 % έως 22,5 % Διαφορετικό αφορολόγητο για κρατικό και τοπικό

		φόρο
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	22,86 % έως 31,80 %	22,86 %, 25,30 %, 31,80 % Πλέον τοπικοί φόροι 14,44 % (μέσος όρος)

Πηγή : Eurostat (2015) και Ιδία επεξεργασία

Στον παρακάτω χάρτη βλέπουμε τις χώρες που ορίζουν ένα όριο που είναι το αφορολόγητο ποσό, πάνω από το οποίο αρχίζει η επιβολή του φόρου εισοδήματος.

Χάρτης 2 : Το αφορολόγητο ποσό στις χώρες της ΕΕ το 2015

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2017 edition

Η φορολογική ελάφρυνση των φορολογούμενων γίνεται είτε με τον καθορισμό αφορολόγητου ελάχιστου εισοδήματος το οποίο θεωρείται ότι καλύπτει ένα ελάχιστο όριο συντήρησης και με το οποίο μειώνεται η φορολογική βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ο φόρος (αποτελεί μία φορολογική ανακούφιση για τους χαμηλόμισθους) είτε με την έκπτωση του φόρου, με την οποία επιστρέφεται ένα ποσό στον φορολογούμενο μετά τον υπολογισμό του φόρου (η αξία του ποσού αυτού είναι ανεξάρτητη από τον οριακό φορολογικό συντελεστή του φορολογούμενου) (Rosen et al, σελ. 702-710). Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, στην Ευρώπη υπάρχουν χώρες :

- Που έχουν υψηλό αφορολόγητο ποσό όπως είναι η Κύπρος με ποσό στα 19.500 ευρώ, η Φιλανδία στα 16.700, η Ισλανδία στα 13.762, το Ηνωμένο Βασίλειο στα 12.887 (11.000 λίρες), το Λουξεμβούργο στα 11.264 και η Αυστρία στα 11.000.
- Που έχουν αφορολόγητο από 5.000 έως 10.000 όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Νορβηγία και ορισμένες δίνουν και εκπτώσεις φόρου ανάλογα με το αν είναι κάποιος έγγαμος ή άγαμος ή έχει παιδιά, ή αν είναι ηλικιωμένος. Στην Γερμανία υπάρχει ειδική αύξηση του αφορολόγητου στις μονογονεϊκές οικογένειες. Στη Μάλτα, το αφορολόγητο για τους άγαμους βρίσκεται στα €9.100 και για τις οικογενειακές δηλώσεις στα €12.700.
- Που έχουν χαμηλό αφορολόγητο, (κάτω από 5.000 ευρώ) όπως η Κροατία, η Τσεχία, η Δανία, η Εσθονία, η Πορτογαλία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Πολωνία και ορισμένες δίνουν και κάποιες εκπτώσεις ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση και το ύψος των εισοδημάτων. Στη Βουλγαρία υπάρχει αφορολόγητο μόνο για τις οικογένειες και είναι μόλις στο ποσό των 102 ευρώ για κάθε παιδί.
- Που δεν υπάρχει αφορολόγητο ποσό αλλά προβλέπεται επιστροφή φόρου με βάση κάποια κοινωνικά κριτήρια όπως η Ιταλία, Ολλανδία, Σουηδία, Ρουμανία, Σλοβενία και Σλοβακία.
- Πρέπει να έχουμε υπόψη ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει αφορολόγητο, αλλά οι φορολογικοί συντελεστές είναι χαμηλοί και καλύπτουν τις απώλειες από την έλλειψη του αφορολόγητου, όπως για παράδειγμα η Ιρλανδία, στην οποία δεν υπάρχει αφορολόγητο αλλά όλοι οι εργαζόμενοι έχουν μία έκπτωση φόρου 1.650 ευρώ και κάποιες εκπτώσεις με βάση κοινωνικά κριτήρια και η Ουγγαρία, όπου δεν υπάρχει αφορολόγητο αλλά ο φόρος των εργαζομένων μειώνεται κατά €2.568 ευρώ για κάθε παιδί ενώ δίνουν και έκπτωση 1.290 για τους νιόπαντρους που ισχύει για δύο χρόνια.
- Η Ελλάδα είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που προβλέπει αφορολόγητο (από 8.636 έως 9.545 ευρώ) μόνο για τους μισθωτούς ενώ για τους υπόλοιπους όχι.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η ανώτατη φορολογική επιβάρυνση εισοδήματος φυσικών προσώπων μαζί με την εισφορά αλληλεγγύης και τις λοιπές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται στο εισόδημα κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής ένωσης :

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Ανώτατοι φορολογικοί συντελεστές και ανώτατη φορολογική επιβάρυνση στην ΕΕ το 2015

ΧΩΡΕΣ	Ανώτατος συντελεστής φορολογίας φυσικών προσώπων	Τελική ανώτατη επιβάρυνση φορολογίας φυσικών προσώπων μαζί με τις έκτακτες εισφορές και επιβαρύνσεις
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	10,00%	10,00%
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	15,00%	15,00%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	16,00%	16,00%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	16,00%	16,00%
ΕΣΘΟΝΙΑ	20,00%	20,00%
ΤΣΕΧΙΑ	15,00%	22,00%
ΛΕΤΟΝΙΑ	23,00%	23,00%
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	25,00%	25,00%
ΠΟΛΩΝΙΑ	32,00%	32,00%
ΚΥΠΡΟΣ	35,00%	35,00%
ΜΑΛΤΑ	35,00%	35,00%
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	27,00%	39,00%
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	40,00%	43,60%
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ	45,00%	45,00%
ΙΣΠΑΝΙΑ	46,00%	46,00%
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	31,80%	46,20%
ΚΡΟΑΤΙΑ	40,00%	47,20%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	40,00%	48,00%
ΕΛΛΑΔΑ	42,00%	50,00%
ΙΤΑΛΙΑ	43,00%	48,90%
ΑΥΣΤΡΙΑ	50,00%	50,00%
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	50,00%	50,00%
ΓΑΛΛΙΑ	45,00%	50,30%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	45,00%	50,50%

ΦΙΛΑΝΔΙΑ	31,75%	51,60%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	52,00%	52,00%
ΒΕΛΓΙΟ	50,00%	53,70%
ΔΑΝΙΑ	51,95%	55,80%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	48,00%	56,50%
ΣΟΥΗΔΙΑ	25,00%	57,00%

Πηγή : TAXHEAVEN 2015

2.4.3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σύμφωνα με την έκθεση της PwC «World wide Tax Summaries – Corporate Taxes 2015-16», δόθηκαν πολύ σημαντικά στοιχεία για το ελληνικό φορολογικό σύστημα :

- οι φορολογικοί συντελεστές σ' όλες τις κατηγορίες είναι από τους υψηλότερους, αλλά η συγκομιδή φόρων βρίσκεται περίπου στον μέσο όρο ή και υπολείπεται αυτού.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στη χαμηλότερη ομάδα χωρών σε σχέση με την εισπραξιμότητα των φόρων.
- Τα φορολογικά έσοδα μετά το 2008 ακολουθούν την πτωτική πορεία του κατά κεφαλή εισοδήματος (το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εκφράζει τον πλούτο μιας χώρας). Το 2015 τα φορολογικά έσοδα επέστρεψαν στα επίπεδα του 2002 και 2003.
- Τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα στηρίζονται κυρίως στους φόρους κατανάλωσης (ΦΠΑ, έμμεσοι φόροι), στους φόρους φυσικών προσώπων (φόρος εισοδήματος, ειδική εισφορά αλληλεγγύης, φόρος πολυτελείας), και στους φόρους ακίνητης περιουσίας.
- Τα απόλυτα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα μειώνονται με τον χρόνο, αν και αυξάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ, δείχνοντας έτσι υπάρχει αδυναμία να αντληθούν πρόσθετοι φόροι όταν υπάρχουν συνθήκες παρατεταμένης κρίσης
- Ο Έλληνας φορολογούμενος υφίσταται την μεγαλύτερη επιβάρυνση έκτακτης εισφοράς από όλες τις άλλες χώρες.
- Η προοδευτικότητα των φόρων είναι περιορισμένη σε σχέση με τις χώρες της Ευρώπης που είναι στον ΟΟΣΑ.

- Η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα ήταν έντονη την τελευταία πενταετία και συνέβαλε στην πτώση των τιμών κατοικιών και την από επένδυση της αγοράς.
- Τα έσοδα από το ΦΠΑ και τους έμμεσους φόρους δεν είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις μεταβολές του ΑΕΠ σε σχέση με τα έσοδα από τη φορολόγηση ακίνητης περιουσίας και από τη φορολόγηση των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων.
- Το φορολογικό σύστημα είναι παραμετροποιημένο κατά τέτοιο τρόπο που δεν διευκολύνει τη συλλογή φόρων. Τιμωρεί τα μεσαία εισοδήματα και διογκώνει τα αδήλωτα εισοδήματα.
- Παρόλο που ο φορολογικός συντελεστής του ΦΠΑ είναι πολύ ψηλά σε σχέση με τις χώρες του ΟΟΣΑ (στο 24%,) το έλλειμμα ΦΠΑ είναι μεγάλο και δείχνει την σημαντική απώλεια εσόδων, εξαιτίας της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής αλλά και της αναποτελεσματικότητας των φοροεισπρακτικών μηχανισμών.
- Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η συνεισφορά του ΦΠΑ και λοιπών έμμεσων φόρων παρέμεινε σταθερή, ενώ μειώθηκε η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων (παρόλο που οι φορολογικοί συντελεστές επιχειρήσεων είναι από τους υψηλότερους) και αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και των φόρων ακίνητης περιουσίας.
- Η αύξηση του ΑΕΠ κατά 10% θα αύξανε το σύνολο των φόρων κατά 11,3% δείχνοντας ότι η ανάπτυξη αποτελεί μονόδρομο για τη δημοσιονομική ανάταξη .
- Ο Έλληνας μισθωτός φορολογούμενος το 2015 υφίσταται τη μεγαλύτερη επιβάρυνση από την έκτακτη εισφορά αλληλεγγύης.
- Ο συνολικός επανασχεδιασμός του φορολογικού συστήματος στην κατεύθυνση της απλοποίησης , της μείωσης των συντελεστών και αύξησης ορίων αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να καταστεί οικονομικά αποτελεσματικότερο.

Με βάση τα ευρήματα του World Economic Forum (2013), οι βασικές αδυναμίες του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα μετά την οικονομική κρίση είναι η δυσκολία χρηματοδότησης, η γραφειοκρατία, το φορολογικό πλαίσιο, η αστάθεια της

οικονομικής πολιτικής, το ύψος των φορολογικών συντελεστών, η διαφθορά, οι περιορισμοί στην αγορά εργασίας, η ανεπάρκεια υποδομών, η μη συμμόρφωση στη φορολογική νομοθεσία.

Το πρόβλημα της πολυπλοκότητας της νομοθεσίας είναι μεγάλο και έχει ως αποτέλεσμα ένα επίσης μεγάλο κόστος συμμόρφωσης των πολιτών και των επιχειρήσεων καθώς και του διοικητικού κόστους της φορολογίας. Η αποτελεσματικότητα του νομικού και δικαστικού πλαισίου στην επίλυση διαφορών είναι πολύ μικρή καθώς υπάρχει έλλειψη μηχανισμών επίλυσης διαφορών. Η αναποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης είναι μεγάλη και γι' αυτό η αναμόρφωσή της αποτελεί βασική προτεραιότητα των μνημονίων που έχει υπογράψει η χώρα μας με την Τρόικα (Rapanos, Karlanoglou,2014).

Είναι απαραίτητο λοιπόν να επανασχεδιαστεί το Ελληνικό φορολογικό σύστημα προκειμένου να απλοποιηθεί , να μειωθούν οι συντελεστές και να αυξηθεί το αφορολόγητο όριο καθώς και το φορολογικό φρόνημα των φορολογούμενων έτσι ώστε να γίνει ένα οικονομικά αποτελεσματικότερο σύστημα που θα διευκολύνει την ανάπτυξη και την δίκαιη κατανομή των κρατικών δαπανών.

2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό αναφερθήκαμε στη φορολογική πολιτική που ασκείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα άμεσης παρέμβασης στην άμεση φορολογία παρά μόνο στην έμμεση. Στη συνέχεια αναλύσαμε τα μοντέλα φορολόγησης που υπάρχουν μέσα στην Ένωση καθώς το Σκανδιναβικό μοντέλο θεωρείται το πιο αποτελεσματικό με βάση τον δείκτη ευημερίας του παρόλο που υπάρχει ο υψηλότερος συντελεστής εισπραξής φόρων. Στο Μεσογειακό μοντέλο στο οποίο ανήκει η Ελλάδα, οι συντελεστές της φορολογίας της εργασίας είναι σε μεσαία κατάταξη αλλά η φορολογική επιβάρυνση είναι υψηλή και υπάρχει μεγάλο ποσοστό ανεργίας και ο δείκτης ευημερίας της είναι χαμηλός. Τα απόλυτα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα μειώνονται με τον χρόνο, αν και αυξάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ, δείχνοντας έτσι ότι υπάρχει αδυναμία να αντληθούν πρόσθετοι φόροι όταν υπάρχουν συνθήκες παρατεταμένης κρίσης. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η συνεισφορά του ΦΠΑ και λοιπών έμμεσων

φόρων παρέμεινε σταθερή, ενώ μειώθηκε η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων (παρόλο που οι φορολογικοί συντελεστές επιχειρήσεων είναι από τους υψηλότερους) και αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και των φόρων ακίνητης περιουσίας. Ο Έλληνας μισθωτός φορολογούμενος το 2015 υφίσταται τη μεγαλύτερη επιβάρυνση από την έκτακτη εισφορά αλληλεγγύης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το μεγαλύτερο ποσοστό της φορολογίας βασίζεται στη φορολογία της εργασίας ενώ στην Ελλάδα βασίζεται και στην εργασία και στην κατανάλωση και κατά ένα μικρότερο μέρος στη φορολόγηση του κεφαλαίου.

Έτσι στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε πως εξελίχθηκε η φορολόγηση της εργασίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα και κυρίως την πορεία που ακολούθησε την περίοδο μετά την οικονομική κρίση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σ' αυτή το κεφάλαιο θα προσδιορίσουμε τη σχέση της φορολόγησης της εργασίας με την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση καθώς και τις επιδράσεις που υπάρχουν σ' αυτή από την παγκοσμιοποίηση. Θα αναρωτηθούμε πόσο αναγκαία είναι μία φορολογική εναρμόνιση στα κράτη μέλη της ΕΕ και στη συνέχεια θα δούμε την τάση που είχε η πορεία της μετά τη θέσπισή της σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-15, ΕΕ-27, ΕΕ-28) και της ευρωζώνης (ΕΑ-17, ΕΑ-19). Τέλος θα συγκρίνουμε τη φορολογική επιβάρυνση από την εργασία στην Ελλάδα και στα υπόλοιπα κράτη μέλη.

3.2. ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Σύμφωνα με τους Rutkowski & Walewski (2007), υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στην ποσότητα των συντελεστών παραγωγής, εργασία και κεφαλαίου. Με βάση τη θεωρία τους, η οικονομική ανάπτυξη οφείλεται όχι μόνο στην υψηλή ποσότητα αυτών των παραγωγικών συντελεστών αλλά και στην υψηλή παραγωγικότητά τους. Έτσι λοιπόν τα υψηλά ποσοστά εργασιακής απασχόλησης οδηγούν σε υψηλότερο ΑΕΠ. Γι' αυτό το λόγο οι υψηλοί φόροι εργασίας έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση και αποθαρρύνουν τόσο τη ζήτηση εργασίας (αυξάνοντας το κόστος εργασίας στους εργοδότες) όσο και την προσφορά εργασίας (με τη μείωση του πραγματικού μισθού των εργαζομένων). Αυτοί οι φόροι δημιουργούν μια "φορολογική σφήνα" μεταξύ του κόστους εργασίας για τον εργοδότη και την αμοιβή του εργαζομένου και συνεπώς μειώνουν τόσο την απασχόληση όσο και την οικονομική ανάπτυξη. Ο Αγγελόπουλος το 1964 τόνισε ότι μία υπέρμετρος φορολογία που επιβαρύνει κυρίως τους μισθωτούς έχει διαχωριστεί από τις βασικές αρχές της καθολικότητας και της ισότητας του φόρου (Γκιούρας, σελ. 280, 2000).

Οι Dolenc & Laporsek (2012) μελετώντας την αρνητική σχέση που υπάρχει μεταξύ της φορολογικής επιβάρυνσης και της αύξησης της απασχόλησης στη χρονική περίοδο από το 1999 έως το 2010, προτείνουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να μειώσει την φορολογική επιβάρυνση της εργασίας προκειμένου να υπάρξουν ευνοϊκές επιπτώσεις στην απόδοση της αγοράς εργασίας και ιδίως μεταξύ των νέων κρατών μελών.

Σ' αυτή τη χρονική περίοδο, οι περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ και τα κράτη μέλη της ΕΕ μείωσαν τη φορολογική επιβάρυνση για την εργασία, προκειμένου να ανακουφίσουν την ανεργία, να προωθήσουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να βελτιώσουν το πλαίσιο της γενικής οικονομικής κατάστασης (OECD 2006, European Commission 2005).

Η φορολογική σφήνα υποδηλώνει το χάσμα μεταξύ του κόστους εργασίας και της αγοραστικής δύναμης των μισθών. Σε μια κλασσική ανταγωνιστική προσέγγιση της αγοράς εργασίας, η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης μπορεί να παρουσιαστεί από τη μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης εργασίας προς τα κάτω. Όσο πιο ελαστική είναι η καμπύλη προσφοράς εργασίας και η καμπύλη ζήτησης εργασίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η αρνητική επίδραση της φορολογικής επιβάρυνσης στην απασχόληση (Dolenc & Laporsek, 2012).

Σ' αυτή την προσέγγιση θα πρέπει να έχουμε υπόψη τα διαφορετικά θεσμικά χαρακτηριστικά των επιμέρους αγορών εργασίας όπως τις ρυθμίσεις σχετικά με την προστασία της απασχόλησης, τα επιδόματα ανεργίας, τους κατώτατους μισθούς, τα επίπεδα δεξιοτήτων, τη δυσκαμψία των μισθών και τη διάρθρωση των μισθολογικών διαπραγματεύσεων και άλλες πολιτικές και θεσμικά όργανα για την αγορά εργασίας.

Η μείωση των φόρων επί της εργασίας θα μπορούσε να αυξήσει τη ζήτηση εργασίας και απασχόλησης, καθώς αυτό θα παροτρύνει τους εργοδότες να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, ιδίως για εργαζομένους χαμηλού μισθού και να αυξήσει την προθυμία των πολιτών να εργαστούν (OECD 2009). Η δημιουργία ενός ευνοϊκού για την απασχόληση μισθού είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση του γενικού οικονομικού πλαισίου στην ΕΕ (European Commission, 2005). Αρκετά κράτη μέλη έχουν ήδη λάβει μέτρα να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση, όπως η μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για το 2007 των μειονεκτικών ομάδων, τη μείωση του φορολογικού ορίου για τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, αυστηρότερη παροχή εισφορών για

αυτοαπασχόληση, αλλάζοντας τη νομοθεσία σχετικά με τους κατώτατους μισθούς και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, την αύξηση των ονομαστικών μισθών κλπ.

3.3. ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ

Στη Συνθήκη της Ρώμης (1957) γίνεται αναφορά στην εναρμόνιση των έμμεσων φόρων και όχι των φόρων εισοδήματος (Μούσης,2015). Αυτό οφείλεται στην αντίληψη εκείνης της εποχής του 1960, ότι οι φόροι αυτοί δεν επηρεάζουν την εξέλιξη των τιμών, το εμπόριο και τους όρους ανταγωνισμού στο χώρο της Κοινότητας. Η αντίληψη αυτή αποδείχθηκε αργότερα εκ των πραγμάτων, με την εξέλιξη της Κοινότητας, ότι ήταν λανθασμένη και έγινε αντιληπτό ότι για να δημιουργηθεί μια πραγματική οικονομική ένωση και ενιαία αγορά ήταν απαραίτητο να εξουδετερωθούν οι παράγοντες που εμποδίζουν την ελεύθερη διακίνηση των συντελεστών της παραγωγής (κεφαλαίου και εργασίας) και γενικότερα την ελευθερία του τόπου εγκαταστάσεως. Σύμφωνα με τη μελέτη του Αγαπητού (1986) η σημασία της φορολογικής εναρμόνισης των άμεσων φόρων πρέπει να αποδοθεί στην επίπτωση των φόρων εισοδήματος στους συντελεστές της παραγωγής, καθώς :

- Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ) επηρεάζει τον πολύ σημαντικό και πιο εύκολα μετακινούμενο συντελεστή παραγωγής, το κεφάλαιο. Προκειμένου λοιπόν να δημιουργηθεί μία ενιαία ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης των κεφαλαίων μέσω της εναρμόνισης του ΦΕΝΠ.
- Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ) επηρεάζει την καθαρή αμοιβή εργασίας και συνεπώς τη διακίνηση των εργαζομένων. Εάν συνεπώς αποβλέπουμε στη δημιουργία ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας, η εναρμόνιση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι αναγκαία.
- Οι φόροι εισοδήματος πρέπει να είναι ουδέτεροι ώστε να μη διαφοροποιούν το κόστος παραγωγής και την αποδοτικότητα του κεφαλαίου και τελικά τους όρους ανταγωνισμού στο χώρο της Κοινότητας.
- Η εφαρμογή μιας μακροχρόνιας κοινής φορολογικής πολιτικής θα βοηθήσει στην εξασφάλιση αποτελεσματικότερης κοινής οικονομικής πολιτικής.

3.4. ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι χρονολογίες κατά τις οποίες θεσπίστηκαν οι φόροι εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών και φόροι κεφαλαίου από κληρονομίες στις χώρες της Ευρώπης :

Πίνακας 5: Θέσπιση φόρων εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών και φόρων κεφαλαίου στην Ευρώπη

ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ		ΦΟΡΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ	
ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ
Μ. Βρετανία	1642/1799	Βέλγιο	<1841
Ιρλανδία	1842	Ολλανδία	1850
Πορτογαλία	<1852	Ισπανία	1851
Ελβετία	<1856	Πορτογαλία	1852
Ιταλία	1871	Ελβετία	1856
Δανία	1872	Ιταλία	<1862
Νορβηγία	<1875	Μ. Βρετανία	1870
Γερμανία	<1881	Ιρλανδία	1870
Φινλανδία	1890	Γαλλία	1871
Ολλανδία	1893	Δανία	1872
Αυστρία	1898	Νορβηγία	1876
Σουηδία	1903	Γερμανία	1881
Ελλάδα	1910	Ελλάδα	1898
Γαλλία	1916	Αυστρία	1908
Βέλγιο	1922	Φινλανδία	1918
Ισπανία	1941	Σουηδία	1947

Πηγή : Δερτιλής, (1993)

(Στις χώρες που πριν τη χρονολογία υπάρχει το σήμα < σημαίνει ότι ο φόρος καθιερώθηκε πριν από τις χρονολογίες για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία). Στον πίνακα αυτόν παρατηρούμε ότι στη Μ. Βρετανία ο φόρος εισοδήματος καθιερώθηκε πολύ νωρίς, κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1642, σαν συνέπεια του πολιτεύματος και τη πολιτικής ζωής της χώρας. Μετά την αντεπανάσταση όμως ο

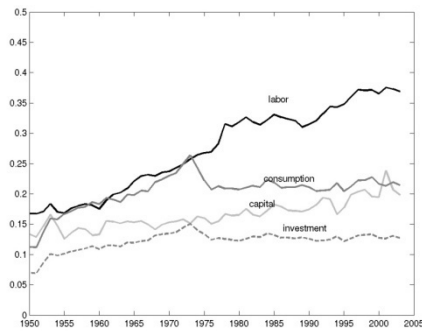
φόρος αυτός καταργήθηκε και εμφανίστηκε ξανά το 1799 κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων πολέμων. Καταργήθηκε ξανά το 1815 και εισήχθη οριστικά το 1842. Τότε την Μ. Βρετανία ακολούθησε η Ιρλανδία έως το 1922 που έγινε ανεξάρτητο κράτος (Δερτιλής, 1993). Η Ελλάδα άργησε να θεσπίσει και τους δύο φόρους σε σχέση με τις άλλες χώρες, αν και θέσπισε πρώτα τη φορολογία του κεφαλαίου.

3.5. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

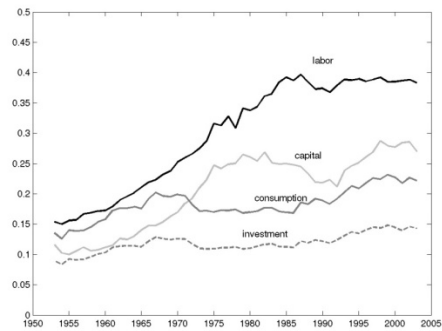
Ο C.McDaniel (2007) μελέτησε την εξέλιξη των μέσων φορολογικών συντελεστών της εργασίας, του κεφαλαίου, της κατανάλωσης και των επενδύσεων σε δέκα χώρες του ΟΟΣΑ που είναι στην ΕΕ και διαπίστωσε ότι η φορολογική πολιτική επηρεάζει τα αποτελέσματα της αγοράς εργασίας και ότι οι φορολογικοί συντελεστές επί της εργασίας εξηγούν τις διαφορές και τις διακυμάνσεις στις ώρες εργασίας της κάθε χώρας. Υπολόγισε τους φορολογικούς συντελεστές για το εισόδημα από την εργασία με βάση τα φορολογικά έσοδα που έχουν δημοσιευτεί στις στατιστικές εσόδων του ΟΟΣΑ (2005) και πήρε τα δεδομένα για το εισόδημα της κάθε χώρας από τους εθνικούς της λογαριασμούς. Στα παρακάτω διαγράμματα παρουσιάζετε η πορεία των μέσων φορολογικών συντελεστών της εργασίας σε σύγκριση με τους μέσους φορολογικούς συντελεστές του κεφαλαίου, της κατανάλωσης και των επενδύσεων, σε δέκα χώρες της Ευρώπης από το 1950 έως 2005, και παρατηρούμε ότι σ' αυτές τις χώρες ο μέσος φορολογικός συντελεστής της εργασίας ακολουθεί μία ανοδική πορεία και είναι συνεχώς μεγαλύτερος από τους άλλους συντελεστές. Εξαιρέση αποτελεί η Αγγλία που ο συντελεστής της εργασίας είναι μικρότερος από τον μέσο φορολογικό συντελεστή του κεφαλαίου ο οποίος είναι συνεχώς ο μεγαλύτερος συντελεστής και έχει αυξομειωτικές τάσεις. Στην Ολλανδία, τη Σουηδία, τη Φιλανδία και το Βέλγιο, ο συντελεστής της εργασίας φτάνει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Στην Ισπανία και στην Αγγλία βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα.

Διάγραμμα 5 : Μέσοι φορολογικοί συντελεστές στο εισόδημα από εργασία, κεφάλαιο, κατανάλωση και επενδύσεις για χώρες της ΕΕ από το 1950-2003

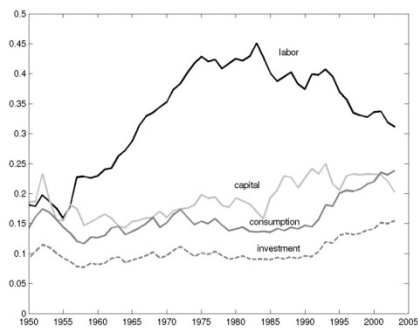
ΑΥΣΤΡΙΑ (α)

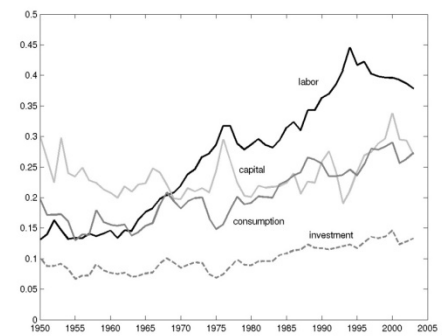
ΒΕΛΓΙΟ (β)

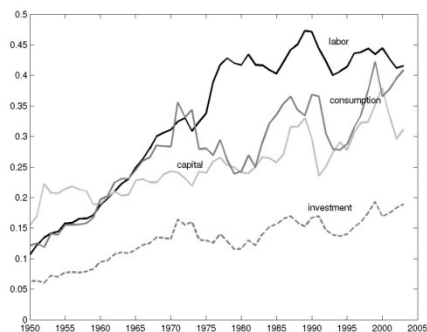
ΟΛΛΑΝΔΙΑ (γ)

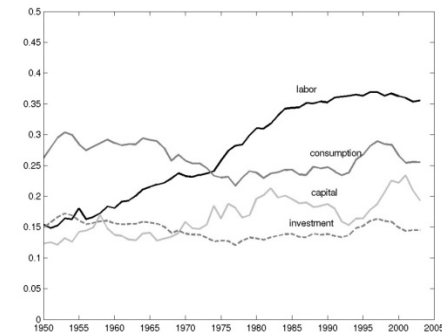
ΦΙΛΑΝΔΙΑ (δ)

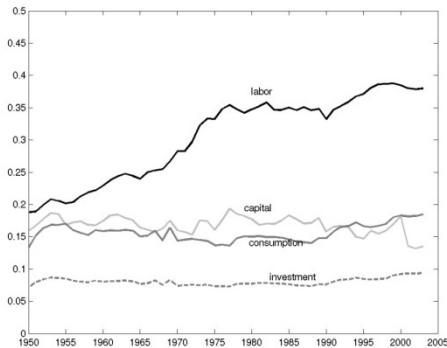
ΣΟΥΗΔΙΑ (ε)

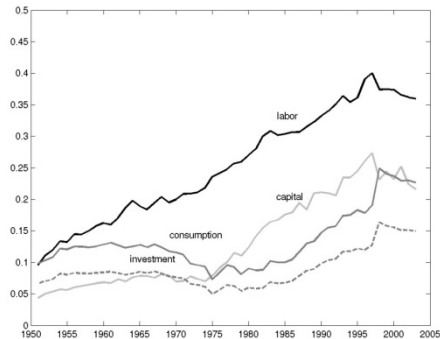
ΓΑΛΛΙΑ (στ)

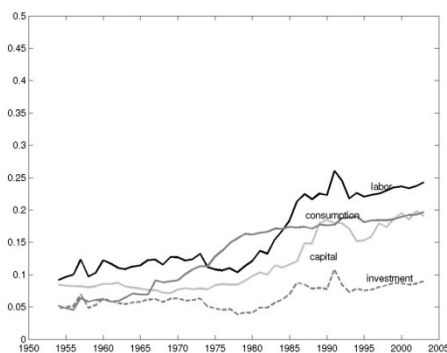
ΓΕΡΜΑΝΙΑ (ζ)

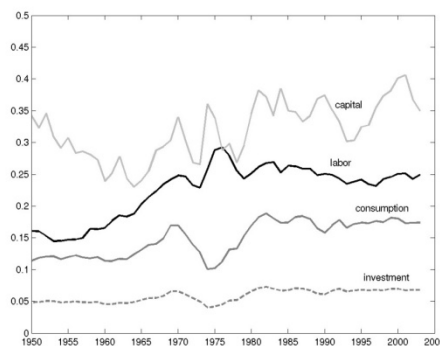
ΙΤΑΛΙΑ (η)

ΙΣΠΑΝΙΑ (θ)

ΑΓΓΛΙΑ (ι)

Έχοντας υπόψη ότι ο συντελεστής του φόρου εισοδήματος από εργασία είναι το κλάσμα των φορολογικών εσόδων του εισοδήματος από εργασία προς το εισόδημα της εργασίας παρατηρούμε ότι στις περισσότερες από αυτές τις χώρες τα φορολογικά έσοδα βασίζονται στους φόρους επί της εργασίας.

3.6. ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα πολύπλευρο φαινόμενο που καλύπτει οικονομικούς, κοινωνικούς, θεσμικούς και πολιτικούς τομείς. Μετριέται με το πόσο μία χώρα είναι ανοιχτή στο εμπόριο (Onaran et al, 2011). Επίσης είναι η παγκόσμια διαδικασία με την οποία ομογενοποιούνται τιμές, προϊόντα, μισθοί, τόκοι, και κέρδη. Η ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης έγκειται στον ρόλο της μετανάστευσης ανθρώπων, στο διεθνές

εμπόριο, στις γρήγορες μετακινήσεις κεφαλαίων και στην ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών (Shariff Ismail, 2003).

Οι (Onaran & Boesch, 2013) μελέτησαν την επίδραση της παγκοσμιοποίησης στους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές για το εισόδημα κεφαλαίου, εργασίας και κατανάλωσης καθώς και το μερίδιο των δαπανών κοινωνικής ασφάλειας στις συνολικές δημόσιες δαπάνες στη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη από το 1970 έως το 2007. Οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης ταξινομήθηκαν σε καθεστώτα ευημερίας, με βάση το βαθμό κοινωνικής πρόνοιας ως εξής :

- Τα σοσιαλδημοκρατικά καθεστώτα (social-democratic regimes) που αποτελούνται από την Σουηδία, Δανία, Φιλανδία, Νορβηγία.
- Τα συντηρητικά καθεστώτα (conservative regimes) που αποτελούνται από την Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία, Βέλγιο, Ολλανδία.
- Τα φιλελεύθερα καθεστώτα (liberal regimes) που αποτελούνται από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία.
- Τα νότια καθεστώτα (southern regimes) που αποτελούνται από την Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα και Πορτογαλία.

Τα νέα κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης CEE-NMS (Central and Eastern European New Member States) ταξινομήθηκαν ως εξής :

- Τα νέο φιλελεύθερα καθεστώτα (neo-liberal regimes) που αποτελούνται από τις χώρες της Βαλτικής - Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία.
- Τα καθεστώτα μετά τον κομμουνισμό (post-communist regimes) που αποτελούνται από την Βουλγαρία, Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία και Κροατία που είναι ένας συνδυασμός συντηρητικών και σοσιαλδημοκρατικών καθεστώτων.

Παρατηρήθηκε λοιπόν ότι στη Δυτική Ευρώπη, η παγκοσμιοποίηση οδήγησε σε αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Ωστόσο, οι δαπάνες αυτές χρηματοδοτούνται όλο και περισσότερο από φόρους επί της εργασίας. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών πρόνοιας. Στα συντηρητικά καθεστώτα, τόσο οι κοινωνικές δαπάνες όσο και οι φόροι της εργασίας αυξάνονται λόγω της παγκοσμιοποίησης. Στα κοινωνικά δημοκρατικά καθεστώτα, οι κοινωνικές δαπάνες δεν επηρεάζονται από την παγκοσμιοποίηση, αλλά ο ITR της εργασίας αυξάνεται, ενώ οι συντελεστές ITR για το κεφάλαιο και την κατανάλωση μειώνονται ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης. Στα φιλελεύθερα καθεστώτα, ο ITR για την εργασία αυξάνεται, ενώ οι κοινωνικές

δαπάνες μειώνονται. Στο νότιο καθεστώς κοινωνικής πρόνοιας η παγκοσμιοποίηση δεν έχει σημαντικές επιπτώσεις στη διανομή των φόρων ή των κοινωνικών δαπανών. Στην Ανατολική Ευρώπη, στις χώρες της Βαλτικής, η παγκοσμιοποίηση οδηγεί σε μείωση των κοινωνικών δαπανών, ενώ στα άλλα νέα κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (post communist European regimes) παρατηρείται ανοδική σύγκλιση των κοινωνικών δαπανών λόγω της παγκοσμιοποίησης.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η παγκοσμιοποίηση οδήγησε σε αύξηση των φόρων επί της εργασίας στα συντηρητικά, σοσιαλδημοκρατικά και φιλελεύθερα καθεστώτα. Δεν υπήρξε καμία σημαντική επίδραση στα καθεστώτα των νότιων χωρών. Ακόμα κι αν οι φόροι εργασίας στο νότιο καθεστώς αυξήθηκε πιο έντονα από ό, τι στα άλλα καθεστώτα, προφανώς η αύξηση αυτή δεν οφείλονταν στην παγκοσμιοποίηση, αλλά σε εγχώριους παράγοντες. Η οικονομική σημασία της επίδρασης ήταν μεγαλύτερη στα σοσιαλδημοκρατικά καθεστώτα.

3.7. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

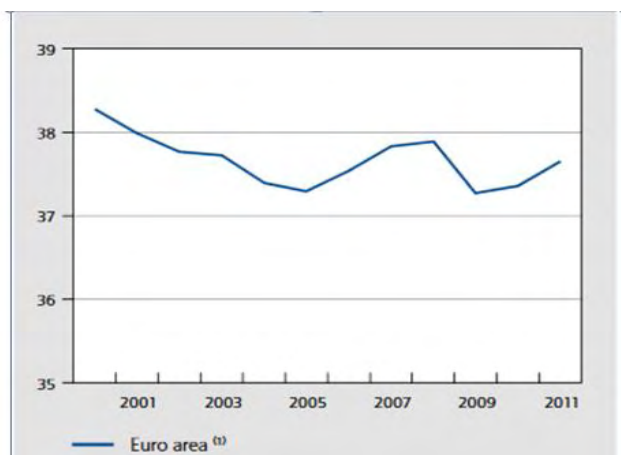
Τα φορολογικά συστήματα στην Ευρώπη εξελίσσονται συνεχώς, μέσα από φορολογικές μεταρρυθμίσεις που προτείνει η Ευρωπαϊκή Ένωση και κάτω από την επίδραση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς η οποία σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 ορίστηκε ως χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα όπου διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των εργαζομένων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων (Μαραβέγιας, 2016). Σύμφωνα με τη Joumard (2002), από το 1990 έως το 2000 η φορολογική επιβάρυνση στην περιοχή της ΕΕ παραμένει πολύ υψηλότερη από ό, τι στις άλλες οικονομίες και ο φορολογικός συνδυασμός αποτελείται από υψηλούς φόρους για την εργασία. Έτσι αυτή την περίοδο πάρθηκαν μέτρα για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας κυρίως όσον αφορά το κατώτερο άκρο της κλίμακας εισοδήματος και μειώνοντας τους φόρους μισθωτών υπηρεσιών προκειμένου να ενισχύσουν τη ζήτηση εργασίας και την προώθηση κινήτρων για εργασία και έτσι να επιτευχθεί αύξηση της απασχόλησης. Το πρόβλημα είναι ότι στην Ευρώπη οι αυξημένες δημόσιες δαπάνες χρηματοδοτούν τις μεγάλες παροχές κοινωνικής πρόνοιας, οπότε δεν υπάρχει μεγάλο περιθώριο για σημαντική μείωση των συνολικών φόρων.

Η οριακή φορολογική επιβάρυνση για την εργασία, η οποία αποτελεί σημαντικό δείκτη για τα εργασιακά κίνητρα, είναι στις χώρες της ΕΕ σε υψηλά επίπεδα κι αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερες ώρες εργασίας ή σε αποθάρρυνση από ένα πιθανό δεύτερο εισόδημα από την ανάληψη εργασίας (Joumard ,2002). Πάντως ενώ η ανακατανομή του εισοδήματος συχνά θεωρείται ως βασικός στόχος των φορολογικών συστημάτων των χωρών της ΕΕ, η προοδευτικότητα που ενσωματώνεται στους θεσμοθετημένους φορολογικούς συντελεστές για το προσωπικό εισόδημα αποδυναμώνεται από ένα μεγάλο σύνολο φορολογικών ελαφρύνσεων και φορολογικών πιστώσεων, οι οποίες ωφελούν κυρίως τις ομάδες υψηλότερων εισοδημάτων.

3.8. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

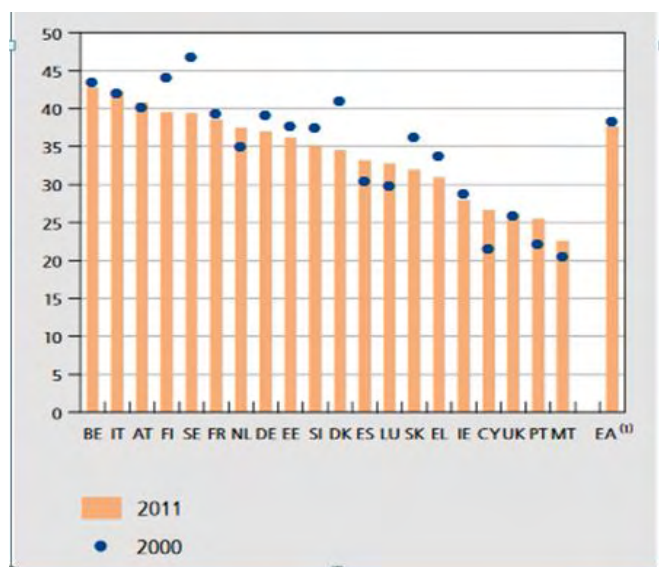
Σύμφωνα με τους Eugène et al (2012), μελετήθηκαν οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές ITR που εφαρμόζονται στην εργασία, οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη την απώλεια φορολογικών εσόδων λόγω εκπτώσεων που έχουν χορηγηθεί και παρατηρήθηκε ότι το 2011 ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής της εργασίας ήταν ελαφρώς χαμηλότερος από ότι το 2000, μέχρι το 2005 υπήρχε μία μείωση των φορολογικών συντελεστών, από το 2005 έως το 2008 υπήρξε αύξηση αλλά από το 2008 στο 2009 υπήρξε μία έντονη μείωση. Αυτό οφειλόταν κυρίως στην οικονομική κρίση και στις κυκλικές διακυμάνσεις των φόρων επί της εργασίας καθώς ο προοδευτικός χαρακτήρας του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων συνεπάγεται ότι η μείωση των φόρων υπερβαίνει τη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης. Κάποιες άλλες χώρες πήραν μέτρα υπέρ της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης.

Διάγραμμα 6 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές της εργασίας στην Ευρωζώνη (Implicit tax rates on labour in Euroarea) από το 2001-2011

Πηγή : Trends in tax systems in the EU (2012)

Διάγραμμα 7 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές της εργασίας σε κάθε χώρα της Ευρωζώνης από το 2000-2011

Πηγή : Trends in tax systems in the EU (2012)

Από το 2010 και μετά, άρχισε πάλι έντονη αύξηση των φόρων εργασίας, η οποία οφειλόταν στην προσωρινή κυκλική άνοδο και στη συνέχεια στη δημοσιονομική εξυγίανση που εφαρμόστηκε σε πολλές οικονομίες όπως και στην Ελλάδα. Αρκετές χώρες αύξησαν το ποσοστό του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων ενώ

συγχρόνως προσπαθούσαν να ενισχύσουν τα κίνητρα απασχόλησης σε ορισμένες ομάδες στόχους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η φορολογική επιβάρυνση των υψηλών εισοδηματιών. Γενικά αυτή την περίοδο (2000-2011) υπήρξε σύγκλιση των πραγματικών συντελεστών του φόρου επί της εργασίας στην Ευρώπη και αυτό οφειλόταν στο ότι ορισμένες χώρες όπου ο φορολογικός συντελεστής ήταν χαμηλός (Μάλτα, Κύπρος, Πορτογαλία) προβήκανε σε αυξήσεις αυτού ενώ οι χώρες όπου ήταν υψηλός προβήκανε σε περικοπές του συντελεστή (Σουηδία, Φιλανδία). Εξαίρεση από τη σχετική σύγκλιση ήταν η Ελλάδα και η Σλοβακία οι οποίες μείωσαν τον φορολογικό συντελεστή για την εργασία κάτω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης καθώς και το Βέλγιο το οποίο μείωσε ελάχιστα τον συντελεστή αλλά παρόλα αυτά έγινε η χώρα με τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή το 2011 (42,8%).

Οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί συστήνουν τη μείωση των φόρων επί της εργασίας σε βάρος άλλων μορφών φορολογίας και κυρίως της κατανάλωσης καθώς ο φόρος εργασίας εφαρμόζεται μόνο στην εγχώρια παραγωγή ενώ ο φόρος κατανάλωσης επηρεάζει όλα τα αγαθά ανεξάρτητα από την παραγωγή τους. Επίσης οι φόροι εργασίας επηρεάζουν μόνο έναν συντελεστή παραγωγής ενώ οι φόροι κατανάλωσης επηρεάζουν με τον ίδιο τρόπο όλους τους συντελεστές. Από την άποψη της δικαιοσύνης οι φόροι εργασίας ισχύουν μόνο για τους εργαζόμενους ενώ οι φόροι κατανάλωσης ισχύουν για ολόκληρο τον πληθυσμό.

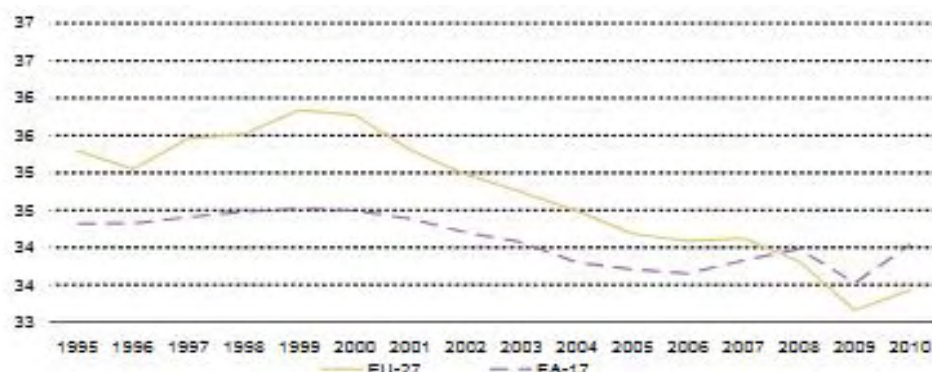
Στην εμπειρική ανάλυση του Arnold, (2008), καθορίζεται η κατάταξη των φόρων με βάση την αρνητική επίπτωσή τους στην οικονομική ανάπτυξη : πρώτοι είναι οι φόροι εισοδήματος των νομικών προσώπων, μετά οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων, μετά οι φόροι κατανάλωσης και τέλος οι φόροι ακίνητης περιουσίας. Παρακολουθώντας τη μεταφορά της φορολογίας από τη μία φορολογική βάση στην άλλη παρατηρείται ότι υπάρχει έλλειψη συντονισμού και ομοιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών. Οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές επί της εργασίας και αυτοί επί της κατανάλωσης μειώθηκαν ελαφρά κατά μέσο όρο και οι αμοιβαίες σχέσεις τους παρέμειναν αμετάβλητες. Οι χώρες που ακολουθήσανε τις συστάσεις αυτές είναι η Γερμανία, η Σουηδία, η Εσθονία. Η Δανία, η Φιλανδία, η Σλοβενία, η Σλοβακία και η Ελλάδα, οι οποίες μείωσανε τη φορολογική επιβάρυνση και στις δύο φορολογικές βάσεις, μειώνοντας περισσότερο τους φόρους εργασίας. Η Γαλλία και η Ιρλανδία μείωσανε πολύ τους φόρους κατανάλωσης και λίγο τους φόρους εργασίας. Ορισμένες χώρες (Αυστρία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία) δεν ακολουθήσανε τις συστάσεις και

προβήκανε σε αύξηση της επιβάρυνσης της εργασίας και μείωσης της επιβάρυνσης της κατανάλωσης. Ο μέσος όρος του πραγματικού φορολογικού συντελεστή του κεφαλαίου παρατηρήθηκε ότι μειώθηκε περισσότερο από τον συντελεστή στις άλλες φορολογικές βάσεις.

Η μελέτη του Arnold (2011) δείχνει ότι η φορολογική μεταβολή που ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη είναι η μείωση των φόρων στα χαμηλότερα εισοδήματα η οποία θα τονώσει τη ζήτηση, θα αυξήσει την προσφορά εργασίας και έτσι θα μειωθεί η ανισότητα των εισοδημάτων και θα προωθηθεί η οικονομική ανάκαμψη. Άρα η μείωση των φόρων δεν θα πρέπει να είναι γενική αλλά θα πρέπει να στοχεύει στους χαμηλότερους μισθωτούς. Παρατηρήθηκε λοιπόν ότι η Σουηδία, η Ισπανία και η Ελλάδα και σε μικρότερο βαθμό η Γαλλία, η Πορτογαλία και η Σλοβενία ακολούθησαν τις συστάσεις αυξάνοντας το φόρο επί των υψηλών εισοδημάτων εργασίας μειώνοντας παράλληλα τη φορολογική επιβάρυνση των χαμηλών εισοδημάτων. Στη Δανία και την Ολλανδία η μείωση ήταν πιο μέτρια για υψηλούς μισθούς από ότι για τα χαμηλότερα εισοδήματα. Σε κάποιες χώρες (Αυστρία, Σλοβακία, Βέλγιο) όμως δεν ακολούθηθηκαν οι συστάσεις και η κίνηση των οριακών συντελεστών ήταν ευνοϊκή για τα υψηλά εισοδήματα και δυσμενής για τα χαμηλά. Στη Γερμανία, το Λουξεμβούργο και τη Φιλανδία η μείωση του οριακού συντελεστή ήταν μικρή για τους χαμηλούς μισθωτούς και μεγάλη για τους υψηλόμισθους. Στην Ιταλία και στην Ιρλανδία αυξήθηκε ο οριακός φορολογικός συντελεστής της εργασίας με αποτέλεσμα να επηρεάσει περισσότερο τους χαμηλόμισθους και λιγότερο τους υψηλόμισθους.

Με βάση την έκδοση της Eurostat για το 2012, παρατηρούμε ότι παρότι στην Ευρώπη φαίνεται να υπήρχε η επιθυμία για χαμηλότερους φόρους στην εργασία, τα υψηλά επίπεδα του δείκτη ITR επί της εργασίας δείχνουν ότι ο στόχος αυτός είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Η κρίση δεν μπόρεσε να προκαλέσει ορατή μείωση του ITR στην εργασία, ίσως λόγω ότι οι αγορές εργασίας υστερούν στις κυκλικές εξελίξεις (σε αντίθεση με την κατανάλωση). Το 2010 το ποσοστό στην Ε.Ε. παρέμεινε σταθερό ενώ στην Ευρωζώνη το ποσοστό του ITR κατέγραψε μία αύξηση. Η οριακή μείωση του μέσου όρου της ΕΕ-27 οφειλόταν κυρίως στις μειώσεις που προβήκανε η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Η επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης φάνηκε το 2009 αλλά αντιστράφηκε το 2010 όταν πολλά κράτη μέλη αυξήσανε την φορολογική επιβάρυνση της εργασίας.

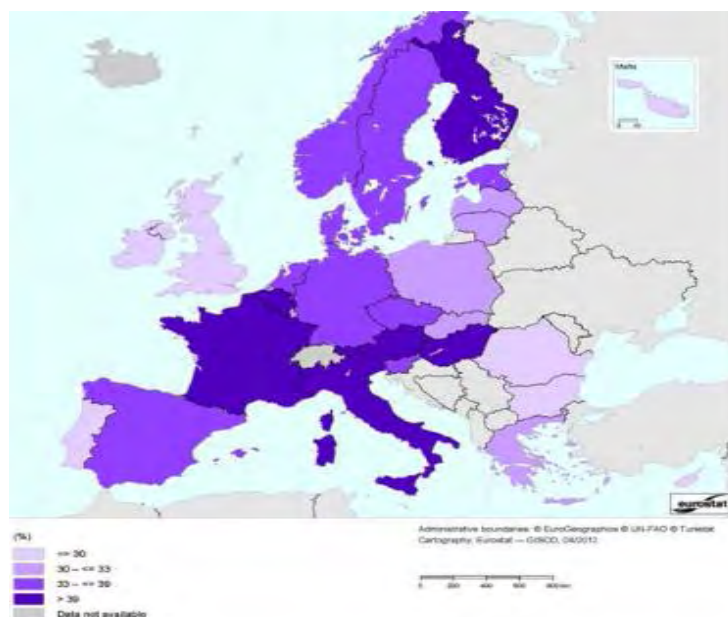
Διάγραμμα 8 : Η εξέλιξη του φορολογικού συντελεστή ITR επί της εργασίας το 1995-2010, σε ποσοστό % στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη-17

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2012 edition

Στο παρακάτω χάρτη παρατηρούμε ότι η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στα NMS-12 (νέα μέλη- κράτη) είχε μία μεγαλύτερη πτώση από αυτήν των κρατών της ΕΕ-15. Ο μέσος όρος σ' αυτά τα κράτη- μέλη έπεσε γύρω στις 3,6 μονάδες από το 2000 ενώ στην ΕΕ-15 ο μέσος όρος μειώθηκε μόνο 2,3 μονάδες.

Χάρτης 3 : Φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην ΕΕ το 2010

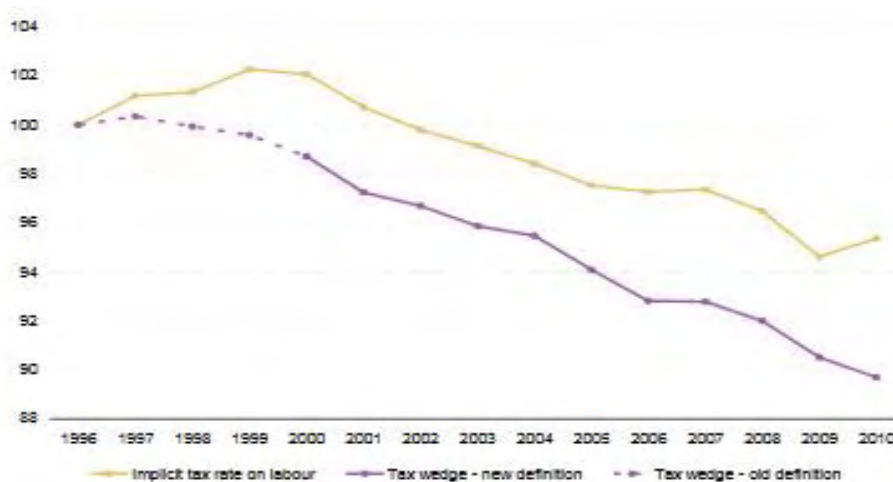
Πηγή : Taxation trends in the European Union -2012 edition

3.9. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε πως εξελίχθηκαν οι κάτωθι δείκτες της φορολογικής επιβάρυνσης : ο δείκτης του πραγματικού φορολογικού συντελεστή της εργασίας (ITR) και ο δείκτης της φορολογικής επιβάρυνσης – σφήνας (tax wedge) από το 1996 έως το 2012. Θα πρέπει να έχουμε υπόψη ότι οι αλλαγές στη φορολογική πολιτική ενσωματώνονται αμέσως στο μοντέλο των φορολογικών μισθών ενώ αντανακλάται με κάποια χρονική καθυστέρηση στον συντελεστή ITR της εργασίας.

Στο παρακάτω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας είχε μία καθοδική πορεία. Η τάση αυτή φαίνεται και στους δύο δείκτες, αλλά οι δύο δείκτες δεν έχουν παράλληλη πορεία. Μέχρι το 2000 ο ITR στην εργασία αυξήθηκε ενώ η φορολογική επιβάρυνση άρχισε να μειώνεται αισθητά μετά το 1998. Το χάσμα ανάμεσα στους δύο δείκτες μεγάλωσε από τη στιγμή που οι φορολογικές περικοπές έπαιξαν έναν αναπτυξιακό ρόλο. Στην περίοδο 2001-2008, οι δείκτες ακολουθούν παράλληλες καθοδικές πορείες. Το χάσμα αυξήθηκε πάλι μετά το 2009 όπου το ITR στην εργασία αυξήθηκε ενώ η φορολογική επιβάρυνση συνέχισε τη φθίνουσα τάση της. Ένας λόγος γι' αυτό θα μπορούσε να είναι τα μέτρα που θεσπίστηκαν μετά την οικονομική κρίση προκειμένου να ανακουφιστούν από τις επιπτώσεις της οι μισθωτοί με χαμηλό μισθό.

Διάγραμμα 9 : Η εξέλιξη των δεικτών της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας στην ΕΕ-27 από το 1996-2010

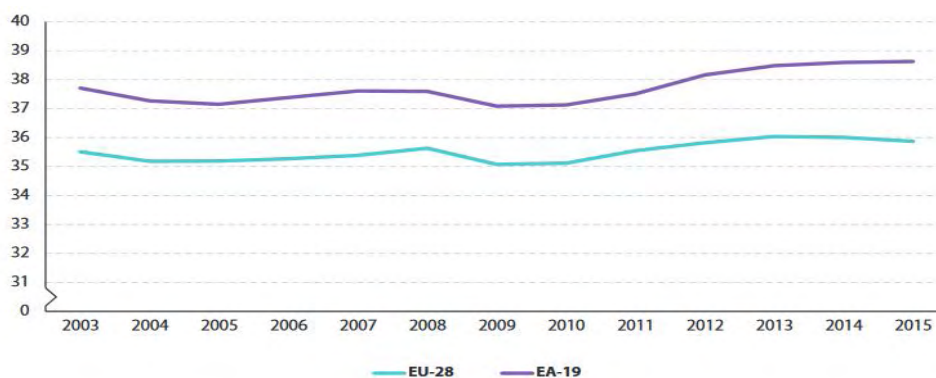

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2012 edition

Με βάση την έκδοση της Eurostat το 2017, ειδικά μετά την οικονομική κρίση, οι φόροι εργασίας αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό, αλλά το μερίδιο του κάθε στοιχείου (εργασία, κατανάλωση, κεφάλαιο) της φορολογικής βάσης διαφέρει πολύ μεταξύ των κρατών μελών. Οι φόροι επί του απασχολούμενου εισοδήματος εργασίας αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή εσόδων και συνεισφέρουν σχεδόν στο μισό των συνολικών εσόδων. Στη συνέχεια ακολουθούν οι φόροι κατανάλωσης που αποτελούν περίπου το ένα τρίτο και στη συνέχεια οι φόροι κεφαλαίου που αποτελούν το ένα πέμπτο. Αυτό όμως που διαφέρει σημαντικά είναι η διάρθρωση της φορολογίας μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα κράτη μέλη τείνουν να έχουν υψηλότερο ποσοστό εσόδων από την είσπραξη φόρων κατανάλωσης και κάπως μικρότερο ποσοστό από φόρους στην εργασία. Παράδειγμα η Βουλγαρία και η Κροατία, οι οποίες εισπράττουν περίπου τα μισά έσοδα από τους φόρους κατανάλωσης. Οι φόροι επί των κεφαλαίων κυμαίνονται περίπου στο ένα τέταρτο των συνολικών εσόδων στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Κύπρο και την Ιταλία. Στα περισσότερα κράτη μέλη οι φόροι στο εισόδημα από κεφάλαιο και επιχειρήσεις είναι γενικά πιο σημαντικοί από εκείνους που αφορούν το απόθεμα κεφαλαίου, εκτός από την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου από το 2015 είναι περίπου το ίδιο.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι μετά την οικονομική κρίση ο ITR της εργασίας και στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-28 είχε ανοδική τάση και έφτασε το 2015 σε επίπεδα λίγο υψηλότερα από αυτά που ήταν πριν την οικονομική κρίση. Από το 2012 και μετά το ποσοστό παρέμεινε σταθερό και ήταν για την ΕΕ-28 στο ποσοστό του 35,9% ενώ για τη Ευρωζώνη έφτασε σε υψηλότερο επίπεδο, στο ποσοστό του 38,6%.

Διάγραμμα 10 : ITR επί της εργασίας, από το 2003-2015 %, (μέσοι όροι)

Πηγή : Taxation trends in the European Union - 2017 edition

Το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Το υψηλότερο ποσοστό ITR στην εργασία το 2015 εντοπίζεται στο Βέλγιο (43,6%), στην Ιταλία (43,2%) και στην Αυστρία (43,1%), ενώ το χαμηλότερο στη Μάλτα (23%) και στη Βουλγαρία (23,9%). Από το 2014 έως το 2015 η μεγαλύτερη άνοδος του ITR εργασίας έγινε στην Πολωνία (από 32,9% το 2014 σε 34,1% το 2015) και η μεγαλύτερη πτώση στην Εσθονία (από 35,7% σε 34,4%).

Στο παρακάτω διάγραμμα παρακολουθώντας τις τιμές των ανώτερων φορολογικών συντελεστών συμπεραίνουμε ότι ενώ μετά το 1995 υπήρξε μία τάση για χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, μετά την οικονομική κρίση υπάρχει μία τάση για υψηλότερους. Ο υψηλότερος συντελεστής φόρου εισοδήματος (PIT) ήταν στο 47,2% το 1995 και μειώθηκε αισθητά σε 38% το 2009. Από το 2013 έως το 2017 ο μέσος όρος του ποσοστού δεν σημείωσε ουσιαστική μετακίνηση. Από 38,9% το 2016 πήγε στο 39% το 2017 για την ΕΕ-28. Αυξήσεις του ποσοστού εμφανίστηκαν στην Ελλάδα και το Λουξεμβούργο ενώ μειώσεις στην Κροατία, την Ιταλία, την Πορτογαλία και τη Φινλανδία. Πρέπει να τονίσουμε όμως ότι η εξέλιξη των εφαρμοζόμενων συντελεστών PIT, οι παροχές και τα επιδόματα, οι φορολογικές πιστώσεις και ο καθορισμός της φορολογικής βάσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

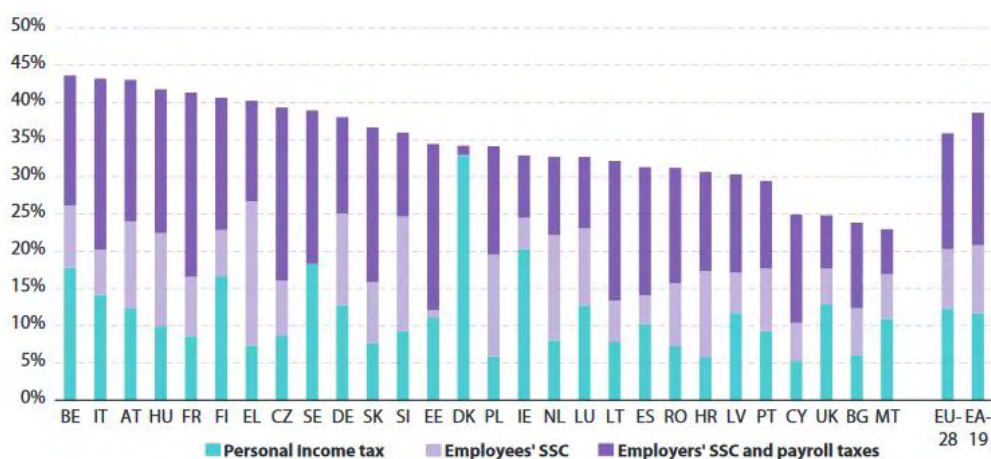
Διάγραμμα 11 : Εξέλιξη του ανώτερου φορολογικού συντελεστή PIT από το 1995-2017 (ποσοστό %, μέσοι όροι)

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2017 edition

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι στα περισσότερα κράτη μέλη το ποσοστό των κοινωνικών εισφορών έχουν μεγαλύτερο μερίδιο στους φόρους εργασίας από ότι το ποσοστό του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Κατά μέσο όρο στην ΕΕ τα δύο τρίτα του συνολικού ITR στην εργασία συνίστανται σε κοινωνικές εισφορές και φόρους μισθωτών υπηρεσιών που καταβάλλονται από τους εργαζόμενους και τους εργοδότες. Στη Δανία, όπου οι κοινωνικές εισφορές είναι πολύ χαμηλές, καθώς οι περισσότερες δαπάνες κοινωνικής μέριμνας χρηματοδοτούνται από τη γενική φορολογία, οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων αντιπροσωπεύουν το 96% του ITR για την εργασία, στην Ιρλανδία το 62% και στο Ηνωμένο Βασίλειο το 52%. Αντίθετα στην Πολωνία, ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων ανέρχεται στο 17% του ITR για την εργασία.

Διάγραμμα 12 : Σύνθεση του ITR της εργασίας το 2015 (%)

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2017 edition

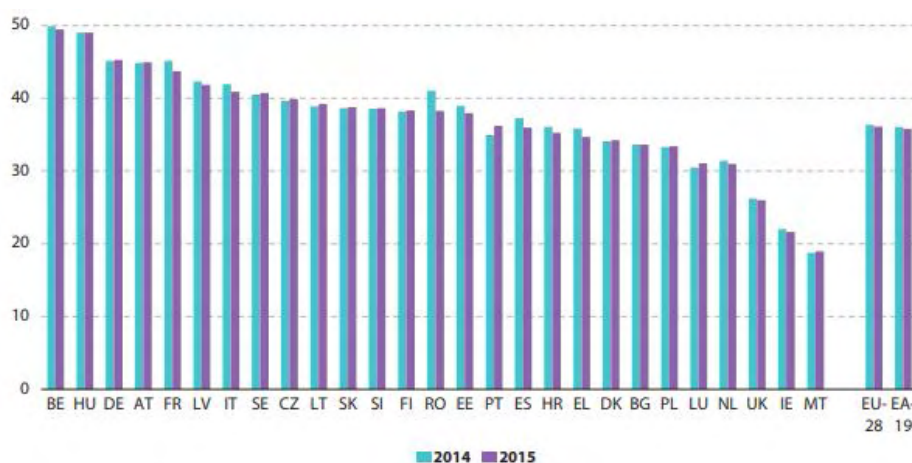
Συνολικά λοιπόν για την ΕΕ-28 το ITR στην εργασία αυξήθηκε κατά την περίοδο 2005 έως 2015 κατά 0,7 μονάδες . Δηλαδή ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, οι κοινωνικές εισφορές των εργοδοτών και οι φόροι μισθωτών υπηρεσιών καθώς και οι κοινωνικές εισφορές των εργαζομένων αυξήθηκαν ελάχιστα.

Μέχρι στιγμής είδαμε τη μέση φορολογική επιβάρυνση της εργασίας σε όλες τις κατηγορίες εισοδήματος. Ακόμη κι αν το συνολικό επίπεδο φορολογίας είναι αμετάβλητο, η φορολογική επιβάρυνση μπορεί να μετατοπιστεί μεταξύ των υψηλών και των χαμηλών εισοδημάτων φορολογουμένων, με αποτέλεσμα την ανακατανομή

και έναν διαφορετικό αντίκτυπο στην απασχόληση. Την τελευταία δεκαετία, οι πολιτικοί πολλές φορές έχουν καταφύγει σε περικοπές φόρων εργασίας που στοχεύουν στο κατώτατο σημείο της μισθολογικής κλίμακας, προκειμένου να ενισχυθεί η απασχόληση των εργαζομένων με χαμηλή ειδίκευση.

Στο παρακάτω διάγραμμα θα δούμε τη φορολογική επιβάρυνση των χαμηλόμισθων εργαζομένων μετρώντας τη φορολογική σφήνα (δηλαδή τη διαφορά μεταξύ του κόστους εργασίας προς τον εργοδότη και της αντίστοιχης καθαρής αμοιβής του εργαζομένου) ενός εργαζομένου στα 2/3 των μέσων αποδοχών του.

Διάγραμμα 13 : Φορολογικές σφήνες για έναν εργαζόμενο με 67% του μέσου μισθού, χωρίς παιδιά (% του συνολικού κόστους εργασίας) από το 2014 στο 2015

Πηγή : Taxation trends in the European Union -2017 edition

Η φορολογική επιβάρυνση για το σύνολο της ΕΕ-28 ήταν ελαφρώς χαμηλότερη το 2015 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος το 2014 (36,1% έναντι 36,4%). Η εικόνα είναι ανάμεικτη σε όλα τα κράτη μέλη, όπου 13 σημειώνουν πτώση από έτος σε έτος, 12 αύξηση και 3 καμία αλλαγή. Από το 2009 έως το 2015, δέκα τέσσερα (14) κράτη μέλη σημείωσαν αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, ενώ δώδεκα (12) σημείωσαν πτώση. Παρατηρούμε λοιπόν ότι στην Ελλάδα η φορολογική επιβάρυνση ενός τέτοιου εργαζομένου μειώθηκε το 2015 σε σχέση με το 2014.

3.10. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΣ ΕΕ

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ(2014) για την φορολογική επιβάρυνση των χωρών της ΕΕ-21 την περίοδο μετά την οικονομική κρίση (2008-2013), φαίνεται ότι στην Ελλάδα έχει αυξηθεί αυτή, σε όλα τα εισοδηματικά στρώματα. Ο δείκτης των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε (είναι όμως κάτω από το μέσο της ΕΕ-21) αλλά το ΑΕΠ της χώρας μειώθηκε (περισσότερο από τις άλλες χώρες), οπότε η άνοδος του δείκτη σημαίνει ότι αυξήθηκε η φορολογική επιβάρυνση. Για να κατανοήσουμε την κατανομή του φορολογικού βάρους θα δούμε πρώτα την κατανομή των φορολογικών εσόδων ως εξής :

Πίνακας 6 : Σύνθεση φορολογικών εσόδων ως ποσοστό % του ΑΕΠ

	ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ 2008	ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ 2013	ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ 2008	ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ 2013	ΕΚΑ 2008	ΕΚΑ 2013
ΕΛΛΑΔΑ	8,2%	10,3%	12,5%	13,3%	10,7%	10,6%
ΕΥΡΩΖΩΝΗ (18)	-	12,5%	-	12,9%	-	14,3%

Πηγή : Eurostat και ίδια επεξεργασία

Η αύξηση των εσόδων των άμεσων φόρων οφείλεται κυρίως στη ΦΕΦΠ, ενώ η ΦΕΝΠ μειώθηκε καθώς μειώθηκαν τα κέρδη των επιχειρήσεων.

Πριν μελετήσουμε την φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών θα δούμε πως εξελίχθηκε η φορολογική σφήνα στην Ελλάδα για μία οικογένεια με δύο παιδιά κι έναν μισθωτό εργαζόμενο που αμείβεται με το μέσο μισθό και η φορολογική σφήνα για έναν ανύπανδρο μισθωτό χωρίς παιδιά κατά τα έτη 2000-2013 (Καπλάνογλου,2015). Έχουμε υπόψη ότι η φορολογική σφήνα είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους του μισθού από την επιχείρηση και της καθαρής αμοιβής που

εισπράττει τελικά ο εργαζόμενος. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ (Taxing Wages,2014) διαπιστώνουμε ότι:

- Η φορολογική σφήνα για τον εργαζόμενο με δύο παιδιά είναι σταθερά για την χρονική αυτή περίοδο η μεγαλύτερη στην ΕΕ και ειδικά στην περίοδο της οικονομικής κρίσης αυξάνεται κι άλλο.
- Η φορολογική σφήνα για τον άγαμο χωρίς παιδιά που αμείβετε με το μέσο μισθό ήταν μικρότερη από τη φορολογική σφήνα των χωρών της ΕΕ και μετά το 2010, αυξήθηκε και την ξεπέρασε.
- Η φορολογική σφήνα του εργαζόμενου με δύο παιδιά είναι μεγαλύτερη από αυτή του άγαμου χωρίς παιδιά, όταν αμείβονται όλοι με το μέσο μισθό.

Στη συνέχεια θα δούμε πως διαμορφώνεται η επιβάρυνση των εισοδημάτων από εργασία κατά τη μελέτη ενός νοικοκυριού με βάση την οικογενειακή και οικονομική κατάστασή του.

Πίνακας 7 : Συνολική φορολογική επιβάρυνση για το μέσο μισθό το έτος 2013

Χώρα	Συνολική φορολογική επιβάρυνση (%)				Συνολική φορολογική (%) επιβάρυνση μείον μεταβιβάσεις		
	Άγαμος		Ζεύγος με ένα εργαζόμενο		Άγαμος	Ζεύγος με ένα εργαζόμενο	
	Χωρίς παιδιά (1)	Με δύο παιδιά (2)	Χωρίς παιδιά (3)	Με δύο παιδιά (4)	Με δύο παιδιά (5)	Χωρίς παιδιά (6)	Με δύο παιδιά (7)
Ελλάδα	25,5	26,9	26,9	29,3	26,9	26,9	29,3
Δανία	38,6	38,6	34,6	34,6	21,3	33,9	27,6
Ολλανδία	31,2	22,0	28,4	28,4	18,1	28,4	24,5
Φιλανδία	30,2	30,2	30,2	30,2	21,2	30,2	24,0
Βέλγιο	42,6	39,1	33,9	31,5	31,0	33,9	23,4
Γερμανία	39,6	28,0	31,5	21,0	28,0	31,5	21,0
Αυστρία	34,3	32,2	34,3	32,2	20,5	34,3	20,5
Ην. Βασίλειο	24,1	24,1	24,1	24,1	19,1	24,1	19,1
Ιταλία	31,0	26,2	28,7	23,9	20,7	28,7	18,3
Γαλλία	28,4	23,0	24,6	22,3	18,8	24,6	18,1
Σουηδία	25,0	25,0	25,0	25,0	18,1	25,0	18,1
Πολωνία	24,8	18,0	23,4	18,0	18,0	23,4	18,0
Ουγγαρία	34,5	26,3	34,5	26,3	14,1	34,5	15,3
Ισπανία	22,9	16,8	19,0	15,3	16,8	19,0	15,3
Πορτογαλία	27,2	22,7	19,6	17,1	17,9	19,6	13,1
Σλοβενία	33,1	26,9	29,4	24,7	17,5	29,4	10,7
Εσθονία	19,5	16,4	16,4	13,3	8,5	16,4	9,3
Σλοβακία	22,8	17,7	15,7	10,6	12,2	15,7	5,1
Λουξέμβργο	29,3	26,7	18,0	18,0	12,5	18,0	3,8
Ιρλανδία	18,7	13,6	13,6	11,1	-2,2	13,6	-3,2
Τσεχία	22,8	13,8	14,5	5,5	3,7	14,5	-6,5

Πηγή : Καπλάνογλου (2015)

Παρατηρούμε ότι στην Ελλάδα συμβαίνει το παράδοξο φαινόμενο η οικογένεια με δύο παιδιά να έχει μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση από έναν άγαμο χωρίς παιδιά. Κι αυτό δεν συμβαίνει σε καμία άλλη χώρα της ΕΕ που είναι μέλος του ΟΟΣΑ. Αυτό εξηγείται καθώς το μέσο εισόδημα για ένα ζευγάρι με έναν εργαζόμενο είναι μεγαλύτερο από το μέσο εισόδημα του άγαμου, οπότε φορολογείται με μεγαλύτερο οριακό φορολογικό συντελεστή βάση της κλίμακας φορολογίας των μισθωτών. Επίσης με την νέα φορολογική μεταρρύθμιση του 2013 καταργείται το επιπλέον αφορολόγητο όριο για τις οικογένειες με παιδιά και σταδιακά μειώνεται για τα εισοδήματα που δεν ξεπερνούν το ποσό των 21.000,00 ευρώ. Αν λάβουμε υπόψη και τις μεταβιβάσεις σε χρήμα που δίνονται για τα παιδιά, τότε υπολογίζουμε την πραγματική επιβάρυνση, που δυστυχώς στην Ελλάδα για μία οικογένεια με δύο παιδιά είναι η μεγαλύτερη σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ. Υπάρχουν και χώρες που δεν υπάρχουν μεταβιβάσεις για τα παιδιά (Γερμανία, Ισπανία, Πολωνία) αλλά η επιβάρυνση είναι μικρότερη από την Ελλάδα.

Στον παρακάτω πίνακα θα δούμε πως μεταχειρίζεται το ελληνικό φορολογικό σύστημα την οικογένεια μισθωτών χωρίς παιδιά ή με δύο παιδιά ανάλογα με το αν είναι άγαμος ή έγγαμος και αν αμείβεται με το 67% του μέσου μισθού και ή το ένα μέλος αμείβεται με το 100% του μέσου μισθού και το άλλο με το 33% από μερική απασχόληση ή με το 167% όπου το ένα μέλος αμείβεται με το 100% του μέσου μισθού και το άλλο μέλος της οικογένειας αμείβεται με το 67%.

Πίνακας 8 : Φόρος εισοδήματος για μισθωτούς, ανά τύπο οικογένειας και επίπεδο μισθού, ως % της ακαθάριστης αμοιβής το 2013

Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος χωρίς παιδιά			Άγαμος με 2 παιδιά	Έγγαμος με 2 παιδιά			Έγγαμος χωρίς παιδιά
	Αμοιβή % MM				100-0 *	100-33 *	100-67 *	
Χώρα	67	100	167	67	100-0 *	100-33 *	100-67 *	100-33 *
Αυστρία	10,2	16,2	22,9	7,2	14,2	11,6	13,5	12,0
Βέλγιο	22,2	28,6	35,3	16,8	17,5	22,4	24,6	24,3
Τσεχία	7,6	11,8	15,1	-5,8	-5,5	2,1	4,7	8,8
Δανία	33,0	35,8	42,7	33,0	31,8	33,3	34,7	33,3
Εσθονία	15,9	17,5	18,7	11,2	11,2	13,6	15,0	15,9
Φιλανδία	15,8	22,5	29,6	15,8	22,5	18,2	19,8	18,2
Γαλλία	12,6	14,6	20,9	7,6	8,5	8,4	11,5	12,6
Γερμανία	14,1	19,1	27,7	-2,4	0,8	6,5	10,8	14,1
ΕΛΛΑΔΑ	3,1	9,0	18,8	5,3	12,8	9,6	10,2	7,8
Ουγγαρία	16,0	16,0	16,0	3,6	7,8	9,8	11,1	16,0
Ιρλανδία	8,6	14,7	27,9	3,8	7,1	8,9	12,2	8,9
Ιταλία	17,5	21,5	28,6	9,5	14,4	13,9	16,9	17,5
Λουξεμβούργο	9,0	17,0	25,0	1,7	5,7	7,2	11,2	7,2
Ολλανδία	5,6	15,7	28,1	3,2	15,2	12,0	11,2	12,4
Πολωνία	6,0	6,9	7,7	0,0	0,2	1,9	3,3	6,0
Πορτογαλία	8,3	16,2	23,9	3,3	6,1	6,2	10,7	8,3
Σλοβακία	5,8	9,4	12,2	-1,8	-2,8	2,9	4,9	6,7
Σλοβενία	6,4	11,0	15,3	0,0	2,6	3,6	5,5	8,2
Ισπανία	12,0	16,6	22,5	3,1	9,0	11,0	12,5	12,4
Σουηδία	15,2	18,0	30,1	15,2	18,0	15,7	16,9	15,7
Ην, Βασίλειο	12,0	14,7	22,8	-3,1	14,7	12,0	13,6	12,0
ΟΟΣΑ	11,3	15,5	21,6	6,2	10,2	10,7	12,5	12,5
ΟΟΣΑ-ΕΕ21	12,2	16,8	23,4	6,1	10,1	11,0	13,1	13,3

Πηγή : Καπλάνογλου (2013)

Στην Ελλάδα διαπιστώνουμε την εξής κατάσταση :

- Η φορολογική επιβάρυνση του άγαμου που αμείβεται με το 67% του μέσου μισθού είναι μικρότερη από τον άγαμο με τον ίδιο μέσο μισθό αλλά έχει δύο παιδιά, κι αυτό δεν συμβαίνει σε καμία άλλη χώρα.
- Η φορολογική επιβάρυνση του έγγαμου που αμείβεται με το 67% και με το 33% από μερική απασχόληση αλλά έχει δύο παιδιά είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη του έγγαμου που δεν έχει παιδιά.
- Η φορολογική επιβάρυνση του έγγαμου με δύο παιδιά είναι μεγαλύτερη όταν αυτός αμείβεται με το 100% του μέσου μισθού σε σύγκριση με τις περιπτώσεις που αμείβεται και το δεύτερο μέλος της οικογένειας είτε με το 33% είτε με το 67%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα το 2015 η επιβάρυνση για έναν άγαμο χωρίς παιδιά και για έγγαμους μισθωτούς με δύο παιδιά μειώθηκε σε σύγκριση με το 2014 κατά 1,27 ποσοστιαίες μονάδες, λόγω της μείωσης των

εργοδοτικών εισφορών (κατά -0,92 της ποσοστιαίας μονάδας) και των εργαζομένων (κατά -0,25) και του φόρου εισοδήματος (-0,09).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα το 2016 η φορολογική επιβάρυνση και των άγαμων μισθωτών και των έγγαμων με δύο παιδιά αυξήθηκε. Η αύξηση προήλθε και από την αύξηση του φόρου εισοδήματος (κατά 0,67 της ποσοστιαίας μονάδας) λόγω της μείωσης του αφορολόγητου ποσού και από την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων (κατά 0,20) και των εργοδοτών κατά (0,19).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα το 2017 η φορολογική επιβάρυνση για τους μισθωτούς αυξήθηκε δραματικά, λόγω της αύξησης της φορολογίας και των ασφαλιστικών εισφορών τη στιγμή που στις περισσότερες χώρες της ΕΕ έχει μειωθεί. Μάλιστα στην κατηγορία της οικογένειας μισθωτών με έναν εργαζόμενο κι δύο παιδιά η Ελλάδα είναι δεύτερη στην κατάταξη των πλέον επιβαρυνμένων.

3.11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Μελετώντας τη σχέση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στον παραγωγικό συντελεστή της εργασίας παρατηρήσαμε ότι η οικονομική ανάπτυξη σχετίζεται με την υψηλή ποσότητα και την παραγωγικότητα της εργασίας. Γι' αυτό και μία μεγάλη φορολόγηση της εργασίας μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην απασχόληση. Η εναρμόνιση της φορολογικής πολιτικής για την εργασία στην ΕΕ είναι απαραίτητη προκειμένου να δημιουργηθεί μία ενιαία ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Η παγκοσμιοποίηση δεν έχει σημαντικές επιπτώσεις στη διανομή των φόρων ή των κοινωνικών δαπανών στα νότια καθεστάτα κοινωνικής πρόνοιας της ΕΕ όπως είναι η Ελλάδα.

Παρατηρώντας τους δείκτες του πραγματικού φορολογικού συντελεστή της εργασίας και της φορολογικής σφήνας συμπεραίνουμε ότι η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας ενώ είχε μία αυξητική πορεία πριν τη δημιουργία της Ευρωζώνης, μετά είχε μία καθοδική πορεία, η οποία ανατράπηκε από την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και το έτος 2015 έφτασε σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που ήταν πριν την κρίση.

Η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα δεν φαίνεται να φροντίζει για την πιο δίκαιη κατανομή τους φορολογικού βάρους με βάση το εισόδημα και την οικογενειακή σύνθεση σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ. Είδαμε λοιπόν ότι το έγγαμο ζευγάρι με δύο παιδιά που αμείβεται με το μέσο μισθό 100% επιβαρύνεται περισσότερο από όλες τις άλλες κατηγορίες κατά σύνθεση οικογένειας και μισθού. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση πάντως σε όλες τις κατηγορίες μισθωτών (κατά οικογενειακή κατάσταση και κατά μισθό) είχε γενικώς μία συνεχή αύξηση εκτός από μία χρονιά (2015) που υπήρξε μία μικρή μείωση.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε πως εξελίχθηκε διαχρονικά στη Ελλάδα το φορολογικό σύστημα για τη μισθωτή εργασία και πως παρόλο που γίνανε αναπροσαρμογές στους φορολογικούς συντελεστές και στις μειώσεις φόρου τελικά δεν εξασφαλίστηκε η δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους και του εισοδήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα μελετήσουμε τον φόρο εισοδήματος των μισθωτών υπηρεσιών που περιλαμβάνεται στη φορολόγηση της εργασίας. Θα αναφερθούμε στις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που θεσπίστηκαν στην Ελλάδα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα, αναλύοντας όχι μόνο τις νομοθετικές ρυθμίσεις αλλά και τους σκοπούς για τους οποίους γίνονταν η κάθε μεταρρύθμιση. Στη συνέχεια θα δούμε τη επίδραση του πληθωρισμού πάνω στα εισοδήματα από την εργασία και θα περιγράψουμε τη διαχρονική εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών και θα συγκρίνουμε την κατανομή του φορολογικού βάρους των μισθωτών και των άλλων επαγγελματικών κατηγοριών στην Ελλάδα.

4.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΩΣ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1919

Σύμφωνα με τον Δερτιλή (2004) μετά την απελευθέρωση και την ίδρυση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους το φορολογικό σύστημα εξελίχθηκε ως εξής :

- Επί Καποδίστρια και Όθωνα ήταν σχεδόν όμοιο με το οθωμανικό και προκειμένου αυτοί να γεμίσουν τα άδεια δημόσια ταμεία, φορολόγησαν τις εισαγωγές, τις εξαγωγές, τα καταναλωτικά αγαθά, τις πρώτες ύλες και την αγροτική παραγωγή η οποία αποτελούσε την κυριότερη πηγή εσόδων.

Με το ψήφισμα της 4/2/1830 επιβλήθηκε φόρος επιτηδεύματος επί των κερδών των αυτοαπασχολούμενων και αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι το πρώτο νομοθέτημα που αφορούσε τη φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα.

- Μετά το 1843 άρχισε σταδιακά να μειώνεται η φορολόγηση της υπαίθρου και γύρω στο 1880 καταργήθηκε ο σκληρότερος αγροτικό φόρος «η δεκάτη». Η

κατάργηση αυτή θεωρήθηκε τολμηρή και μεγάλη μεταβολή καθώς ο φόρος αυτός έφερε πολλά έσοδα στο κράτος μαζί με φόρους που επιβάλλονταν στις συναλλαγές.

- Το 1877 με το Νόμο ΧΚ καθιερώθηκε φόρος καθαρού εισοδήματος των ανώνυμων εταιρειών και το 1885 με το Νόμο ΑΣΗ επιβλήθηκε φόρος εισοδήματος με τη μορφή εισφοράς στους μισθούς και τις συντάξεις. Από το 1880 έως το 1918 οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις είχαν στόχο τη μείωση και την κατάργηση των άμεσων φόρων που επιβάρυναν την αγροτική παραγωγή και τον πληθυσμό της υπαίθρου και άρχισαν να επιβάλλονται και μικροί σταθεροί φόροι επί του εισοδήματος.

Το 1911 ψηφίστηκε ο νόμος ΓΛ που επέβαλε έναν προοδευτικό φόρο εισοδήματος (με μικρούς φορολογικούς συντελεστές) που υπολογιζόταν με βάση το μίσθωμα κατοικίας του φορολογούμενου (Γκίνογλου, 2004). Ο νόμος αυτός καθιέρωσε τον υπολογισμό του εισοδήματος με τεκμαρτό τρόπο βασισμένος στο τεκμαρτό μίσθωμα κατοικίας του φορολογούμενου (Φινοκαλιώτης, Μπάρμπας, 2001, σελ. 87).

Με τον νόμο 1043/1917 επιβλήθηκε φόρος εισοδήματος πάνω στα έκτακτα κέρδη των φορολογούμενων από την περίοδο των πολέμων και για πρώτη φορά ορίστηκε το φορολογικό απόρρητο στην Ελλάδα. Σ' αυτή την περίοδο η Ελλάδα δεχόταν επιδράσεις από την Αγγλία, η οποία εφάρμοζε τον αναλυτικό φόρο εισοδήματος, την Γερμανία που εφάρμοζε τον ενιαίο φόρο εισοδήματος και την Γαλλία που εφάρμοζε το δυαδικό σύστημα το οποίο αποτελούνταν από την αναλυτική φορολογία των κατηγοριών εισοδήματος και από έναν προοδευτικό και προσωπικό φόρο επί του συνολικού καθαρού εισοδήματος (Γκίνογλου, 2004).

Σημαντική καινοτομία αποτέλεσε ο νόμος 1640/1919 «περί κώδικα φορολογίας καθαρών προσόδων» επί πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου όπου για πρώτη φορά επιβλήθηκε ένα μικτό-δυαδικό σύστημα άμεσης φορολογίας που βασιζόταν πάνω στον αναλυτικό και πρόσθετο φόρο εισοδήματος, το οποίο σύμφωνα με τον Γκίνογλου (2000), επηρεάστηκε από το μεικτό σύστημα της Γαλλίας, και είχε τα κάτωθι χαρακτηριστικά :

- Επιβλήθηκε αναλυτικός φόρος φυσικών προσώπων με βάση τον οποίο ορίστηκαν επτά αναλυτικοί φόροι εισοδήματος : φόροι στο εισόδημα από οικοδομές, από εκμίσθωση γαιών, από κινητές αξίες, φόροι στα κέρδη από

εμπορικές επιχειρήσεις, στα κέρδη από γεωργικές επιχειρήσεις, στις αμοιβές από μισθωτές υπηρεσίες και από ελευθέρια επαγγέλματα. Όποιος εμφάνιζε εισόδημα από διαφορετικές πηγές ήταν υποχρεωμένος να υποβάλλει διαφορετικές δηλώσεις και να φορολογηθεί ξεχωριστά.

- Επιβλήθηκε συνθετικός φόρος φυσικών προσώπων με βάση την κατοικία, τη διαμονή και την εθνικότητα των φορολογούμενων και με όριο ένα χρηματικό ποσό .
- Έτσι με τον αναλυτικό φόρο φορολογούνταν οι επί μέρους πρόσοδοι ανάλογα με την πηγή προέλευσής τους και στη συνέχεια στο άθροισμα των επί μέρους προσόδων επιβαλλόταν συμπληρωματικός φόρος με προοδευτικό συντελεστή.
- Ο νόμος αυτός προσπάθησε να άρει τις αδικίες και την αταξία που υπήρχε στα προηγούμενα φορολογικά συστήματα ενώ συγχρόνως έγινε προσπάθεια για εκσυγχρόνιση της φορολογίας κληρονομιών και δωρεών και αναδιοργανώθηκαν οι υπηρεσίες στο Υπουργείο Οικονομικών.

Η κάθε πηγή εισοδήματος φορολογούνταν ξεχωριστά με χαμηλούς συντελεστές (Γρεβενίτης, Σαπουνάς, 1988). Τα μειονεκτήματα του νόμου αυτού βρισκόταν στη δομή του φορολογικού συστήματος, κυρίως λόγω των πολλαπλών φορολογικών δηλώσεων που έπρεπε να υποβάλλει ο μεμονωμένος φορολογούμενος και στη λειτουργία των φορολογικών θεσμών καθώς υπήρχε ελλιπής φορολογικός έλεγχος και μεγάλη φοροδιαφυγή των ανώτερων στρωμάτων (Γκιούρας, 2000).

Το κύριο χαρακτηριστικό της χρονικής αυτής περιόδου είναι ότι ενώ το 1833 οι άμεσοι φόροι που πλήρωναν οι κάτοικοι της υπαίθρου κάλυπτε το 71% των φορολογικών εσόδων του κράτους και το υπόλοιπο 29% το κάλυπταν οι έμμεσοι φόροι που πλήρωναν και οι κάτοικοι της υπαίθρου και οι κάτοικοι των πόλεων, εκατό χρόνια μετά, το 1933 οι κάτοικοι της υπαίθρου κάλυπταν μόνο το 3% των φορολογικών εσόδων, οι κάτοικοι των πόλεων κάλυπταν το 15% και οι έμμεσοι φόροι που πληρώνονταν από όλους κάλυπταν το 82%. Η αύξηση της έμμεσης φορολογίας δεν έπληξε τους πλούσιους φορολογούμενους καθώς οι έμμεσοι φόροι απορροφούν ένα μικρό μέρος του εισοδήματος των πλουσίων και έπληξε κυρίως τους μισθωτούς των πόλεων οι οποίοι δεν είχαν την επιλογή να καλύπτουν τις ανάγκες τους με την αυτοκατανάλωση και τις ανταλλαγές σε είδος όπως είχαν οι φτωχοί της υπαίθρου. Οι φτωχοί των πόλεων που αποτελούνταν από τους μισθωτούς και εργάτες

οι οποίοι πλήρωναν άμεσους φόρους, δεν διέθεταν διεξόδους φοροδιαφυγής κι έτσι επιβαρύνονταν περισσότερο από τους εύπορους αστούς οι οποίοι είχαν πρόσθετα εισοδήματα από την παραοικονομία της εποχής και διεξόδους από φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή (Δερτιλής, 1993).

4.3. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1955

Ν.Δ. 3323/1955 Ενιαίος φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων

Μετά τις επιπτώσεις της μεγάλης οικονομικής κρίσης του 1928, τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο πόλεμο της χώρας, υπήρξε έντονη ανάγκη για αναδιαμόρφωση και απλούστευση του υπάρχοντος φορολογικού συστήματος. Έτσι το 1955 επί κυβέρνησης Παπάγου, το φορολογικό πλαίσιο άλλαξε και εισήχθη ένα νέο νομοθετικό διάταγμα το Ν.Δ. 3323/1955, με τα εξής χαρακτηριστικά (άρθρα 1,2,3,4,7 και 9) :

- οι φορολογούμενοι φορολογούνταν με βάση το συνολικό τους εισόδημα από όλες τις πηγές με ενιαίο τρόπο
- ο φόρος υπολογιζόταν στο συνολικό ετήσιο εισόδημα του φορολογούμενου, αφού είχαν αφαιρεθεί οι εκπτώσεις και οι μειώσεις και με βάση μία προοδευτική κλίμακα για τους μισθωτούς και συνταξιούχους και μία άλλη για τους μη μισθωτούς – επαγγελματίες, η οποία χωρίζεται σε κλιμάκια και σε κάθε κλιμάκιο ορίζεται ένας συντελεστής φόρου ο οποίος αυξάνεται καθώς κινούμαστε από τα κατώτερα προς τα ανώτερα κλιμάκια
- οι κατηγορίες του φόρου ονομάστηκαν πηγές εισοδήματος ,
- χρόνος κτήσης του εισοδήματος ορίστηκε το οικονομικό έτος,
- καθορίστηκε ένα αφορολόγητο ποσό (ύψους 10.000/12.000 δραχμές) το οποίο θεωρήθηκε ότι θα οδηγούσε σε δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών και ορισμένες απαλλαγές προκειμένου να εξυπηρετείται το συμφέρον της κοινωνίας
- εφαρμόστηκε η αρχή της καθολικότητας του φόρου,
- ως υποκείμενο του φόρου ορίστηκε το φυσικό πρόσωπο

- ενώ αντικείμενο του φόρου ορίστηκε το συνολικό καθαρό εισόδημα που αποκτήθηκε μέσα στο φορολογικό έτος, το οποίο προηγείται του οικονομικού έτους στο οποίο και καταβάλλεται ο φόρος.

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα εμφανίστηκαν προοδευτικές κλίμακες με υψηλούς συντελεστές για τα μεγάλα εισοδήματα και ο μέγιστος φορολογικός συντελεστής φυσικών προσώπων ήταν 53% (Δερτιλής, 1993).

Ν.Δ.3843/1958 Περί φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων (ενιαίος αναλογικός φόρος στις εμπορικές, βιομηχανικές και γεωργικές επιχειρήσεις).

Τα δύο αυτά νομοθετήματα αποτέλεσαν τον κορμό του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, στα οποία η βασική φιλοσοφία τους ήταν ότι το συνολικό εισόδημα κάθε φυσικού προσώπου φορολογείται με βάση μία προοδευτική κλίμακα, αφού αφαιρεθούν οι εκπτώσεις και οι μειώσεις (Γκίνογλου, 2004).

Σ' αυτή τη χρονική περίοδο επικράτησε η εξής κατάσταση :

- οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος φθάσανε μέχρι 63% αλλά στην δεκαετία του 1960 μειώθηκαν (Δερτιλής, 1993)
- Το 1977 θεσπίστηκε η έκπτωση από το φόρο (tax credit) τόσο για τον φορολογούμενο και τη σύζυγο όσο και για τα παιδιά και τα προστατευόμενα μέλη (Αγαπητός, 1986). Η εφαρμογή αυτής της έκπτωσης μείωσε την επιβάρυνση των φορολογούμενων αλλά συγχρόνως αύξησε τον βαθμό προοδευτικότητας του συστήματος (Τάτσος, 1982)
- κατά τη δεκαετία του 1980 είχε διαμορφωθεί ένα φορολογικό σύστημα το οποίο επέβαλε φόρο σε εισοδήματα ύψους 2.500, 1.500 και 700 δολάρια, ανάλογα με την πηγή
- τα αφορολόγητα όρια ήταν χαμηλά, οπότε η φορολόγηση τόσο χαμηλών εισοδημάτων ακόμη και με συντελεστή 10%, ήταν βαριά σε σχέση με τον φορολογικό συντελεστή 42% που επιβαλλόταν στο φόρο μερισμάτων ανωνύμων εταιρειών (Δερτιλής, 1993).
- Με τη φορολογική μεταρρύθμιση της περιόδου 1994, μειώθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές και των χαμηλών κλιμακίων και των υψηλών.

Σημαντικός σταθμός είναι η ψήφιση του Ν 1642/1986 με τον οποίο επιβλήθηκε ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας στις συναλλαγές των αγαθών και με το νόμο 2093/1992 έγινε η εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέχρι το 1990 ψηφίζονταν κατά μέσο όρο τρεις έως τέσσερις φορολογικοί νόμοι κάθε χρόνο μέχρι να γίνει η ένωση όλων των διάσπαρτων διατάξεων που αφορούσαν τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων σε έναν ενιαίο κώδικα (Γεωργακόπουλος, 2012).

4.4. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1990

Έως το 1989 ίσχυαν τα διατάγματα του 1955 και του 1958, αφού είχαν υποστεί πολλές τροποποιήσεις. Με το **Π.Δ. 129/89** κωδικοποιήθηκαν οι δύο νόμοι σ' ένα ενιαίο κείμενο με τίτλο «Κώδικας φορολογίας εισοδήματος» (Κ.Φ.Ε.). Μ' αυτό το προεδρικό διάταγμα αλλάζει η βασική φιλοσοφία που ίσχυε, η αφαίρεση φόρου από φόρο, όπου ο φόρος που αναλογεί στο εισόδημα προσδιορίζεται ως εξής : αρχικά υπολογίζεται ο φόρος που αναλογεί στο συνολικό εισόδημα με βάση την κλίμακα, στη συνέχεια (με βάση την ίδια κλίμακα) βρίσκεται ο φόρος που αναλογεί στα αφορολόγητα ποσά και τέλος συγκρίνονται οι δύο φόροι και το υπόλοιπο που προκύπτει από την αφαίρεση είναι ο φόρος που αναλογεί (Γκίνογλου, 2004).

Ν 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος»

Μετά από τροποποιήσεις που γίνανε με διάφορους νόμους καθιερώθηκε ο Ν.2238/1994 με τον οποίο κωδικοποιήθηκαν όλες οι αλλαγές της φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε έναν νέο ΚΦΕ, όπου ο ΦΕΦΠ είναι προοδευτικός και προσωπικός φόρος ενώ ο ΦΕΝΠ είναι αναλογικός.

Βασίστηκε στη φιλοσοφία του Ν.Δ.3323/55 «ότι το συνολικό εισόδημα κάθε φυσικού προσώπου μετά την αφαίρεση εκπτώσεων και μειώσεων υπόκειται σε φορολογία βάσει προοδευτικής κλίμακας» (άρθρα 4 και 9 του νόμου).

Σύμφωνα με το άρθρο 1 και 2 του νόμου, ο φόρος εισοδήματος δεν επιβάλλεται στο ακαθάριστο εισόδημα των φορολογούμενων αλλά στο καθαρό, το οποίο προκύπτει είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή από κάθε φυσικό πρόσωπο. Το καθαρό

εισόδημα δεν φορολογείται χωριστά αλλά αθροίζεται και ο φόρος υπολογίζεται με βάση το συνολικό καθαρό εισόδημα από όλες τις πηγές αφού συμψηφιστούν τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των επί μέρους εισοδημάτων. Στην περίπτωση που τα αρνητικά στοιχεία είναι περισσότερα από τα θετικά τότε η διαφορά αυτή ή το σύνολο της ζημίας μεταφέρεται διαδοχικά στα επόμενα έτη (Γεωργακόπουλος, 2005).

Σ' αυτό τον νόμο καθιερώθηκε το αφορολόγητο όριο εισοδήματος και η αρχή του φορολογικού διαφορισμού των εισοδημάτων σε εισοδήματα από εργασία και εισοδήματα από κεφάλαιο. Στα εισοδήματα από εργασία εισήχθη ποσοστό μείωσης (μέχρι 50% σε καθαρό εισόδημα έως 800.000 δραχμές) και στα εισοδήματα από κεφάλαιο εισήχθη συμπληρωματικός φόρος. Φορολογούνταν λοιπόν κάθε έσοδο από εργασία ή κεφάλαιο ή ο συνδυασμός και των δύο (Γκίνογλου, 2004). Πάντως διατηρήθηκε η αρχή της παρακράτησης του φόρου στην πηγή.

Με τον ΚΦΕ καθορίστηκαν οι κατηγορίες εισοδημάτων, ο τρόπος φορολογίας κάθε κατηγορίας και ο τρόπος απόδοσης των φόρων σύμφωνα με την υποβολή της δήλωσης και την παρακράτησή του (άρθρο 54-58). Οι πηγές εισοδήματος διακρίνονταν σε έξι (άρθρο 6 του νόμου) :

- A-B Εισόδημα από ακίνητα
- Γ Εισόδημα από κινητές αξίες
- Δ Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- Ε Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- ΣΤ Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
- Z Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή

Με το άρθρο 45 του ν.2238/1994 ορίστηκε το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες ως εξής: «εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες είναι το εισόδημα που προκύπτει κάθε ένα οικονομικό έτος από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις και γενικά από κάθε παροχή που χορηγείται περιοδικά με οποιαδήποτε μορφή είτε σε χρήμα είτε σε είδος ή άλλες αξίες για παρούσα ή προηγούμενη υπηρεσία ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, το οποίο αποκτάται από μισθωτούς γενικά και συνταξιούχους».

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του νόμου, το εισόδημα από μισθούς, συντάξεις και μισθούς με έκδοση τιμολογίου ή απόδειξης για παροχή υπηρεσιών, που απομένει μετά την

αφαίρεση των ποσών των μειώσεων και των δαπανών από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου, υποβάλλεται σε φόρο με βάση την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 9 : Φορολογική κλίμακα προσωπικού εισοδήματος (1994)

Κλιμάκιο εισοδήματος (δρχ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (δρχ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (δρχ)	Φόρου (δρχ)
1.000.000	0	0	1.000.000	0
1.500.000	5%	75.000	2.500.000	75.000
1.500.000	15%	225.000	4.000.000	300.000
3.000.000	30%	900.000	7.000.000	1.200.000
8.000.000	40%	3.200.000	15.000.000	4.400.000
Υπερβάλλον	45%			

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Ειδικά για τους μισθωτούς φορολογούμενους το ποσό του πρώτου κλιμακίου της πιο πάνω κλίμακας, προκειμένου να υπολογισθεί ο φόρος που αναλογεί στο εισόδημά του, αυξάνεται κατά τριακόσιες (300.000) δραχμές με ισόποση μείωση του ποσού του δεύτερου κλιμακίου. Το πρόσθετο αυτό ποσό δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το συνολικό ποσό του μισθού που δηλώνεται.

Σύμφωνα με το άρθρο 57, στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες ο φόρος παρακρατείται από εκείνον που απασχολεί κατά σύστημα έμμισθο ή ημερομίσθιο προσωπικό, η παρακράτηση ενεργείται κατά την καταβολή και ο φόρος υπολογίζεται ως εξής :

α) Στους αμειβόμενους με μηνιαίο μισθό και ημερομίσθιο, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες με σχέση εργασίας πάνω από ένα έτος στον ίδιο εργοδότη ή με σχέση μίσθωσης εργασίας αορίστου χρόνου, μετά από προηγούμενη αναγωγή του μισθού ή του ημερομισθίου ή της αμοιβής που ορίζεται με άλλη βάση, σε ετήσιο καθαρό εισόδημα, με συντελεστή στο καθαρό μηνιαίο ποσό, ως εξής :

Πίνακας 10: Μισθολογική κλίμακα παρακράτησης φόρου για έτος 1994

ΕΤΗΣΙΟ ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (δρχ)	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΦΟΡΟΥ %
Μέχρι 1.600.000	0%
Από 1.600.001 – 2.000.000	2%
2.000.001 – 2.500.000	3%
2.500.001 – 3.000.000	4,5%
3.000.001 – 3.500.000	6%
3.500.001 – 4.500.000	8%
4.500.001 – 5.500.000	12%
5.500.001 – 7.000.000	16%
7.000.001 – 10.000.000	20%
10.000.001 – 15.000.000	24%
15.000.000 και πάνω	30%

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

β) Στους αμειβόμενους με ημερομίσθιο που παρέχουν υπηρεσίες ορισμένου χρόνου αλλά διάρκειας μικρότερης από ένα έτος, με συντελεστή στο ακαθάριστο ποσό του ημερομισθίου, ο οποίος ορίζεται σε 35%, για ημερομίσθιο πάνω από 6.000 δραχμές.

γ) Στις καθαρές αμοιβές για υπερωριακή εργασία, επιχορηγήσεις, επιδόματα, αποζημιώσεις σε κάθε άλλου είδους πρόσθετες αμοιβές ή παροχές με συντελεστή 15%.

δ) Στα εισοδήματα που καταβάλλονται αναδρομικά, με συντελεστή 15%.

Σύμφωνα με το άρθρο 83 §2,3του νόμου 2238/1994:

Όσοι παρακρατούν φόρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, έχουν υποχρέωση να χορηγούν σε αυτούς από τους οποίους έγινε η παρακράτηση, βεβαίωση, στην οποία αναγράφουν το φορολογούμενο εισόδημα και το φόρο που παρακρατήθηκε. Αν πρόκειται για εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, ο υπόχρεος χορηγεί μία μόνο βεβαίωση σε κάθε δικαιούχο, στην οποία αναγράφει τις κάθε είδους αποδοχές, τόσο από τακτικές, όσο και από πρόσθετες αμοιβές, φορολογούμενες ή απαλλασσόμενες.

Σύμφωνα με το άρθρο 59 οι υπεύθυνοι υποβολής του παρακρατηθέντος φόρου, τον υποβάλλουν κάθε τρίμηνο στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία με προσωρινή δήλωση η οποία περιλαμβάνει τα ακαθάριστα ποσά που έχουν καταβληθεί κατά το προηγούμενο τρίμηνο και τον παρακρατηθέντα φόρο. Σε περίπτωση μη υποβολής επιβάλλονται πρόστιμα και ποινές στους εργοδότες.

Ο φόρος που παρακρατείται, μειώνεται κατά το ποσό των 5.000 δραχμών κατά την παρακράτησή του. Αν το ποσό του φόρου που παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο του ποσού του οφειλόμενου φόρου τότε η διαφορά επιστρέφεται.

Το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση τους ανωτέρω συντελεστές μειώνεται :

- Για το σύζυγο κατά 10% εφόσον δεν τον βαρύνουν παιδιά.
- Για τον φορολογούμενο που είναι έγγαμος ή άγαμος ή χήρος ή διαζευγμένος και του έχει ανατεθεί η επιμέλεια τέκνων, με τα ακόλουθα ποσοστά :
Κατά 15% όταν βαρύνεται με ένα (1) τέκνο
Κατά 25% όταν βαρύνεται με δύο (2) τέκνα
Κατά 40% όταν βαρύνεται με τρία (3) τέκνα
Κατά 55% όταν βαρύνεται με τέσσερα (4) τέκνα και άνω
- Για τη σύζυγο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες με ποσοστό 10%. Αν ο σύζυγος δεν αποκτά καθόλου εισόδημα ή αν η σύζυγος βαρύνεται με παιδιά από προηγούμενο γάμο, τα ποσοστά που αναφέρονται στην προηγούμενη υποπερίπτωση μειώνουν το φόρο που προκύπτει στο εισόδημα της συζύγου που είναι μισθωτός.

Ως τέκνα που βαρύνουν το φορολογούμενο, θεωρούνται (άρθρο 7) :

- Τα ανήλικα άγαμα τέκνα.
- Τα ενήλικα άγαμα τέκνα τα οποία δεν έχουν υπερβεί το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή του εξωτερικού ή παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό. Ειδικά, για τα τέκνα αυτά καθώς και για τα τέκνα που δεν σπουδάζουν, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θεωρούνται προστατευόμενα μέλη παρατείνεται μέχρι και δύο έτη, εφόσον κατά τα έτη αυτά είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ.
- Τα άγαμα τέκνα τα οποία δεν υπάγονται στην προηγούμενη περίπτωση, εφόσον υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.
- Τα τέκνα που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.

Οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση των εισοδημάτων τους αλλά ο φόρος που αναλογεί στον καθένα υπολογίζεται χωριστά με βάση το εισόδημά του και τυχόν αρνητικό υπόλοιπο του ενός των συζύγων δεν συμψηφίζεται με τα

εισοδήματα του άλλου (Γεωργακόπουλος 2005, σελ, 325). Στην περίπτωση που ο οφειλόμενος φόρος εισοδήματος αποδίδεται εφάπαξ τότε παρέχεται έκπτωση 5% στο συνολικό ποσό αυτού. Διευκρινίζεται ότι ο φόρος εισοδήματος δεν εμπίπτει στην έννοια των κρατήσεων που βαρύνουν το δικαιούχο και συνεπώς δεν εκπίπτει από το ακαθάριστο ποσό του μηνιαίου ή του ετήσιου εισοδήματος του μισθωτού.

Μ' αυτή τη φορολογική μεταρρύθμιση, δόθηκε έμφαση (Γεωργακόπουλος, 2005, σελ. 321-327) στα εξής :

α) Στην έννοια των εκπτώσεων από το ποσό του υπολογισθέντος φόρου εισοδήματος, η οποία περιλάμβανε :

- Τον φόρο που παρακρατήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 57 (εάν το ποσό του φόρου που παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από τον οφειλόμενο φόρο τότε η διαφορά που προκύπτει επιστρέφεται)
- Τον φόρο που καταβλήθηκε στο εξωτερικό για το εισόδημα που προέκυψε εκεί μέχρι του ποσού που αναλογεί στο εισόδημα αυτό με βάση την ελληνική νομοθεσία.
- Τις εκπτώσεις που προσπαθούσαν να προωθήσουν κοινωνικούς, οικονομικούς ή διαχειριστικούς στόχους όπως για παράδειγμα η έκπτωση ενός ποσού ανά τέκνο ή η έκπτωση του ποσοστού ορισμένων δαπανών.

β) Στην έννοια των εκπτώσεων από το φορολογητέο εισόδημα προκειμένου το καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου να αποτελεί ικανοποιητικό δείκτη της φοροδοτικής ικανότητάς του και η οποία αναφέρεται :

- Στην εξαίρεση ενός ελάχιστου ορίου συντήρησης του φορολογούμενου και των ατόμων που εξαρτώνται από αυτόν.
- Στη διαφορετική φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων που προέρχονται από διαφορετικές πηγές.
- Στις εκπτώσεις δαπανών από το εισόδημα, όπου αφαιρείται σύμφωνα με το άρθρο 8 του νόμου :
 - Το ποσοστό 30% από την δαπάνη ενοικίου κύριας κατοικίας και κατοικίας τέκνων που σπουδάζουν,
 - Το ποσό δαπάνης που καταβάλλεται για ασφάλιστρα ζωής και ασθένειας
 - Το ποσό 40% της δαπάνης για φροντιστηριακά μαθήματα των τέκνων

- Το ποσό των εισφορών που καταβάλλει ο φορολογούμενος σε ταμεία ασφάλισής του
- Το συνολικό ποσό των εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του φορολογούμενου και των λοιπών προσώπων που τον βαρύνουν
- Η αξία των ακινήτων και το ποσό των δωρεών και χορηγιών του φορολογούμενου προς το δημόσιο και υπόλοιπους φορείς με την προϋπόθεση ότι το αφορολόγητο ποσό της περίπτωσης αυτής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το 10% του εισοδήματός του
- Το ποσό των δεδουλευμένων τόκων από στεγαστικά δάνεια, δάνεια από πιστωτικούς οργανισμούς
- Το ποσοστό 30% δαπάνης για αμοιβές σε νομικές υπηρεσίες
- Το ποσοστό 30% από τις οικογενειακές δαπάνες που υποβάλλεται ο φορολογούμενος, η σύζυγός του και τα τέκνα τους.

Ο ΚΦΕ ήταν σε ισχύ και τα επόμενα χρόνια, όμως ψηφιστήκανε πολλοί νόμοι που τροποποίησανε κάποιες διατάξεις του κυρίως σε σχέση με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος, τις εκπτώσεις και τις μειώσεις από τον φόρο, προσπαθώντας να εναρμονίσουν τον νόμο με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και απαιτήσεις της χώρας. Από το 1995 έως το 2000 η συνολική φορολογική επιβάρυνση αυξήθηκε ραγδαία και έφτασε στο ανώτατο όριο του 34,6% του ΑΕΠ (34,9% αν είχε προσαρμοστεί για τον κύκλο), αντικατοπτρίζοντας την προσπάθεια καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος κατά την πορεία προς το ευρώ. Οι κυριότερες αυξήσεις καταγράφηκαν στη φορολογία ΦΕΦΠ και ΦΕΝΠ (Eurostat - Edition 2010).

Τον Ιανουάριο του 2001 η Ελλάδα εντάχθηκε στην οικονομική και νομισματική ένωση (ONE) του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, εφόσον πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την είσοδο της σ' αυτή (πληθωρισμός, δημοσιονομικά ελλείμματα και δημόσιο χρέος, σύγκλιση μακροπρόθεσμου επιτοκίου, τήρηση των περιθωρίων διακύμανσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος) (Μούσης, 2015). Η εισαγωγή του ευρώ στα δώδεκα μέλη της Ευρωζώνης έγινε στις 1 Ιανουαρίου 2002. Από το 2001 έως και το 2005 η χώρα βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για έλλειμμα κάτω από το 3% του Συμφώνου Σταθερότητας (το οποίο είχε

σκοπό να διασφαλίζει ότι τα κράτη συνεχίζουν να τηρούν τα κριτήρια μετά την ένταξη στην ευρωζώνη).

Στα πλαίσια αυτής της κατάστασης ψηφίστηκε ο Ν. 3091/2002 «Απλουστεύσεις και βελτιώσεις στη φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις». Οι βασικές αλλαγές του νόμου ήταν :

Το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών από το συνολικό εισόδημα των μισθωτών φορολογούμενων υποβάλλεται σε φόρο σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου, με βάση την παρακάτω κλίμακα :

Πίνακας 11: Κλίμακα μισθωτών – Συνταξιούχων χρήσης 2003

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
10.000	0	0	10.000	0
3.400	15%	510	13.400	510
10.000	30%	3.000	23.400	3510
Υπερβάλλον	40%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Όταν στο εισόδημα του μισθωτού περιλαμβάνεται και εισόδημα από άλλη πηγή, το επιπλέον αφορολόγητο ποσό των χιλίων εξακοσίων (1.600) ευρώ του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας μισθωτών, σε σχέση με το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας μη μισθωτών, περιορίζεται στο ποσό του μισθού που δηλώνεται, εφόσον το ποσό του μισθού είναι μικρότερο από το επιπλέον αυτό αφορολόγητο ποσό.

Πίνακας 12: Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων 2003

ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΝΩΝ	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ
ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ	10.000	10.000
ΜΕ 1 ΤΕΚΝΟ	1.000	11.000
ΜΕ 2 ΤΕΚΝΑ	2.000	12.000
ΜΕ 3 ΤΕΚΝΑ	10.000	20.000
ΜΕ 4 ΤΕΚΝΑ	11.000	21.000

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, μειώνει το ποσό του δεύτερου κλιμακίου και εάν αυτό δεν επαρκεί, το ποσό του τρίτου κλιμακίου. Εάν ο ένας σύζυγος δεν έχει εισόδημα ή αυτό που έχει είναι μικρότερο από το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας, το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα ή η διαφορά που προκύπτει και μέχρι το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα προστίθεται στο αφορολόγητο ποσό του άλλου συζύγου.

Το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα μειώνεται ως εξής :

- Κατά ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνολικού ετήσιου ποσού των εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του φορολογουμένου και των λοιπών προσώπων που τον βαρύνουν. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τα έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ.
- Κατά ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των δαπανών που γίνονται για το ποσό του μισθώματος που καταβάλλεται ετησίως για κύρια κατοικία του φορολογουμένου και της οικογένειάς του και του ποσού της δαπάνης για παράδοση κατ' οίκον ιδιαίτερων μαθημάτων ή για φροντιστήρια οποιασδήποτε αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας ή ξένων γλωσσών, το οποίο καταβάλλει ετησίως ο φορολογούμενος για κάθε τέκνο που τον βαρύνει ή για τον ίδιο
- Κατά ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του ποσού των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια για απόκτηση πρώτης κατοικίας και για δάνεια που χορηγούνται στον φορολογούμενο από πιστωτικούς οργανισμούς για αναστήλωση παραδοσιακών κτισμάτων
- Κατά ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνολικού ετήσιου ποσού των οικογενειακών δαπανών, στις οποίες υποβάλλεται ο φορολογούμενος, η σύζυγός του και τα τέκνα που τους βαρύνουν, για αγορά αγαθών και υπηρεσιών γενικώς, εφόσον ο φορολογούμενος ή η σύζυγός του ή και οι δύο δηλώνουν εισόδημα από μισθούς. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τα εβδομήντα πέντε (75) ευρώ και για τους δύο συζύγους.
- Δαπάνες που γίνονται στην αλλοδαπή.

- Για το φορολογούμενο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, εφόσον αυτός προσφέρει υπηρεσίες ή κατοικεί για εννέα (9) τουλάχιστον μήνες μέσα στο έτος που απέκτησε το εισόδημα αυτό στις παραμεθόριες περιοχές, κατά τριάντα (30) ευρώ για κάθε τέκνο που τον βαρύνει.
- Για τη σύζυγο η οποία έχει εισόδημα στο οποίο προκύπτει φόρος, οι μειώσεις των προηγούμενων περιπτώσεων που αφορούν την ίδια και τα τέκνα της από προηγούμενο γάμο, τα χωρίς γάμο τέκνα της, τους γονείς της και τους ανήλικους ορφανούς από πατέρα και μητέρα συγγενείς της μέχρι το δεύτερο βαθμό, αφαιρούνται από το δικό της φόρο που προκύπτει με βάση την κλίμακα.

Μετά την αφαίρεση των μειώσεων φόρου, το ποσό του φόρου που προκύπτει αποτελεί το φόρο που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογουμένου. Αν στο συνολικό εισόδημα περιλαμβάνεται και εισόδημα από ακίνητα, εκτός από το απαλλασσόμενο εισόδημα από ιδιοκατοίκηση γενικά, το ακαθάριστο ποσό αυτού υποβάλλεται και σε συμπληρωματικό φόρο, ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή ενάμισι τοις εκατό (1,5%). Το ποσό του συμπληρωματικού φόρου αυτής της παραγράφου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα.

Το 2008 ξέσπασε η μη προβλεπόμενη παγκόσμια χρηματοοικονομική και οικονομική κρίση η οποία επιδείνωσε τα δημόσια οικονομικά και αύξησε το δημόσιο χρέος στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες αλλά ακόμη δεν είχε επηρεάσει την Ελλάδα (Ράπανος, Καπλάνογλου, 2014).

Ο υπολογισμός του φόρου που παρακρατούνταν, κατά την καταβολή μισθών, ημερομισθίων, συντάξεων και λοιπών παροχών γινόταν σύμφωνα με όσα ορίζονται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 57 και τη φορολογική κλίμακα του άρθρου 9 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος όπως η τελευταία θεσπίστηκε με την παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 3522/2006. Η κλίμακα αυτή εφαρμόζόταν με την προϋπόθεση ότι το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες υπερβαίνει το ποσοστό του 50% του συνολικού δηλούμενου εισοδήματος που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις.

Πίνακας 13: Κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων για τη χρήση 2008

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος	Φόρου
			(ευρώ)	(ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	27%	4.860	30.000	4.860
45.000	27%	16.650	75.000	21.510
>75.000	40%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Παρατηρούμε λοιπόν ότι με τις διατάξεις του άρθρου 1 προβλέπονταν :

- αύξηση του αφορολόγητου ποσού από τις 11.000,00 ευρώ σε 12.000,00 ευρώ της φορολογικής κλίμακας, διεύρυνση των κλιμακίων της και σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών σε χρονικό ορίζοντα τριετίας, αρχής γενομένης από τα εισοδήματα που αποκτώνται το έτος 2007.
- Διεύρυνση του κλιμακίου εφαρμογής του κεντρικού φορολογικού συντελεστή 30% μέχρι ποσού εισοδήματος 30.000 ευρώ και περαιτέρω σταδιακή μείωση αυτού σε ποσοστό 29% για το έτος 2007, σε 27% για το έτος 2008 και σε 25% για το έτος 2009.
- Σταδιακή μείωση του συντελεστή 40%, για το τμήμα του εισοδήματος από 30.000 μέχρι 75.000 ευρώ, σε 39%, 37% και 35% για τα έτη 2007, 2008 και 2009 αντίστοιχα.
- Διατήρηση του συντελεστή 40% για τα εισοδήματα άνω των 75.000 ευρώ.

Από το 2002 έως το 2008 η κυκλικά προσαρμοσμένη φορολογική επιβάρυνση μειώθηκε και κυμάνθηκε γύρω στο 31%, κυρίως όμως από μειώσεις που γίνανε στους έμμεσους φόρους και στους φορολογικούς συντελεστές των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και των εταιρικών φόρων. Μετά το 2008 η φορολογική πολιτική επικεντρώθηκε στη μείωση της φορολογίας ΦΕΦΠ. Προβλεπόταν μάλιστα η σταδιακή μείωση κατά 1 ποσοστιαία μονάδα ετησίως του συντελεστή φόρου εισοδήματος για τα έτη μεταξύ του 2010 και το 2014 (από 25% έως 20%), αλλά με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης του 2009-2010 οι διατάξεις των νόμων αυτών

καταργήθηκαν και έτσι τον Απρίλιο του 2010 τροποποιήθηκε το σύστημα φορολογίας της ΦΕΦΠ (Eurostat - Edition 2010).

Σύμφωνα με την μελέτη του Ιωαννίδη (2013), η περίοδος 1995-2008 ήταν μία περίοδος θεμελιακών μετασχηματισμών για την ελληνική οικονομία που είχε τα εξής χαρακτηριστικά :

- Την αύξηση των υπηρεσιών, την υποχώρηση της μεταποίησης και την επέκταση της μισθωτής εργασίας
- Μειώθηκε η συνολική επιβάρυνση της οικονομίας και τα φορολογικά έσοδα
- Ενισχύθηκε η ανισοκατανομή του φορολογικού βάρους σε βάρος των μισθωτών και των συνταξιούχων
- Οι παράγοντες που χρηματοδότησαν τα μειωμένα φορολογικά έσοδα ήταν ο δανεισμός και η επέκταση της μισθωτής εργασίας η οποία αυξήθηκε από το 54% στο 65% του συνόλου των απασχολούμενων.
- Η αύξηση των μισθωτών (καθώς δεν φοροδιαφεύγουν) είχε ως άμεση συνέπεια τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και αναμενόταν αύξηση των εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων. Όμως, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης δεν αύξησε τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Το ύψος των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ παρέμεινε σταθερό, άλλαξε μόνο η σύνθεσή τους.
- Ειδικά την περίοδο 2002-2008, η συμμετοχή των μισθωτών και των συνταξιούχων στα έσοδα του φόρου εισοδήματος αυξήθηκε από 49% σε 55%.
- Ενώ το 85% των υπόλοιπων επαγγελματικών κατηγοριών, δήλωνε ετήσια εισοδήματα κάτω από 10.000 ευρώ. Γεγονός που δείχνει ότι αυτοί δεν επηρεάστηκαν από την οικονομική μεγέθυνση της εποχής αυτής.

4.5. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 2010

Το 2010 η χώρα βρέθηκε στην δυσκολότερη περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο και τον εμφύλιο πόλεμο και εντάχθηκε τον Μάιο του 2010 στο Μηχανισμό Σταθερότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επείγουσα ανάγκη αύξησης των φορολογικών εσόδων για την κάλυψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων οδήγησε σε συχνές αλλαγές στη φορολογία εισοδήματος από μισθούς, συντάξεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες (διαΝΕΟσις & IOBE,2018).

Σ' αυτά τα πλαίσια ψηφίστηκε ο **NΟΜΟΣ 3842/2010 «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις»**. Βασικός στόχος του νέου νόμου είναι η αύξηση των εσόδων μέσω ποιοτικών και διαρθρωτικών μέτρων που έχουν ως κύριο μέλημα την πάταξη της φοροδιαφυγής με σκληρά και επώδυνα μέτρα. Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να πάρει δημοσιονομικά μέτρα μειώνοντας τις δαπάνες της (όπως μείωση μισθών, περικοπή δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και επιδόματος αδείας, επιδόματος επικίνδυνης εργασίας). Η φορολογική πολιτική είχε ένα σημαντικό ρόλο : να βοηθήσει στην ανακατανομή των πόρων, να βρει νέους πόρους προς όφελος της ανάπτυξης και να οδηγήσει με μία προοδευτική στρατηγική πολιτική στην έξοδο από την κρίση (Ιωαννίδης, 2013).

Έτσι με το άρθρο 1 του νόμου και την ΠΟΛ.1135/4.10.2010 καθιερώνεται μία ενιαία κλίμακα φόρου μισθωτών, συνταξιούχων, αγροτών, ελεύθερων επαγγελματιών, με εννέα φορολογικά κλιμάκια (αυξήθηκε ο αριθμός κλιμακίων) όπου ο ανώτερος φορολογικός συντελεστής είναι 45% (αυξήθηκε ο ανώτατος συντελεστής), ενώ καταργούνται και οι φορολογικές απαλλαγές. Το εισόδημα, που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου, υποβάλλεται σε φόρο με βάση την ακόλουθη κλίμακα, στην οποία υπάρχουν πολλά κλιμάκια, ως εξής :

Πίνακας 14: Ενιαία κλίμακα φορολογίας εισοδήματος για τη χρήση 2010 (οικονομικό έτος 2011)

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000,00	0
4.000	18%	720,00	16.000,00	720,00
6.000	24%	1.440,00	22.000,00	2.160,00
4.000	26%	1.040,00	26.000,00	3.200,00
6.000	32%	1.920,00	32.000,00	5.120,00
8.000	36%	2.880,00	40.000,00	8.000,00
20.000	38%	7.600,00	60.000,00	15.600,00
40.000	40%	16.000,00	100.000,00	31.600,00
Υπερβάλλον	45%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Όταν υπάρχουν τέκνα στην οικογένεια , το αφορολόγητο ποσό διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 15 : Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων (χρήση 2010)

ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΝΩΝ	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ
ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ	12.000	12.000
ΜΕ 1 ΤΕΚΝΟ	1.500	13.500
ΜΕ 2 ΤΕΚΝΑ	3.000	15.000
ΜΕ 3 ΤΕΚΝΑ	11.500	23.500
ΜΕ 4 ΤΕΚΝΑ	13.000	25.500
ΜΕ 5 ΤΕΚΝΑ	15.000	27.500

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Διευκρινίζεται ότι η προσαύξηση του αφορολόγητου ποσού του υπόχρεου λόγω των τέκνων που τον βαρύνουν δε συνδέεται με προσκόμιση αποδείξεων δαπανών. Το αφορολόγητο ποσό των δώδεκα χιλιάδων (12.000,00) ευρώ ισχύει, εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του και τα τέκνα που τους βαρύνουν, στην Ελλάδα. Στις προαναφερόμενες δαπάνες, δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, οι δαπάνες ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτρισμού και τηλεπικοινωνιών, οι δαπάνες εισιτηρίων κάθε είδους μεταφορικών μέσων και οι δαπάνες για την είσοδο σε καζίνο και για τη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια. Σχετικά με το ελάχιστο ποσό των αποδείξεων δαπανών που απαιτείται να προσκομισθούν με βάση το δηλούμενο και φορολογούμενο ατομικό εισόδημα ανά κλίμακα ισχύει :

- για ατομικό εισόδημα μέχρι δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ το ελάχιστο ετήσιο ύψος των δαπανών να είναι σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) αυτού
- για ατομικό εισόδημα πάνω από δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ, για το τμήμα αυτού μέχρι δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ σε ποσοστό δέκα τοις

εκατό (10%) και για το τμήμα αυτού πάνω από τα δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) αυτού.

- όταν το ατομικό εισόδημα είναι μέχρι έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ δεν απαιτούνται αποδείξεις δαπανών.

Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών του φορολογουμένου υπολείπεται του πιο πάνω ποσοστού, επιβάλλεται φόρος με συντελεστή δέκα τοις εκατό (10%) επί της διαφοράς. Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών υπερβαίνει το ποσοστό αυτό εκπίπτει από το συνολικό φόρο, που προκύπτει με βάση την πιο πάνω κλίμακα, ο φόρος υπολογίζεται με συντελεστή δέκα τοις εκατό (10%) επί της διαφοράς.

Το ποσό των δαπανών για την επιβολή ή την έκπτωση φόρου, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να υπερβαίνει τα δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ για τον υπόχρεο και τα τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ για συζύγους. Το ποσό των δαπανών μερίζεται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το ύψος του εισοδήματός τους που δηλώνεται με την αρχική δήλωσή τους και φορολογείται με τις γενικές διατάξεις. Επιπλέον προβλέπεται και μεταφορά ποσού δαπανών από τον έναν σύζυγο στον άλλον, εφόσον έχει καλύψει το αφορολόγητο ποσό του. Όταν ο ένας σύζυγος δηλώνει εισόδημα μέχρι έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ, οι αποδείξεις που προσκομίζονται καλύπτουν το αφορολόγητο ποσό του άλλου συζύγου, εφόσον αυτό υπερβαίνει τα έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ.

Σύμφωνα με το άρθρο 92 του νόμου προβλέπεται μείωση φόρου κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) του ποσού της ετήσιας δαπάνης που καταβάλλει ο φορολογούμενος για ασφάλιστρα ασφαλίσεων ζωής, θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας, για την ασφάλιση του ίδιου, της συζύγου του και των τέκνων που τους βαρύνουν. Οι δαπάνες που αφορούν στις χρηματικές δωρεές και χορηγίες, στην παροχή υπηρεσιών από δικηγόρο καθώς και στην αλλαγή εγκατάστασης κεντρικού κλιματισμού χρήσης καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο κλπ., δεν αφαιρούνται πλέον από το εισόδημα, αλλά μειώνουν το ποσό του φόρου εισοδήματος που προκύπτει με βάση τη φορολογική κλίμακα κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) οι δύο πρώτες και κατά δέκα τοις εκατό (10%) η τρίτη.

Ο υπολογισμός του φόρου που πρέπει να παρακρατείται από 1^η Μαΐου 2010, κατά την καταβολή μισθών, ημερομισθίων, συντάξεων και λοιπών παροχών θα γίνεται

σύμφωνα με όσα ορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 57 του ΚΦΕ και την νέα φορολογική κλίμακα (ΠΟΛ.1060/2010) :

1^η περίπτωση : Παρακράτηση φόρου μισθωτών υπηρεσιών στους αμειβόμενους με μηνιαίο μισθό και τους αμειβόμενους με ημερομίσθιο, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες με σχέση μίσθωσης εργασίας πάνω από ένα έτος στον ίδιο εργοδότη ή με σχέση μίσθωσης εργασίας αορίστου χρόνου.

Οι εκκαθαριστές μισθοδοσίας θα προσδιορίσουν, το μηνιαίο καθαρό εισόδημα κάθε δικαιούχου αφαιρώντας από το ακαθάριστο ποσό του μισθού ή της σύνταξης ή της οποιασδήποτε καταβαλλόμενης παροχής μόνο τα ποσά των νόμιμων κρατήσεων για υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές, που για την καταβολή τους βαρύνεται ο μισθωτός. Στην έννοια του μηνιαίου καθαρού εισοδήματος περιλαμβάνεται ο μισθός και οποιοσδήποτε άλλες αμοιβές της ίδιας περιόδου (υπερωρίες, επίδομα παραγωγής, πριμ παρουσίας, προσαύξηση για απασχόληση νυκτερινή - Κυριακών - αργιών κτλ.), που συνεντέλλονται (δηλαδή συνεκκαθαρίζονται) μαζί, σε μία μισθοδοτική κατάσταση με το μισθό. Στη συνέχεια οι εκκαθαριστές μισθοδοσίας κάθε μήνα θα διενεργούν αναγωγή του μηνιαίου καθαρού εισοδήματος με βάση τις πραγματικές καταβαλλόμενες αποδοχές προκειμένου να προσδιορισθεί το συνολικό ετήσιο καθαρό εισόδημα κάθε δικαιούχου.

Διευκρινίζεται ότι, όταν καταβάλλεται στο μισθωτό κάποιο έκτακτο εφάπαξ ποσό με εξαίρεση τις υπερωρίες που καταβάλλονται τακτικά ή έκτακτα (π.χ. πριμ παραγωγικότητας, αναδρομικά προηγούμενων μηνών του ίδιου έτους κτλ.) και συνεντέλλεται με τις μηνιαίες αποδοχές, αυτό το εφάπαξ καταβαλλόμενο ποσό δεν θα συναθροιστεί με τις μηνιαίες αποδοχές, προκειμένου να γίνει αναγωγή των μηνιαίων αποδοχών σε ετήσιο καθαρό εισόδημα, αλλά θα συναθροιστεί με το συνολικό ετήσιο ποσό που προσδιορίζεται με βάση τις μηνιαίες αποδοχές του συγκεκριμένου μήνα. Στην περίπτωση αυτή ο επιπλέον φόρος που θα προκύψει λόγω της προσθήκης αυτού του ποσού θα παρακρατηθεί στο μήνα που καταβλήθηκε αυτό το ποσό.

Στους μισθωτούς στους οποίους γίνεται περικοπή δώρου Χριστουγέννων, δώρου Πάσχα και επιδόματος αδείας, ο υπολογισμός του συνολικού ετήσιου καθαρού εισοδήματος θα γίνεται με πολλαπλασιασμό του καθαρού μηνιαίου ποσού του μισθού ή της οποιασδήποτε άλλης παροχής που εμπίπτει στην έννοια του μισθού, επί 12

μηνιαίους μισθούς. Στους μισθωτούς στους οποίους δεν γίνεται περικοπή δώρου Χριστουγέννων, δώρου Πάσχα και επιδόματος αδείας, ο υπολογισμός του συνολικού ετήσιου καθαρού εισοδήματος θα γίνεται με πολλαπλασιασμό του καθαρού μηνιαίου ποσού του μισθού ή της σύνταξης ή της οποιασδήποτε άλλης παροχής που εμπίπτει στην έννοια του μισθού, επί 12 μηνιαίους μισθούς, συν καταβαλλόμενο δώρο Χριστουγέννων, δώρο Πάσχα και επίδομα αδείας.

2^η περίπτωση : Παρακράτηση φόρου μισθωτών υπηρεσιών στους αμειβόμενους με μηνιαίο μισθό και τους αμειβόμενους με ημερομίσθιο, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες με σχέση μίσθωσης εργασίας μικρότερης του ενός έτους : το ποσό της παρακράτησης υπολογίζεται με την εφαρμογή συντελεστή στο ακαθάριστο ποσό του ημερομισθίου, ο οποίος ορίζεται σε 3% στο σύνολο του ημερομισθίου πάνω από το ποσό που ορίζεται από τις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 57 του Ν. 2238/1994. Συνεπώς, αν το ακαθάριστο ποσό του ημερομισθίου είναι μικρότερο από το ανωτέρω προβλεπόμενο ποσό δεν θα γίνεται παρακράτηση του φόρου. Τονίζεται ότι, αν στον ημερομίσθιο εργάτη καταβάλλονται και πρόσθετες αμοιβές (π.χ. υπερωρίες, επίδομα παραγωγής κτλ.), ο ανωτέρω συντελεστής παρακράτησης θα υπολογίζεται με βάση το ποσό του μέσου ημερομισθίου της περιόδου που καταβάλλονται οι πρόσθετες αμοιβές.

3^η περίπτωση : Παρακράτηση φόρου μισθωτών υπηρεσιών για αμοιβές που δεν συνεκκαθαρίζονται, όπως αμοιβές για υπερωριακή εργασία, επιδόματα, πρόσθετες αμοιβές : το ποσοστό παρακράτησης είναι 20%.

4^η περίπτωση : Παρακράτηση φόρου μισθωτών υπηρεσιών για αναδρομικά εισοδήματα : Στα εισοδήματα που καταβάλλονται αναδρομικά, όπως αυτά αναφέρονται στο άρθρο 46 του Ν. 2238/1994, ο φόρος που παρακρατείται υπολογίζεται με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) στο καταβαλλόμενο ποσό.

Τονίζεται ότι :

- Ο φόρος που παρακρατείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του Ν 2238/1994 μειώνεται κατά ποσοστό 1,5% κατά την παρακράτησή του.
- Κατά την καταβολή μισθών, συντάξεων και πάγιας αντιμισθίας δεν θα παρακρατείται φόρος εισοδήματος σε πρόσωπα που είναι ολικώς τυφλοί,

καθώς και σε πρόσωπα που παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες, σε ποσοστό που υπερβαίνει το 80%.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΝΕΑΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009

Πίνακας 16: Κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων χρήσης 2009

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25%	4.860	30.000	4.500
45.000	35%	16.650	75.000	20.250
Υπερβάλλον	40%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Πίνακας 17: Το συνολικό ποσό του φόρου για μισθωτούς βάσει της νέας κλίμακας σε σχέση με την παλιά κλίμακα

ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ευρώ)	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ευρώ)	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΦΟΡΟΥ ΒΑΣΕΙ ΝΕΑΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ (χρήσης 2010)	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΦΟΡΟΥ ΒΑΣΕΙ ΠΑΛΙΑΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ (χρήσης 2009)
12.000	12.000	0	0
4.000	16.000	720	1.000
6.000	22.000	2.160	2.500
4.000	26.000	3.200	3.500
6.000	32.000	5.120	5.200
8.000	40.000	8.000	8.000
20.000	60.000	15.600	15.000
40.000	100.000	31.600	30.250
Υπερβάλλον			

Παρατηρούμε ότι μέχρι το ποσό φορολογητέου εισοδήματος 32.000,00 ευρώ ο φόρος με τη νέα κλίμακα είναι μικρότερος, στο εισόδημα των 40.000,00 ευρώ ο φόρος είναι ο ίδιος και από το εισόδημα των 60.000,00 ευρώ και άνω, ο φόρος με τη νέα κλίμακα είναι μεγαλύτερος σε σχέση με τον φόρο της παλιάς κλίμακας. Το αφορολόγητο ποσό έμεινε αμετάβλητο.

ΝΟΜΟΣ 3986/2011 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015»

Με το άρθρο 29 του νόμου, επιβάλλεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα εισοδήματα άνω των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ των φυσικών προσώπων, που προέκυψαν κατά τις διαχειριστικές χρήσεις 2010 έως και 2014 και δηλώνονται με τις δηλώσεις των αντίστοιχων οικονομικών ετών 2011 – 2015. Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων του παρόντος άρθρου δεν αφαιρείται από το συνολικό εισόδημα ή από το φόρο εισοδήματος . Διενεργείται, κατά την καταβολή, παρακράτηση, από τους εργοδότες στους αμειβόμενους με μηνιαίο μισθό και με ημερομίσθιο, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες με σχέση μίσθωσης εργασίας πάνω από ένα έτος στον ίδιο εργοδότη ή με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου και τους αξιωματικούς και το κατώτερο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού που παρέχουν υπηρεσίες σε εμπορικά πλοία. Η παρακράτηση υπολογίζεται με συντελεστή μετά από προηγούμενη αναγωγή του μισθού ή του ημερομίσθιου σε ετήσιο καθαρό εισόδημα, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα και ακολουθεί την διαδικασία της παρακράτησης και απόδοσης του ΦΜΥ :

Πίνακας 18 : Ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων 2011

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
0,00-12.000,00	0%
12.000,01 – 20.000,00	1,00%
20.000,01 – 50.000,00	2,00%
50.000,01 – 100.000,00	3,00%
>100.000,01	4,00%

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Στις καθαρές αποδοχές των βουλευτών, Υπουργών, Περιφερειάρχων, Δημάρχων κλπ γίνεται παρακράτηση 5%. Σύμφωνα με την ΠΟΛ 1246/7-12-2011 διευκρινίζεται ότι :

- Το ποσό που παρακρατείται σύμφωνα με τα ανωτέρω έναντι της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης δεν μειώνεται κατά ποσοστό 1,5% κατά την παρακράτησή του
- Το ποσό της έκτακτης εισφοράς περιορίζεται αναλόγως, σε κάθε περίπτωση ώστε το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση της ειδικής εισφοράς να μην υπολείπεται του καθαρού εισοδήματος που απομένει

μετά την αφαίρεση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, η οποία υπολογίστηκε με την εφαρμογή του αμέσως προηγούμενου συντελεστή.

- Τέλος διευκρινίζεται, ότι στις ετήσιες βεβαιώσεις αποδοχών που θα χορηγηθούν στους εργαζόμενους από τις επιχειρήσεις στις οποίες απασχολήθηκαν ως μισθωτοί και θα αφορούν τα εισοδήματα της διαχειριστικής χρήσης του 2012, θα αναγραφούν σε ξεχωριστή στήλη, πέραν του παρακρατηθέντος και αναλογούντος ΦΜΥ, και τα ποσά που παρακρατήθηκαν σύμφωνα με τα ανωτέρω έναντι της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης. Βάσει των βεβαιώσεων αυτών, τα παρακρατηθέντα ποσά της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης θα δηλωθούν επίσης στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος που θα υποβάλλουν οι φορολογούμενοι στο οικονομικό έτος 2013 (διαχειριστική χρήση έτους 2012), προκειμένου να συμψηφιστούν με τα συνολικά οφειλόμενα ποσά της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης του ίδιου άρθρου και νόμου που προκύπτει από τα ετήσια συνολικά καθαρά ατομικά τους εισοδήματα του ίδιου έτους.
- Σε περίπτωση πολλαπλής απασχόλησης του εργαζόμενου σε διαφορετικούς εργοδότες, ο κάθε εργοδότης θα διενεργεί παρακράτηση έναντι της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης σύμφωνα με τα ανωτέρω και με βάση τις αποδοχές που καταβάλλει στον εργαζόμενο χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις αποδοχές που καταβάλλονται στον ίδιο εργαζόμενο και από άλλους εργοδότες.

N 4024 /2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» .

Μ' αυτό τον νόμο αντικαταστάθηκε το άρθρο 9 του ΚΦΕ. Με τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 38 του Ν.4024/2011 ορίστηκε η νέα κλίμακα φορολογίας εισοδήματος για τα εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1/1/2011 και μετά. Ειδικά για την παρακράτηση φόρου εισοδήματος η κλίμακα αυτή είχε εφαρμογή για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1/1/2012 και μετά.

Πίνακας 19 : Κλίμακα φόρου μισθωτών εισοδημάτων χρήσης 2012 (οικ.έτος 2013)

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος	Φόρου
			(ευρώ)	(ευρώ)
5.000	0	0	5.000	0
7.000	10%	700	12.000	700
4.000	18%	720	16.000	1.420
10.000	25%	2.500	26.000	3.920
14.000	35%	4.900	40.000	8.820
20.000	38%	7.600	60.000	16.420
40.000	40%	16.000	100.000	32.420
>100.000	45%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Παρατηρούμε ότι με το νέο νόμο και το αφορολόγητο ποσό έχει μειωθεί πολύ (από 12.000 σε 5.000) και το αφορολόγητο λόγω τέκνων έχει μειωθεί πολύ καθώς το αφορολόγητο ποσό αυξάνεται κατά 2.000,00 ευρώ για κάθε τέκνο από τα δύο πρώτα του φορολογούμενου που τον βαρύνουν και κατά 3.000,00 ευρώ για κάθε επόμενο τέκνο.

Πίνακας 20 : Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων (2013)

ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΝΩΝ	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ
ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ	5.000	5.000
ΜΕ 1 ΤΕΚΝΟ	2.000	7.000
ΜΕ 2 ΤΕΚΝΑ	4.000	9.000
ΜΕ 3 ΤΕΚΝΑ	7.000	12.000
ΜΕ 4 ΤΕΚΝΑ	10.000	15.000
ΜΕ 5 ΤΕΚΝΑ	13.000	18.000

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Ορίστηκε όμως αφορολόγητο εισόδημα στο ποσό των 9.000 ευρώ για τους νέους ηλικίας έως και τριάντα ετών και τα άτομα με ειδικές ανάγκες εφόσον το δηλωθέν εισόδημα πραγματικό ή αυτό που προκύπτει από τις αντικειμενικές δαπάνες και δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων δεν υπερβαίνει τις 9.000 ευρώ. Αν το συνολικό καθαρό τους εισόδημα είναι μεγαλύτερο από 9.000 ευρώ τότε το ποσό του φόρου που προκύπτει περιορίζεται ώστε το συνολικό καθαρό εισόδημα μετά την αφαίρεση του φόρου να μην υπολείπεται του ποσού των 9.000 ευρώ.

Όταν ο φόρος που οφείλεται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση καταβάλλεται εφάπαξ μέσα στην προθεσμία της πρώτης δόσης, ανεξάρτητα αν βεβαιώθηκε σε μία ή περισσότερες δόσεις, παρέχεται στο συνολικό ποσό του φόρου έκπτωση ενάμισι τοις εκατό (1,5%).

ΝΟΜΟΣ 4110/2013 (ΦΕΚ 23-1-2013) «Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις»

Με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν.4110/2013 (ΦΕΚ Α' 17) αντικαταστάθηκε το άρθρο 9 του ν.2238/1994 και επήλθαν μεταβολές οι οποίες ισχύουν για εισοδήματα που αποκτώνται και για δαπάνες που καταβάλλονται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά. Οι τροποποιήσεις και μεταβολές που γίνανε στα πλαίσια του νέου φορολογικού πλαισίου αφορούσαν τον διαχωρισμό μεταξύ εισοδήματος μισθωτών και εισοδήματος ελευθέρων επαγγελματιών, την απλοποίηση της κλίμακας φορολογίας μισθωτών- συνταξιούχων και περιορισμό των φορολογικών απαλλαγών και εκπτώσεων.

Το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία και από συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσης εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος που αποκτούνται μέσα στο πλαίσιο της υφιστάμενης, της παρελθούσης ή της μελλοντικής εργατικής σχέσης και φορολογείται με βάση τη νέα προοδευτική κλίμακα η οποία αποτελείται από τρία (3) κλιμάκια (αντί των 8 που ίσχυαν) με ανώτερο συντελεστή 42% ο οποίος εφαρμόζεται για εισοδήματα πάνω από 42.000 ευρώ (αντί του 45% που εφαρμόζοταν για εισοδήματα πάνω από 100.000 ευρώ), και έχει ως εξής:

Πίνακας 21: Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών χρήσης 2013 (οικονομικό έτος 2014)

Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
25.000	22%	5.500	25.000	5.500
17.000	32%	5.440	42.000	10.940
>42.000	42%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Το ποσό των αποδείξεων δαπανών, που απαιτείται να προσκομισθούν, ορίζεται σε ποσοστό είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του φορολογούμενου ατομικού εισοδήματος. Το ποσό των αποδείξεων που προσκομίζεται δεν απαιτείται να υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες πεντακόσια (10.500) ευρώ. Οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί γίνονται αποδεκτές μόνον εφόσον έχουν περιληφθεί στην εμπρόθεσμη δήλωση, λογίζονται συνολικά και για τους δύο συζύγους και επιμερίζονται μεταξύ τους ανάλογα με το δηλούμενο και φορολογούμενο σύμφωνα με την κλίμακα της παραγράφου αυτής ατομικό εισόδημα. Στην περίπτωση που δεν προσκομίζεται το απαιτούμενο ποσό αποδείξεων αγορών, τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου ποσού αποδείξεων, με ανώτατο όριο τις δέκα χιλιάδες πεντακόσια (10.500) ευρώ και του προσκομισθέντος ποσού αποδείξεων, η οποία πολλαπλασιάζεται με συντελεστή 22%. Το ποσό του φόρου που προκύπτει, μειώνεται κατά ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%).

Από το συνολικό ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση τις κλίμακες της παραγράφου 1, εκπίπτουν:

α) Ο φόρος που παρακρατήθηκε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 52 και 54 έως 58 στο εισόδημα που υπόκειται σε φόρο μέσα στο ίδιο οικονομικό έτος. Εάν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από τον οφειλόμενο φόρο, η επιπλέον διαφορά επιστρέφεται.

β) Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε σε κράτος με το οποίο η Ελλάδα έχει θέσει σε ισχύ Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος και του Κεφαλαίου (Σ.Α.Δ.Φ.) για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτό και μέχρι του ποσού

του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα, εφόσον ο φόρος που καταβλήθηκε στο άλλο κράτος ορίζεται στις διατάξεις της Σ.Α.Δ.Φ..

Η περίπτωση θ' της παραγράφου 1 του άρθρου 16 του Κ.Φ.Ε. αντικαθίσταται ως εξής: «Η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη του φορολογούμενου ορίζεται σε τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ προκειμένου για τον άγαμο και σε πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση εφόσον δηλώνεται πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα.»

Ο φόρος που προκύπτει με βάση την κλίμακα μισθωτών μειώνεται ως εξής :

- Για εισόδημα μέχρι και 21.000 ευρώ κατά 2.100 ευρώ. Αν ο φόρος που προκύπτει είναι μικρότερος των 2.100 ευρώ, τότε το ποσό μείωσης περιορίζεται στο ποσό του φόρου.
- Για εισόδημα πάνω από 21.000 ευρώ το ποσό μείωσης είναι 100 ευρώ ανά 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι εξαντλήσεως του ποσού των 2.100 ευρώ.

Προκειμένου να διατηρηθεί ακέραιο το ποσό της μείωσης του φόρου, ο φορολογούμενος απαιτείται να προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανόνων Απεικόνισης Συναλλαγών ή σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του ή τα τέκνα που τους βαρύνουν. Το ποσό των αποδείξεων δαπανών που απαιτείται να προσκομισθούν ορίζεται σε 25% του φορολογούμενου εισοδήματος και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 10.500 ευρώ.

Σύμφωνα με την ΠΟΛ 1010/23-1-2013 οι εκκαθαριστές μισθοδοσίας θα προσδιορίσουν το μηνιαίο καθαρό εισόδημα κάθε δικαιούχου αφαιρώντας από το ακαθάριστο ποσό του μισθού μόνο τα ποσά των νόμιμων κρατήσεων για υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές, που για την καταβολή τους βαρύνεται ο μισθωτός.

4.6 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΥΜΙΣΗ ΤΟΥ 2013

Ν.4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του νόμου 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις».

Από την έναρξη ισχύος του ν. 4172/2013 παύουν να ισχύουν οι διατάξεις του ν. 2238/1994, συμπεριλαμβανομένων και όλων των κανονιστικών πράξεων και εγκυκλίων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού του νόμου. Το 2013 ήταν το τελευταίο έτος εφαρμογής του ν. 2238/94. Με τον νέο νόμο κυρώθηκε ο νέος ΚΦΕ ο οποίος ρυθμίζει τον τρόπο φορολόγησης για τις κατηγορίες εισοδημάτων καθώς και τον τρόπο απόδοσης των φόρων με την υποβολή της δήλωσης και την παρακράτησή του. Με την ψήφιση του Ν 4172/2013 έγινε ανακατανομή των κατηγοριών εισοδήματος από έξη σε τέσσερις και προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα σύστημα γενικών αρχών και να καταργηθεί η περιπτωσιολογία και το θεσμοθετημένο αφορολόγητο ποσό. Παρόλα αυτά όμως μετά απ' αυτόν ακολούθησαν πολλές τροποποιήσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου, φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε. από το ακαθάριστο εισόδημα. Οι κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων είναι :

- Το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις
- Το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα
- Το εισόδημα από κεφάλαιο
- Το εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Σύμφωνα με το άρθρο 12 του νόμου ορίζεται το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία το οποίο περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος που αποκτώνται στο πλαίσιο υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης. Ως ακαθάριστα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θεωρούνται τα εξής:

α) ημερομίσθιο, μισθός, επίδομα αδείας, επίδομα ασθενείας, επίδομα εορτών, αποζημίωση μη ληφθείσας άδειας, αμοιβές, προμήθειες, επιμίσθια και φιλοδωρήματα,

β) επιδόματα περιλαμβανομένων του επιδόματος κόστους διαβίωσης, του επιδόματος ενοικίου, της αποζημίωσης εξόδων φιλοξενίας ή ταξιδιού,

γ) αποζημίωση εξόδων στα οποία έχει υποβληθεί ο εργαζόμενος ή συγγενικό πρόσωπο του εργαζομένου,

δ) παροχή οποιασδήποτε μορφής που λαμβάνει ο εργαζόμενος πριν την έναρξη της εργασιακής σχέσης,

ε) αποζημιώσεις για τη λύση ή καταγγελία της εργασιακής σχέσης,

στ) συντάξεις που χορηγούνται από κύριο και επικουρικό φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης, καθώς και από επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο,

ζ) το ασφάλισμα που καταβάλλεται εφάπαξ ή με τη μορφή περιοδικής παροχής στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων,

η) κάθε άλλη παροχή που εισπράττεται έναντι υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.

Για τους σκοπούς του Κ.Φ.Ε., εργασιακή σχέση υφίσταται όταν ένα φυσικό πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες:

α) στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας, σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο,

β) βάσει σύμβασης, προφορικής ή έγγραφης, με την οποία το φυσικό πρόσωπο αποκτά σχέση εξαρτημένης εργασίας με άλλο πρόσωπο, το οποίο έχει το δικαίωμα να ορίζει και να ελέγχει τον τρόπο, το χρόνο και τον τόπο εκτέλεσης των υπηρεσιών,

γ) οι οποίες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία περί μισθολογίου και ειδικών μισθολογίων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου,

δ) ως διευθυντής ή μέλος του ΔΣ εταιρείας ή κάθε άλλου νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας,

ε) ως δικηγόρος έναντι πάγιας αντιμισθίας για την παροχή νομικών υπηρεσιών,

στ) βάσει έγγραφων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών ή συμβάσεων έργου, με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες τα οποία δεν υπερβαίνουν τα τρία (3) ή, εφόσον υπερβαίνουν τον αριθμό αυτόν, ποσοστό εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) του ακαθάριστου εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα προέρχεται από ένα (1) από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή

νομικές οντότητες που λαμβάνουν τις εν λόγω υπηρεσίες «και εφόσον δεν έχει την εμπορική ιδιότητα, ούτε διατηρεί επαγγελματική εγκατάσταση που είναι διαφορετική από την κατοικία του».

Όταν το πραγματικό εισόδημα των φορολογουμένων κατά το οικονομικό έτος 2014 δεν υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ ή το τεκμαρτό τους εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των 9.500 ευρώ και εφόσον αυτοί δεν ασκούν ατομική επιχείρηση ή ελευθέριο επάγγελμα και δεν αποκτούν εισόδημα από ακίνητα, τα εισοδήματά τους αυτά φορολογούνται με την κλίμακα των μισθωτών - συνταξιούχων.

Σύμφωνα με το άρθρο 59 του ΚΦΕ (Ν 4172/2013), κάθε φυσικό πρόσωπο που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που διενεργεί πληρωμές στους εργαζομένους ή υπαλλήλους του υποχρεούται να παρακρατεί φόρο εισοδήματος, βάσει συστήματος φορολόγησης στην πηγή. Αυτός που είναι υπόχρεος για την καταβολή του φόρου αυτού, έχει την ευθύνη για την παρακράτηση του και την απόδοσή του στις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. Σε περίπτωση μη καταβολής του φόρου ορίζονται πρόστιμα και ποινές σύμφωνα με το άρθρο 54 του Ν 4174/2013. Επίσης σύμφωνα με αυτό το άρθρο δεν υπόκειται σε παρακράτηση το εισόδημα που απαλλάσσεται του φόρου (π.χ. το επίδομα ανεργίας του ΟΑΕΔ, το ποσό διατροφής κλπ) εφόσον το άθροισμα των λοιπών εισοδημάτων του φορολογούμενου δεν υπερβαίνει ετησίως το ποσό των 10.000 ευρώ (παρ. 2, άρθρο 14 ΚΦΕ). Η παρακράτηση του φόρου στο εισόδημα από μισθωτή εργασία γίνεται με βάση την παρακάτω κλίμακα (άρθρο 15 και μειώσεις του άρθρου 16 του ΚΦΕ) μετά την προηγούμενη αναγωγή του σε ετήσιο φόρο, αφού έχει γίνει αναγωγή του μηνιαίου καθαρού εισοδήματος σε ετήσιο, ως εξής :

Πίνακας 22 : Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών χρήσης 2014

Κλίμακια εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
25.000	22%	5.500	25.000	5.500
17.000	32%	5.440	42.000	10.940
Υπερβάλλον	42%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Σύμφωνα με το άρθρο 16, του Ν.4172/2013, για εισοδήματα τα οποία αποκτώνται από το φορολογικό έτος 2016 και μετά, παρέχεται έκπτωση από το φόρο στους μισθωτούς, η οποία κυμαίνεται από 1.900,00 ευρώ έως 2.100,00 ευρώ ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων τους και το φορολογητέο εισόδημά τους δεν ξεπερνάει το ποσό των 20.000,00 ευρώ, ως εξής :

- Όταν ο φορολογούμενος δεν έχει εξαρτώμενα τέκνα τότε η έκπτωση φόρου είναι 1.900,00 ευρώ
- Όταν ο φορολογούμενος έχει ένα εξαρτώμενο τέκνο τότε η έκπτωση φόρου είναι 1.950,00 ευρώ
- Όταν ο φορολογούμενος έχει δύο εξαρτώμενα τέκνα τότε η έκπτωση φόρου είναι 2.000,00 ευρώ
- Όταν ο φορολογούμενος έχει τρία εξαρτώμενα τέκνα και άνω τότε η έκπτωση φόρου είναι 2.100,00 ευρώ.

Στην περίπτωση που το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου. Οι μειώσεις ισχύουν μόνο για τους μισθωτούς κι αυτό τους δίνει ένα φορολογικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες επαγγελματικές κατηγορίες. Για να δικαιούνται οι μισθωτοί την έκπτωση φόρου εισοδήματος, πρέπει να εξοφλούν με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής τις δαπάνες που πραγματοποιούν για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών.

Όταν το φορολογητέο εισόδημα ξεπερνάει το ποσό των 20.000,00 ευρώ τότε το ποσό της μείωσης μειώνεται κατά 10 ευρώ ανά 1.000 ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς. Προκειμένου να διατηρηθεί η παραπάνω μείωση φόρου, ο φορολογούμενος απαιτείται να πραγματοποιήσει δαπάνες απόκτησης αγαθών και λήψης υπηρεσιών στην ημεδαπή ή σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ε.Ο.Χ., οι οποίες να έχουν εξοφληθεί με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής. Το ελάχιστο ποσό των δαπανών αυτών προσδιορίζεται ως ποσοστό του φορολογητέου εισοδήματος του, ως εξής :

- Για εισόδημα από 1 έως 10.000 ευρώ, 10% ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα,
- Για εισόδημα από 10.000,01 έως 30.000 ευρώ, 15% ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα.

- Για εισόδημα από 30.000,01 και άνω, 20% ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα.

Από την υποχρέωση χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής για την πραγματοποίηση των παραπάνω δαπανών εξαιρούνται οι κάτωθι :

- φορολογούμενοι εβδομήντα (70) ετών και άνω,
- άτομα με ποσοστό αναπηρίας ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω,
- όσοι βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση,
- οι φορολογικοί κάτοικοι της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ., υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 20 του ν. 4172/2013, που υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης στην Ελλάδα και φορολογούνται με την κλίμακα από μισθωτή εργασία και συντάξεις. Για τους φορολογούμενους αυτούς, απαιτείται η προσκόμιση αποδείξεων ίσης αξίας, σύμφωνα με την κλίμακα της προηγούμενης περίπτωσης.

Στην περίπτωση που δεν καλύπτεται το ελάχιστο απαιτούμενο ποσό της παραπάνω κλίμακας, τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά το ποσό που προκύπτει από τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου και του δηλωθέντος ποσού, πολλαπλασιαζόμενης με συντελεστή είκοσι δύο τοις εκατό (22%). Με τις διατάξεις των άρθρων 17,18 και 19 του νόμου και την ΠΟΛ1052/2015 αναγνωρίζεται η δυνατότητα μείωσης του προκύπτοντος φόρου για δαπάνες ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, για δωρεές προς συγκεκριμένους φορείς (σε ποσοστό 10%) και λόγω αναπηρίας.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι καταργήθηκε το αφορολόγητο ποσό αλλά μείνανε οι εκπτώσεις φόρου μόνο για την κατηγορία των μισθωτών και συνταξιούχων. Αυτό τους δίνει ένα φορολογικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών. Για τα εισοδήματα λοιπόν μέχρι €20.000, τα συγκεκριμένα ποσά των εκπτώσεων ισοδυναμούν με αφορολόγητο όριο €8.636 ευρώ (=1900/22%) για φορολογούμενο χωρίς παιδιά και έως €9.545 ευρώ (=2100/22%) για φορολογούμενους με τρία ή περισσότερα παιδιά (διαΝΕΟσις & IOBE,2018). Παρατηρούμε λοιπόν ότι στο πλαίσιο διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, οι εκπτώσεις φόρου βάσει συγκεκριμένων δαπανών περιορίστηκαν και κυρίως αυτές που αφορούσαν τις απαλλαγές για τα παιδιά και αντικαταστάθηκαν με ενισχύσεις βάσει εισοδηματικών κριτηρίων.

Από τις αυτοτελείς φορολογήσεις μισθωτών υπηρεσιών διατηρήθηκε μόνο η αποζημίωση λόγω διακοπής μίας σχέσης εργασίας ως εξής : σύμφωνα με την περίπτωση στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 14, φορολογείται αυτοτελώς με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, κάθε εφάπαξ αποζημίωση που παρέχεται από οποιονδήποτε φορέα και για οποιονδήποτε λόγο διακοπής της σχέσεως εργασίας ή άλλης σύμβασης, η οποία συνδέει το φορέα με το δικαιούχο της αποζημίωσης. Ο φόρος υπολογίζεται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 23 : Κλίμακα φορολογίας αποζημιώσεων 2014

Κλίμακιο αποζημίωσης (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής
0-60.000	0%
60.001-100.000	10%
100.001-150.000	20%
150.001 και άνω	30%

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Το συνολικό ετήσιο εισόδημα των μισθωτών υποβάλλεται σε εισφορά αλληλεγγύης, αυξάνοντας τον οφειλόμενο φόρο για κάθε επίπεδο εισοδήματος που είναι μεγαλύτερο των 12.000 ευρώ, σύμφωνα με τον νέο πίνακα ως εξής :

Πίνακας 24: Συντελεστής επί % της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης 2014

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
0,00-12.000,00	0%
12.000,01 – 20.000,00	2,20%
20.000,01 – 30.000,00	5,00%
30.000,00 – 40.000,00	6,50%
40.000,01 – 65.000,00	7,50%
65.000,00 – 220.000,00	9,00%
>220.000,01	10,00%

Πηγή : TAXHEAVEN 2017

Σημειώνουμε ότι η εισφορά αλληλεγγύης που επιβλήθηκε για πρώτη φορά με το Ν 3986/2011 προβλεπόταν να ισχύσει έως το φορολογικό έτος 2014 αλλά τελικά ενσωματώθηκε στον νέο ΚΦΕ με το άρθρο 43 του νέου νόμου καθώς αποτέλεσε μία μνημονική υποχρέωση της χώρας. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η ειδική εισφορά αλληλεγγύης μεταβάλλει την κλίμακα που καθορίζεται από τους οριακούς

φορολογικούς συντελεστές και αυξάνει σημαντικά την πραγματική φορολογική επιβάρυνση, ιδίως για τα εισοδήματα που είναι υψηλότερα από €20.000 ευρώ.

ΝΟΜΟΣ Ν 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος-Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις».

Σύμφωνα με το άρθρο 112 - Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος αντικαθίσταται η παρ.1 του άρθρου 15 του Ν.4172/2013 ως εξής : Το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία υποβάλλεται σε φόρο, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 25 : Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών – συνταξιούχων – ελεύθερων επαγγελματιών – αγροτών, χρήσης 2016, 2017, 2018

Κλίμακα εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
20.000	22%	4.400	20.000	4.400
10.000	29%	2.900	30.000	7.300
10.000	37%	3.700	40.000	11.000
Υπερβάλλον	45%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Παρατηρούμε ότι στα πλαίσια της ενίσχυσης της προοδευτικότητας του συστήματος και στην αύξηση των εσόδων, οι κλίμακες και οι συντελεστές άλλαξαν, η επιβάρυνση των εισοδημάτων από μισθούς μέχρι 20.000 ευρώ δεν μεταβλήθηκε αλλά για υψηλότερα εισοδήματα οι συντελεστές που εφαρμόζονται συνεπάγονται πρόσθετη μέση φορολογική επιβάρυνση που φθάνει το 16% (κυρίως για εισοδήματα από μισθούς γύρω στα 42.000 ευρώ).

ΝΟΜΟΣ 4472/19-5-2017 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του Ν 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις»

Με τον νόμο αυτό επέρχονται αλλαγές στον ασφαλιστικό τομέα, σε επιμέρους διατάξεις της δημόσιας διοίκησης και στον ΚΦΕ, οι οποίες θα ισχύσουν από 1/1/2019 και μετά. Η νέα Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (Εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις και επιχειρηματική δραστηριότητα) θα ισχύσει από 1/1/2020 και αποτελείται από τέσσερα κλιμάκια, με τη διαφορά ότι ο πρώτος συντελεστής εμφανίζεται μειωμένος κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες (από 22% σε 20%). Με αυτή την κλίμακα γίνεται και η παρακράτηση του φόρου στην πηγή του εισοδήματος. Το νέο στοιχείο του νόμου είναι η παρ. 2 του άρθρου 69, με την οποία καταργείται η έκπτωση 1,5%, η οποία ενεργοποιούνταν όταν γινόταν η παρακράτηση του φόρου από μισθωτή εργασία στην πηγή, κι αυτό σημαίνει ότι το εισόδημα των μισθωτών θα υποστεί κι άλλη μείωση. Η κατάργηση αφορά τις παρακρατήσεις εισοδημάτων που θα αποκτηθούν από 1/1/2018. Έτσι λοιπόν ο αναλογών φόρος είναι ο παρακρατηθείς φόρος.

4.7.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ

Συγκρίνοντας τις φορολογικές κλίμακες για τους μισθωτούς τη χρονική περίοδο 1995-2003 παρατηρούμε τα εξής : από το 1975-1979 υπήρχαν 19 κλιμάκια όπου ο ανώτερος συντελεστής ήταν 3 και ο ανώτερος 60, από το 1980-1983 υπήρχαν 15 κλιμάκια με συντελεστές από 11έως 60, το 1984 υπήρχαν 16 κλιμάκια από 12-63, από το 1985-1986 υπήρχαν 18 κλιμάκια από 10-63, το 1987 υπήρχαν 18 κλιμάκια αλλά οι συντελεστές ήταν από 6-63, από το 1988-1990 υπήρχαν 9 κλιμάκια από 18-50, το 1991 υπήρχαν 4 κλιμάκια από 18-50, το 1992-1993 υπήρχαν 4 κλιμάκια από 5-40, το 1994-2001 υπήρχαν 5 κλιμάκια από 5-45 και το 2002-2004 υπήρχαν 3 κλιμάκια από 15-40 (Υπουργείο Οικονομικών). Παρατηρούμε ότι :

- Η μείωση του ανώτατου φορολογικού συντελεστή από το 63% στο 40%, ελαφρύνει τα υψηλά εισοδήματα
- Η τελευταία κατηγοριοποίηση των κλιμακίων σε τρία μεταβάλλει τη φορολογία από προοδευτική σε αναλογική, η οποία είναι και αρκετά υψηλή για τα μεσαία εισοδήματα
- Την πενταετία 1975-1979 η κλίμακα ήταν σχετικά προοδευτική (σταθερή κλίμακα)
- Την εφταετία 1980-1987 η κλίμακα ήταν αρκετά προοδευτική (4 κλίμακες)

- Την τετραετία 1988-1991 η κλίμακα ήταν λίγο προοδευτική (κατά το ήμισυ) (2 κλίμακες)
- Την δεκαετία 1992-2001 σχεδόν προοδευτική κλίμακα (2 κλίμακες)
- Την διετία 2002-2001 καθόλου προοδευτική κλίμακα (1 κλίμακα)

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται συγκρινόμενες οι φορολογικές κλίμακες από το 2003 έως το 2013 και διαπιστώνουμε ότι το 2010 αυξήθηκε ο αριθμός των κλιμάκων εισοδήματος και ο ανώτατος συντελεστής, σε μια προσπάθεια ανακατανομής των φορολογικών βαρών με ενίσχυση της προοδευτικότητας του συστήματος. Το 2011 μειώθηκε το όριο αφορολόγητου εισοδήματος και καταργήθηκαν δύο ενδιάμεσες κλίμακες. Το 2013 οι υψηλοί οριακοί φορολογικοί συντελεστές για τους μισθωτούς σε συνδυασμό με τις υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης οδήγησαν είτε σε μειώσεις της προσφοράς εργασίας είτε σε μετατόπιση του εισοδήματος από εργασία σε πηγές που μπορούν να αποφύγουν τη φορολογία (Karavitis, 2013). Η ανάγκη δημοσιονομικής εξυγίανσης είχε ως συνέπεια να αυξηθεί η φορολογία στα χαμηλά εισοδήματα (κυρίως από τη μείωση των ελαφρύνσεων). Αυτοί οι υψηλοί οριακοί συντελεστές για τη φορολόγηση των μισθωτών πρέπει να οδηγήσουν τη φορολογική μετατόπιση προς τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Έτσι αν πρέπει να εξισωθεί η οριακή φορολόγηση της εργασίας και του κεφαλαίου αυτό πρέπει να γίνει προς τα κάτω, γιατί αλλιώς η αύξηση του φορολογικού συντελεστή των επιχειρήσεων θα οδηγήσει σε περαιτέρω φοροδιαφυγή (Karavitis, 2013).

Πίνακας 26 : Κλίμακες φορολογικών συντελεστών ΦΕΦΠ από το 2003-2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rate (%)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22
Threshold	10.000	10.000	11.000	11.000	12.000	12.000	12.000	12.000	5.000	5.000	25.000
Rate (%)	15	15	15	15	29	27	25	18	10	10	32
Threshold	13.400	13.400	13.000	13.000	30.000	30.000	30.000	16.000	12.000	12.000	42.000
Rate (%)	30	30	30	30	39	37	35	24	18	18	42
Threshold	23.400	23.400	23.000	23.000	75.000	75.000	75.000	22.000	16.000	16.000	...
Rate (%)	40	40	40	40	40	40	40	26	25	25	
Threshold	26.000	26.000	26.000	
Rate (%)								32	35	35	
Threshold								32.000	40.000	40.000	
Rate (%)								36	38	38	
Threshold								40.000	60.000	60.000	
Rate (%)								38	40	40	
Threshold								60.000	100.000	100.000	
Rate (%)								40	45	45	
Threshold								100.000	
Rate (%)								45			
Threshold								...			

Πηγή : Karavitis (2013)

Παρατηρούμε πάντως ότι στην Ελλάδα υπήρχαν πολύ συχνές μεταβολές της νομοθεσίας με μεγάλο πλήθος νομοθετικών πράξεων ανά νόμο και μεγάλο πλήθος διατάξεων σε διάσπαρτους νόμους γεγονός που καταπατεί την αρχή της ευελιξίας και της σταθερότητας που πρέπει να υπάρχει σε ένα φορολογικό σύστημα προκειμένου οι φορολογούμενοι να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους.

4.8. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ

Η φορολογική πολιτική θα πρέπει να προσδιορίσει το βέλτιστο επίπεδο της φορολόγησης της εργασίας έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η δίκαιη κατανομή του εισοδήματος μέσα στην κοινωνία, και να παρέχονται τα κίνητρα για αύξηση της προσφοράς της εργασίας και της απασχόλησης.

Στην Ελλάδα εφαρμόζεται ένα ημι-διπλό (semi-dual) σύστημα φορολογίας εισοδήματος όπου τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις φορολογούνται με προοδευτικούς συντελεστές με τη χρήση φοροαπαλλαγών, εκπτώσεων φόρου και εκπτώσεων εισοδήματος, μειώσεις φόρου, αφορολόγητων ποσών (Διανέοσις,2018).

Οι βασικές υποθέσεις στις οποίες στηρίζεται ο προοδευτικός φόρος είναι (Αγαπητός,1986, σελ. 130). :

- Το εισόδημα, που θεωρείται ο καλύτερος δείκτης της φοροδοτικής ικανότητας
- Η αρχή της ίσης οριακής θυσίας
- Η υπόθεση της φθίνουσας οριακής χρησιμότητας τους εισοδήματος. Αν η οριακή χρησιμότητα του εισοδήματος θεωρηθεί σταθερή, τότε η αρχή της ίσης θυσίας δεν οδηγεί σε προοδευτική φορολογία

Έχοντας υπόψη ότι η φορολογική κλίμακα δείχνει τη φορολογική υποχρέωση που αντιστοιχεί σε κάθε κλιμάκιο φορολογητέου εισοδήματος, ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος γίνεται με τα κάτωθι βήματα (Rosen,et al 2009) :

1^{ov} Υπολογίζεται το συνολικό ακαθάριστο εισόδημα που προέρχεται από μισθωτές υπηρεσίες

2^{ov} Από το ακαθάριστο εισόδημα αφαιρούνται οι δαπάνες που έγιναν για την απόκτησή του και βρίσκεται το καθαρό εισόδημα

3^{ov} Από το καθαρό εισόδημα αφαιρούμε τις εκπτώσεις δαπανών και βρίσκουμε το φορολογητέο εισόδημα

4^{ov} Εφαρμόζουμε τον φορολογικό συντελεστή από την κλίμακα φορολογίας μισθωτών στο φορολογητέο εισόδημα και υπολογίζουμε το ποσό του οφειλόμενου φόρου

5^{ov} Τέλος αφαιρούμε από το ποσό του οφειλόμενου φόρου τις μειώσεις φόρου, προκειμένου να βρούμε το τελικό ποσό που πρέπει να καταβληθεί.

6^{ov} Το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβληθεί με την εκκαθάριση της φορολογικής δήλωσης είναι η διαφορά ανάμεσα στη φορολογική υποχρέωση και τον συνολικά παρακρατηθέντα φόρο.

Στην περίπτωση που ο φόρος που έχει παρακρατηθεί είναι μεγαλύτερος από τον οφειλόμενο φόρο, τότε ο φορολογούμενος δικαιούται να πάρει επιστροφή φόρου. Το καθαρό εισόδημα προκύπτει αν από το ακαθάριστο αφαιρεθούν οι δαπάνες που γίνανε για την απόκτησή του. Προκειμένου να προκύψει το καθαρό εισόδημα που προέρχεται από μισθωτές υπηρεσίες ο νόμος επιτρέπει την έκπτωση των :

- Δαπανών για φόρους, τέλη και δικαιώματα του δημοσίου ή τρίτων που επιβαρύνουν το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες εκτός από το φόρο εισοδήματος.
- Κρατήσεων για τα ασφαλιστικά ταμεία που βαρύνουν το μισθωτό, εφόσον οι εισφορές αυτές είναι υποχρεωτικές και προβλέπονται σε νόμο.

Προκύπτει ένα ερώτημα σχετικά με το αν πρέπει οι εκπτώσεις από το εισόδημα να μετατραπούν σε εκπτώσεις από το φόρο, καθώς θεωρείται ότι οι τελευταίες είναι κοινωνικά δικαιότερες (Γεωργακόπουλος, 2012, σελ. 342).

Κάποιοι θεωρούν ότι αυτή η έκπτωση ποσού φόρου αντί εισοδήματος είναι άδικη καθώς η έκπτωση φόρων σαν αφορολόγητα ποσά αντίκειται στην αρχή της φθίνουσας οριακής χρησιμότητας του εισοδήματος. Έτσι οι εκπτώσεις ενδείκνυται να γίνονται από το εισόδημα και στη συνέχεια η προοδευτική κλίμακα θα κάνει τη μείωση του φόρου με βάση τον οριακό φορολογικό συντελεστή του κάθε φορολογούμενου (Αγαπητός, 1986, σελ. 130).

Τονίζουμε ότι οι δημοσιονομικές αρχές θα πρέπει να γνωρίζουν τις επιπτώσεις που έχει ο βαθμός προοδευτικότητας των φορολογικών συντελεστών κατά την άσκηση της αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής καθώς τους ισχυρότερους αυτόματους σταθεροποιητές του φορολογικού συστήματος αποτελούν οι φόροι με ψηλό βαθμό προοδευτικότητας (Γάτσος, 1982).

4.9. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ

4.9.1.ΕΝΝΟΙΑ, ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Η συνολική φορολογική επιβάρυνση (από άμεσους και έμμεσους φόρους) είναι η σχέση μεταξύ των φορολογικών εσόδων και του ΑΕΠ . Όταν η σχέση αυτή υπερβεί το 20-25% του εθνικού προϊόντος τότε έχουμε κρούσματα φοροδιαφυγής και παραοικονομίας (Γκίνογλου, 2004). Μπορεί μία χώρα να έχει χαμηλή επιβάρυνση σε όρους ΑΕΠ αλλά αυτό να μην αποτελεί ένδειξη ότι οι φορολογούμενοι αυτής της χώρας φορολογούνται ελαφρύτερα από τους φορολογούμενους των άλλων χωρών που έχουν υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση. Αυτό συμβαίνει γιατί μπορεί να υπάρχει άδικη κατανομή της συνολικής φορολογίας μεταξύ των επαγγελματικών κατηγοριών. Για παράδειγμα η Ελλάδα την περίοδο 1970-1981(ξεκίνησε από 17,7% και έφτασε μέχρι 19,1%) είχε μέσο όρο συνολικών εσόδων σαν ποσοστό στο ΑΕΠ ύψους 18,6 %, το οποίο ήταν το χαμηλότερο σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΟΚ (Αγαπητός, 1986, σελ.64,65).

Την φορολογική επιβάρυνση μίας συγκεκριμένης κατηγορίας φορολογούμενων μπορούμε να την υπολογίσουμε :

Ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος κατά κατηγορία επαγγέλματος, γνωρίζοντας ότι το μέσο εισόδημα των μισθωτών δηλώνει την αναλογία του οικογενειακού δηλωθέντος εισοδήματος ανά φορολογούμενο, ο συνολικός φόρος εισοδήματος αναφέρεται στο φόρο που προκύπτει από την κλίμακα προσαυξημένος κατά τυχόν συμπληρωματικό φόρο και ο μέσος δηλώνει την αναλογία του συνολικού φόρου ανά φορολογούμενο (Χατζηδήμας ,1997). Μία φορολογική επιβάρυνση μπορεί να οδηγήσει (Αγαπητός,1986, σελ. 39) :

Είτε σε Εισοδηματικό αποτέλεσμα, το οποίο υπάρχει όταν ένας φόρος είναι τόσο υψηλός που αναγκάζει τον φορολογούμενο να εργαστεί περισσότερο για να διατηρήσει το καθαρό του εισόδημα μετά την αφαίρεση του φόρου

Είτε σε αποτέλεσμα υποκατάστασης, το οποίο υπάρχει όταν το επιπλέον εισόδημα που προέρχεται από τις πρόσθετες ώρες εργασίας φορολογείται με υψηλότερο

φορολογικό συντελεστή. Αυτό στη συνέχεια μπορεί να οδηγήσει τον φορολογούμενο να προτιμήσει να αναπαυθεί και να μην αυξήσει τελικά την εργασία του.

4.9.2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στις αρχές του αιώνα σύμφωνα με τον παρακάτω Πίνακα, η επιβάρυνση των μισθωτών το 1910 ήταν μηδενική και στη συνέχεια είχε μία αυξητική τάση, ενώ των ελεύθερων επαγγελματιών και του κεφαλαίου είχε καθοδική τάση. Το 1933 το ποσοστό των εσόδων από τη φορολόγηση εισοδήματος των μισθωτών ήταν το μεγαλύτερο σε σχέση με το ποσοστό φορολόγησης εισοδήματος των άλλων κοινωνικών και επαγγελματικών κατηγοριών.

Πίνακας 27 : Σύγκριση επιβάρυνσης μισθωτών και λοιπών φορολογούμενων ως ποσοστά επί του συνόλου των άμεσων φόρων από το 1910-1933(ετήσιοι μέσοι όροι)

ΤΡΙΕΤΙΑ	Έσοδα από φόρους εμπορίου, Επιτηδευμάτων & εταιρειών	Έσοδα από φόρους Εισοδήματος εκ μισθωτών υπηρεσιών	Έσοδα από φόρους Εισοδήματος πλην μισθωτών υπηρεσιών	Έσοδα από φόρους κεφαλαίου
1910-12	20,64%	0	1,24%	20,65%
1923-24	14,73%	7,38%	7,39%	20,23%
1931-33	16,48%	38,30%	14,30%	14,40%

ΠΗΓΗ : Δερτιλής (2004)

Σύμφωνα με την φορολογική πολιτική της περιόδου αυτής, υπήρχαν χαμηλά αφορολόγητα όρια στον φόρο εισοδήματος για όλους τους φορολογούμενους οπότε οι μισθωτοί και εργάτες υπερφορολογούνταν καθώς δεν μπορούσαν να φοροδιαφύγουν. Η πολιτική αυτή ενισχύθηκε από την πρακτική της παρακράτησης του φόρου στην πηγή, η οποία σημαίνει ότι αυτές οι κατηγορίες φορολογούμενων κατέβαλλαν τον φόρο τη στιγμή που εισέπρατταν το εισόδημά τους, ενώ όλες οι άλλες κατηγορίες τον κατέβαλλαν μετά τη δήλωσή τους (ορισμένους μήνες μετά τη δημιουργία του εισοδήματος). Κατά την μεταπολεμική περίοδο εμφανίστηκαν για πρώτη φορά προοδευτικές κλίμακες με υψηλούς συντελεστές. Ο ανώτερος συντελεστής για τα φυσικά πρόσωπα κυμάνθηκε από το 53% έως 63%. Το χαρακτηριστικό της περιόδου είναι ότι τα φτωχά αστικά στρώματα - μισθωτοί και

εργάτες υπερφορολογούνταν μέσω της άμεσης φορολογίας ενώ οι πλούσιοι αστοί - επιχειρηματίες που είχαν τα έσοδα της παραοικονομίας και τις διεξόδους της φοροδιαφυγής και οι αγρότες υπερφορολογούνταν. Ειδικά οι τελευταίοι ουσιαστικά απαλλάχθηκαν από τους άμεσους φόρους καθώς το αφορολόγητο όριο γι' αυτούς ήταν πάρα πολύ υψηλό (Δερτιλής, 2004, σελ. 736-737).

Σύμφωνα με τον Χατζηδήμα (1997) η διαχρονική εξέλιξη της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών κατά την περίοδο 1974-1985 παρουσίασε αυξητική τάση, την τριετία 1986-1988 διατηρήθηκε σταθερή καθώς με τις μεταβολές που επήλθαν στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων το 1987 ευνοήθηκαν τα εισοδήματα μισθωτών και συνταξιούχων σε αντίθεση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών τα οποία σημείωσαν αύξηση της μέσης φορολογικής τους επιβάρυνσης. Αυτό προφανώς ήταν αποτέλεσμα της προοδευτικής φορολογίας που εφαρμοζόταν για τον Φ.Ε.Φ.Π. στην Ελλάδα. Μετά το 1985 παρουσιάστηκε μειωτική τάση η οποία ήταν έντονη το 1993.

Παρατηρώντας τον παρακάτω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι μισθωτοί μαζί με την κατηγορία των συνταξιούχων είχαν χαμηλότερα ποσοστά μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως προς το μέσο εισόδημα σε σχέση με τις κατηγορίες των εισοδηματιών, εμπόρων - βιομηχάνων - βιοτεχνών - επιτηδευματιών επαγγελματιών παρά το γεγονός ότι αυτοί είχαν υψηλότερο μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα. Αυτό δείχνει ότι υπήρχε μία ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση για τις κατηγορίες των Μισθωτών και Συνταξιούχων που σχετιζόταν με τις αναπροσαρμογές μισθών και συντάξεων που γίνανε το 1974 με σκοπό την αποκατάσταση της αγοραστικής δύναμης μεγάλων στρωμάτων του πληθυσμού των οποίων τα εισοδήματα είχαν πληγεί από τον πληθωρισμό. Εξάλλου την περίοδο αυτή τα εισοδήματα από την εργασία είναι σε χαμηλό επίπεδο, η φορολογική πολιτική του κράτους βασίζεται κυρίως στους έμμεσους φόρους και τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ήταν μόλις το 10% έως 13% των συνολικών εσόδων του Προϋπολογισμού (Taxheaven, 2014). Μετά το 1975 αρχίζει ουσιαστικά να αυξάνεται η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών. Από το 1988 και μετά έπεσε απότομα η μέση φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών (αλλά και όλων των κατηγοριών επαγγελματιών) και αυτό αποτελεί συνέπεια των κυβερνητικών μέτρων για την αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος με σκοπό τη γενικότερη αποδοχή της ακολουθούμενης περιοριστικής

εισοδηματικής πολιτικής και την ενίσχυση της παραγωγικότητας (Χατζηδήμας, 1997).

Πίνακας 28 : Διαχρονική εξέλιξη της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος κατά κατηγορία επαγγέλματος 1973-1993

Οικονομικό Έτος	ΜΕΣΟΣ ΦΟΡΟΣ / ΜΕΣΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (%)						
	Σύνολο Ομάδων Επαγγελματιών	Εισοδηματίες	Έμποροι Βιομήχανοι Βιοτέχνες Επιτηδεύματιες	Γεωργοί Κτηνοτρόφοι Αλιείς Εκμ/τές Δασών	Μισθωτοί	Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Συνταξιούχοι
1973	6	11	7	5	4	11	6
1974	8	14	9	6	5	12	6
1975	3	10	8	4	4	10	5
1976	3	10	8	5	5	11	7
1977	3	11	9	6	6	13	8
1978	4	11	9	7	6	14	8
1979	5	12	12	10	6	15	8
1980	5	13	12	10	8	17	11
1981	9	12	11	6	7	16	10
1982	10	12	12	7	8	15	11
1983	10	12	12	7	9	15	11
1984	10	12	11	6	9	14	11
1985	12	13	12	7	10	16	13
1986	10	11	12	6	9	15	11
1987	11	12	14	7	9	17	11
1988	11	13	14	8	9	17	11
1989	9	10	11	3	7	14	9
1990	9	10	11	3	7	15	8
1991	9	10	12	4	8	16	8
1992	9	12	12	4	8	17	8
1993	4	6	5	3	4	8	4

Πηγή : Χατζηδήμας, (1997)

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών από το 1991-2013 σε σχέση με την φορολογική επιβάρυνση των ελεύθερων επαγγελματιών όπου η μέση φορολογική επιβάρυνση υπολογίζεται με βάση το μέσο όρο του εισοδήματος και του αναλογούντος φόρου. Βλέπουμε ότι κατά τη δεκαετία 1990-2000 η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών διατηρήθηκε χαμηλή και λίγο μικρότερη σε σχέση με αυτή των ελευθέρων επαγγελματιών. Την επόμενη δεκαετία όμως ξεπέρασε το 10% και ήταν και πάλι χαμηλότερη από αυτή των ελευθέρων επαγγελματιών. Από το 2011 και μετά παρατηρούμε ότι η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών αυξήθηκε πολύ, καθώς έφτασε στο 14%, έχοντας μεγάλη διαφορά με την φορολογική επιβάρυνση των ελεύθερων επαγγελματιών μετά την επαναφορά διαφορετικής κλίμακας φορολόγησης για τους ελεύθερους επαγγελματίες.

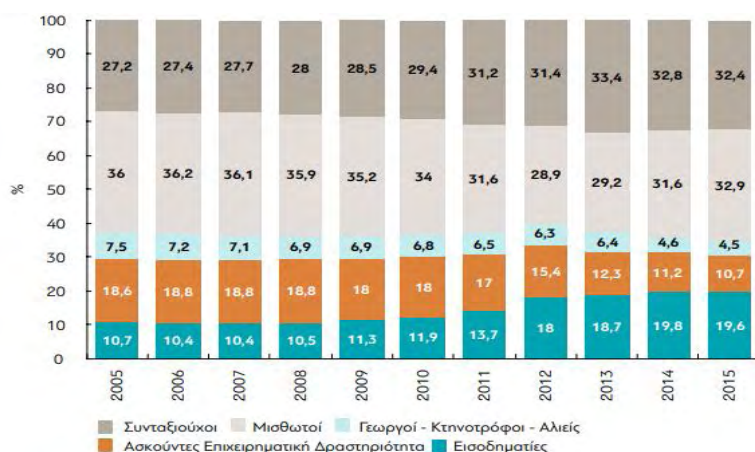
Πίνακας 29: Μέση φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών την περίοδο 1991-2013

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΚΑΘΑΡΟ ΜΕΣΟ ΕΤΗΣΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΦΟΡΟΣ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ (%)	ΦΟΡΟΣ ΕΛ/ΩΝ ΕΠΑΓ/ΤΙΩΝ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΕΛ/ΩΝ ΕΠΑΓ/ΤΙΩΝ (%)
1991-2000	3.557.577	120.466	3,4%	144.326	4,1%
2001-2010	20.081	2.084	10,4%	2.280	11,4%
2011-2013	20.620	2.875	13,9%	4.433	21,5%

Πηγή : Taxheaven (2014)

Από τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) προκύπτει ότι ο αριθμός των φορολογουμένων ανήλθε σε 6.194.233 το 2015, έναντι 5.480.354 το 2005. Η πλειονότητα των φορολογούμενων το 2015 ήταν μισθωτοί και συνταξιούχοι, με ποσοστά 33% και 32% επί του συνόλου, αντίστοιχα. Διαχρονικά καταγράφεται αύξηση του μεριδίου των συνταξιούχων και μείωση του μεριδίου των μισθωτών.

Διάγραμμα 14: Κατανομή των φορολογουμένων ανά βασική πηγή εισοδήματος

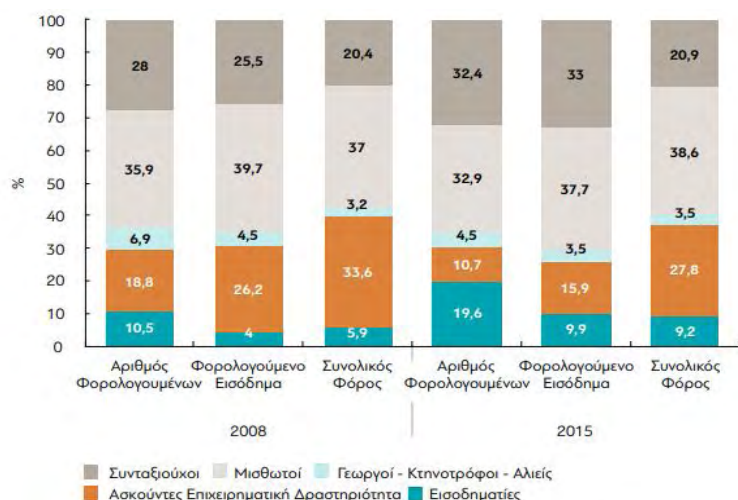

Πηγή : Διανέοσις & Ε.Υ. (2018)

Οι μισθωτοί, σε σχέση με τον αριθμό τους, δήλωσαν το 2015 περισσότερα εισοδήματα και πλήρωσαν υψηλότερο συνολικό φόρο. Οι συνταξιούχοι, αν και το 2015 εμφάνισαν μεγαλύτερη συμμετοχή στο φορολογούμενο εισόδημα, δεν αύξησαν τη συμμετοχή τους στα φορολογικά έσοδα, σε αντίθεση με τους μισθωτούς, τους

εισοδηματίες και τους αγρότες, που αυξήσανε τη συμμετοχή τους στα φορολογικά έσοδα.

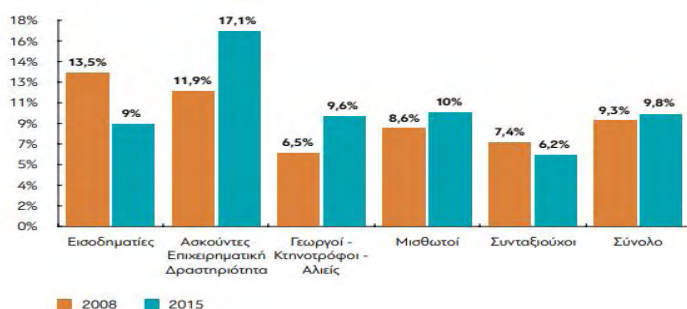
Διάγραμμα 15 : Ποσοστό φορολογούμενου εισοδήματος και συνολικού φόρου ανά κατηγορία φορολογούμενων

Πηγή : Διανέοσις & Ε.Υ. (2018)

Οι μισθωτοί λόγω της αλλαγής του τρόπου φορολόγησης, από το αφορολόγητο όριο σε έκπτωση φόρου, εμφάνισαν μέση μείωση φόρου €1.925, που αντιστοιχεί στο 13,5% του φορολογούμενου εισοδήματος (Διανέοσις, 2018). Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται ότι ο μέσος συντελεστής ΦΕΦΠ αυξήθηκε από 9,3% το 2008 σε 9,8% το 2015, αλλά υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών φορολογουμένων. Σημαντική αύξηση παρατηρείται σε αυτούς που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, με 17,1% μέση φορολογική επιβάρυνση το 2015, έναντι 11,9% το 2008, και μικρότερη στους μισθωτούς.

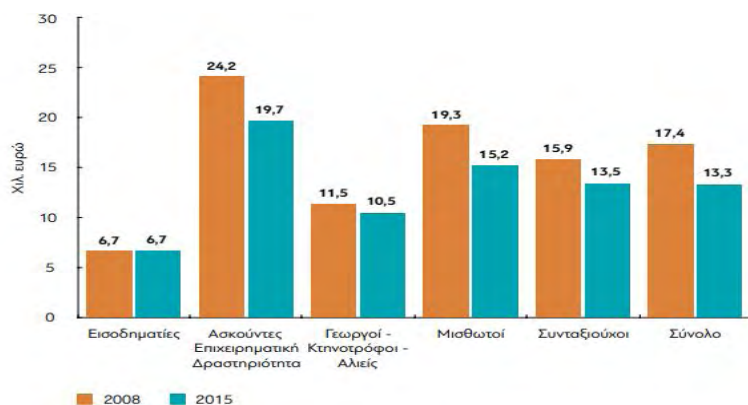
Διάγραμμα 16: Μέση φορολογική επιβάρυνση για τα έτη 2008 και 2015

Πηγή : Διανέοσις & Ε.Υ. (2018)

Το μέσο φορολογούμενο εισόδημα από 17.400 ευρώ το 2008 μειώθηκε κατά 24% το 2015 σε 13.254 ευρώ. Το υψηλότερο μέσο εισόδημα το 2015 το δήλωσαν αυτοί που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα αλλά με μείωση 19% σε σχέση με το 2008 και οι μισθωτοί, με μείωση 21% σε σχέση με το 2008.

Διάγραμμα 17: Μέσο φορολογούμενο εισόδημα κατά κατηγορία επαγγελματιών

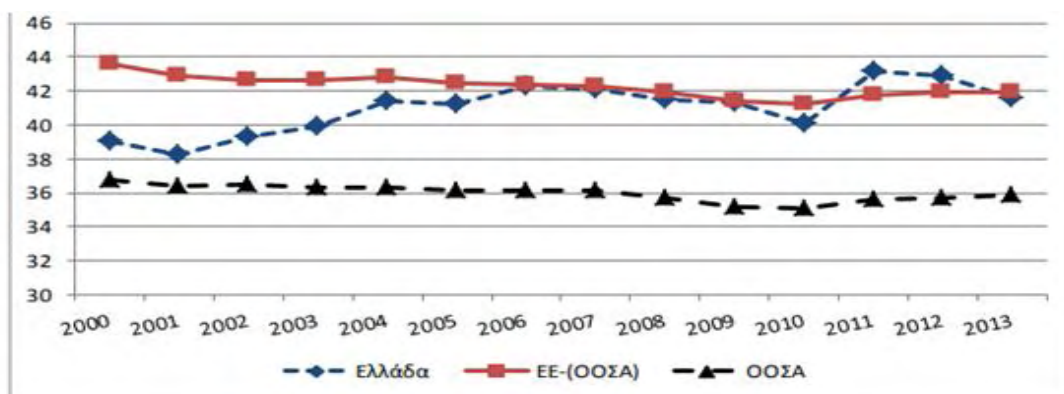
Πηγή : ΔιαΝΕΟσις & IOBE (2018)

4.9.3. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΕΙΒΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΣΟ ΜΙΣΘΟ

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τη φορολογική επιβάρυνση των Ελλήνων μισθωτών με βάση το δείκτη της φορολογικής σφήνας που μας λέει ότι αν το κόστος ενός μισθωτού για μια επιχείρηση είναι 100, αυτό που εισπράττει καθαρά ο εργαζόμενος είναι μικρότερο κατά το ποσοστό της φορολογικής σφήνας, αφού δηλαδή έχουν αφαιρεθεί τα φορολογικά του βάρη (φόρος εισοδήματος μισθωτών, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης).

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι η φορολογική σφήνα για έναν μισθωτό χωρίς παιδιά, που αμείβεται με το μέσο μισθό, ήταν συνεχώς μικρότερη από το μέσο όρο της ΕΕ και αυξήθηκε την περίοδο που εμφανίστηκε η οικονομική κρίση έως το 2013, όπου μειώθηκε κι έφτασε το μέσο όρο της Ε.Ε.

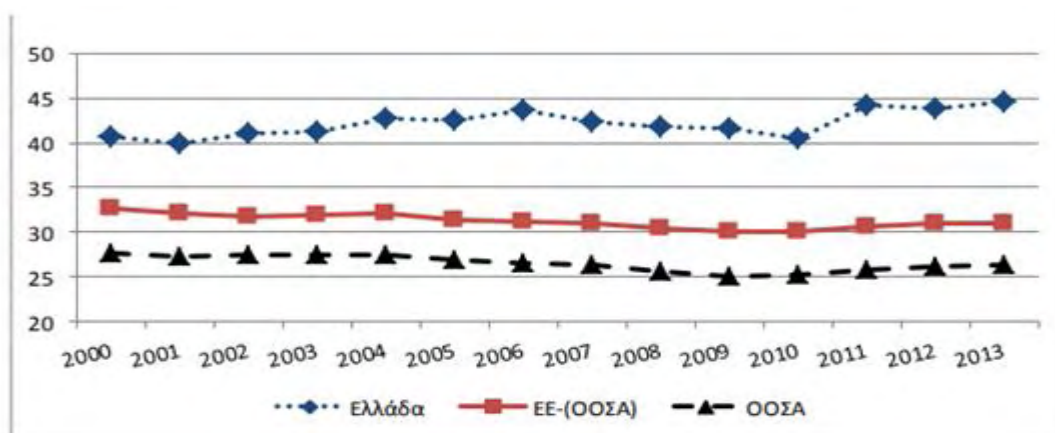
Διάγραμμα 18 : Φορολογική επιβάρυνση (σφήνα) σε άγαμο μισθωτό στην Ελλάδα την περίοδο 2000-2013

Πηγή : [Καπλάνογλου \(2015\)](#)

Από το παρακάτω γράφημα είναι φανερό ότι για μια οικογένεια με δύο παιδιά και ένα εργαζόμενο, που αμείβεται με το μέσο μισθό, η φορολογική σφήνα στην Ελλάδα είναι συνεχώς μεγαλύτερη από την αντίστοιχη στην ΕΕ και τον ΟΟΣΑ και στην περίοδο της κρίσης 2010 με 2013 έχει αυξηθεί παρόλο που έχουν δοθεί στους μισθωτούς κάποια φορολογικά πλεονεκτήματα ειδικά μετά το 2013. Βέβαια οι άλλες κυβερνήσεις δίνουν και σημαντικές χρηματικές μεταβιβάσεις για τα παιδιά, κάτι που δεν συμβαίνει στη χώρα μας.

Διάγραμμα 19 : Φορολογική επιβάρυνση για έναν έγγαμο μισθωτό με δύο παιδιά στην Ελλάδα την περίοδο 2000-2013

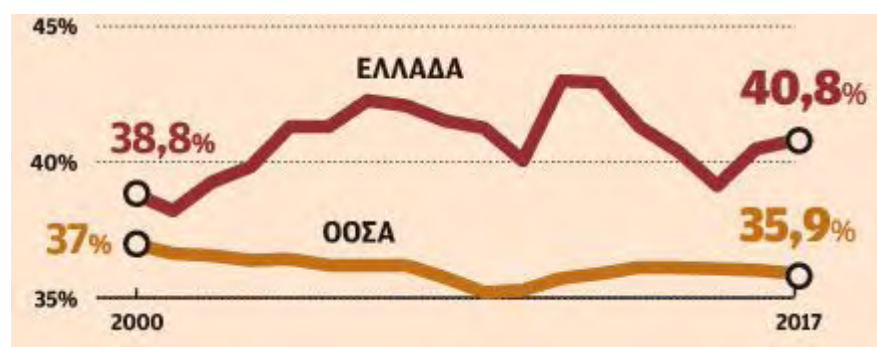

Πηγή : [Καπλάνογλου \(2015\)](#)

Το αξιοσημείωτο ότι η σφήνα για τον άνυπανδρο είναι μικρότερη από την επιβάρυνση του ζευγαριού με δύο παιδιά.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρακολουθούμε τη διαχρονική επιβάρυνση των Ελλήνων άγαμων μισθωτών χωρίς παιδιά από το 2000 έως το 2017:

Διάγραμμα 20 : Η εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης των Ελλήνων άγαμων μισθωτών από το 2000 έως το 2017

Πηγή : ΟΟΣΑ (2018)

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ για το 2017, η επιβάρυνση έχει επιδεινωθεί ως εξής :

Η μέση επιβάρυνση του Έλληνα άγαμου μισθωτού(φορολογική σφήνα) από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές ήταν το 2017 το 40,8% της αμοιβής του , έναντι 40,5% το 2016 και 38,8% το 2000. Η επιβάρυνση στην Ελλάδα, μετά την αυξητική πορεία που είχε τα πρώτα μνημονικά χρόνια, άρχισε να υποχωρεί για να επανέλθει σε ανοδική τροχιά από το 2015. Είναι όμως συνεχώς μεγαλύτερη από τη φορολογική επιβάρυνση των αντίστοιχων μισθωτών στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Ο καθαρός φορολογικός συντελεστής, για έναν μέσο εργαζόμενο χωρίς παιδιά ήταν 26% το 2017, έναντι 25,5% στον ΟΟΣΑ. Δηλαδή ο μισθωτός αυτός παραλαμβάνει το 74% του μεικτού μισθού του.

Η αντίστοιχη μέση επιβάρυνση του ζευγαριού με έναν μέσο μισθωτό και δύο παιδιά έφτασε το 38,98% το 2017, έναντι 38,65% . Το 2016 η Ελλάδα κατέλαβε τη δεύτερη υψηλότερη θέση στον ΟΟΣΑ, μετά τη Γαλλία, με ποσοστό 39,44%. Η Ελλάδα μάλιστα ξεπερνάει και τη Φινλανδία (38,4%) και τη Σουηδία (38,2%). Ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 26,1%. Αυτό συμβαίνει καθώς οι

φορολογικές ελαφρύνσεις λόγω παιδιών και τα οικογενειακά επιδόματα στην Ελλάδα οδηγούν σε μείωση της επιβάρυνσης του εργαζομένου με δύο παιδιά έναντι του μεμονωμένου μόνο κατά 1,8 ποσοστιαία μονάδα, ενώ στις χώρες του ΟΟΣΑ κατά μέσον όρο μειώνει την επιβάρυνση κατά 9,8 ποσοστιαίες μονάδες.

Ο καθαρός φορολογικός συντελεστής για παντρεμένο εργαζόμενο με δύο παιδιά στην Ελλάδα υπολογίζεται με βάση τις φορολογικές ελαφρύνσεις λόγω παιδιών και τα επιδόματα, στο 23,7% το 2017, ενώ το 2016 ήταν 23,4%, όταν ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ είναι στο 14%. Η Ελλάδα κατέχει την 5η υψηλότερη θέση μεταξύ των κρατών-μελών του. Ο μέσος έγγαμος εργαζόμενος με δύο παιδιά στην Ελλάδα εισπράττει το 76,3% του μεικτού μισθού του, σε σύγκριση με το 86% του μέσου όρου στις χώρες του ΟΟΣΑ.

4.10. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΦΕΦΠ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ο πληθωρισμός επιφέρει σημαντικές μεταβολές στα φορολογικά έσοδα του κράτους, στην κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των νοικοκυριών και των επαγγελματιών κατηγοριών και επηρεάζει την κατανομή του διαθέσιμου εισοδήματος. Μπορεί να δημιουργήσει υπερφορολόγηση στη ΦΕΦΠ χωρίς να έχει προηγηθεί αύξηση των φορολογικών συντελεστών ούτε αλλαγή νομοθεσίας ούτε αύξηση της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων. Καθώς η ΦΕΦΠ μισθωτών και συνταξιούχων βασίζεται σε προοδευτική κλίμακα φορολογίας, όσο στενότερα είναι τα κλιμάκια και όσο πιο μεγάλες είναι οι διαφορικές αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών τόσο περισσότερο αυξάνεται η πραγματική φορολογική υποχρέωση των φορολογούμενων καθώς ο πληθωρισμός αυξάνει τα χρηματικά τους εισοδήματα (Αγαπητός, 1986). Γι' αυτό χρειάζεται να υιοθετηθεί με συστηματικό τρόπο μία αντιστάθμιση της επίδρασης του πληθωρισμού έτσι ώστε να μη μεταβληθεί η πραγματική φορολογική υποχρέωση των φορολογούμενων που πλήττονται από αυτή την κατάσταση. Ο τρόπος αυτός είναι η αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή του φόρου (ΤΑΦ) έναντι του πληθωρισμού. Η αυτόματη αύξηση του φόρου που προέρχεται από την αύξηση του ονομαστικού εισοδήματος λόγω του πληθωρισμού λέγεται δημοσιονομική απορρόφηση (Fiscal Drag).

Σύμφωνα με τον Αγαπητό (1987) στην Ελλάδα υπάρχει σημαντική δημοσιονομική συρρίκνωση στο εισόδημα των μισθωτών από τον προσωπικό φόρο εισοδήματος και καθώς ο φόρος αυτός επηρεάζει την κατανομή των πόρων και της φορολογικής επιβάρυνσης των εργαζομένων, η κατηγορία αυτών των φορολογούμενων δεν μπορεί να μετατοπίζει την φορολογική της επιβάρυνση προς τα εμπρός ή προς τα πίσω (σε αντίθεση με τους αυτοαπασχολούμενους που μπορούν). Οπότε είναι αναγκαίο να καθοριστούν (Αγαπητός (1987) :

- μια αυτόματη θεσμική σύνδεση μεταξύ του ρυθμού πληθωρισμού και των παραγόντων που προσδιορίζουν τη φορολογική υποχρέωση (π.χ. τιμαριθμική αναπροσαρμογή των εισοδημάτων του φορολογικού χρονοδιαγράμματος και των φορολογικών ελαφρύνσεων - εξαιρέσεις).
- σύνδεση μεταξύ φορολογικής και εισοδηματικής πολιτικής και
- ένα σύστημα επιδομάτων φόρου εισοδήματος αντί της παρούσας έκπτωσης φόρου.

4.11.Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως αναφέραμε και στο πρώτο κεφάλαιο το ποσοστό φοροδιαφυγής των μισθωτών στην Ελλάδα είναι πολύ μικρό (γύρω στο 1%) λόγω της απευθείας δήλωσης των εισοδημάτων τους από τον εργοδότη προς τις φορολογικές αρχές. Το χαμηλό αυτό ποσοστό δημιουργεί υπόνοιες κάποιας μυστικής συμφωνίας μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζομένων όπου αποκρύπτεται όλος ο μισθός ή μέρος του μισθού του εργαζομένου (Matsagannis, 2011). Με μία τέτοια συμφωνία ευνοούνται και οι εργαζόμενοι καθώς δεν φορολογούνται για το εισόδημά τους και οι εργοδότες καθώς γλιτώνουν την πληρωμή των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων τους (Βασαρδάνη, 2011). Οι πράξεις αυτές είναι δύσκολο να εντοπιστούν ειδικά στις μικρές επιχειρήσεις κι εκεί όπου υπάρχει αδήλωτη εργασία (Matsagannis & Flovotomou, 2010).

Σύμφωνα με την έρευνα της διαNEOσις & E.Y.(2016) παρατηρήθηκαν τα κάτωθι :

- Το έτος 2013 τουλάχιστον το 40,5% των εργαζομένων στις ελεγμένες επιχειρήσεις της χώρας ήταν αδήλωτοι ή ανασφάλιστοι, ενώ τουλάχιστον το

50,2% των ελεγμένων επιχειρήσεων κατέφυγε σε πρακτικές αδήλωτης εργασίας.

- Σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, όπως για παράδειγμα στον κατασκευαστικό τομέα, στη βιομηχανία, στον τουρισμό και σε άλλες υπηρεσίες, πιστεύεται ότι η αδήλωτη εργασία αποτελεί τον κανόνα.
- Παρά την υιοθέτηση πληθώρας μέτρων για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας κατά την περίοδο 2010-2014, η αδήλωτη εργασία, η εισφοροδιαφυγή και η φοροδιαφυγή εμφανίζονται σε υψηλά ποσοστά.
- Η έκταση της φοροδιαφυγής των μισθωτών δεν μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί, παρά μόνο να προσεγγιστεί μέσω της έκτασης της εισφοροδιαφυγής.

4.12. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΣΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Υπάρχει η αντίληψη ότι η εξαρτημένη εργασία (μισθωτές υπηρεσίες, μισθωτοί) φέρει το κύριο βάρος της ΦΕΦΠ ενώ αυτοί που έχουν εισοδήματα από ανεξάρτητη εργασία αποκρύπτουν φορολογητέα ύλη οπότε ο πληθωρισμός δεν μπορεί να αυξήσει την φορολογική τους επιβάρυνση (Αγαπητός, 1986, σελ. 60,61)).

Σύμφωνα με την Κωνσταντοπούλου (1982), για να μπορέσουμε να μετρήσουμε την πραγματική και όχι φαινομενική συμμετοχή των μισθωτών στον φόρο εισοδήματος σε ένα συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος πρέπει να συγκρίνουμε τη συμμετοχή τους στο εισπραττόμενο εισόδημα, στο δηλωθέν εισόδημα και στο φόρο εισοδήματος. Στη συνέχεια έχοντας κάποιες ενδείξεις και υποθέσεις για το μέσο εισόδημα κατά μισθωτό και την σχετική διανομή εισοδήματος στην ομάδα αυτή, μπορούμε συγκρίνοντάς τα, να βρούμε τη σχέση που υπάρχει μεταξύ τους. Παίρνουμε σαν παράδειγμα τα στοιχεία που αφορούσαν το έτος 1977. Σύμφωνα με τις στατιστικές τα εισοδήματα των μισθωτών αποτελούσαν το 73% του συνολικού φόρου εισοδήματος.

Πίνακας 30 : Συμμετοχή των κατηγοριών εργαζομένων στο εισόδημα και στο φόρο εισοδήματος το 1977

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΕΙΣΠΡΑΤΤΟΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΑ ΦΟΡΟ
ΜΙΣΘΩΤΟΙ	49,0%	47,1%	29,1%
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	10,8%	12,8%	10,6%
ΛΟΙΠΟΙ	40,2%	40,1%	60,3%

Πηγή : Κωνσταντοπούλου (1982)

Διαπιστώνουμε ότι η συμμετοχή των μισθωτών στον καταβληθέντα φόρο εισοδήματος είναι μικρότερη από την συμμετοχή τους στο δηλωθέν εισόδημα και ακόμη μικρότερη από τη συμμετοχή τους στο εισπραττόμενο εισόδημα.

Το επόμενο βήμα είναι να δούμε πόσο θα μειωθούν οι καθαρές αμοιβές των μισθωτών μετά την επιβολή του φόρου εισοδήματος. Σε μία ανάλυση μερικής ισορροπίας η αμοιβή της μισθωτής εργασίας αυξάνεται όταν αυξάνεται και ο αριθμός των μισθωτών. Η πραγματική επίπτωση στις αμοιβές των μισθωτών είναι μικρότερη από την επίπτωση στις αμοιβές των ελευθέρων επαγγελματιών. Σε μία ανάλυση γενικής ισορροπίας η καθαρή αμοιβή της εργασίας εξαρτάται από την ένταση χρησιμοποίησης των συντελεστών εργασίας και κεφαλαίου στον δημόσιο τομέα που απασχολεί εντατικά την μισθωτή εργασία και στον ιδιωτικό τομέα που χρησιμοποιεί τους συντελεστές εργασία και κεφάλαιο και απασχολεί εργαζομένους με μισθωτή εργασία που έχουν σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και ελεύθερους επαγγελματίες που έχουν σύμβαση έργου. Η καθαρή αμοιβή μπορεί και να αυξηθεί σε περίπτωση που αυξηθεί η ζήτηση του συντελεστή εργασίας. Σ' αυτή την περίπτωση η πραγματική επιβάρυνση των εργαζομένων είναι αρνητική.

Η τελική επίπτωση του φόρου εισοδήματος εξαρτάται από το πόσο μεγάλη ή μικρή είναι η καθαρή επίπτωση της φορολογίας αυτής στις καθαρές αμοιβές των μισθωτών και των αυτοαπασχολούμενων. Έτσι αν είναι μικρή τότε ο φόρος εισοδήματος που πληρώνουν οι μισθωτοί θα έχει μεγαλύτερη επίπτωση στις καθαρές αμοιβές τους. Αν η καθαρή επίπτωση είναι μεγάλη τότε θα επηρεαστούν δυσμενέστερα οι καθαρές αμοιβές των αυτοαπασχολούμενων και υπάρχει και πιθανότητα να αυξηθούν οι αμοιβές των εργαζομένων, μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων.

Ένα βασικό θέμα πάντως αφορά τον ορισμό της κατηγορίας των μισθωτών καθώς ένας αριθμός εργαζομένων παρέχει υπηρεσίες και με εξαρτημένη εργασία και σαν ανεξάρτητοι επαγγελματίες και σαν κάτοχοι και άλλων συντελεστών παραγωγής. Έτσι υπάρχουν οι μισθωτοί που δεν έχουν άλλη πηγή εισοδήματος εκτός από την εξαρτημένη εργασία αλλά υπάρχουν και αυτοί που έχουν εισοδήματα και από εξαρτημένη εργασία και από άλλες πηγές.

Την περίοδο 2002-2008, η συμμετοχή των μισθωτών στα έσοδα του φόρου εισοδήματος αυξήθηκε από 49% σε 55% (Ιωαννίδης 2013).

Σύμφωνα με τη μελέτη του Ν.Καραβίτη (2013) δόθηκαν τα κάτωθι στοιχεία τα οποία αποτυπώνουν τις τεράστιες αδικίες και την άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών στην Ελλάδα το έτος 2013 :

- Το 8% των νοικοκυριών με εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις δηλώνει το 30% των συνολικών φορολογητέων εισοδημάτων και πληρώνει το 70% των φόρων.
- Μισθωτοί με εισοδήματα άνω των 42.000 ευρώ δηλώνουν το 28,2% των συνολικών εισοδημάτων που καταγράφονται στην Εφορία. Αυτά τα εισοδήματα, τα οποία ανήκουν μόλις στο 7,9% των συνολικών νοικοκυριών, επωμίζονται το 68,6% των συνολικών φόρων εισοδήματος.
- Το μέσο δηλωθέν εισόδημα μισθωτών και συνταξιούχων το 2011 είναι 15.215 ευρώ ενώ το μέσο δηλωθέν εισόδημα των λοιπών φορολογουμένων είναι 5.771 ευρώ.
- Το 15% των μισθωτών και συνταξιούχων δηλώνει εισοδήματα (από κάθε πηγή) άνω των 20.000 ευρώ.
- Οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι οι οποίοι αποτελούν το 64% των φορολογουμένων, δηλώνουν το 82% των συνολικών εισοδημάτων και πληρώνουν το 78% των φόρων.
- Η περιορισμένη δυνατότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος να συλλέξει τα έσοδα στον φόρο εισοδήματος, όπου εισπράττονται 4% του ΑΕΠ λιγότερα σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Το γεγονός οφείλεται κυρίως στη φοροδιαφυγή, που συντελείται κατ' εξοχήν στους κόλπους των ελεύθερων επαγγελματιών και επιτηδευματιών. Οκτώ στους δέκα ελεύθερους

επαγγελματίες δηλώνουν εισοδήματα κάτω από 10.000 ευρώ, ενώ το 63% των μη μισθωτών δηλώνει εισοδήματα κάτω από 5.000 ευρώ.

- Το ποσοστό συλλογής εσόδων από άμεσους φόρους ανέρχεται στο 56,5% με περίπου 9 δισ. ευρώ να παραμένουν ανείσπρακτα.
- Ο μέσος φόρος στην εργασία ανέρχεται σε 31,3% έναντι 38,1% στην Ευρωζώνη.

4.12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στην Ελλάδα η φορολόγηση της μισθωτής εργασίας επιβλήθηκε με τον νόμο 1640/1919. Στη συνέχεια οι καθοριστικές μεταρρυθμίσεις που θεσπίστηκαν επηρεασμένες από την εκάστοτε κατάσταση της ελληνικής οικονομίας ήταν η φορολογική μεταρρύθμιση του 1955, του 1994, του 2010 και του 2013 όπου η χώρα μπήκε σε βαθιά ύφεση και υπήρχε άμεση ανάγκη για μεγαλύτερα φορολογικά έσοδα. Η εξελικτική πορεία της φορολόγησης αυτής διαχρονικά ήταν αυξητική και μετά την οικονομική κρίση αυξήθηκε ακόμη περισσότερο.

Η φορολογική επιβάρυνση ή ελάφρυνση των μισθωτών καθορίζεται από την προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας, από τα αφορολόγητα ποσά, τις εκπτώσεις από το φόρο και από το εισόδημα, από τα προστατευόμενα μέλη και από τις δαπάνες που μειώνουν είτε το φόρο είτε το εισόδημα. Μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στη χώρα, υπήρξαν αλλαγές που οδήγησαν σε αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών, καθώς είναι αυτοί που επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος της φορολογίας. Με την αυξανόμενη επιβάρυνση των μισθωτών, οι επιδιωκόμενοι στόχοι της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων που είναι η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και η σταθεροποίηση της οικονομίας σε περιόδους οικονομικών διακυμάνσεων, δεν επιτυγχάνονται.

Η προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας είναι πολύ σημαντική στη διαμόρφωση της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών καθώς οι φόροι που έχουν υψηλό βαθμό προοδευτικότητας αποτελούν τους ισχυρούς σταθεροποιητές του φορολογικού συστήματος. Επίσης επηρεάζουν τον βαθμό απασχόλησης και την

παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, κάτι που έχει ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.

Η φορολογία των μισθωτών επηρεάζει τις ώρες εργασίας και ώρες ανάπαυσης του εργαζομένου και καθορίζει τελικά την επένδυση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Τα τελευταία χρόνια παρότι η φοροδιαφυγή κυμαίνεται σε πολύ μικρό ποσοστό έχουν εμφανιστεί κρούσματα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής. Πάντως το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος καλύπτεται από τη φορολόγηση των μισθωτών.

Πάντως με τις τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις έχουν δοθεί κάποια φορολογικά πλεονεκτήματα στη φορολογία των μισθωτών καθώς μόνο γι' αυτούς ισχύουν κάποια αφορολόγητα ποσά μειώσεις φόρου αλλά παρόλα αυτά η συνολική επιβάρυνσή τους αυξάνεται συνεχώς. Μετά την κρίση εμφανίστηκαν στην Ελλάδα μεγάλο ποσοστό κρουσμάτων αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής.

Οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος του φόρου εισοδήματος. Η περιορισμένη δυνατότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος να συλλέξει τα έσοδα στον φόρο εισοδήματος οφείλεται στην φοροδιαφυγή των ελεύθερων επαγγελματιών και επιτηδευματιών.

Η μεγάλη φορολογία εισοδήματος των μισθωτών επηρεάζει αρνητικά τα κίνητρα για την προσφορά και την ζήτηση εργασίας και η μεγάλη φορολογία του κεφαλαίου επηρεάζει αρνητικά την αποταμίευση και τις επενδύσεις, ενώ και οι δύο είναι επιβαρυντικές για την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε πως εξελίχθηκε η φορολογία του κεφαλαίου στην Ελλάδα μετά την οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις αυτών των δύο φορολογήσεων στην ελληνική οικονομία και στους έλληνες φορολογούμενους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

5.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σ' αυτό το κεφάλαιο που είναι και το τελευταίο θα γίνει αναφορά στη φορολόγηση του άλλου συντελεστή παραγωγής του κεφαλαίου που το χαρακτηριστικό του σε μία ανοιχτή οικονομία είναι η έντονη διεθνή κινητικότητα του και οι φόροι που επιβάλλονται στους κεφαλαιούχους οι οποίοι μετακλύονται σε άλλους (Rosen et al, 2009, σελ.568). Θα αναφερθούν τα είδη των φόρων που συμπεριλαμβάνονται στη φορολόγηση του κεφαλαίου και στη φορολόγηση του εισοδήματος από κεφάλαιο. Θα πρέπει να έχουμε υπόψη τη θεωρία της άριστης φορολόγησης η οποία υποστηρίζει ότι το εισόδημα από το κεφάλαιο δεν πρέπει να φορολογείται καθώς το κεφάλαιο αποτελεί ενδιάμεση εισροή στην παραγωγική διαδικασία, ο φόρος κεφαλαίου αποτελεί επιπλέον φόρο στη μελλοντική κατανάλωση και μακροχρόνια επηρεάζει τον άριστο σχηματισμό κεφαλαίου (Mankiw et al., 2009).

Στη συνέχεια θα συγκριθεί με τη φορολόγηση της εργασίας και θα αναφερθούν οι επιπτώσεις και των δύο ειδών φορολόγησης στην χρονική περίοδο μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίση στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τους Ράπανος & Καπλάνογλου (2014) τα φορολογικά εργαλεία αξιολογούνται με βάση τα κάτωθι κριτήρια :

- Τη μη πρόκληση στρεβλώσεων στις αποφάσεις των καταναλωτών και επενδυτών
- Την οριζόντια (κατά πόσο άτομα στην ίδια οικονομική θέση φορολογούνται το ίδιο) και κάθετη ισότητα (κατά πόσο άτομα σε διαφορετική οικονομική θέση φορολογούνται με προοδευτικό τρόπο)
- Την προώθηση της απασχόλησης
- Την ελαχιστοποίηση του διοικητικού κόστους
- Το κόστος συμμόρφωσης με τον φόρο

- Την αποτελεσματικότητά τους. Ένα σημαντικό ερώτημα σχετικά με την αποτελεσματικότητα είναι το αν η φορολογία εισοδήματος από κεφάλαιο προκαλεί μεγαλύτερο υπερβάλλον βάρος σε σχέση με άλλους τρόπους φορολόγησης.

Οι μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη φορολόγηση του κεφαλαίου θα πρέπει να εξασφαλίζουν την παροχή κινήτρων για αύξηση των επενδύσεων και των αποταμιεύσεων, ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς και αύξηση της προσφοράς εργασίας και απασχόλησης (Piotrowska & Vanborren, 2007).

5.2. ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι φόροι επί του κεφαλαίου εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στον προϋπολογισμό του Δελιγιάννη το 1885 και επεβλήθη το 1898 ως οιονεί τέλος χαρτοσήμου με συντελεστή 2%. Σε κάποιες άλλες χώρες υπήρχε ως άμεσος φόρος και με υψηλότερους συντελεστές. Στην Ελλάδα πήρε τη μορφή του άμεσου φόρου κληρονομιών το 1909. Έως το 1933 παρέμεινε χαμηλός και ενιαίος και κάλυπτε το 1 έως 2% των δημοσίων εσόδων. Η έλλειψη προοδευτικότητας και η φοροδιαφυγή είχαν σαν αποτέλεσμα η απόδοσή του να είναι πολύ μικρή. Οι φόροι αυτοί άρχισαν να επιφέρουν σημαντικά έσοδα μετά το 1980. (Δερτιλής, 1993).

Ο Καραγεωργας το 1964 (Γκιούρας, 2000,σελ.389) υπέβαλε προτάσεις φορολογικής πολιτικής που συμπεριλάμβαναν και φόρους επί του κεφαλαίου :

- Εισαγωγή ετήσιου προοδευτικού φόρου περιουσίας σε κάθε στοιχείο ακίνητης περιουσίας με εξαίρεση τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Μεταθέτει έτσι το κύριο φορολογικό βάρος στους φορείς ακίνητης περιουσίας και όχι απλώς του εισοδήματος, οι οποίοι μέχρι τότε ήταν απλώς θεατές των φορολογικών δρώμενων. Και ενώ αντιβαίνει με την αρχή της φορολογικής ισότητας θεωρεί ότι είναι αναγκαία λόγω της ανισότητας που υπάρχει στο οικονομικό σύστημα.
- Εισαγωγή φόρου επί της υπεραξίας ακινήτων και άλλων κεφαλαιουχικών στοιχείων, στα πλαίσια της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών.

Το έτος 2001 με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ δόθηκε έμφαση στη σύγκλιση της οικονομίας της με τις οικονομίες των άλλων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προκειμένου να γίνει ανταγωνιστική και να προσελκύσει επενδύσεις, κινήθηκε σε μειώσεις των φορολογικών συντελεστών του κεφαλαίου. Ενώ το 2010 με την έντονη οικονομική κρίση άρχισε η αύξησή τους.

5.2.1. ΦΟΡΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται στα νομικά πρόσωπα κατά τη σύσταση, τη μετατροπή ή τη συγχώνευση του κεφαλαίου. Η φορολόγηση κατά τη σύσταση ανέρχεται στο 1% επί του κεφαλαίου και επιβάλλεται στις ημεδαπές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, καθώς και στα υποκαταστήματα των αλλοδαπών εταιρειών. Ο φόρος επιβάλλεται στη λεγόμενη πραγματική αξία των πράξεων που υπόκεινται στο φόρο, και η εξακρίβωση της οποίας γίνεται με βάση την αγοραία αξία της πράξης. Οι πράξεις που φορολογούνται είναι (ΚΕΜΕΕΒΕΑ, 2011) :

- η σύσταση, με την εισφορά οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου
- η αύξηση του ενεργητικού, με εισφορά περιουσιακών στοιχείων, δάνεια, ή με εισφορά υπηρεσιών από μέλος που υπόκειται στο φόρο (εξαιρείται η αύξηση του κεφαλαίου από αναπροσαρμογή αξίας των ακινήτων)
- η μετατροπή προσώπου που δεν υπόκειται στο φόρο σε πρόσωπο που υπόκειται στο φόρο (π.χ. μετατροπή μιας μη κερδοσκοπικής σε κερδοσκοπική επιχείρηση)
- η συγχώνευση προσώπου που δεν υπόκειται στο φόρο με πρόσωπο που υπόκειται στο φόρο
- η διάθεση παγίων κεφαλαίων ή κεφαλαίων κίνησης από αλλοδαπή εταιρεία χώρας εκτός ΕΕ σε υποκατάστημά της στην Ελλάδα.

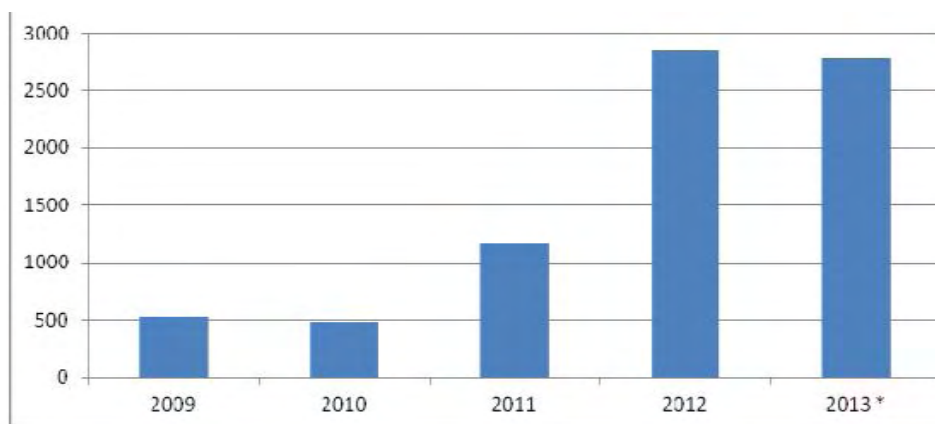
5.2.2. ΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Οι φόροι περιουσίας επιβάλλονται στην αξία των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτικών φορέων. Το ποσό που καταβάλλουν οι φορολογούμενοι εξαρτάται από το μέγεθος της περιουσίας τους. Σύμφωνα με τον Δαλαμάγκα (2010) οι φόροι αυτοί επιβάλλονται συνήθως με αναλογικό φορολογικό συντελεστή και διακρίνονται σε:

- Φόρους επί της κατοχής περιουσίας όπως ο φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας (ΦΜΑΠ), ο φόρος ακίνητης περιουσίας (ΦΑΠ) και ο ΕΝΦΙΑ
- Φόρους επί της μεταβίβασης της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες όπως είναι ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών
- Φόρους επί της μεταβίβασης της περιουσίας με διμερείς συναλλαγές όπως είναι οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων και οι φόροι χρηματιστηριακών συναλλαγών.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε τη μεγάλη αύξηση από τα έσοδα των φόρων περιουσίας στην Ελλάδα καθώς αυξήθηκε η φορολόγησή της μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης.

Διάγραμμα 21 : Έσοδα από φόρους περιουσίας στην Ελλάδα από το 2009-2013

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Εισηγητικές εκθέσεις προϋπολογισμού έτους 2009, 2010, 2011, 2012, 2013

5.2.2.1. ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Υπόχρεοι στο φόρο είναι αυτοί που έχουν αποκτήσει ακίνητο με αγορά ή με οποιαδήποτε άλλη αιτία. Η δυσκολία σ' αυτή τη φορολογία είναι να αποτιμηθούν τα περιουσιακά στοιχεία που υποβάλλονται στο φόρο. Έτσι εφαρμόζεται από τις

αρμόδιες αρχές (βασιζόμενες σε αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών) το σύστημα αντικειμενικών αξιών με το οποίο καθορίζεται η αξία αυτών λαμβάνοντας υπόψη τις τιμές εκκίνησης οι οποίες καθορίζονται από πριν κατά ζώνες ή οικοδομικά τετράγωνα και κατ' είδος ακινήτου (αστικό ακίνητο, μονοκατοικία, διαμέρισμα, κατάστημα, αγρόκτημα κλπ) ενώ στην περίπτωση της αγροτικής γης η φορολογούμενη αξία προκύπτει από την κεφαλαιοποίηση της πραγματικής ή δυνητικής απόδοσης του ακινήτου με βάση συντελεστές που καθορίζονται από τον νόμο (Γεωργακόπουλος, 2012). Ο νόμος ορίζει και μια σειρά από απαλλαγές που αναφέρονται στο υποκείμενο του φόρου. Σύμφωνα με τη μελέτη της διαΝΕΟσις & Τσακλόγλου et al (2016), η ακίνητη περιουσία έχει τα εξής χαρακτηριστικά :

- Η ακίνητη περιουσία έχει σχετικά μικρή κινητικότητα, οπότε δεν αντιδρά στη φορολογία, τουλάχιστον βραχυχρόνια.
- Η επιβολή φόρου σε ακίνητη περιουσία προκαλεί μείωση των εισοδημάτων, αλλά έχει σχετικά μικρές επιπρόσθετες στρεβλωτικές συνέπειες στα οικονομικά κίνητρα και στην οικονομική δραστηριότητα.
- Σαν φορολογική βάση είναι διαφανής και, συνεπώς, αποκρύπτεται δύσκολα. Το χαρακτηριστικό αυτό καθιστά τον φόρο στην ακίνητη περιουσία ιδιαίτερα ελκυστικό, ειδικά σε μια χώρα που το επίπεδο της φοροδιαφυγής κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα.
- Όταν επιβάλλεται ένας φόρος στην αξία ενός ακινήτου, ο φόρος αυτός είναι προοδευτικός. Αυτό συνεπάγεται ότι μια ακριβή ιδιοκτησία, που κατέχεται κυρίως από τις υψηλά εισοδηματικές ομάδες, πληρώνει αναλογικά μεγαλύτερο φόρο.
- Η περιουσία θεωρείται ένας καλός δείκτης φοροδοτικής ικανότητας.

Ο φόρος περιουσίας στην Ελλάδα πριν το 2008 ήταν μικρός. Όμως μετά το ξέσπασμα της κρίσης οι συντελεστές του αυξήθηκαν και τα ετήσια έσοδα από τον φόρο αυτό αυξήθηκαν σημαντικά. Πρέπει όμως να δοθεί προσοχή γιατί ο φόρος αυτός δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και επιπλέον η βάση του φόρου που είναι η αξία του ακινήτου πάνω στην οποία υπολογίζεται ο φόρος μεταβάλλεται συχνά και γι' αυτό θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται συχνά και οι αντικειμενικές αξίες έτσι ώστε να αντανakλούν τις συνθήκες της αγοράς (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2014).

Το 2008 καταργήθηκε ο ΦΜΑΠ και επιβλήθηκε το Ενιαίο τέλος Ακινήτων (ΕΤΑΚ) με συντελεστή 1%.

Με το Νόμο 3842/2010 καθιερώθηκε ο φόρος ακίνητης περιουσίας (ΦΑΠ) σύμφωνα με τα άρθρα 27 έως 46 του νόμου. Ο φόρος αυτός επιβάλλονταν στη 1^η Ιανουαρίου του κάθε έτους, ξεχωριστά σε κάθε φυσικό πρόσωπο για την ακίνητη περιουσία του που βρισκόταν στην Ελλάδα και υπολογιζόταν με ελαφρά προοδευτική κλίμακα ως εξής (άρθρο 36):

Πίνακας 31 : Κλίμακα φορολογίας ακίνητης περιουσίας των φυσικών προσώπων για τα έτη χρήσης 2010,2011,2012

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Φορολογητέας Αξίας (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
200.000	0	0	200.000	0
300.000	0,2%	600	500.000	600
100.000	0,3%	300	600.000	900
100.000	0,6%	600	700.000	1500
100.000	0,9%	900	800.000	2400
Υπερβάλλον	1,0	-	-	

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Σε περίπτωση που η φορολογητέα αξία είναι μεγαλύτερη των 5.000.000 ευρώ ο φορολογικός συντελεστής ορίζεται σε 2%.

Για τα νομικά πρόσωπα ίσχυαν αναλογικοί φορολογικοί συντελεστές 0,6% όταν ήταν κερδοσκοπικές εταιρείες και 0,3% όταν ήταν εταιρείες μη κερδοσκοπικές. Επιπλέον φορολογούνταν με συντελεστή 0,1% η αξία των κτισμάτων των ακινήτων που ιδιοχρησιμοποιούνταν από επιχειρήσεις και από μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα και η αξία των ακινήτων που περιλαμβάνονται στο ενεργητικό των εταιριών επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία και των αμοιβαίων κεφαλαίων περιουσίας. Επίσης η αξία των ακινήτων που ιδιοχρησιμοποιούνταν από ξενοδοχειακές επιχειρήσεις φορολογούνταν με συντελεστή 0,033.

Με το Νόμο 4021/2011 (άρθρο 53,παρ.1) επιβλήθηκε επιπλέον του φόρου ακίνητης περιουσίας το Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών (Ε.Ε.Τ.Η.Δ.Ε.) σύμφωνα με το τέλος ακίνητης περιουσίας που προβλέπεται στην παρ.1 του άρθρου 24 του Ν 2130/1993. Ήταν ένας έκτακτος φόρος

και εισπράτονταν από τη ΔΕΗ με την πληρωμή του ηλεκτρικού ρεύματος, Σκοπός του επιβαλλόμενου τέλους ήταν να επιτευχθούν οι στόχοι μειώσεως του ελλείμματος για τα έτη 2011 και 2012.

Για επιτακτικούς λόγους εθνικού συμφέροντος που συνίστανται στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου δημοσιονομικής Στρατηγικής, όπως έχει εγκριθεί με το άρθρο πρώτο του ν. 33 4093/2012 και επικαιροποιηθεί με το ν. 4127/2013, για το έτος 2013, επιβάλλεται έκτακτο ειδικό τέλος υπέρ του Δημοσίου στις ηλεκτροδοτούμενες, οποτεδήποτε κατά το διάστημα από την 1/5/2013 έως την 31/12/2013, δομημένες επιφάνειες ακινήτων σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρούσα υποπαράγραφο, το οποίο θα ονομάζεται στο εξής έκτακτο ειδικό τέλος ακινήτων (Ε.Ε.Τ.Α.).

Με την ψήφιση του νόμου 4223/2013 (άρθρα 1 έως 13) οι φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδας κλήθηκαν να πληρώνουν τον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.), που είναι ένας φόρος καθαρής περιουσιακής κατάστασης από το έτος 2014. Ο ΕΝ.Φ.Ι.Α. επιβάλλεται στα ακίνητα που είναι εντός και εκτός σχεδίου, (ανά ιδιοκτησία) που βρίσκονται στην Ελλάδα και ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή κάθε είδους νομικές οντότητες. Φορολογούμενοι είναι αυτοί που κατέχουν ιδιοκτησιακά δικαιώματα επί της επιφάνειας του ακινήτου, του οικοπέδου και των βοηθητικών χώρων. Ο ΕΝ.Φ.Ι.Α. ισούται με το άθροισμα του κύριου φόρου επί του κάθε ακινήτου και του συμπληρωματικού φόρου επί της συνολικής αξίας των δικαιωμάτων επί των ακινήτων του υποκειμένου στο φόρο. Ο φόρος αυτός δεν επιβάλλεται επί της αντικειμενικής αξίας της ακίνητης περιουσίας, αλλά προσδιορίζεται επί τη βάση διαφόρων παραγόντων, σύμφωνα με την τελική εγγραφή της ιδιοκτησίας στο κτηματολόγιο ή στο τίτλο ιδιοκτησίας. Ο κύριος φόρος των κτιρίων υπολογίζεται με πολλαπλασιασμό των τετραγωνικών μέτρων του κτιρίου από τον βασικό φόρο που κυμαίνεται από 2 Ευρώ σε 13 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο ανάλογα τη φορολογική ζώνη που βρίσκεται το ακίνητο. Ο συμπληρωματικός φόρος επιβάλλεται στις περιπτώσεις που το συνολικό ποσό της ακίνητης περιουσίας ήταν μεγαλύτερο από τις 300.000,00 ευρώ.

Σκοπός του φόρου αυτού (αυτοτελής φορολόγηση ανά ακίνητο) ήταν να ελαφρύνει τις κατοικίες και τις επιχειρήσεις που ήδη φορολογούνταν και να φορολογηθούν με

αναλογικό τρόπο και τις κτιριακές εγκαταστάσεις και τη γη που μέχρι τότε δεν φορολογούνταν. Συμπεραίνουμε ότι :

- Από το 2008-2013 που υπήρχε το ΕΤΑΚ και ο ΦΑΠ, ο αναλογών φόρος καθορίζονταν από την αξία της ακίνητης περιουσίας που διέθετε ο φορολογούμενος ενώ με την επιβολή του ΕΝΦΙΑ το 2014 ο αναλογών φόρος καθορίζεται ανά ακίνητο.
- Οι έκτακτοι φόροι ΕΕΤΗΔΕ και ΕΕΤΑ αναφερόταν μόνο στα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα.
- Ενώ μέχρι το 2013 υπάρχει αφορολόγητο όριο στον φόρο που επιβάλλεται μετά το 2014 υπάρχει αφορολόγητο μόνο στο συμπληρωματικό φόρο.

5.2.2.2. Ο ΦΟΡΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΔΩΡΕΩΝ, ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ, ΠΡΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΔΩΝ ΑΠΟ ΛΑΧΕΙΑ

Ο φόρος αυτός καλύπτει τις μεταβιβάσεις όλων των περιουσιακών στοιχείων των φυσικών και νομικών προσώπων που βρίσκονται στην Ελλάδα καθώς και τις μεταβιβάσεις για κινητά περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο εξωτερικό και μεταβιβάζονται σ' αυτά. Ο φόρος επιβάλλεται και στα νομικά και στα φυσικά πρόσωπα (σ' αυτά η φορολόγηση γίνεται για κάθε άτομο ξεχωριστά και όχι στο σύνολο της οικογένειας για το μερίδιο που αναλογεί στον καθένα) εφόσον είναι δικαιούχοι της περιουσίας.

Βασικός νόμος ήταν ο Νόμος 2961/2001 «Κύρωση του κώδικα φορολογίας κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, προικών και κερδών από λαχεία» που το 2010 λόγω της έκρηξης της οικονομικής κρίσης τροποποιήθηκε με τον Νόμο 3815/2010 «Τροποποίηση του Κώδικα Φορολογίας Κληρονομιών, Δωρεών, Γονικών Παροχών, Προικών και Κερδών από Λαχεία και του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα». Μ' αυτό το νέο νομοσχέδιο είχαμε την επαναφορά της κλίμακας των κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, με αύξηση του αφορολόγητου ορίου στα εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ και αναδρομική ισχύ από την 8η Ιανουαρίου του έτους 2010, προκειμένου να εμποδιστεί η φοροδιαφυγή των ιδιοκτητών μεγάλης ακίνητης περιουσίας καθώς το προηγούμενο καθεστώς τους ευνοούσε. Η κυβέρνηση επεδίωκε ο κάθε φορολογούμενος να φορολογείται με βάση τη φοροδοτική του

ικανότητα στηρίζοντας όμως τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα στα πλαίσια της άσκησης κοινωνικής πολιτικής και ανακατανομής του ιδιωτικού πλούτου. Μέχρι το 2007 απέφερε το 0,5% των συνολικών φορολογικών εσόδων, οπότε ο στόχος πλέον ήταν να αυξηθεί το ποσοστό αυτό.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ

Ο φόρος κληρονομιών επιβάλλεται στην αξία της περιουσίας που αποκτήθηκε λόγω θανάτου. Στον φόρο υποβάλλεται ο κληρονόμος της κάτωθι περιουσίας :

- Της κείμενης στην Ελλάδα περιουσίας που ανήκει είτε σε ημεδαπούς είτε σε αλλοδαπούς
- Της κείμενης στην αλλοδαπή ενσώματης ή κινητής περιουσίας Έλληνα υπηκόου ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας του και αλλοδαπού υπηκόου που κατοικεί στην Ελλάδα.

Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για την αναγκαιότητα αυτού του φόρου. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι είναι καλοί ως κίνητρα και ορισμένοι όχι. Σε έρευνα που έγινε σχετικά με τις επιπτώσεις της κληρονομιάς επί της προσφοράς εργασίας διαπιστώθηκε ότι όσο μεγαλύτερη η κληρονομιά τόσο πιο απίθανο είναι να συνεχίσει ο αποδέκτης να εργάζεται μετά την απόκτησή της, οπότε το κράτος με τη φορολόγηση των κληρονομιών μπορεί να το αποτρέψει αυτό (Rosen et al,2009, σελ.897). Σύμφωνα με κάποιες άλλες έρευνες διαπιστώθηκε ότι μία αύξηση του φόρου επί της κληρονομιάς υλικού κεφαλαίου δημιουργεί κίνητρα για μεταβίβαση πλούτου ανθρώπινου κεφαλαίου και κάποιες άλλες έρευνες δείχνανε ότι μία κατάργηση του φόρου κληρονομιών μπορεί να έχει θετική επίδραση στη συσσώρευση πλούτου και μάλιστα να οδηγήσει σε αύξηση του πλούτου κατά 1,5% (Rosen et al,2009, σελ.898-899).

Για να καθοριστεί η φορολογητέα αξία των ακινήτων λαμβάνεται υπόψη η αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων κατά το χρόνο δημιουργίας της φορολογικής υποχρέωσης. Όταν δεν είναι εφικτό να υπολογιστεί η αγοραία αξία τότε καθορίζεται η αντικειμενική αξία του. Υπάρχουν και περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται και τα δύο συστήματα. Ο υπολογισμός του φόρου γίνεται με προοδευτική κλίμακα ανάλογα με το μέγεθος της κληρονομικής μερίδας ή κληροδοσίας και ανάλογα με τον βαθμό

συγγένειας μεταξύ κληρονομούμενου και κληρονόμων, αφού αφαιρεθούν οι εκπτώσεις και απαλλαγές που ορίζει ο νόμος, σύμφωνα με τις κάτωθι κατηγορίες :

Για κληρονομική μερίδα ή κληροδοσία που περιέρχεται σε: α) σύζυγο του κληρονομούμενου, β) κατιόντες πρώτου βαθμού (τέκνα από νόμιμο γάμο, τέκνα χωρίς γάμο έναντι της μητέρας, αναγνωρισθέντα εκούσια ή δικαστικά έναντι του πατέρα, νομιμοποιηθέντα με επιγενόμενο γάμο ή δικαστικά έναντι και των δύο γονέων), γ) κατιόντες εξ αίματος δεύτερου βαθμού (εγγόνια), δ) ανιόντες εξ αίματος πρώτου βαθμού (γονείς και παππούδες) :

Πίνακας 32 : Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Α΄

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Περιουσίας (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
150.000	0	0	150.000	0
150.000	1%	1.500	300.000	1.500
300.000	5%	15.000	600.000	16.500
Υπερβάλλον	10%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Για κληρονομική μερίδα ή κληροδοσία που περιέρχεται σε: α) κατιόντες τρίτου και επόμενων βαθμών(δισέγγονα), β) ανιόντες δεύτερου και επόμενων βαθμών, γ) εκούσια ή δικαστικά αναγνωρισθέντα τέκνα έναντι των ανιόντων του πατέρα που τα αναγνώρισε, δ) κατιόντες του αναγνωρισθέντος έναντι του αναγνωρίσαντος και των ανιόντων αυτού, ε) αδελφούς (αμφιθαλείς ή ετεροθαλείς), στ) συγγενείς εξ αίματος τρίτου βαθμού εκ πλαγίου (θείοι), ζ) πατριούς και μητριές, η) τέκνα από προηγούμενο γάμο του συζύγου, θ) τέκνα εξ αγχιστείας (γαμπρούς - νύφες) και ι) ανιόντες εξ αγχιστείας (πεθερό - πεθερά).

Πίνακας 33 : Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Β΄

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Περιουσίας (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
30.000	0	0	30.000	0
70.000	5%	3.500	100.000	3.500
200.000	10%	20.000	300.000	23.500
Υπερβάλλον	20%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Για κληρονομική μερίδα ή κληροδοσία που περιέρχεται σε οποιονδήποτε άλλον εξ αίματος ή εξ αγχιστείας συγγενή του (π.χ. ξαδέρφια, μικρανήψια).

Πίνακας 34: Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Γ΄

Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Περιουσίας (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
6.000	0	0	6.000	0
66.000	20%	13.200	72.000	13.200
195.000	30%	58.500	267.000	71.700
Υπερβάλλον	40%			

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών

Ο φόρος κληρονομιάς, γονικής παροχής ή δωρεάς δεν έχει μέσα του μόνο την παροχή του περιουσιακού στοιχείου αλλά έχει και όλες τις φορολογικές επιβαρύνσεις που ακολουθούν το ακίνητο (Υπουργείο Οικονομικών, Πρακτικά Βουλής).

Για να καθοριστεί η φορολογητέα αξία των απαιτήσεων από χρηματικά ποσά (καταθέσεις, διάφοροι χρεώστες) λαμβάνονται υπόψη τα ποσά αυτά αυξημένα με τους τόκους τους.

Για να καθοριστεί η αξία των τίτλων (μετοχών και ομολογιών) γίνεται διάκριση:

- Στους τίτλους που είναι εισηγμένοι στο χρηματιστήριο και φορολογούνται αυτοτελώς με 0,6% όταν ο κληρονόμος ανήκει στην κατηγορία Α΄ και με συντελεστή 1,20% όταν ανήκει στην κατηγορία Β΄ ενώ όταν ανήκει στην κατηγορία Γ΄ φορολογείται με την κλίμακα φορολογίας Γ΄.
- Στους τίτλους που δεν είναι εισηγμένοι στο χρηματιστήριο και φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή 1,20% όταν ο κληρονόμος ανήκει στην κατηγορία Α΄ και 2,40% όταν ανήκει στην κατηγορία Β΄.

Η αξία των κινητών πραγμάτων της κληρονομιάς υπολογίζεται με κάθε αποδεικτικό μέσο. Για τα έπιπλα ορίζεται τεκμήριο 1/30 της αξίας της υπόλοιπης κληρονομιάς. Η φορολογία τους γίνεται με τους συντελεστές της κλίμακας φορολογίας κληρονομιών.

Επίσης φορολογείται η αξία παροχών, η αξία επικαρπίας, η αξία ψιλής κυριότητας και η αξία λοιπών περιουσιακών στοιχείων.

Να τονίσουμε ότι καθώς ο ΕΝΦΙΑ έχει και ένα συμπληρωματικό φόρο για τις μεγαλύτερες περιουσίες οι οποίες επιβαρύνονται και με το φόρο κληρονομιάς αυτό

οδηγεί σε αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης από τα ακίνητα, κι αυτό οδηγεί πολλές φορές σε αποποιήσεις των περιουσιών από τους κληρονόμους, οι οποίοι καταλήγουν να είναι κληρονόμοι φόρων και πολλές φορές κληρονόμοι χρεών καθώς αρκετοί δεν μπορούν να ανταποκριθούν στη φορολογική τους υποχρέωση. Αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις και στα δημοσιονομικά έσοδα και στο ΑΕΠ. Γι' αυτό θα πρέπει να ορίζεται ένας μεγάλος αριθμός δόσεων προκειμένου να γίνει η πληρωμή αυτών των φόρων (Υπουργείο Οικονομικών, Πρακτικά Βουλής). Σε αντίθετη περίπτωση οι φορολογούμενοι αναγκάζονται να προβούν σε πώληση της κληρονομούμενης περιουσίας και να μπορέσουν έτσι να εκπληρώσουν τη φορολογική τους υποχρέωση.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΔΩΡΕΩΝ

Στη φορολογία δωρεών εμπίπτει η παροχή ή μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων χωρίς αντάλλαγμα. Απαλλάσσονται από το φόρο οι δωρεές προς το Δημόσιο. Οι δωρεές φορολογούνται με την ίδια κλίμακα που φορολογούνται και οι κληρονομιές.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Στη φορολογία γονικών παροχών εμπίπτει η παροχή περιουσίας του γονέα προς το παιδί του. Ισχύει το ίδιο καθεστώς που ισχύει και για τη φορολογία κληρονομιών.

Για την περίπτωση κτήσης μετρητών από γονική παροχή γίνεται αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 10% ενώ αν γίνεται από δωρεά με συντελεστή 10% για δωρεοδόχου που υπάγονται στην Α' κατηγορία, 20% στην Β' κατηγορία και 40% στην Γ' κατηγορία.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΕΡΔΩΝ ΑΠΟ ΛΑΧΕΙΑ

Σ' αυτή τη φορολογία φορολογούνται τα κέρδη από λαχεία, ΠΡΟ-ΠΟ, ΛΟΤΤΟ, JOKER κλπ. Ο φόρος είναι αναλογικός 10% και υπολογίζεται αφού αφαιρεθεί το ποσό των 100 ευρώ.

5.2.2.3. ΦΟΡΟΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ)

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται βασιζόμενος στην αξία του ακινήτου που μεταβιβάζεται ή των πραγματικών δικαιωμάτων πάνω σε ακίνητα. Οι μεταβιβάσεις αυτές γίνονται

είτε με χρηματικό αντάλλαγμα (πχ πώληση αυτοκινήτου) είτε με μη χρηματικό (πχ ανταλλαγή ακινήτων), σε διαφορετική περίπτωση θα είχαμε δωρεά (Γεωργακόπουλος,2012, σελ.456). Σύμφωνα με τον Ν 3842/2010 (άρθρο 22) ο υπολογισμός του φόρου γινόταν με δύο συντελεστές : 8% όταν η αξία ακινήτων ήταν μέχρι 20.000,00 ευρώ και 10% όταν ήταν παραπάνω. Στο ποσό του κύριου φόρου επιβαλλόταν και φόρος υπέρ Δήμων 3%. Ορίστηκαν και μικρότεροι φορολογικοί συντελεστές κατά 75% όταν γινόταν διάλυση Ο.Ε και ΕΕ και μεταβιβάζονταν τα ακίνητα της εταιρίας στους εταίρους καθώς και 50% στις περιπτώσεις συνενώνονταν οικοπέδα, γινόταν απαλλοτριώσεις, ανταλλάσσονταν οικοπέδα που είχαν ίδια αξία, γινόταν αγορά ακινήτων με ξένα κεφάλαια κλπ. Επίσης δόθηκαν και ορισμένες απαλλαγές. Η σημαντικότερη απαλλαγή ήταν αυτή που είχε καθιερωθεί για την αγορά κύριας κατοικίας και σχετιζόταν με την οικογενειακή κατάσταση, την ύπαρξη τέκνων και την ύπαρξη αναπηρίας του δικαιούχου και με το είδος του ακινήτου. Ένα σημαντικό σημείο της φορολογίας αυτής είναι ότι σε περίπτωση που διαπιστώνονταν από αρμόδιες αρχές ότι δόθηκε η απαλλαγή του φόρου αλλά δεν ήταν αληθινές οι προϋποθέσεις της απαλλαγής τότε επιβαλλόταν στον αγοραστή και ένας πρόσθετος φόρος ίσος με 100% επί του κύριου αναλογούντος φόρου. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών ο φόρος αυτός επηρέασε αρνητικά τις μεταβιβάσεις ακινήτων καθώς για τα έτη 2011 έως 2015 παρουσιάστηκε το φαινόμενο της μεγάλης μείωσης των μεταβιβάσεων ακινήτων (το 2014 η μείωση ήταν σε ποσοστό 44,78%).

Με τον Ν4223/2013 μειώθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές (άρθρο 11) από 8-10% σε 3% επί της αντικειμενικής αξίας ή της αναγραφόμενης στο συμβόλαιο εφόσον η τελευταία είναι υψηλότερη. Για την απόκτηση της πρώτης κατοικίας ισχύει αφορολόγητο όριο 200.000 ευρώ για τον άγαμο, 250.000 για τον έγγαμο ή συνάψαντα σύμφωνο συμβίωσης. Τα όρια αυτά προσαυξάνονται κατά 25.000 για καθένα από τα δύο πρώτα τέκνα και κατά 30.000 για καθένα από το τρίτο και τα επόμενα. Ο φόρος αυτός έχει τα παρακάτω μειονεκτήματα (Γεωργακόπουλος, 2012, σελ.459) :

α) Από άποψη των οικονομικών επιπτώσεων, αποθαρρύνει τις συναλλαγές των ακινήτων που υπόκεινται στο φόρο και στρεβλώνει την κατανομή των πόρων, παρεμποδίζει την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού καθώς παρεμποδίζει τις συναλλαγές στα παλαιά ακίνητα (αυτό μετριάζεται από την απαλλαγή της πρώτης

κατοικίας) και παρεμποδίζει τις οικογένειες να προσαρμοστούν στις στεγαστικές συνθήκες καθώς μεταβάλλεται το μέγεθος της οικογένειας (κι αυτό μετριάζεται με την απαλλαγή της πρώτης κατοικίας).

β) Από άποψη κοινωνικής δικαιοσύνης η φορολογία αυτή επιβαρύνει μία συναλλαγή η οποία δεν αυξάνει τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου καθόσον ένα περιουσιακό στοιχείο μετατρέπεται σε ένα άλλο.

5.3. ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5.3.1. ΦΟΡΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 39 του ν.4172/2013 εισόδημα από ακίνητη περιουσία είναι το εισόδημα σε χρήμα ή σε είδος που προκύπτει από την εκμίσθωση ή την ιδιοχρησιμοποίηση ή τη δωρεάν παραχώρηση χρήσης γης και ακινήτων συμπεριλαμβανομένων κτιρίων, κατασκευών και κάθε είδους εγκαταστάσεων και εξοπλισμού τους, δασικών και αγροτικών εκτάσεων, παραχώρηση χώρου για την τοποθέτηση διαφημιστικών επιγραφών και κοινόχρηστων χώρων σε ακίνητα. Η αποτίμηση του εισοδήματος γίνεται στην αγοραία αξία. Από το 2000-2008 τα έσοδα από ακίνητα υπόκεινται σε πρόσθετη φορολογία πέραν του συνήθους προοδευτικού φόρου εισοδήματος στο συντελεστή του 1,5%. Το ποσοστό αυξάνεται σε 3% όταν η επιφάνεια της κατοικίας είναι μεγαλύτερη από 300 m². Η ποσότητα του πρόσθετου φόρου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ποσό που οφείλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου. Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία (ενοίκια), φορολογείται από το 2013 αυτοτελώς, χωρίς εκπτώσεις ή απαλλαγές, με βάση την παρακάτω κλίμακα φορολογικών συντελεστών :

Πίνακας 35: Φορολογία στο εισόδημα από ακίνητη περιουσία 2013

ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ %
0,00 – 12.000,00	15%
12.000,01 – 35.000,00	35%
Υπερβάλλον	45%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Ο φόρος επί των εισπραττομένων μισθωμάτων αυξήθηκε ενώ δημιουργήθηκε απαξία των ακινήτων καθώς μειώθηκε η κίνηση της αγοράς ακινήτων και πολλά διαμερίσματα και καταστήματα μείνανε κενά.

5.3.2. ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)

Οι επιχειρήσεις φορολογούνται και με βάση τα οικονομικά τους κέρδη που είναι η απόδοση που λαμβάνουν οι ιδιοκτήτες από τις επιχειρήσεις τους πάνω από το κόστος ευκαιρίας των συντελεστών παραγωγής και ο φόρος επί των οικονομικών κερδών δεν μετακυλιέται αλλά τον επωμίζονται μόνο οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης (Rosen et al, 2009, σελ.574).

α) Φόροι επί των καθαρών κερδών των ΟΕ και των ΕΕ

Τα καθαρά κέρδη των ΟΕ, ΕΕ και των κληρονομιών κληρονομικού δικαίου και τα κέρδη που αναλογούν σε όλους τους ομόρρυθμους εταίρους φορολογούνται με τον Ν 3842/2010 με συντελεστή 20%, ενώ τα καθαρά κέρδη των ΟΕ, ΕΕ και κληρονομιών κληρονομικού δικαίου που αναλογούν σε εταίρους μη φυσικά πρόσωπα φορολογούνται με 25%. Από τα καθαρά κέρδη αφαιρούνται τα κέρδη που απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, τα κέρδη από μερίσματα ΑΕ, από αμοιβαία κεφάλαια, από συμμετοχή σε άλλες ΟΕ, ΕΕ καθώς και οι επιχειρηματικές αμοιβές οι οποίες φορολογούνται με την κλίμακα εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών. Στις ΟΕ και ΕΕ το 50% φορολογείται με το συντελεστή 20% ή 25% και το 50% θεωρείται ότι είναι η επιχειρηματική αμοιβή.

Με τον Νόμο 4172/2013 η φορολόγηση γίνεται στην πηγή με την εξής διαφοροποίηση :

Αν οι επιχειρήσεις τηρούν απλογραφικά βιβλία η φορολόγηση στην πηγή γίνεται με συντελεστή 26%, όταν τα κέρδη είναι μέχρι το ποσό των 50.000,00 ευρώ και με συντελεστή 33% όταν τα κέρδη είναι πάνω από το ποσό των 50.000,00 ευρώ.

Αν οι επιχειρήσεις τηρούν διπλογραφικά βιβλία ο συντελεστής είναι 26%.

β) Φόροι επί των κερδών των ΑΕ

Ο υπολογισμός του φόρου για τις Α.Ε. γίνεται ως εξής (Γεωργακόπουλος, 2012,σελ.419,420) :

Ο κύριος φόρος υπολογίζεται στα συνολικά καθαρά κέρδη των ΑΕ ενώ προστίθεται σ' αυτόν και συμπληρωματικός φόρος 3%, τέλη χαρτοσήμου και ΟΓΑ 3,6% στα ενοίκια και προκαταβλητέος φόρος (ο καταβλητέος επί 80%) ο οποίος αφαιρείται από το ποσό του κύριου φόρου του επόμενου έτους. Το ποσό του προκαταβλητέου φόρου μειώνεται : κατά 40% στα τρία πρώτα έτη από την έναρξη των εργασιών της εταιρίας. Αν υπάρχουν και εισοδήματα από ακίνητα αυτά φορολογούνται με συμπληρωματικό φόρο 3% επί του συνολικού ακαθάριστου εισοδήματος από ακίνητα. Σε περίπτωση που ο αναλογών φόρος καταβάλλεται εφάπαξ δίνεται έκπτωση 1,5% πάνω στο ποσό που καταβάλλεται.

Με τον Νόμο 3842/2010 επήλθαν σημαντικές αλλαγές καθώς τα κέρδη φορολογούνται ανάλογα με τη διανομή. Έτσι για τα αδιανεμήτα κέρδη ορίζεται συντελεστής φορολόγησης 24% για το έτος 2010, 23% για το έτος 2011, 22% για το έτος 2012, 21% για το έτος 2013, και 20% για το έτος 2014 και για καθένα από τα επόμενα.

Για τα διανεμόμενα κέρδη προβλέπεται συντελεστής 40% για κέρδη του έτους 2010 και μετά. Με τη νομοθεσία που ίσχυε πριν την ψήφιση του νέου νόμου ο φορολογικός συντελεστής των ανώνυμων εταιρειών επί των κερδών ήταν 24%, με επιπλέον φόρο 10% στα διανεμόμενα κέρδη.

Με το νέο συντελεστή 40% (Βαρουφάκης & Πατάκος, 2011):

- Αν ο δικαιούχος είναι νομικό πρόσωπο, τότε εξαντλείται η φορολογική του υποχρέωση και δεν υπάρχει επιπλέον παρακράτηση φόρου και με την αύξηση αυτή οι ημεδαπές εταιρείες δεν υφίστανται πλέον φόρο επί των κερδών που διανέμουν προς εταιρείες άλλων κρατών μελών της ΕΕ των οποίων είναι θυγατρικές (όπως ίσχυε πριν).
- Αν ο δικαιούχος είναι φυσικό πρόσωπο, η φορολογική υποχρέωση δεν εξαντλείται, καθώς το ποσό φορολογείται στην κλίμακα με τις γενικές διατάξεις συμψηφισμού του φόρου 40%. Οι νέες αυτές διατάξεις ισχύουν και για κέρδη από παρελθούσες χρήσεις που διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται από 1 Ιανουαρίου 2011. Οι ημεδαπές επιχειρήσεις φορολογούνται στο σύνολο

του εισοδήματός τους (παγκοσμίως), ενώ οι αλλοδαπές επιχειρήσεις μόνο επί του εισοδήματος που έχει αποκτηθεί στην Ελλάδα.

γ) Φόροι επί των κερδών των ΕΠΕ

Τα κέρδη των ΕΠΕ φορολογούνται στο όνομα της ΕΠΕ με συντελεστή 20% για τη χρήση 2011. Από το συνολικό ποσό του φόρου αφαιρούνται ο φόρος που παρακρατήθηκε ή προκαταβλήθηκε και ο φόρος που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή. Ο προκαταβλητέος φόρος αφορά τα εισοδήματα της επόμενης χρήσης ως το 80% των συνολικών κερδών για τη χρήση που έληξε. Αν υπάρχει και εισόδημα από οικοδομές επιβάλλεται και συμπληρωματικός φόρος 3%. Από το ποσό της προκαταβολής αφαιρείται το ποσό που έχει παρακρατηθεί στην πηγή και μειώνεται κατά 50% για τα τρία πρώτα έτη μετά την ίδρυση της. Για τα κέρδη που διανέμει η ΕΠΕ γίνεται παρακράτηση φόρου 21% για τα κέρδη χρήσης 2010 που εγκρίνονται το 2011 και με συντελεστή 25% από 1/1/2012. Όταν οι ΕΠΕ δραστηριοποιούνται σε νησιά και σε περιοχές μέχρι 3.100 κατοίκους ο συντελεστής μειώνεται κατά 40%.

Με τον Νόμο 4172/2013 η φορολόγηση στην πηγή των ΑΕ και των ΕΠΕ γίνεται με συντελεστή 26%(απότομη αύξηση) για τα έτη χρήσης 2013 και 2014. Η αμοιβή των διαχειριστών φορολογείται ως εισόδημα μίσθωσης εργασίας. Στη συνέχεια για τη χρήση του 2015 η φορολογία αυξήθηκε κι άλλο κι ο συντελεστής έφτασε στο 29%.

Με την παρακράτηση του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των φυσικών ή νομικών προσώπων που δικαιούνται αυτά τα εισοδήματα.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η απόδοση του κεφαλαίου που απασχολείται στον εταιρικό τομέα της οικονομίας (ΑΕ, ΕΠΕ) φορολογείται με υψηλότερο συντελεστή από ότι η απόδοση στον μη εταιρικό τομέα. Επίσης θα πρέπει να έχουμε υπόψη ότι μία υψηλή φορολόγηση των εταιρικών κερδών συσχετίζεται αρνητικά με τις συνολικές επενδύσεις μιας χώρας, τις άμεσες ξένες επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα ενώ συσχετίζονται θετικά με το μέγεθος της παραοικονομίας και τη χρηματοδότηση μέσω δανειακών κεφαλαίων (Djankov et al, 2010).

5.3.3. ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΚΟΥΣ

Ο φόρος στα εισοδήματα φυσικών προσώπων από μερίσματα εισήλθε με τον Νόμο 3697/2008 με τον οποίο επιβλήθηκε αυτοτελής φορολόγηση για διανεμόμενα κέρδη από 1/1/2009 με συντελεστή 10%.

Ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 4172/2013), ο οποίος ισχύει από την 1/1/2014, προβλέπει ότι τα εισοδήματα των φυσικών προσώπων από μερίσματα και τόκους φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή 10% και από δικαιώματα με συντελεστή 20%. Ο φόρος παρακρατείται στην πηγή από το νομικό πρόσωπο που προβαίνει στην πληρωμή, εφόσον αυτό έχει τη φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα και αντιμετωπίζεται ως προπληρωμή (δηλ. είναι αξιόπιστος έναντι της τελικής υποχρέωσης του φόρου εισοδήματος). Από 1/1/2017 ο συντελεστής των μερισμάτων και τόκων έγινε 15% και των δικαιωμάτων 20%. Εξαιρούνται και δεν φορολογούνται οι τόκοι από τα ομόλογα του ελληνικού δημοσίου.

Ειδικά στην περίπτωση που ο φορολογούμενος αποκτά εισόδημα από μερίσματα και τόκους από την αλλοδαπή, ανεξάρτητα αν αυτό εισάγεται στην Ελλάδα ή παραμένει στο εξωτερικό, οφείλει να το συμπεριλάβει κανονικά στην ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματός του, προκειμένου να φορολογηθεί και να υπαχθεί σε εισφορά αλληλεγγύης. Σε περίπτωση που στο εισόδημα αυτό έχει γίνει παρακράτηση φόρου στην αλλοδαπή, ο φόρος αυτός θα δηλωθεί στην ετήσια φορολογική δήλωση και θα συμψηφιστεί με τον ημεδαπό φόρο που αναλογεί. Εάν ο φόρος που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή είναι υψηλότερος από τον φόρο που αναλογεί για το εν λόγω εισόδημα στην Ελλάδα, δεν διενεργείται επιστροφή του επιπλέον φόρου αλλοδαπής στον φορολογούμενο.

Επίσης, στην περίπτωση που στην αλλοδαπή επιβλήθηκε υψηλότερος φορολογικός συντελεστής από αυτόν που ορίζεται από την οικεία Σύμβαση Αποφυγής της Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος (ΣΑΔΦΕ), θα πιστώνεται μόνο ο φόρος που προκύπτει βάσει του συντελεστή που ορίζεται στη διμερή ΣΑΔΦΕ. Η καταβολή του ποσού του φόρου στην αλλοδαπή αποδεικνύεται με τα κατάλληλα δικαιολογητικά έγγραφα, κατά περίπτωση (βεβαίωση της αρμόδιας φορολογικής αρχής, βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή κ.λπ.).

5.3.4. ΦΟΡΟΙ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Σύμφωνα με τους Rosen et al (2009, σελ.695-696) υπεραξία είναι οι αυξήσεις στην αξία ενός περιουσιακού στοιχείου και απώλειες κεφαλαίου είναι οι μειώσεις και μπορεί να δημιουργηθούν κατά την πώληση ακινήτων ή μετοχών, και η φορολογητέα αξία πάνω στην οποία υπολογίζεται ο φόρος είναι η διαφορά μεταξύ τιμής κτίσης και τιμής πώλησης του ακινήτου. Με το Νόμο 3427/2005 εισήχθη ο φόρος του αυτόματου υπερτιμήματος που επιβάλλεται με φορολογικό συντελεστή που κυμαίνεται από 5% έως 20%. Η φορολόγησή της είναι προνομιακή καθόσον φορολογείται μόνο η υπεραξία που έχει πραγματοποιηθεί. Το εισόδημα που δημιουργείται από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου φορολογείται με συντελεστή 15% και προκύπτει από πράξεις μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας ή/και άλλων τίτλων, όπως μετοχές, κρατικά ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και χρηματοοικονομικά παράγωγα (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018).

5.4. ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι το επίπεδο φορολογίας συσχετίζεται αρνητικά με τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ότι οι φόροι εισοδήματος στο κεφάλαιο και στην εργασία είναι οι περισσότερο επιβαρυντικοί για την οικονομική ανάπτυξη, συγκριτικά με τους φόρους στην κατανάλωση και την περιουσία (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018).

Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές θεωρείται ότι (Ράπανος & Καπλάνογλου,2014) :

1. Οι ετήσιοι φόροι στην ακίνητη περιουσία ευνοούν την ανάπτυξη καθώς μεταφέρονται κεφάλαια από την κατοικία σε πιο παραγωγικές επενδύσεις
2. Η αύξηση των εσόδων από τον φόρο περιουσίας είναι δημοσιονομικά ουδέτερη καθώς θα μειώσει άλλους φόρους που είναι πιο στρεβλωτικοί
3. Οι φόροι στις συναλλαγές περιουσιακών στοιχείων από μία πλευρά βοηθούν στη μετάθεση πόρων από τις οικοδομές σε πιο παραγωγικές επενδύσεις ενώ συγχρόνως αποθαρρύνουν την ανακατανομή των κατοικιών και την

κινητικότητα των εργαζομένων και μ' αυτό τον τρόπο εμποδίζουν την οικονομική μεγέθυνση.

4. Οι φόροι κληρονομιάς στρεβλώνουν την κατανομή του κεφαλαίου και τα κίνητρα για αποταμίευση και έτσι δεν ευνοούν την ανάπτυξη
5. Η φορολογία εταιρικών κερδών είναι η πιο επιβλαβής στην οικονομική μεγέθυνση καθώς αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις να προχωρήσουν σε επενδύσεις και να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την προσέλκυση ξένων επενδύσεων σε μία χώρα.

5.5. ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

5.5.1. ΦΟΡΟΙ ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ, ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΚΩΝ

Η φορολογική πολιτική της Ευρώπης σχετικά με τους άμεσους φόρους κινείται στο πλαίσιο του συντονισμού ως προς τη φορολογία των επιχειρήσεων και την πάλη κατά της φοροδιαφυγής, προκειμένου να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και στις κινήσεις των κεφαλαίων, και τα κράτη μέλη αποφασίζουν μόνα τους για τους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές (Μούσης, 2015,σε. 286). Έτσι η ΕΕ έχει θέσει δύο στόχους : να παρεμποδίσει το φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ κρατών μελών και να υποστηρίξει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, τους οποίους προσπαθεί να πραγματοποιήσει μέσω κανόνων δεοντολογίας της ΕΕ οι οποίοι διασφαλίζουν ότι η φορολόγηση των εταιρειών είναι περίπου η ίδια σε αρκετούς τομείς, για παράδειγμα η φορολογική μεταχείριση των τόκων, μερισμάτων και δικαιωμάτων σε θυγατρικές και μητρικές εταιρείες είναι η ίδια σε όλα τα κράτη μέλη και βασίζεται στην αρχή ότι το εισόδημα αυτό φορολογείται στη χώρα του αποδέκτη (Rosen et al,2009, σελ. 934). Επίσης όσο αφορά τις αποταμιεύσεις, οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να τοποθετούν τις οικονομίες τους εκεί που πιστεύουν ότι θα έχουν την καλύτερη απόδοση, αλλά ο οφειλόμενος φόρος καταβάλλεται στη χώρα διαμονής τους κι έτσι αν κάποιος δεν δηλώνουν το εισόδημα από τόκους αποταμιεύσεων που διατηρούν σε άλλη χώρα τότε οι κυβερνήσεις της ΕΕ χάνουν νόμιμα έσοδα (Rosen et al,2009, σελ. 934).

Σύμφωνα με τον Αγαπητό (1986) είναι απαραίτητη η εναρμόνιση της φορολογίας των εισοδημάτων από κεφάλαιο και στα μερίσματα καθώς :

- Η ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων φορολογίας εισοδήματος δεν βοηθάει την επιβίωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς αποθαρρύνει τη συγχώνευση μικρών επιχειρήσεων και έτσι δημιουργείται μία διαφορετική ή δυσμενής φορολόγηση της υπεραξίας που προκύπτει κατά τη συγχώνευση μικρών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης ανταγωνίσιμης ευρωπαϊκής βιομηχανίας.
- Η διαφορετική φορολόγηση των κερδών στα κράτη μέλη ευνοεί τις πολυεθνικές εταιρείες που έχουν τη δυνατότητα να διακινούν τα κέρδη τους εκεί που φορολογούνται λιγότερο.
- Οι διαφορές στη μετακύλιση του φόρου αυτού επηρεάζουν και τη διακίνηση των κεφαλαίων και τη διακίνηση της εργασίας, ανάλογα με την κατεύθυνση μετακλίσεως ή μη του φόρου στις τιμές ή στους μισθούς. Ο βαθμός και οι κατευθύνσεις μετακύλισης διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

Η φορολογική εναρμόνιση των φόρων εισοδήματος από κεφάλαιο είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί η φορολογική ουδετερότητα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ενισχυθεί η ελληνική κεφαλαιαγορά, να εξασφαλιστεί η καλύτερη κατανομή των πόρων και να υπάρξουν ευνοϊκές επιπτώσεις στο επίπεδο της παραγωγής και της απασχόλησης (Αγαπητός, 1986).

5.5.2. ΦΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

Οι φόροι αυτοί ανήκουν στους άμεσους φόρους για τους οποίους δεν υπάρχει ακόμη δέσμευση για την εναρμόνιση των αντίστοιχων φόρων των άλλων κρατών.

5.6. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

5.6.1. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΥΠΕΡΒΑΛΟΝΤΟΣ ΒΑΡΟΥΣ ΣΤΟΥ ΦΟΡΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Έχοντας υπόψη (Posen et al, 2009) ότι οι φόροι προκαλούν ένα υπερβάλλον βάρος (που προκαλείται από στρεβλώσεις στη συμπεριφορά που προκαλούνται από τους φόρους), δηλαδή ένα κόστος πέρα και πάνω από τα φορολογικά έσοδα του κράτους θεωρείται ότι η διαφορική φορολογία των εισροών (εργασίας ή κεφαλαίου) προκαλεί υπερβάλλον βάρος. Οι εισροές αυτές χρησιμοποιούνται πολύ λίγο σε δραστηριότητες που φορολογούνται και πάρα πολύ σε δραστηριότητες που δεν φορολογούνται. Παράδειγμα όπου φορολογείται το κεφάλαιο : στον φόρο κερδών, η απόδοση του κεφαλαίου για τις ΑΕ και τις ΕΠΕ φορολογείται με μεγαλύτερο συντελεστή 25% ενώ το κέρδος στον μη εταιρικό τομέα με μικρότερο συντελεστή 20%.

Παράδειγμα όπου φορολογείται η εργασία : η διαφορική φορολόγηση της εργασίας που προσφέρεται στα νοικοκυριά (οικιακά) και στην αγορά. Αν ένα άτομο προσφέρει υπηρεσίες οικιακών στο σπίτι τότε δεν φορολογείται ενώ αν προσφέρει υπηρεσίες οικιακών στην αγορά τότε φορολογείται με τον φόρο εισοδήματος μισθωτών. Καθώς λοιπόν η εργασία φορολογείται σε κάποιον τομέα ενώ δεν φορολογείται σε άλλον αυτό οδηγεί σε στρεβλώσεις σχετικά με τις επιλογές των ατόμων γι' αυτούς τους τομείς.

5.6.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η φορολόγηση της εργασίας και η φορολόγηση του κεφαλαίου παρουσιάζουν ομοιότητες και διαφορές, όπως:

1. Τα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες φορολογούνται με υψηλούς προοδευτικούς συντελεστές και τα εισοδήματα από κεφάλαιο με χαμηλότερους αναλογικούς συντελεστές.
2. Η φορολογία εργασίας γίνεται με προοδευτικούς φορολογικούς συντελεστές, η φορολογία κεφαλαίου σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται με προοδευτικούς συντελεστές (φόρος κληρονομικών, δωρεών και γονικών παροχών, φόρος από εισόδημα ακίνητης περιουσίας) και σε άλλες περιπτώσεις γίνεται μόνο με αναλογικούς συντελεστές (φόρος ακίνητης περιουσίας, φόρος μεταβίβασης ακινήτων, φόρος από τόκους, μερίσματα και δικαιώματα).
3. Μετά την κρίση αυξήθηκαν οι οριακοί φορολογικοί συντελεστές των μισθωτών υπηρεσιών αλλά αυξήθηκαν και οι φορολογικοί συντελεστές των

εισοδημάτων από κεφάλαιο που αφορούν μερίσματα και τόκους (από 10% σε 15%), ενώ το εισόδημα από ακίνητη περιουσία (ενοίκια) φορολογείται από το 2013 αυτοτελώς, χωρίς εκπτώσεις ή απαλλαγές, με συγκεκριμένη κλίμακα υψηλότερων συντελεστών.

4. Η φορολογία εργασίας αφορά την φορολόγηση μόνο των εργαζομένων ενώ η φορολογία κεφαλαίου αφορά την φορολόγηση αυτών που κατέχουν το κεφάλαιο είτε είναι εργαζόμενοι είτε είναι ιδιοκτήτες.
5. Η φορολογία του εισοδήματος από κεφάλαιο γίνεται αυτοτελώς και εκεί εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των φορολογούμενων ενώ στη φορολογία εργασίας δεν γίνεται αυτοτελώς αλλά γίνεται παρακράτηση του φόρου και αποδίδεται στις αρμόδιες αρχές.
6. Στη φορολογία της εργασίας η παρακράτηση του φόρου γίνεται στην πηγή, από τον εργοδότη, ο οποίος παρακρατεί τα αναλογούντα ποσά του φόρου από την αμοιβή των υπαλλήλων του και τα αποδίδει στην κυβέρνηση κάθε μήνα. Στη συνέχεια αφού αφαιρεθούν τυχόν απαλλαγές και μειώσεις υπολογίζεται το φορολογητέο ποσό. Στη φορολογία του κεφαλαίου ο φόρος αποδίδεται από τον ίδιο τον φορολογούμενο και εκεί τελειώνει η υποχρέωσή του. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπως η φορολόγηση των τόκων καταθέσεων όπου το εισόδημα από τόκους φορολογείται στην πηγή δηλαδή παρακρατείται από την τράπεζα και αποδίδεται στο κράτος και η φορολόγηση των μερισμάτων .
7. Στη φορολογία της μισθωτής εργασίας ο εργοδότης είναι αυτός που παρακρατεί τα αναλογούντα προς απόδοση φόρου ποσά, οπότε ο φόρος δεν είναι ορατός από τους φορολογούμενους. Ενώ οι φόροι ακίνητης περιουσίας πληρώνονται απ' ευθείας από τον φορολογούμενο σε ετήσια βάση, οπότε γίνεται άμεσα αντιληπτός από τους φορολογούμενους και έτσι δημιουργούν έναν θυμό σ' αυτούς.
8. Πολλοί φορολογούμενοι αντιλαμβάνονται τον φόρο ακίνητης περιουσίας σαν αντίστροφα προοδευτικό καθώς κάποιοι δεν έχουν χρήματα για να πληρώσουν το φόρο και αναγκάζονται να πουλήσουν το ακίνητό τους προκειμένου να ανταποκριθούν στις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Αυτό συμβαίνει περισσότερο σε ηλικιωμένους. Ενώ ο φόρος εισοδήματος μισθωτών

υπηρεσιών θεωρείται από τους περισσότερους φορολογούμενους ότι είναι ένας προοδευτικός φόρος.

9. Το φορολογικό βάρος των φόρων κατοχής περιουσίας μετριέται με την επίπτωση που έχουν στις τιμές ακινήτων και στην κτηματαγορά και στο διαθέσιμο εισόδημα των ιδιοκτητών (αυτό στη συνέχεια έχει επιπτώσεις στην κατανάλωση και στο ΑΕΠ). Το φορολογικό βάρος των φόρων εργασίας μετριέται με την επίπτωση που έχει στις αποταμιεύσεις των μισθωτών.
10. Στη φορολόγηση της εργασίας το φορολογητέο ποσό βασίζεται στο ποσό του εισοδήματος του μισθωτού το οποίο ορίζεται με βάση τη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας που έχει υπογραφεί. Στη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας ο φόρος που επιβάλλεται βασίζεται σε κάποια εκτιμηθείσα αξία και γι' αυτό θεωρείται άδικος από πολλούς φορολογούμενους.
11. Υπάρχουν έρευνες που έχουν δείξει ότι με τον φόρο κληρονομιών και δωρεών επιτυγχάνεται μία πιο ίση κατανομή του εισοδήματος καθώς θεωρείται αντίβαρο στην υπερβολική συγκέντρωση του πλούτου και κάποιες άλλες έρευνες δείχναν ότι οδηγούν σε ανισοκατανομή του πλούτου καθώς με τη φορολογία αυτή μειώνεται η αποταμίευση άρα και το κεφάλαιο κι αυτό οδηγεί σ' ένα μικρότερο πραγματικό ωρομίσθιο για την εργασία οπότε και σ' ένα μικρότερο μερίδιο εισοδήματος που θα καταλήγει στην εργασία (Rosen et al, 2009, σελ.900).
12. Υπάρχει αναγκαιότητα για την εναρμόνιση των φόρων επί των κερδών των επιχειρήσεων με τα φορολογικά συστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς θα δημιουργηθούν διαταραχές στην ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων αν δεν γίνει αυτό. Επίσης υπάρχει αναγκαιότητα και για την εναρμόνιση των φόρων επί της εργασίας καθώς αυτή επηρεάζει την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων.
13. Ο πληθωρισμός επηρεάζει και τις δύο φορολογήσεις. Οι στρεβλώσεις που δημιουργούνται στη φορολόγηση της εργασίας συνδέονται με την προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας γι' αυτό θα πρέπει αυτή να τιμαριθμοποιείται. Στη περίπτωση της φορολόγησης του κεφαλαίου οι στρεβλώσεις δημιουργούνται καθώς κατά τον υπολογισμό του κέρδους ή της

ζημίας από υπεραξία κεφαλαίου χρειάζονται να χρησιμοποιηθούν δεδομένα από έτη όπου τα επίπεδα τιμών ήταν διαφορετικά.

14. Και οι δύο φορολογίες δημιουργούν στρεβλώσεις. Η μεγάλη φορολόγηση της εργασίας στρεβλώνει τις επιλογές του ατόμου και μπορεί να οδηγήσει σε επιλογή περισσότερης ανάπαυσης και αποφυγή του φόρου. Μία υψηλή φορολογία στο κεφάλαιο μπορεί να θεωρηθεί ως αντικίνητρο για ανάληψη επενδύσεων.
15. Και οι δύο φορολογίες προκαλούν υπερβάλλον βάρος καθώς και οι δύο εισροές (εργασία και κεφάλαιο) χρησιμοποιούνται «λίγο» σε δραστηριότητες που φορολογούνται και «πολύ» σε δραστηριότητες που δεν φορολογούνται.
16. Η φορολογία επί των κερδών των επιχειρήσεων δεν στρεβλώνει τις οικονομικές αποφάσεις και γι' αυτό θεωρούνται μία καλή λύση προκειμένου να αυξηθούν τα έσοδα του κράτους.
17. Οι μεταρρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος των μισθωτών και στους φόρους περιουσίας μπορούν να περιορίσουν τις μεγάλες ανισότητες του εισοδήματος και του πλούτου, να αυξήσουν τις δημόσιες επενδύσεις οπότε στη συνέχεια θα αυξηθεί η συνολική ζήτηση που θα επηρεάσει θετικά τη ροπή προς την κατανάλωση.
18. Η διαφορετική φορολόγηση εισροών εμφανίζεται και στην εργασία και στο κεφάλαιο. Έτσι μπορεί να έχουμε διαφορετική φορολόγηση της εργασίας που προσφέρεται μέσα στα νοικοκυριά και στην αγορά και να έχουμε διαφορετική φορολόγηση του κεφαλαίου στον εταιρικό τομέα και στον μη εταιρικό τομέα.
19. Η φορολόγηση της εργασίας μπορεί να επηρεάσει την τάση για αποταμίευση των μισθωτών και επενδύσεις ανθρώπινου κεφαλαίου και η φορολόγηση του κεφαλαίου την τάση για επενδύσεις ακινήτων και κινητών αξιών (πχ οι απαλλαγές στο φόρο πρώτης κατοικίας).
20. Η φορολογία εισοδήματος αποτελεί ένα βασικό μέσο για την κατανομή των πόρων και του εισοδήματος. Αλλά και ο φόρος κληρονομιών είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για να πετύχουμε μία πιο ίση κατανομή εισοδήματος καθώς λειτουργεί σαν αντίβαρο στην υπερβολική συγκέντρωση του πλούτου (Rosen et al,2009,σελ.899).

21. Σκοπός της φορολόγησης του κεφαλαίου είναι να εξασφαλιστούν τα κίνητρα των επενδύσεων και των αποταμιεύσεων, ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς και αύξηση της προσφοράς εργασίας και απασχόλησης ενώ σκοπός της φορολόγησης εργασίας είναι η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών στις διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες.

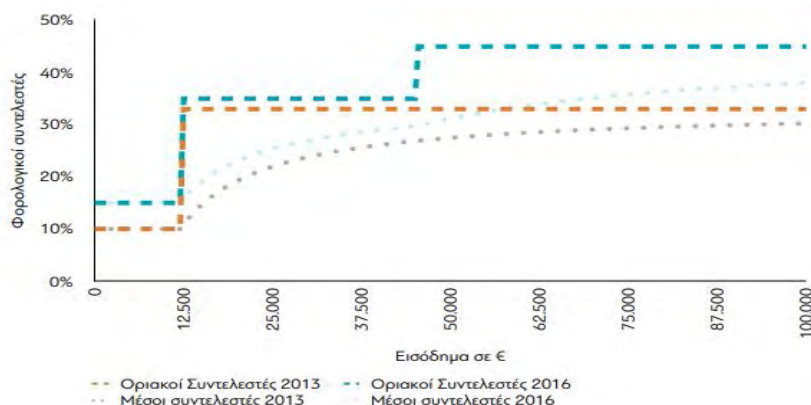
22. Σύμφωνα με τον Karaviti (2013):

Η φορολόγηση των εισοδημάτων από την εργασία αποδίδει ένα ποσοστό 12,4% του ΑΕΠ, που είναι 40% χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΑ-17 που είναι 20,8%. Επομένως, αν και η φορολογία της εργασίας είναι το πιο σημαντικό στοιχείο των ελληνικών φορολογικών εσόδων, δεν είναι τόσο κρίσιμη όσο στην ΕΑ-17, όπου αντιπροσωπεύει το 53,5% των φορολογικών εσόδων. Η διαφορά στους φόρους εργασίας κατανέμεται εξίσου μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζομένων.

Η φορολογία κεφαλαίου αποφέρει 6,6% του ΑΕΠ έναντι 7,5% στη ζώνη του ευρώ, συμβάλλοντας κατά 21,1% και 19,5% στα συνολικά φορολογικά έσοδα αντίστοιχα. Ωστόσο, η εικόνα αλλάζει σημαντικά εάν διαχωρίσουμε τη φορολογία των εισοδημάτων κεφαλαίου και των φόρων στα περιουσιακά στοιχεία. Συγκεκριμένα, οι φόροι επί των εισοδημάτων κεφαλαίου εταιρειών, νοικοκυριών και αυτοαπασχόλησης δημιουργούν στην πράξη παρόμοια ποσά εσόδων σε σχέση με το ΑΕΠ (2,4%, 0,6% και 2,4% στην Ελλάδα, σε σύγκριση με 2,3%, 0,7% και 2,2% 17, αντίστοιχα). Από την άλλη πλευρά, η φορολογία των κεφαλαιουχικών περιουσιακών στοιχείων (αποθεματικό πλούτου) στην Ελλάδα αποδίδει 1,2% του ΑΕΠ, σχεδόν το ήμισυ του αντίστοιχου δείκτη στην ΕΑ-17 (2,3%).

15. Σύμφωνα με το κάτωθι διάγραμμα παρατηρούμε ότι οι μεταβολές που περιλάμβαναν την αύξηση του χαμηλού συντελεστή και την προσθήκη νέου ανώτατου συντελεστή, οδήγησαν σε αύξηση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης για όλα τα επίπεδα εισοδήματος από ακίνητη περιουσία (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018) :

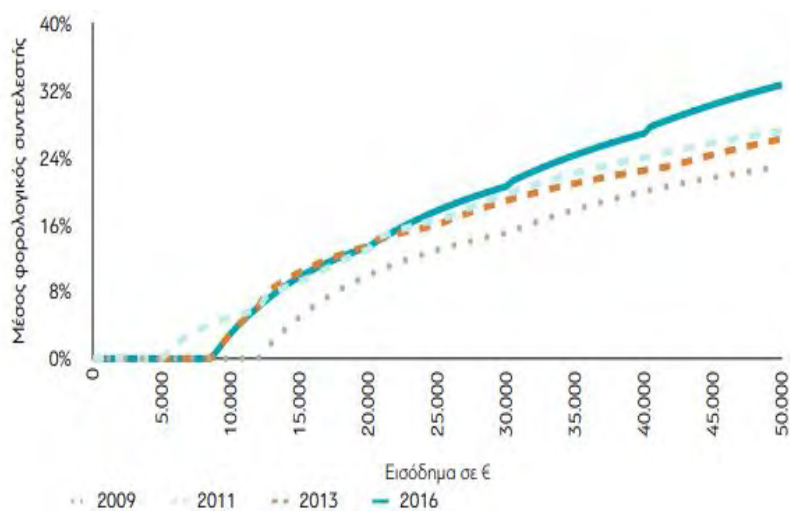
Διάγραμμα 22: Οριακοί και Μέσοι Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος από Ακίνητη Περιουσία, τα έτη 2013 και 2016

Πηγή : (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018)

Στο παρακάτω διάγραμμα παρακολουθούμε ότι η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών αυξήθηκε διαχρονικά κατά τα έτη 2009-2016 :

Διάγραμμα 23 : Μέσοι Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος από Μισθούς και Συντάξεις, περιλαμβανομένης της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης, 2009-2016

Πηγή : (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018).

16. Σύμφωνα με την μελέτη των Parageorgiou et al (2018), πάνω στους δείκτες των τελικών φορολογικών συντελεστών της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο 2000-2009 φάνηκε ότι ο τελικός φορολογικός συντελεστής στη

μισθωτή εργασία (που είναι κοντά στο μέσο όρο του τελικού συντελεστή στην Ευρωζώνη) εμφανίζει ανοδική πορεία μέχρι το 2003 και στη συνέχεια η πορεία του είναι φθίνουσα. Ειδικά το 2009 μετά την εκδήλωση της κρίσης υπήρξε μία σημαντική πτώση. Ο τελικός φορολογικός συντελεστής του κεφαλαίου παρουσίασε μία φθίνουσα πορεία από το 2000 έως το 2004 και από το 2005 έως το 2008 χαρακτηρίζονταν από μία περίοδο σταθερότητας και το 2009 παρουσίασε μία μικρή αύξηση (ήταν χαμηλότερος κατά οχτώ ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης).

17. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα φορολογικά έσοδα από φόρους εργασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα την περίοδο μετά την κρίση από το 2008-2015, ήταν μεγαλύτερα από αυτά του κεφαλαίου.

Πίνακας 36: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό % του ΑΕΠ στην Ελλάδα

ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	13,7	13,2	13,6	13,6	15,7	14,6	14,5	14,5
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	7,0	7,1	6,5	7,5	7,1	7,6	8,0	8,3

Πηγή : Taxation trends in Europe (edition 2017) και Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε ότι τα φορολογικά έσοδα από την φορολόγηση της εργασίας μετά την κρίση κυμάνθηκαν σε αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό από το ποσοστό της φορολόγησης του κεφαλαίου. Η τάση ήταν αυξητική και για τις δύο φορολογήσεις. Τα φορολογικά έσοδα από τη φορολόγηση της εργασίας έφτασαν στο υψηλότερο σημείο το 2012 και μετά υπήρξε μία μικρή μείωσή τους. Τα φορολογικά έσοδα από τη φορολόγηση του κεφαλαίου έφτασαν στο υψηλότερο σημείο το 2015.

18. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα φορολογικά έσοδα από τη ΦΕΦΠ των μισθωτών στην Ελλάδα, ήταν πολύ μεγαλύτερα από του κεφαλαίου, ως ποσοστό των συνολικών εσόδων της ΦΕΦΠ, την περίοδο μετά την κρίση από το 2008-2015.

Πίνακας 37: Φορολογικά έσοδα της ΦΕΦΠ των μισθωτών και του κεφαλαίου ως ποσοστό % στα συνολικά έσοδα της ΦΕΦΠ στην Ελλάδα

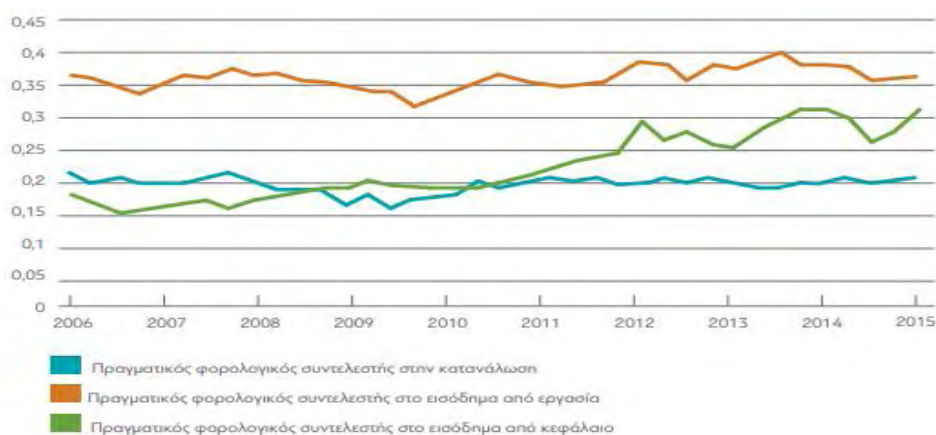
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	50,00	50,3	50,5	47,7	50,2	50,2	50,2	50,2
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	11,4	11,3	11,2	11,9	11,7	11,7	11,7	11,7

Πηγή : Taxation trends in Europe (edition 2017) και Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε ότι τα φορολογικά έσοδα από την φορολόγηση της εργασίας μετά την κρίση κυμάνθηκαν σε αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό από το ποσοστό της φορολόγησης του κεφαλαίου. Η τάση ήταν αυξητική και για τις δύο φορολογήσεις. Τα φορολογικά έσοδα από τη φορολόγηση της εργασίας έφτασαν στο υψηλότερο σημείο το 2012 και μετά υπήρξε μία μικρή μείωσή τους. Τα φορολογικά έσοδα από τη φορολόγηση του κεφαλαίου έφτασαν στο υψηλότερο σημείο το 2015.

19. Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε πως εξελίχθηκαν οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές της εργασίας, του κεφαλαίου και της κατανάλωσης στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2006 έως 2015. Παρατηρούμε ότι ο συντελεστής του εισοδήματος από εργασία είναι κατά πολύ υψηλότερος από τον συντελεστή του εισοδήματος από κεφάλαιο αλλά και της κατανάλωσης και η πορεία του ήταν γενικώς σταθερή με μικρές αυξομειώσεις.

Διάγραμμα 24 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές από το 2006 έως το 2015

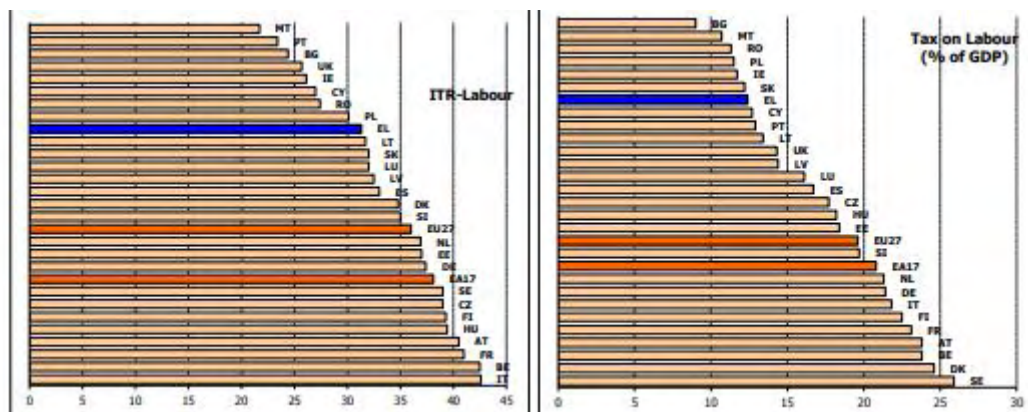

Πηγή : (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018)

20. Ουσιαστικά οι φόροι στα εισοδήματα από εργασία και κεφάλαιο αποτελούν τους άμεσους φόρους και είναι πολύ πιο επιζήμιοι για τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη και απασχόληση, σε σχέση με τους έμμεσους φόρους, δηλαδή τους φόρους στην κατανάλωση (διαΝΕΟσις & IOBE, (2018).

21. Στην Ελλάδα, οι φορολογικές εισπράξεις από την εργασία αντιπροσωπεύουν περίπου το 60% του μέσου όρου της Ευρωζώνης. Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι τα έσοδα ανέρχονται στο 12,4% του ΑΕΠ, μία από τις φτωχότερες επιδόσεις έναντι του μέσου όρου της Ευρωζώνης 20,8%. Αυτό δεν θα ήταν άσχημο αν η χαμηλή απόδοση του φόρου οφειλόταν σε χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Στην χώρα μας όμως δεν οφείλεται σε χαμηλούς συντελεστές αλλά σε στενή φορολογική βάση.

Διάγραμμα 25 : Φορολόγηση εργασίας στην Ελλάδα και στην ΕΕ ως ποσοστό % του ΑΕΠ το έτος 2010

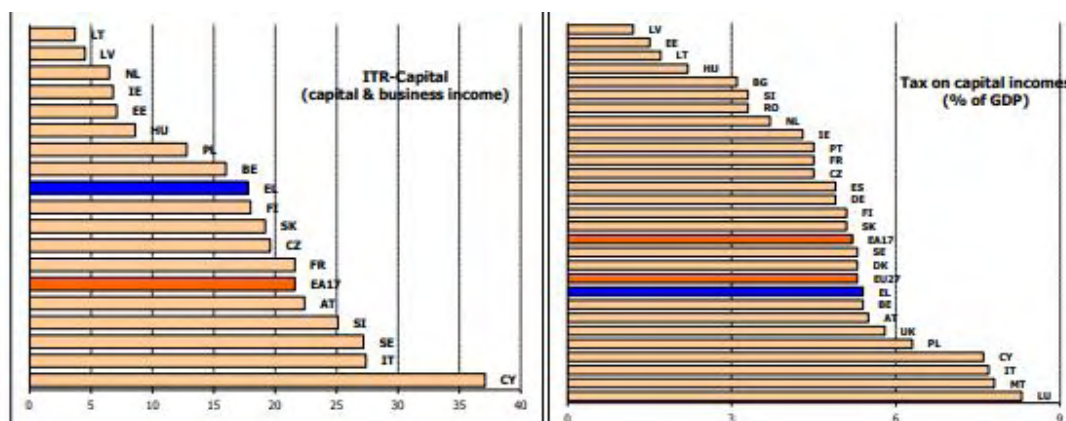

Πηγή : Karavitis N. (2013)

Καθώς παρατηρούμε ότι τα έσοδα από τα εισοδήματα εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα δεν είναι ικανοποιητικά, τα συγκρίνουμε με τα εισοδήματα κεφαλαίου για να δούμε αν αντισταθμίζουν την κατάσταση. Παρατηρούμε ότι το ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής του κεφαλαίου (ITR of capital) ανέρχεται σε 17,8 % έναντι 21,6% της Ευρωζώνης. Ενώ τα έσοδα από τη φορολόγηση του εισοδήματος επί του κεφαλαίου ανέρχονται σε 5,4% του ΑΕΠ έναντι του 5,2% για την ΕΕ-17, που είναι κοντά στον μέσο όρο της Ευρώπης (οι παλιές χώρες παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά από τις νέες προσχωρούσες χώρες).

Τα φορολογικά έσοδα από τις διάφορες κατηγορίες της φορολογίας του κεφαλαίου διαφέρουν και είναι : τα έσοδα από τα κέρδη των επιχειρήσεων στο 2,4%, τα έσοδα από το εισόδημα των αυτοαπασχολούμενων στο 2,4%, τα έσοδα από το εισόδημα των νοικοκυριών στο 0,6% και από τα έσοδα του πλούτου του κεφαλαίου στο 1,2%.

Διάγραμμα 26 : Φορολόγηση εισοδήματος από κεφάλαιο στην Ελλάδα και στην ΕΕ ως ποσοστό % του ΑΕΠ το έτος 2010

Πηγή : Karavitis N. (2013)

5.7. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

5.7.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κατά την περίοδο 1996-2007, δηλαδή μέχρι την έναρξη της παγκόσμιας κρίσης, στην Ελλάδα ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ ήταν 3,9%, έναντι 2,3% της Ευρωζώνης, αλλά αυτό το υπόδειγμα ανάπτυξης δεν ήταν βιώσιμο, καθώς βασιζόταν στη διόγκωση της εγχώριας κατανάλωσης και στη χρηματοδότησή της μέσω μεταβιβάσεων κεφαλαίου από το εξωτερικό (διαΝΕΟσις & Τσακλόγλου (2016). Κατά την περίοδο αυτή το πλεόνασμα που προέκυψε από τις ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες διανεμήθηκε σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες και επιχειρηματικές ελίτ αντί να χρηματοδοτήσει μία πιο δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους και έτσι διατηρήθηκε και ενισχύθηκε μία μεγάλη επιβάρυνση των μισθωτών και συνταξιούχων (Ιωαννίδης, 2013).

Με βάση τις θέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος (2013), η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση άρχισε να επηρεάζει αρνητικά και την ελληνική οικονομία, από το 2008 οπότε η κρίση επιδεινώθηκε δραματικά, προκαλώντας σημαντικά προβλήματα στον τομέα των δημόσιων οικονομικών, όπου το 2008 το έλλειμμα καταγράφηκε σε 9,8% του ΑΕΠ και το χρέος σε 112,9% του ΑΕΠ με αποτέλεσμα την υπαγωγή της Ελλάδος στη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος το 2009, που ήταν ένα ιδιαίτερα κρίσιμο έτος, καθώς αναδύθηκαν με οξύτητα προβλήματα που ενώ προϋπήρχαν, παραβλέπονταν μέσα στο κλίμα εφησυχασμού που είχε τροφοδοτήσει η προηγούμενη ανάπτυξη. Έτσι η διεθνής τραπεζική κρίση μετατράπηκε σε κρίση χρέους στις χώρες που είχαν υψηλά ελλείμματα και υψηλό χρέος. Από το 2010 η Ελλάδα εντάχθηκε σε ένα εκτεταμένο και αυστηρό πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής υπογράφοντας Μνημόνιο συνεργασίας και στήριξης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Seitz & Jost, 2012). Η αντιμετώπιση της κρίσης εστιάστηκε στην αύξηση των φόρων αντί της μείωσης των περιττών δαπανών και της σπατάλης η οποία δημιούργησε αρνητικές προσδοκίες που οδήγησαν σε μεγάλη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων με αποτέλεσμα τη βαθύτερη και πιο παραπεταμένη ύφεση (Τράπεζα της Ελλάδος, 2013).

5.7.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα σχετίζονταν με τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους, τη σταθερότητα και τη φερεγγυότητα του εμπορικού τραπεζικού συστήματος και τις ανισορροπίες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (διαΝΕΟσις & Τσακλόγλου, 2016). και είχε τις εξής επιπτώσεις στην οικονομία :

- Επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, που δυσκολεύει την αντιμετώπιση των αιτιών και των συμπτωμάτων της κρίσης.
- Μεγάλη μείωση του παραγόμενου προϊόντος και της απασχόλησης.
- Φυγή κεφαλαίων προς τις χώρες της Ευρωζώνης κατά την προσπάθεια διαφύλαξης του ιδιωτικού πλούτου και εμφάνιση προβλήματος ρευστότητας προς αυτές τις χώρες καθώς επηρεάστηκε συνολικά η σταθερότητα της Ευρωζώνης.

- Η δημοσιονομική προσαρμογή έφτασε το 16,2%, και ήταν πολύ υψηλότερη της προσαρμογής όλων των άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε. κατά το διάστημα 2009-2014.
- Ειδικά μετά την αναγγελία του δημοψηφίσματος το καλοκαίρι του 2015, η φυγή των καταθέσεων από τις τράπεζες εντάθηκε, και η επιβολή περιορισμών στην κίνηση των κεφαλαίων (capital controls) κατέστη αναγκαία.
- Αυτό στη συνέχεια οδήγησε σε αρνητικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης
- Το 2015 υπογράφηκε το 3^ο μνημόνιο, το οποίο περιείχε ως προς το δημοσιονομικό του σκέλος πλήθος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων έως το έτος 2018, προσδοκώντας ότι θα οδηγούσε σε σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και σε σταθερούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια.

5.7.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Με την ένταξη της Ελλάδας στο Μηχανισμό Σταθερότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2010 εφαρμόστηκε ένα σκληρό δημοσιονομικό πρόγραμμα. Έπρεπε λοιπόν να βρεθεί ένα καλά σχεδιασμένο φορολογικό σύστημα που θα δημιουργούσε κίνητρα για εργασία και επενδύσεις και θα ικανοποιούσε την βασική κοινωνική αρχή της δίκαιης κατανομής του εισοδήματος και του πλούτου. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των δημοσίων δαπανών έτσι ώστε να αυξηθεί η απασχόληση, η ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα της χώρας. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν στα πλαίσια της δημοσιονομικής προσαρμογής, βασίστηκαν στην αύξηση του φορολογικού βάρους από έμμεσους φόρους (ΦΠΑ) αλλά και από άμεσους φόρους κυρίως στα εισοδήματα και λιγότερο στο κεφάλαιο. Όμως πρέπει να έχουμε υπόψη ότι οι φόροι στα εισοδήματα από εργασία και κεφάλαιο έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση σε σύγκριση με τους φόρους στην κατανάλωση.

Στην Ελλάδα, το 2015, το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων προήλθε από τους φόρους στην παραγωγή και στις εισαγωγές (15,7%) και ακολουθούν οι καθαρές κοινωνικές εισφορές (13,4%), στη συνέχεια έρχονται οι φόροι στο εισόδημα και στον πλούτο με 9,7% (εκ των οποίων το 5,8% σε φυσικά πρόσωπα και νοικοκυριά και

μόνο το 1,9% από τα έσοδα των επιχειρήσεων), τέλος το ΦΠΑ ανέρχεται σε 7,1%. (Eurostat, 2015).

Το ΑΕΠ της χώρας μας από το 2008 έως το 2016 μειώθηκε κατά 27% ενώ τα φορολογικά έσοδα του κράτους μειώθηκαν μόνο κατά 7%. Δηλαδή η παραγωγή πλούτου μαζί με τα εισοδήματα κατακρημνίστηκαν ενώ τα φορολογικά έσοδα όχι και τόσο καθώς αυξήθηκε δραματικά η φορολογία (διαΝΕΟσις & IOBE, 2018).

Την περίοδο της κρίσης υπήρξαν μεγάλες και εκτενείς μεταβολές καθώς :

1. Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, αλλά και η προοδευτικότητα του συστήματος φορολογίας εισοδήματος, επηρέασαν τον βαθμό απασχόλησης και την παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, κάτι που είχε ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.
2. Αυξήθηκαν οι οριακοί φορολογικοί συντελεστές των μισθωτών κι αυτό επηρέασε τις αποφάσεις τους για την εργασία τους κι έτσι εμφανίστηκε η αδήλωτη εργασία και η μετακίνηση Ελλήνων επιστημόνων στο εξωτερικό.
3. Η αύξηση όμως των οριακών φορολογικών συντελεστών και η μείωση του αφορολόγητου ποσού σε συνδυασμό με τη μείωση των μισθών και των συντάξεων οδήγησαν σε μείωση της ζήτησης, των φορολογικών εσόδων και σε πολύ μεγάλη μείωση της απασχόλησης.
4. Το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών μειώθηκε καθώς εξαλείφθηκαν οι περισσότερες φοροαπαλλαγές και εφαρμόστηκε η εισφορά αλληλεγγύης ως πρόσθετος φόρος και κάποιοι έκτακτοι φόροι.
5. Αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης παρουσιάστηκε όχι μόνο στους μισθωτούς αλλά και στους ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι επιβαρύνθηκαν με την εισφορά αλληλεγγύης και τον ετήσιο φόρο επιτηδεύματος κι έτσι δηλώσανε πολύ χαμηλότερα εισοδήματα από τα πραγματικά, κάτι το οποίο οδήγησε σε αύξηση της φοροδιαφυγής.
6. Δεν πραγματοποιήθηκε η οικονομική ανάκαμψη καθώς η χώρα δεν μπήκε σε αναπτυξιακή τροχιά με την μεγάλη επιβάρυνση των μισθωτών και του κεφαλαίου.
7. Μείωση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών και των επενδύσεων των ιδιωτών.

8. Η αύξηση των φόρων στα εισοδήματα από κεφάλαιο δημιούργησε κίνητρα για φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό και απέτρεψε τη δημιουργία επενδύσεων στη χώρα, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι θέσεις εργασίας και να μην επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη.
9. Περιορίστηκε το ενδιαφέρον για επενδύσεις στη χώρα λόγω του φορολογικού ανταγωνισμού.
10. Μειώθηκε σημαντικά η οικονομική δραστηριότητα αλλά δεν καταστράφηκε ο παραγωγικός ιστός.
11. Η διαφορετική μεταχείριση του εισοδήματος από εργασία, η φορολόγηση του εισοδήματος από κεφάλαιο σε προσωπικό και εταιρικό επίπεδο και η διαφορετική φορολόγηση των αυτοαπασχολούμενων είχε ως αποτέλεσμα την φορολογική μετατόπιση εισοδημάτων σε κατηγορίες που είχαν μικρότερη φορολογική επιβάρυνση προκειμένου να αποφύγουν την φορολογική υποχρέωση.
12. Το πολύπλοκο φορολογικό σύστημα που επιβλήθηκε δημιούργησε προβλήματα στη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών και έδινε ευκαιρίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής ενώ συγχρόνως δυσκόλεψε την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και της επιβεβαίωσης των φορολογικών ελέγχων από τους φορολογικούς ελεγκτές.
13. Η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση είχε μεγάλη επίδραση στον κίνδυνο φτώχειας.
14. Μεγαλύτερη επιβάρυνση παρουσιάστηκε στα μεσαία και χαμηλότερα εισοδήματα η οποία στη συνέχεια οδήγησε σε μείωση του βιοτικού επιπέδου τους.
15. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις υπέστησαν μεγάλη πληγή.
16. Αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος των μισθωτών και των φόρων ακίνητης περιουσίας ενώ η συνεισφορά του ΦΠΑ παρέμεινε σταθερή.
17. Η κατολίσθηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα συνοδεύτηκε από ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος, η οποία προέκυψε (Πουλοπούλου,2015,σελ. 35-45) :
 - Από τη μείωση των μισθών, καθώς η μισθωτή εργασία σήκωσε περισσότερα βάρη από το κεφάλαιο με τίμημα να μειωθεί το μερίδιό της στο ΑΕΠ

- Από τη μείωση των συντάξεων
- Από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, η οποία στην προ-κρίση περίοδο ήταν αμετάβλητη ενώ στην μετά-κρίση περίοδο αυξήθηκε εντυπωσιακά.

18. Η επιβολή του ΕΝΦΙΑ οδήγησε :

- Σε άμεση επιβάρυνση των ελληνικών νοικοκυριών καθώς είναι ένας φόρος που επηρέασε τις αποταμιεύσεις τους
- Σε άμεση επιβάρυνση στην παραγωγική διαδικασία καθώς σαν ένας φόρος επί των επενδύσεων επιβάρυνε τα ακίνητα και άρα έφερε μεγάλη επιβάρυνση στις επιχειρήσεις που χρειάζονταν μεγάλες κτιριακές εγκαταστάσεις και στα αγροτεμάχια που χρησιμοποιούνταν στον πρωτογενή τομέα.

Έτσι δημιουργήθηκε ανάγκη για την κατάργησή του και την αντικατάστασή του από κάποιον άλλο φόρο ακίνητης περιουσίας (Πειρουνάκης,2016), καθώς:

- Επέτεινε την κρίση,
- κατέστρεψε την κτηματαγορά και την οικοδομή και στην συνέχεια την απασχόληση αυτού του κλάδου,
- έριξε κατακόρυφα τις τιμές των κατοικιών ως το 2015 (στο 35%)
- Χάθηκε μέρος των αποταμιεύσεων των ελληνικών νοικοκυριών που επενδύανε σε ακίνητα τα τελευταία δέκα χρόνια και τώρα δεν μπορούν ούτε να τα πουλήσουν αλλά ακόμη κι αν τα πουλήσουν αποφέρουν ένα πολύ μικρό κεφάλαιο σε σχέση με το αρχικό κεφάλαιο
- Δημιουργήθηκαν εμπόδια στην ανάπτυξη της χώρας καθώς οι αποταμιεύσεις βοηθούσαν
- Υπήρξε μεγάλη πτώση των επενδύσεων σε ακίνητα και αγοραπωλησίες η οποία ήταν μεγαλύτερη από την πτώση όλων των κλάδων και αυτό οδήγησε στη συνέχεια σε υπανάπτυξη όλη την οικονομία.
- Δημιούργησαν μεγάλα προβλήματα στην μεσαία τάξη

19. Με εξαίρεση την αλληλεγγύη του ελληνικού λαού, οι επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία ήταν δυσμενείς (Πουλοπούλου,2015), καθώς:

- Οι πλούσιοι γίνανε πλουσιότεροι και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων έχει υποστεί τεράστιο πλήγμα.

- Μισθωτοί, συνταξιούχοι, άνεργοι και φτωχοί επωμίστηκαν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής καθώς το εισόδημά τους ή εξαφανίζεται (αν χάσουν τη δουλειά τους) ή συρρικνώνεται δραματικά (με τη μείωση των μισθών).
- Οι δημόσιες υπηρεσίες Υγείας και Παιδείας υποβαθμίζονται εξαιτίας των μεγάλων περικοπών και η ζωή των πολιτών αλλάζει προς το χειρότερο.
- Οι μονογονεϊκές και οι πολύτεκνες οικογένειες, οι γυναίκες, τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι αισθάνονται περισσότερο τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης και της εφαρμοζόμενης πολιτικής.
- Οι γεννήσεις μειώνονται, η γήρανση του πληθυσμού αυξάνεται με ταχύ ρυθμό και υπάρχει μεγάλη αποδημία νέων Ελλήνων με προσόντα

Τα προγνωστικά για την Ελλάδα σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα το έτος 2018 είναι :

Το φορολογικό σύστημα στηρίζεται σε υψηλούς φορολογικούς συντελεστές και περιορισμένες φορολογικές βάσεις κυρίως εξαιτίας της φοροδιαφυγής, επιβραδύνοντας την ανάπτυξη και προκαλώντας ανισότητες. Η συλλογή των φορολογικών εσόδων ως προς το ΑΕΠ είναι αισθητά χαμηλότερη. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση των οικογενειών με παιδιά, είναι μια από τις δύο μεγαλύτερες μεταξύ των χωρών μελών του ΟΟΣΑ. Η εκτεταμένη δημοσιονομική εξυγίανση οδήγησε στην επίτευξη ισχυρών πρωτογενών πλεονασμάτων. Οι φορολογικές δαπάνες έχουν μειωθεί. Το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό. Για να επέλθει μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ θα πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις που θα τονώσουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, θα διατηρήσουν μιας συνετή δημοσιονομική πολιτική και εφόσον βέβαια γίνει επιπλέον αναδιάρθρωση του χρέους, στο επίπεδο που απαιτείται.

5.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μετά την έκρηξη της κρίσης ήταν απαραίτητη μία φορολογική μεταρρύθμιση που θα προωθούσε μία πιο δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους στις διάφορες

επαγγελματικές ομάδες, μία αύξηση των εσόδων και μία χρηματοδότηση προγραμμάτων ανάπτυξης που θα προωθούσε την ανακατανομή των πόρων και τη δίκαιη διανομή του εισοδήματος . Μέχρι στιγμής αυτό δεν έχει επιτευχθεί καθώς:

- συνεχίζεται η υπερφορολόγηση των μισθωτών ενώ κάποιες άλλες κοινωνικές ομάδες συνεχίζουν να υποφορολογούνται
- εμφανίστηκε υπερφορολόγηση στα ακίνητα και
- η αύξηση της φορολόγησης του κεφαλαίου οδήγησε σε μείωση των επενδύσεων στη χώρα.
- ενώ η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή από συγκεκριμένες κατηγορίες επαγγελματιών συνεχίζει να εμφανίζεται.

Θα μπορούσαν όμως να υπάρχουν και θετικές αλλαγές, αν η φορολογική πολιτική συνδύαζε έναν υψηλό βαθμό προοδευτικότητας που επηρεάζει θετικά την κάθετη ισότητα και μειώνει τις εισοδηματικές ανισότητες μαζί με χαμηλούς οριακούς συντελεστές. Μ' αυτόν τον τρόπο δεν θα μειωνόταν τα κίνητρα για εργασία και οι επενδύσεις ανθρώπινου και υλικού κεφαλαίου και δεν θα εμφανιζόταν το παράδοξο φαινόμενο της συνύπαρξης χαμηλών φορολογικών εσόδων και υψηλών ονομαστικών φορολογικών συντελεστών. Καθώς όλοι οι φορολογούμενοι δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες ή προθέσεις για φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή, η αντιμετώπισή της είναι η λύση τόσο για μία πιο δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και για μία μείωση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης στο μέλλον. Η κρίση τελικά εκτός από οικονομική ήταν και κοινωνική, πολιτική, δημογραφική και κυρίως ανθρωπιστική.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η φορολογία αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή για την κάλυψη των δημοσίων δαπανών. Η φορολογική πολιτική έχει άμεσες επιπτώσεις στην οικονομική μεγέθυνση, στη σταθεροποίηση της οικονομίας, στην άριστη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών και στην δίκαιη διανομή του πραγματικού εισοδήματος μεταξύ των εισοδηματικών τάξεων, άρα και στην δημοσιονομική και κοινωνική πολιτική. Έτσι η φορολογική πολιτική μιας χώρας θα πρέπει να διαρθρώσει το φορολογικό σύστημα έτσι ώστε αυτό να αποβλέπει:

- Στην απονομή κοινωνικής δικαιοσύνης
- Στην ύπαρξη των λιγότερο δυσμενών επιπτώσεων στην οικονομία
- Στην πρόκληση της μικρότερης δυνατής δυσαρέσκειας στους φορολογούμενους και στην μείωση της πολυπλοκότητάς του
- Στη δημιουργία φορολογικής συνείδησης μεταξύ των πολιτών
- Στην αναδιανομή του διαθέσιμου εισοδήματος έτσι ώστε να υπάρχει όσο γίνεται λιγότερη ανισοκατανομή μεταξύ πλούσιων και φτωχών στρωμάτων και ένα υψηλό επίπεδο ευημερίας για όλους τους φορολογούμενους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί όταν εφαρμόζονται οι αρχές της οριζόντιας και κάθετης ισότητας και όταν ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις των συγκρουόμενων στόχων.
- Στην ενθάρρυνση των κινήτρων για εργασία, αύξηση της παραγωγικότητας, αύξηση των αποταμιεύσεων και των επενδύσεων.
- Στην επιβολή φορολογικών βαρών που δεν δημιουργούν μεγάλη φορολογική επιβάρυνση μίας χώρας σε σχέση με αυτή των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω της ελεύθερης μετακίνησης εργασίας και κεφαλαίου.
- Στην πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής που προκαλούν απώλεια εσόδων και στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων και την οικονομική δραστηριότητα
- Στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης στην περίπτωση που είναι απαραίτητη η αύξηση των φορολογικών εσόδων.

- Στη σύγκλιση με τα φορολογικά συστήματα των χωρών με τις οποίες έχει αναπτύξει σχέσεις

Άρα το φορολογικό σύστημα της κάθε χώρας θα πρέπει να είναι απλό, αποτελεσματικό, εύκαμπτο, σταθερό και σαφές, και κυρίως δίκαιο.

Η φορολογία των παραγωγικών συντελεστών, εργασίας και κεφαλαίου και γης, έχει σκοπό να συγκεντρώσει τα φορολογικά έσοδα που είναι απαραίτητα προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι δαπάνες του κράτους για την αποτελεσματική κάλυψη δημοσίων αγαθών, υπηρεσιών και έργων υποδομής και να επιτευχθεί η επιθυμητή οικονομική ανάπτυξη και η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών στις κατηγορίες των επαγγελματιών.

Η φορολόγηση της εργασίας εσωκλείει την φορολογία εισοδήματος των μισθωτών υπηρεσιών και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και έχει σκοπό την είσπραξη των μέγιστων φορολογικών εσόδων από τους μισθωτούς εργαζομένους χωρίς όμως να καταπατούνται οι αρχές της οριζόντιας και κάθετης φορολογικής ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι φόροι της εργασίας είναι πολύ σημαντικοί καθώς επηρεάζουν την τάση για των εργαζομένων για αποταμίευση και επενδύσεις ανθρώπινου κεφαλαίου, τη συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, την προσφορά της εργασίας και τη ροπή προς την κατανάλωση.

Η φορολογία κεφαλαίου διακρίνεται στο κεφάλαιο που αφορά τους ιδιώτες και το κεφάλαιο που αφορά τις επιχειρήσεις. Οι φόροι του κεφαλαίου είναι πολύ σημαντικοί γιατί επηρεάζουν την τάση για επενδύσεις ακινήτων και κινητών αξιών και την κατανομή του πλούτου έτσι ώστε να αποφεύγεται η συγκέντρωση του σε λίγους, την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς και τη ζήτηση της εργασίας.

Ο ρόλος του δημόσιου τομέα είναι να οδηγεί με τη φορολογία εισοδήματος σε αναδιανομή του εισοδήματος ενώ με τη φορολογία κεφαλαίου σε σταθεροποίηση της οικονομίας.

Στην Ελλάδα η φορολογία της μισθωτής εργασίας θεσπίστηκε το 1919 με μία μεταρρύθμιση που προσπάθησε να βάλει μία τάξη στο φορολογικό σύστημα της χώρας εφαρμόζοντας έναν ενιαίο αναλογικό συντελεστή στα εισοδήματα από όλες τις πηγές και αν το ποσό ήταν μεγαλύτερο από ένα συγκεκριμένο όριο επιβαλλόταν κι ένας πρόσθετος φόρος με προοδευτικό φορολογικό συντελεστή. Στη συνέχεια με τη μεταρρύθμιση του 1955 έγινε προσπάθεια να αρθούν οι αδικίες που υπήρχαν από τον

προηγούμενο νόμο και έτσι καθιερώθηκε ο ενιαίος προοδευτικός φόρος στο συνολικό καθαρό εισόδημα και ορίστηκε ξεχωριστή κλίμακα για τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους και ξεχωριστή για τους μη μισθωτούς. Ακολουθήθηκε η πρακτική της παρακράτησης του φόρου στην πηγή για τη φορολογία του φόρου μισθωτών υπηρεσιών που σήμαινε ότι αυτή η κατηγορία φορολογουμένων κατέβαλε το φόρο τη στιγμή που εισέπραττε το εισόδημά του. Συγχρόνως εισήχθη για πρώτη φορά η έννοια του αφορολόγητου ποσού και της απαλλαγής από το φόρο προκειμένου να εξασφαλιστεί μία πιο δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών στις επαγγελματικές κατηγορίες και να εξυπηρετείται το κοινωνικό σύνολο. Τα επόμενα χρόνια γίνανε πολλές τροποποιήσεις μέχρι την καθιέρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) το 1994 με τον οποίο κωδικοποιήθηκαν σε ένα ενιαίο κείμενο τα νομοθετικά διατάγματα του 1955 (για φυσικά πρόσωπα) και του 1958 (για νομικά πρόσωπα). Ο φόρος εισοδήματος δεν επιβάλλεται πλέον στο ακαθάριστο εισόδημα αλλά στο καθαρό, το οποίο δεν φορολογείται χωριστά αλλά αθροίζεται και ο φόρος υπολογίζεται με βάση το συνολικό καθαρό εισόδημα από όλες τις πηγές αφού συμψηφιστούν τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των επί μέρους εισοδημάτων. Μετά την ένταξη της Ελλάδος στο ευρώ και καθώς η οικονομία ήταν σε άνθηση ακολουθήθηκε μία πολιτική αύξησης των μισθών και καθιέρωση διαφόρων επιδομάτων και μία αύξηση των αφορολόγητων ποσών και των εκπτώσεων φόρων και εισοδήματος. Προβλεπόταν μάλιστα νομοθετικές ρυθμίσεις που περιλάμβαναν σταδιακή μείωση των οριακών φορολογικών συντελεστών για τα έτη 2010 έως 2014. Με τη φορολογική μεταρρύθμιση του 2010 που θεσπίστηκε λόγω της έκρηξης της οικονομικής κρίσης, οι διατάξεις του προηγούμενου νόμου καταργήθηκαν και οι οριακοί φορολογικοί αυξήθηκαν και ορίστηκε μία ενιαία κλίμακα για όλες τις κατηγορίες επαγγελματιών ενώ συνέχισε να υπάρχει το αφορολόγητο ποσό και διάφορες εκπτώσεις και απαλλαγές. Συγχρόνως όμως θεσπίστηκαν σκληρά οικονομικά μέτρα λιτότητας όπως η μείωση των μισθών των εργαζομένων και η κατάργηση επιδομάτων (Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας, επικίνδυνης εργασίας κλπ).

Η κρίση όμως συνεχίστηκε και η χώρα μπήκε σε βαθιά ύφεση κι έτσι με τη φορολογική μεταρρύθμιση του 2013 καθιερώθηκε ο νέος ΚΦΕ σύμφωνα με τον οποίο φορολογείται ξεχωριστά η μισθωτή εργασία από τη μη μισθωτή και δίνει κάποια φορολογικά πλεονεκτήματα στους μισθωτούς εργαζομένους καθώς

καταργήθηκε το αφορολόγητο όριο εισοδήματος αλλά θεσπίστηκε η έκπτωση φόρου. Τα νέα φορολογικά μέτρα όμως είναι πολύ σκληρά και συμπεριλαμβάνουν αυξήσεις και στη φορολογία της εργασίας και στη φορολογία του κεφαλαίου καθώς αυξάνονται οι φορολογικοί συντελεστές για τα κέρδη των επιχειρήσεων, των μερισμάτων και των τόκων και οι φόροι ακίνητης περιουσίας. Φαίνεται λοιπόν ότι οι πολιτικοί δεν λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις του Keynes, ότι σε περίοδο ύφεσης δεν πρέπει να αυξάνονται οι φορολογικοί συντελεστές και ότι τα φορολογικά έσοδα του κράτους δεν πρέπει να ξεπερνούν το 25% του ΑΕΠ.

Μετά το 2013 άλλαξε η φιλοσοφία του φορολογικού συστήματος καθώς μειώθηκαν οι κλίμακες, μειώθηκε το αφορολόγητο εισόδημα των μισθωτών, μειώθηκε ο ανώτατος συντελεστής και περιορίστηκαν οι εκπτώσεις και οι απαλλαγές από τη φορολόγηση. Βέβαια η έκπτωση φόρου εισοδήματος αφορούσε μόνο τους μισθωτούς. Στο πλαίσιο διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, οι εκπτώσεις φόρου βάσει συγκεκριμένων δαπανών περιορίστηκαν και κυρίως αυτές που αφορούσαν τις απαλλαγές για τα παιδιά και αντικαταστάθηκαν με ενισχύσεις βάσει εισοδηματικών κριτηρίων.

Το 2016 αυξήθηκε ο αριθμός των κλιμάκων, προωθήθηκε η αυτοτελής φορολόγηση όλων των εισοδημάτων από εργασία με μία ενιαία κλίμακα, και καθιερώθηκε ως μόνιμη εισφορά η ειδική εισφορά αλληλεγγύης.

Παρακολουθώντας την κατανομή των φορολογικών βαρών από τότε που καθιερώθηκε η φορολόγηση της εργασίας έως σήμερα παρατηρούμε ότι η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών ήταν συνήθως μεγαλύτερη από αυτή των άλλων επαγγελματικών κατηγοριών. Διαχρονικά είχε μία αυξητική εξέλιξη αν και υπήρξαν κάποιες χρονικές περιόδους (η δεκαετία 1983-1993) που είχε μειωτική τάση.

Η επιβάρυνση αυτή γίνεται ακόμη μεγαλύτερη με την αύξηση του πληθωρισμού, που μειώνει την πραγματική αξία του ελάχιστου αφορολόγητου ποσού, του ποσού των εκπτώσεων από το εισόδημα και του ποσού των ορίων των εισοδηματικών κλιμακίων, τα οποία εκφράζονται σε ονομαστικά μεγέθη. Ο πληθωρισμός δημιουργεί προβλήματα και κατά τον υπολογισμό του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα και από κεφάλαιο και οδηγεί σε εσφαλμένη μέτρησή του. Γι' αυτό θα πρέπει να υπάρχει το σύστημα της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής του φόρου (ΤΑΦ) έναντι του πληθωρισμού.

Οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος του φόρου εισοδήματος. Η περιορισμένη δυνατότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος να συλλέξει τα έσοδα στον φόρο εισοδήματος οφείλεται στην φοροδιαφυγή των ελεύθερων επαγγελματιών και επιτηδευματιών. Το ποσοστό φοροδιαφυγής των μισθωτών στην Ελλάδα είναι πολύ μικρό (γύρω στο 1%) λόγω της απευθείας δήλωσης των εισοδημάτων τους από τον εργοδότη προς τις φορολογικές αρχές. Όμως σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια έχει εντοπιστεί ότι υπάρχει μεγάλο ποσοστό αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής.

Μετά την έξαρση της οικονομικής κρίσης η αύξηση της φορολόγησης της εργασίας και του κεφαλαίου οδήγησε σε :

- Μείωση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών και των επενδύσεων των ιδιωτών, η οποία ήταν επιβαρυντική για την οικονομική ανάπτυξη
- Μείωση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού, μείωση της ζήτησης και των φορολογικών εσόδων, με ευρύτερες δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη
- Εμφάνιση της αδήλωτης εργασίας και της μετακίνησης επιστημόνων στο εξωτερικό
- Μείωση του πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών εργαζομένων και αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης τους.
- Αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ελεύθερων επαγγελματιών, η οποία οδήγησε σε δήλωση μη πραγματικών εισοδημάτων και αύξηση της φοροδιαφυγής.
- Φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό και μείωση των επενδύσεων με περαιτέρω μείωση των θέσεων εργασίας.
- Μείωση της οικονομικής δραστηριότητας χωρίς όμως να καταστραφεί ο παραγωγικός ιστός.
- Φορολογική μετατόπιση φορολογούμενων σε κατηγορίες που είχαν μικρότερη φορολογική επιβάρυνση προκειμένου να αποφύγουν την φορολογική υποχρέωση.
- Αύξηση του κινδύνου της φτώχειας.
- Η κατολίσθηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, η οποία συνοδεύτηκε από ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος.

Στην Ελλάδα παρουσιάζονται τα εξής παράδοξα φαινόμενα :

- Το φαινόμενο της αύξησης της φορολογίας και της μείωσης των φορολογικών εσόδων, το οποίο όμως δεν προέρχεται από χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές (αντιθέτως είναι υψηλοί) αλλά από στενή φορολογική βάση. Στην Ελλάδα το ποσοστό συνεισφοράς των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ φθάνει το ποσοστό του 33,7%, που είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη.
- Το φαινόμενο όπου η οικογένεια μισθωτών με δύο παιδιά να έχει μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση από έναν άγαμο χωρίς παιδιά. Αυτό δείχνει ότι η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα δεν φαίνεται να φροντίζει για την πιο δίκαιη κατανομή τους φορολογικού βάρους με βάση το εισόδημα και την οικογενειακή σύνθεση σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το μεγαλύτερο ποσοστό της φορολογίας βασίζεται στη φορολογία της εργασίας, κατά ένα μικρότερο ποσοστό στη φορολόγηση της κατανάλωσης και κατά ένα ακόμη μικρότερο μέρος στη φορολόγηση του κεφαλαίου.

Το πιο αποτελεσματικό μοντέλο φορολόγησης στην Ευρώπη είναι το Σκανδιναβικό, το οποίο έχει τα εξής χαρακτηριστικά :

- Τα δημόσια έσοδα διαμορφώνονται κυρίως από τους άμεσους φόρους.
- Ο δείκτης ευημερίας είναι ο υψηλότερος στην Ευρώπη όπως και το επίπεδο απασχόλησης είναι το υψηλότερο
- Η οικονομική ανάπτυξη έχει ανοδική τάση.
- Το επίπεδο του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους στο ΑΕΠ εντάσσεται στο σύμφωνο δημοσιονομικής σταθερότητας.
- Επικεντρώνεται στην αναδιανομή και οι κοινωνικές παροχές χρηματοδοτούνται από τα φορολογικά έσοδα.
- Έχει τον υψηλότερο συντελεστή εισπραξής φόρων που συνδυάζεται όμως με μεγάλη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών.

Το μεσογειακό μοντέλο στο οποίο ανήκει η Ελλάδα έχει τα εξής χαρακτηριστικά :

- Οι έμμεσοι φόροι συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση των φορολογικών εσόδων

- Ο φόρος εργασίας είναι μεσαίος
- Η ατομική φορολογική επιβάρυνση είναι υψηλή
- Η οικονομική ανάπτυξη εξακολουθεί να έχει τιμές κάτω από το μηδέν
- Υπάρχει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας και το υψηλότερο επίπεδο χρέους
- Το έλλειμμα του δημοσίου είναι κάτω από το επιτρεπτό όριο που ορίζει το σύμφωνο δημοσιονομικής σταθερότητας.

Οι χώρες που ανήκουν στο μοντέλο αυτό έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση και εξακολουθεί να υπάρχει σ' αυτές έλλειψη οικονομικών μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με τη δημόσια δυσπιστία της κυβερνητικής πολιτικής που προωθείται από την κυβέρνηση. Μπορούμε να πούμε ότι οι χώρες αυτές δεν έχουν καταφέρει να ανακάμψουν οικονομικά, παρόλο που λαμβάνουν οικονομική βοήθεια από διεθνείς οργανισμούς.

Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην Ε.Ε. ενώ είχε μία αυξητική πορεία πριν τη δημιουργία της Ευρωζώνης, μετά είχε μία καθοδική πορεία, η οποία ανατράπηκε από την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και το έτος 2015 έφτασε σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που ήταν πριν την κρίση.

Η Ελλάδα βρίσκεται στη χαμηλότερη ομάδα χωρών σε σχέση με την εισπραξιμότητα των φόρων. Το φορολογικό σύστημα είναι παραμετροποιημένο κατά τέτοιο τρόπο που δεν διευκολύνει τη συλλογή φόρων. Τιμωρεί τα μεσαία εισοδήματα και διογκώνει τα αδήλωτα εισοδήματα.

Τα απόλυτα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα (που προέρχονται από τη φορολόγηση της εργασίας και της κατανάλωσης και κατά ένα μικρότερο μέρος από τη φορολόγηση του κεφαλαίου) μειώνονται με τον χρόνο, αν και αυξάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ, δείχνοντας έτσι ότι υπάρχει αδυναμία να αντληθούν πρόσθετοι φόροι όταν υπάρχουν συνθήκες παρατεταμένης κρίσης.

Στην παρούσα εργασία μελετήθηκαν τα φορολογικά συστήματα που υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εξελικτική πορεία της φορολογίας εργασίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ειδικά στην χώρα μας, καταγράφηκαν και οι βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούσαν την φορολογία των μισθωτών από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα. Επίσης μελετήθηκε η φορολογία του κεφαλαίου μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και οι επιπτώσεις της κρίσης στην

φορολογική πολιτική για την εργασία και το κεφάλαιο και στην ελληνική κοινωνία. Δεν μελετήθηκε όμως η φορολόγηση της εργασίας σε σχέση με τις κατηγορίες των εισοδηματικών κλιμακίων (χαμηλόμισθοι, μεσαία εισοδήματα, υψηλόμισθοι) στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, οπότε μελλοντικά θα μπορούσε να γίνει μία διερεύνηση πάνω σ' αυτό το θέμα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Να καθοριστεί ένα λιγότερο προοδευτικό σύστημα με περιορισμένο αριθμό οριακών συντελεστών, έτσι ώστε να υπάρχει ένα απλό σύστημα το οποίο θα μειώνει τα κίνητρα για φοροαποφυγή και φορολογική μετατόπιση.

Να μην επιβάλλονται έκτακτοι ή πρόσθετοι φόροι είτε στα εισοδήματα είτε στο κεφάλαιο καθώς έτσι χάνεται η εμπιστοσύνη των φορολογούμενων για τη φορολογική πολιτική που ακολουθείται και συγχρόνως υποσκάπτεται η οικονομική δικαιοσύνη.

Να διατηρηθεί ο φορολογικός ανταγωνισμός και οι επενδύσεις μέσα στη χώρα μέσω άσκησης φορολογικής πολιτικής για το κεφάλαιο με δραστική μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων (το πολύ σε 20%).

Να εφαρμοστεί ένας αυτόματος μηχανισμός αναπροσαρμογής της φορολογικής κλίμακας στη φορολόγηση εισοδημάτων που ο φόρος παρακρατείται στην πηγή (φορολόγηση μισθωτών) σε περιόδους που υπάρχει υψηλός ρυθμός πληθωρισμού.

Να βελτιωθούν οι τρόποι αξιολόγησης των ακινήτων ώστε να μην καταπατείται η οριζόντια ισότητα και να καθοριστούν ενιαίοι φορολογικοί συντελεστές φόρου ακίνητης περιουσίας οι οποίοι θα είναι και πιο αποτελεσματικοί.

Να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές για τις μισθωτές υπηρεσίες καθώς θα οδηγήσουν σε αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος από εργασία.

Να αυξηθεί το αφορολόγητο όριο και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών έτσι ώστε να αυξηθεί και το φορολογικό φρόνημά τους.

Να επανεξετασθεί ο ΕΝΦΙΑ καθώς είναι ένας φόρος που επηρέασε δυσμενώς και τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Agapitos G., (1987), The measurement of fiscal drag of the personal income tax : The case of Greece 1972 – 1986, *Journal of economics and business*, Vol 37, No 1-2, pp 99-112.

Aiginger K & Guger A , (2005). The European socio-economic model-differences to the USA and changes over time, *ECON STOP*, working paper 266.

Aiginger K & Leoni T, (2009), *Typologies of social models in Europe*, Institute of economic research, wifo.

Armitage- Smith George, (1907). *Principles and Methods of taxation*, London : John Murray

Arnold J.(2008), Do tax structures affect aggregate economic growth? Empirical Evidence from a Panel of OECD Countries, *Economics Departments Working Papers*, OECD.

Arnold J., B. Brys, C. Heady, A. Johanson, C. Scheyllnus and L. Vartia (2011), “Tax Policy for Economic Recovery and Growth”, *The Economic Journal*, 121, pp 59-80.

Cara McDaniel, (2007) *Average tax rates on consumption, investment, labor and capital in the OECD 1950-2003* Arizona State University.

Dolenc P. & Laporsek S., (2012). *Labour Taxation and Its Impact on Employment Growth*, *Managing Global Transitions*, University of Primorska, Faculty of Management Koper, vol. 10(3 (Fall), pages 301-318.

Djankov S., et al., (2010). The Effect of Corporate Taxes on Investment and Entrepreneurship, *American Economic Journal, Macroeconomics* 2, 31–64.

Eggert W. & Kolmar M. (2002). Residence-based capital taxation capital taxation in a small open economy : why information is voluntarily exchanged and why it is not. *International Tax and Public Finance*, 9(4), 465-482.

Eugène B., P. Bisciari M. Nautet P. Stinglhamber L. Van Meensel , (2012). Trends in tax system in EU, *Economic Review*.

European Commission, Structures of the taxation systems in the EU 2011.

European Commission 2005.

EUROSTAT, 2012,2014

EUROSTAT - Taxation trends in the European Union-Edition 2000, 2010, 2012, 2013, 2017.

Frank, Robert H. (2006). “The other Milton Friedman : A conservative with a social welfare program” New York Times.

Joumard I., Tax systems in European Union countries, (2002), OECD Economic Studies, No 34, pp 91-151.

Karavitis N. (2013) Flat income tax rates: A fresh start ? FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH (IOBE).

Keynes John,1936, Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος.

Mankiw, N., Weinzierl, M. and Yagan, D. (2009). Optimal taxation in theory and practice. Journal of Economic Perspectives 23(4), pp 147–74.

Matsaganis M., (2011), The welfare state and the crisis: the case of Greece, Journal of European Social Policy, Impact Factor: 1.4

Matsaganis M., Flevotomou M.(2010), Distributional implications of tax evasion in Greece, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe, GreeSE Paper No. 31, σελ. 23.

Narcisa Roxana Mosteanu & Mihaela Mitroi, (February 2015),European Tax Models, Economics World, , Vol.3, No 12, 18-30.

Oguttu A. W. (2015), OECD’s action plan on tax base erosion and profit shifting: part 1, Bulletin for International Taxation, Vol. 69, No. 11.

OECD - Glossary of Tax Terms, σελ. 10.

OECD, Taxing Wages 2014,2017.

Onaran O., Boesch V., Leibrecht M., (2012), How does globalization affect the implicit tax rates on labour income, capital income and consumption in the EU? ECONOMIC INQUIRY, Western Economic Association International, vol. 50(4), pages 880-904.

Özlem Onaran and Valerie Boesch, (2013) The effect of globalization on the distribution of taxes and social expenditures in Europe: Do welfare state regimes matter?, Greenwich political economy centre, Environment and Planning A, volume 46, issue 2, pages 373-397.

Papageorgiou D., Eftimiadis T.,Konstantakopoulou I. (2012).Effective rates in Greece. Centre of planning and economic research. Vol.124.

Piotrowska J., Vanborren W., (2007), The corporate income tax rate-revenue paradox: Evidence in the E.U. , European Commission-Taxation and customs union, Working paper No 12.

ROSEN H, (1999). Δημόσια Οικονομική, τόμος Β΄.

Rutkowski Jan with contributions from Mateusz Walewski, (2007), Fiscal Policy and Economic Growth, Taxation of Labor, Charter 9, World Bank Group, pp 281-313.

Shariff Ismail, (2003) Global economic integration: prospects and problems.From An International Journal of Development Economics. Development Review, vol.1, No 2, pp 163-178.

Seitz F & Jost T, (2012), The role of the IMF in the European debt crisis (No 32), University of Applied Sciences Amberg – Weiden (OTH).

Striglitz J.E., (2001). Οικονομική του δημόσιου τομέα και η ευρύτερη κάλυψη του ζητήματος.

World Economic Forum (2013).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαπητός Γ. (1986). Αναγκαιότητα και επιπτώσεις εναρμονίσεως με την ΕΟΚ του Ελληνικού συστήματος φορολογίας εισοδήματος, *Journal of economics and business*, Vol.36, No 1-4, pp 234-253.

Αγαπητός Γ., Η φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα, (1986).

Αγαπητός, Γ.(2000). Η τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21ο αιώνα, Εκδοτικές Επιχειρήσεις Κ. & Π. Σμπίλιας, Αθήνα.

Αναστόπουλος, (1992).Φορολογικό δίκαιο, Βασικές Έννοιες, Γενικές αρχές.

Αναστόπουλος Ι., Φορτσάκης Θ, (2003). Φορολογικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Β' Έκδοση, Αθήνα- Κομοτηνή.

Α.Ανδρεάδης, (1935). Γενικά Αρχαία Φορολογίας.

Βασαρδάνη Μ. (Ιούνιος 2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση, *Οικονομικό Δελτίο*, Τεύχος 35, Τράπεζα της Ελλάδος, σελ. 16.

Βαρουφάκης Γ., & Πατώκος Τ. (2011), Η φορολόγηση των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης, ΚΕΜΕΕΒΕΑ.

Βελέντζας Γ.Ε., (2004). Οικονομικό Φορολογικό Δίκαιο. Γενικές Αρχές-Θεμελιώδεις Έννοιες - Θεμελιώδη Προβλήματα -Είδη φορολογίας», Θεσσαλονίκη.

Γαγανάκης Κ.,(1999). Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης, ΕΑΠ, (κεφ. 2-4).

Γεωργακόπουλος Θ. & Πατσουράτης Β. (1991). Δημόσια Οικονομική.

Γεωργακόπουλος Θ., (1997).Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική.

Γεωργακόπουλος, & Π. Πάσχος, (2003). Εισαγωγή στη Φορολογία.

Γεωργακόπουλος Θ. (2005). Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική.

Γεωργακόπουλος Θ, (2012). Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική.

Γκιούρας Θ, (2000). Φορολογία & Πολιτική, Πολιτικο-Οικονομική προβληματική & δημοσιονομική σκέψη.

Γρεβενίτης Π., Σαπουνάς Γ., Η φορολογία στην Ελλάδα. Συγκριτική επιβάρυνση των κοινωνικοοικονομικών ομάδων. (1988).

Δαλαμάγκας Βασίλειος, (1981), Δημοσιονομική Θεωρία, Θεωρία των φόρων.

Δαλαμάγκας Βασίλειος, (2010), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική.

Δερτιλής Γ.Β., (1993).Ατελέσφοροι ή τελεσφόροι ; Φόροι και εξουσία στο Νεοελληνικό Κράτος.

Δερτιλής Γ.Β., (2004), Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920.

Δονάτος Γεώργιος , (2008). Για τη ζωή και το έργο του Ανδρέα Μ. Ανδρεάδη.

Ιωαννίδης Γ., (2013). Ο ιδιότυπος διανεμητικός χαρακτήρας του ελληνικού φορολογικού συστήματος (1995-2008) και η αναγκαία μεταρρύθμιση που ποτέ δεν έγινε, ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ , Vol. 120, No. pp. 61-68.

Καράγιωργας Δ.Π., (1981). Οι οικονομικές λειτουργίες του Κράτους.

Καραμεσίνη Μαρία, (2006). Οικονομικές θεωρίες κοινωνικής πολιτικής.

Καραβίτης Ν. (2013). Μελέτη για το IOBE και το Ελληνοβρετανικό Επιμελητήριο.

Κουντούρης Μ.(2008).Ανδρέας Ανδρεάδης «ο Πατριάρχης».

Κωνσταντοπούλου Μ., (1982).Οι μισθωτοί και ο φόρος εισοδήματος στην Ελλάδα, Σπουδαί, τ'ΑΒ, σελ.480-513.

Μαυριάς Κ. & Παντελής Α.(1981). Συνταγματικά Κείμενα.

Μαραβέγιας Ν., (2016). Ευρωπαϊκή Ένωση, Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές.

Μούσης Νίκος, (2015). Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική.

Παλαιολόγος Ι. & Κασσάρ Γ., (2003), Εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας στην Ελλάδα 1960-2000, ΣΠΟΥΔΑΙ, Τόμος 53, Τεύχος 3^ο, Πανεπιστήμιο Πειραιά, σελίδες 14-36.

Παυλόπουλος Π., (1987). Η παραοικονομία, μία πρώτη οριοθέτηση.

Περδίκη Κ., (1986). Θεωρία της φορολογίας,

Πουλοπούλου Η., (2015). Το κόστος της κρίσης και η άδικη κατανομή του στην Ελλάδα 2009-2014.

Ράπανος Βασίλης, (2008). «Ο Ανδρέας Ανδρεάδης και οι σύγχρονες απόψεις για τη φορολογία».

Ράπανος Β. & Καπλάνογλου Γ. (2014), Φορολογία και Οικονομική ανάπτυξη - Η περίπτωση της Ελλάδος.

Σταματόπουλος Δ. & Καραβοκύρης Α., (2014 και επανέκδοση 2017). Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

Τάτσος Ν., (1982), Η προοδευτικότητα του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων 1972-1981, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, Τράπεζα της Ελλάδας

Τάτσος Ν., (1987), Η φορολογία των ασταθών εισοδημάτων, ΣΠΟΥΔΑΙ.

Τάτσος Ν. (1991). Τα δημόσια οικονομικά στην Ελλάδα, σελ. 151.

Τάτσος, Ν. (2001), «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Τάτσος Ν., (2012). Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική.

Τότσης Χ.Ν., (1993). Ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος.

Τράπεζα της Ελλάδος, Το χρονικό της μεγάλης κρίσης 2008-2013, ΚΕΠΕ

Φινοκαλιώτης, (1999). Φορολογικό δίκαιο.

Φινοκαλιώτης Κ. & Μπάρμπας Ν, (2011). Δημόσια Οικονομική, Φόροι, Δημόσια δάνεια.

Χριστιανός, 2012. «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ κατ'άρθρο ερμηνεία», Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

H.S. Rosen, T. Gayer, Β. Ράπανος, Γ. Καπλάνογλου, (2009). Δημόσια Οικονομική, Σύγχρονη θεωρία και ελληνική πραγματικότητα.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Άρθρο από εφημερίδα το ΒΗΜΑ: Ν. Πειρουνάκης, (2016), Απόλυτη ανάγκη η κατάργηση του ΕΝΦΙΑ, 12/10/2016.

Άρθρο από Taxheaven : Σιάτρας Γ.(2014).Η φορολόγηση του “μέσου” εισοδήματος στην Ελλάδα.

Ανακοίνωση της Ε.Ε. (2001): Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση- Προτεραιότητες για τα προσεχή έτη.

Έκδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2015). Φορολογία: Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια, Προώθηση εσωτερικής αγοράς και οικονομικής ανάπτυξης.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρατηγική «Ευρώπης 2020».

Έκθεση της PwC «World wide Tax Summaries – Corporate Taxes 2015-16».

διαΝΕΟσις & Τσακλόγλου Π., Οικονομίδης Γ., Παγουλάτος Γ., Τριαντόπουλος Χ., Φιλιππόπουλος Α., (2016), Έρευνα: Ένα νέο Αναπτυξιακό Πρότυπο για την Ελληνική Οικονομία και η Μετάβαση σε αυτό.

διαΝΕΟσις & Ernst & Young (EY), (2016). Έρευνα: Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

διαΝΕΟσις & IOBE,(2018). Έρευνα: Η φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα. Απρίλιος 2018.

ΕΣΥΕ-Εθνικοί λογαριασμοί της Ελλάδας 2000 και 2010

ΟΟΣΑ – Έκθεση 1996, 2006, 2009, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.

Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Υπουργείο Οικονομικών, Πρακτικά Βουλής

TAXHEAVEN

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.statistics.gr

www.europa.eu.

www.oecd.org

www.weforum.org

<https://www.taxheaven.gr>

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ	ΣΕΛΙΔΑ
Πίνακας 1: Μέσοι φορολογικοί συντελεστές κατά οικονομική λειτουργία στην Ελλάδα από το 1995-2009	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Οι αναλογικοί φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν σε χώρες της ΕΕ το 2015	71
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : Η κλίμακα φορολογικών συντελεστών και τα αφορολόγητα που ισχύουν στην ΕΕ το 2015	71-73
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Ανώτατοι φορολογικοί συντελεστές και ανώτατη φορολογική επιβάρυνση στην ΕΕ το 2015	75-76
Πίνακας 5: Θέσπιση φόρων εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών και φόρων κεφαλαίου στην Ευρώπη	83
Πίνακας 6 : Σύνθεση φορολογικών εσόδων ως ποσοστό % του ΑΕΠ	99
Πίνακας 7 : Συνολική φορολογική επιβάρυνση για το μέσο μισθό το έτος 2013	100
Πίνακας 8 : Φόρος εισοδήματος για μισθωτούς, ανά τύπο οικογένειας και επίπεδο μισθού, ως % της ακαθάριστης αμοιβής το 2013	102
Πίνακας 9 : Φορολογική κλίμακα προσωπικού εισοδήματος 1994	112
Πίνακας 10 : Μισθολογική κλίμακα παρακράτησης φόρου για έτος 1994	113
Πίνακας 11: Κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων χρήσης 2003	117
Πίνακας 12: Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων 2003	117
Πίνακας 13: Κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων για τη χρήση 2008	120
Πίνακας 14: Ενιαία κλίμακα φορολογίας εισοδήματος για τη χρήση 2010 (οικονομικό έτος 2011)	122
Πίνακας 15 : Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων (2010)	123
Πίνακας 16: Κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων χρήσης 2009	127
Πίνακας 17: Το συνολικό ποσό του φόρου για μισθωτούς βάσει της νέας κλίμακας σε σχέση με την παλιά κλίμακα	127
Πίνακας 18 : Ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων 2011	128
Πίνακας 19 : Κλίμακα φόρου μισθωτών εισοδημάτων χρήσης 2012 (οικονομικό έτος 2013)	130
Πίνακας 20 : Αύξηση αφορολόγητου ποσού βάση των τέκνων (2013)	130
Πίνακας 21: Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών χρήσης 2013 (οικονομικό έτος 2014)	132

Πίνακας 22 : Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών χρήσης 2014	136
Πίνακας 23 : Κλίμακα φορολογίας αποζημιώσεων 2014	139
Πίνακας 24 : Συντελεστής επί % της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης 2014	139
Πίνακας 25 : Κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθωτών – συνταξιούχων – ελεύθερων επαγγελματιών – αγροτών, χρήσης 2016, 2017, 2018	140
Πίνακας 26 : Κλίμακες φορολογικών συντελεστών ΦΕΦΠ από το 2003-2013	142
Πίνακας 27 : Σύγκριση επιβάρυνσης μισθωτών και λοιπών φορολογούμενων ως ποσοστά επί του συνόλου των άμεσων φόρων από το 1910-1933(ετήσιοι μέσοι όροι)	146
Πίνακας 28 : Διαχρονική εξέλιξη της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος κατά κατηγορία επαγγέλματος 1973-1993	148
Πίνακας 29 : Μέση φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών την περίοδο 1991-2013	149
Πίνακας 30 : Συμμετοχή των κατηγοριών εργαζομένων στο εισόδημα και στο φόρο εισοδήματος το 1977	157
Πίνακας 31 : Κλίμακα φορολογίας ακίνητης περιουσίας των φυσικών προσώπων για τα έτη χρήσης 2010,2011,2012	166
Πίνακας 32 : Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Α΄	170
Πίνακας 33 : Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Β΄	170
Πίνακας 34 : Κλίμακα φορολογίας κληρονομιών κατηγορίας Γ΄	171
Πίνακας 35 : Φορολογία στο εισόδημα από ακίνητη περιουσία 2013	174
Πίνακας 36 : Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό % του ΑΕΠ στην Ελλάδα	188
Πίνακας 37 : Φορολογικά έσοδα της ΦΕΦΠ των μισθωτών και του κεφαλαίου ως ποσοστό % στα συνολικά έσοδα της ΦΕΦΠ στην Ελλάδα	189

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΣΕΛΙΔΑ
Διάγραμμα 1 : Εξέλιξη άμεσων και έμμεσων φόρων από το 1993-2014 στην Ελλάδα	32

Διάγραμμα 2 : Η καμπύλη του Laffer	48
Διάγραμμα 3 : Δομή των φορολογικών εσόδων στις χώρες των φορολογικών ευρωπαϊκών μοντέλων κατά τη διάρκεια της περιόδου 2006 έως 2013	66
Διάγραμμα 4 : Ο δείκτης ευημερίας των χωρών των ευρωπαϊκών μοντέλων φορολόγησης το έτος 2014	67
Διάγραμμα 5 (α,β,γ,δ,ε,στ,ζ,η,θ,ι) : Μέσοι φορολογικοί συντελεστές στο εισόδημα από εργασία, κεφάλαιο, κατανάλωση και επενδύσεις για χώρες της ΕΕ από το 1950-2003	85-86
Διάγραμμα 6 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές της εργασίας στην Ευρωζώνη (Implicit tax rates on labour in Euroarea) από το 2001-2011	90
Διάγραμμα 7 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές της εργασίας σε κάθε χώρα της Ευρωζώνης από το 2000-2011	90
Διάγραμμα 8 : Η εξέλιξη του φορολογικού συντελεστή ITR επί της εργασίας το 1995-2010, σε ποσοστό % στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη-17	93
Διάγραμμα 9 : Η εξέλιξη των δεικτών της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας στην ΕΕ-27 από το 1996-2010	94
Διάγραμμα 10 : ITR επί της εργασίας, από το 2003-2015 %, (μέσοι όροι)	95
Διάγραμμα 11 : Εξέλιξη του ανώτερου φορολογικού συντελεστή PIT από το 1995-2017 (ποσοστό %, μέσοι όροι)	96
Διάγραμμα 12 : Σύνθεση του ITR της εργασίας το 2015 (%)	97
Διάγραμμα 13 : Φορολογικές σφήνες για έναν εργαζόμενο με 67% του μέσου μισθού, χωρίς παιδιά (% του συνολικού κόστους εργασίας) από το 2014 στο 2015	98
Διάγραμμα 14 : Κατανομή των φορολογουμένων ανά βασική πηγή εισοδήματος	149
Διάγραμμα 15 : Ποσοστό φορολογούμενου εισοδήματος και συνολικού φόρου ανά κατηγορία φορολογούμενων	150
Διάγραμμα 16 : Μέση φορολογική επιβάρυνση για τα έτη 2008 και 2015	150
Διάγραμμα 17 : Μέσο φορολογούμενο εισόδημα κατά κατηγορία επαγγελματιών	151
Διάγραμμα 18 : Φορολογική επιβάρυνση (σφήνα) σε άγαμο μισθωτό στην Ελλάδα την περίοδο 2000-2013	152
Διάγραμμα 19 : Φορολογική επιβάρυνση για έναν έγγαμο μισθωτό με δύο παιδιά στην Ελλάδα την περίοδο 2000-2013	152
Διάγραμμα 20 : Η εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης των Ελλήνων άγαμων μισθωτών από το 2000 έως το 2017	153
Διάγραμμα 21 : Έσοδα από φόρους περιουσίας στην Ελλάδα από το 2009-2013	164

Διάγραμμα 22: Οριακοί και Μέσοι Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος από Ακίνητη Περιουσία, τα έτη 2013 και 2016	187
Διάγραμμα 23 : Μέσοι Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος από Μισθούς και Συντάξεις, περιλαμβανομένης της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης, 2009-2016	187
Διάγραμμα 24 : Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές από το 2006 έως το 2015	189
Διάγραμμα 25 : Φορολόγηση εργασίας στην Ελλάδα και στην ΕΕ ως ποσοστό % του ΑΕΠ το έτος 2010	190
Διάγραμμα 26 : Φορολόγηση εισοδήματος από κεφάλαιο στην Ελλάδα και στην ΕΕ ως ποσοστό % του ΑΕΠ το έτος 2010	191

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

ΧΑΡΤΕΣ	ΣΕΛΙΔΑ
Χάρτης 1.: Φορολόγηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015	69
Χάρτης 2 : Το αφορολόγητο ποσό στις χώρες της ΕΕ το 2015	73
Χάρτης 3: Φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην ΕΕ το 2010	93